

นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรสุมน พฤตภิณโณ

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และ
โครงการจัดการองค์ความรู้เรื่องยาเสพติด (อสต.)

ปี พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของโครงการจัดการองค์ความรู้เรื่องยาเสพติด (อสต.)

เรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (Policy and Strategy on Illicit Drugs' Prevention and Suppression)

ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ

หน่วยงาน โครงการจัดการองค์ความรู้เรื่องยาเสพติด (อสต.)

วันเดือนปี ตุลาคม 2551

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนองค์ความรู้ นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2540-2550 โดยมีวิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงเอกสารซึ่งประมวลองค์ความรู้และกรณีศึกษาเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ผลการศึกษา พบว่า กรอบการมองปัญหาเสพติดมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 4 ประการที่จะต้องพิจารณาในการจัดทำยุทธศาสตร์ประกอบด้วยปัจจัยเกี่ยวกับคน ได้แก่ การประมาณการและจำแนกจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด บุคคลผู้เสี่ยงต่อยาเสพติด บุคคลผู้ค้ายาเสพติดระดับต่างๆ บุคคลผู้เสพ/ผู้ใช้ และ ผู้เสพติด ฯลฯ รวมทั้งบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ปัจจัยเกี่ยวกับพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค ประเทศที่สัมพันธ์กับปัญหายาเสพติด เช่น การเป็นพื้นที่ผลิต-นำเข้า-ส่งออก-เก็บพัก-แพร่ระบาด ฯลฯ และรวมถึงพื้นที่ที่เป็นหน่วยทางสังคม เช่น สถานศึกษา สถานประกอบการต่างๆ ฯลฯ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวยา ได้แก่ ตัวยาเสพติดชนิดต่างๆ เช่น ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา สารระเหย แอมเฟตามีน เป็นต้น และปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัจจัยทางสังคม ฯลฯ ที่ส่งผลกระทบต่อปัญหายาเสพติดทั้งด้านบวกและด้านลบ

สาระสำคัญของนโยบายของรัฐบาลตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 และ ที่ 120/2544 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 ในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติด มีดังนี้คือ 1) เป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง โดยยึดหลัก “การป้องกัน นำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษเด็ดขาด” 2) การเอาชนะยาเสพติดด้วยการตัดวงจรปัญหา 3 วงจร ได้แก่ ความคุมตัวยาเสพติด ตัดวงจรผู้เสพยาเสพติดออกจากวงจรการค้าด้วยการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในทุกกระบวน และป้องกันไม่ให้มีการเสพยาเสพติด ด้วยการสร้างพลังแผ่นดินและปลูกจิตสำนึกของคนในชาติ กำหนดหมู่บ้านชุมชนเป็นเป้าหมาย

ส่วนตัวยาสเสพติดที่มีการค้าและการแพร่ระบาดที่สำคัญ มีดังนี้คือ 1) แอมเฟตามีน เป็นยาเสพติดหลักที่แพร่ระบาดในสัดส่วนมากที่สุดในประเทศอย่างต่อเนื่องตลอด 10 ปี ประเทศพม่า ยังคงเป็นแหล่งผลิตหลักก่อนที่จะกระจายไปยังประเทศเพื่อนบ้าน และลักลอบเข้าสู่ประเทศไทย ตามแนวชายแดนต่างๆ ทางภาคเหนือ กลาง และกรุงเทพมหานคร

2) กัญชา มีการเพาะปลูกหลักในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและบางส่วนลักลอบปลูกในประเทศไทย พื้นที่แพร่ระบาดหลักของกัญชา อยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ กรุงเทพมหานครและบางส่วนลักลอบส่งออกต่างประเทศ

3) สารระเหย เป็นยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องในกลุ่มประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี พื้นที่แพร่ระบาดหลักที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร

4) กระต่อม/ยาแก้ไอเป็นยาเสพติดที่มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นในช่วงไม่นานในกลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่แพร่ระบาดหลักอยู่ที่ภาคใต้ บางส่วนในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง

5) ยาเสพติดที่ใช้ในสถานบันเทิงหรือที่เกี่ยวข้อง ประเภท club drugs ได้แก่ ไอซ์ เอ็กซ์ตาซี โคเคน เคตามีน เป็นยาเสพติดที่มาจากต่างประเทศ พื้นที่แพร่ระบาดหลักอยู่ที่จังหวัดท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดท่องเที่ยวในภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคกลาง กลุ่มประชากรที่เสพยาเสพติดอยู่ในคนบางกลุ่ม

6. ผิ่นและอนุพันธุ์ของฝิ่น/เฮโรอีน ประเทศไทย ยังคงมีพื้นที่ปลูกฝิ่นที่ยังต้องดำเนินการอย่างลดพื้นที่ลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนเฮโรอีนที่ค้าและแพร่ระบาดในประเทศ ส่วนใหญ่ลักลอบมาจากชายแดน พื้นที่ที่ยังมีการแพร่ระบาดอยู่ที่ภาคใต้ กรุงเทพมหานคร และภาคเหนือบางส่วน

กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการค้าและกระจายยาเสพติดในปัจจุบันยังเป็นกลุ่มที่ต่อเนื่องจาก ปี 2550 หรือในช่วงหลายปีที่ผ่านมาดังนี้

- 1) กลุ่มการค้ายาเสพติดที่เป็นแรงงานต่างชาติสัญชาติพม่า ลาว กัมพูชามีมากขึ้น
- 2) กลุ่มการค้ายาเสพติดชาวต่างประเทศ เช่น กลุ่มการค้าชาวแอฟริกันชาวเอเชีย ฯลฯ
- 3) กลุ่มการค้ายาเสพติดชายแดน เป็นกลุ่มการค้าเดิมอาศัยตามแนวชายแดนและเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้ค้าตอนใน ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคกลาง
- 4) กลุ่มการค้ายาเสพติดที่เป็นแรงงานต่างชาติ ที่สำคัญ ได้แก่ ชาวพม่า ลาว และกัมพูชา
- 5) กลุ่มการค้ายาเสพติดในพื้นที่ตอนใน ซึ่งเป็นกลุ่มการค้าและแพร่ระบาดยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดตอนใน

ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 29/2546 และ 30/2546 เรื่องการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด และจัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติเป็นศูนย์กลางการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และที่ 31/2546 ให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในทุกพื้นที่ทั่วประเทศนั้นเพื่อให้ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติและศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้

เพื่อเอาชนะยาเสพติดทุกระดับ เพื่อจัดการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้หมดสิ้นไปจนอยู่ในระดับที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการค้าเดินชีวิตโดยปกติ ภายใต้แนวคิดที่จะมุ่งปราบปรามผู้ค้าให้รับโทษตามกฎหมาย คือการเพิ่มระดับปฏิบัติการของกลไกที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดทุกภาคส่วน

ในรอบปี พ.ศ. 2546 ถึง 2547 รัฐบาลได้ประกาศทำสงครามกับยาเสพติดขั้นเด็ดขาดและนับจากวันที่รัฐบาลประกาศสงครามกับยาเสพติดจนถึงวันที่ประกาศชัยชนะกับยาเสพติด (3 ธันวาคม 2547) เป็นต้นมา พบว่า จำนวนผู้เสียชีวิตจากการวิสามัญฆาตกรรม และฆ่าตัดตอนเพื่อมิให้สืบสาวไปถึงผู้ค้ารายใหญ่ที่นับว่าเป็นข้าราชการ และนักการเมืองเสียเองมีกว่า 2,500 รายทั่วประเทศ การปราบปรามขั้นเด็ดขาดถูกวิพากษ์อย่างหนักมากขึ้นเรื่อย ๆ

แม้ว่า การประกาศทำสงครามกับยาเสพติด ทำให้แนวโน้มการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในประเทศลดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่สถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่ชายแดนกลับมีแนวโน้มของการลักลอบและนำเข้ายาเสพติดสูงมากขึ้น กระบวนการลำเลียงยาเสพติดยังคงมาจากทางภาคเหนือแต่นำไปเก็บกักไว้ในพื้นที่ภาคตะวันออก จึงทำให้ดูเหมือนว่ายาเสพติดมีการเปลี่ยนเส้นทางการลำเลียงมาทางด้านตะวันออก อีกเส้นทางหนึ่งที่ใช้มากขึ้นคือทางฝั่งประเทศลาว จากบริเวณสามเหลี่ยมทองคำมายังหลวงพระบาง ประเทศลาว จากนั้นยาเสพติดจะถูกลำเลียงผ่านมาทางเมืองเวียงจันทน์ ส่วนหนึ่งเข้าไปทางจังหวัดเลย เส้นทางพิเศษที่ต้องพิจารณาคือเส้นทางผ่านจากประเทศสหภาพพม่าโดยลำเลียงผ่านโดยตรงและใช้เส้นทางทะเลอันดามันมากขึ้น เนื่องจากเส้นทางคมนาคมสะดวก

จากการคาดประมาณ พบว่า มีกลุ่มการค้ายาเสพติดระดับต่างๆ กว่า 100 กลุ่มการค้ากระจายตัวทั่วประเทศ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในปีพ.ศ.2549-2550 ที่มีผ่านมาได้ลดความรุนแรงลงมากกว่าช่วงก่อนประกาศสงครามยาเสพติดของรัฐบาล ปริมาณคลิยาเสพติดที่จับกุมได้ลดลง

นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมามีลักษณะเชิงพลวัตร เนื่องจากปัญหายาเสพติดมีความสลับซับซ้อนและมีความรุนแรงยิ่งขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ จากยุทธศาสตร์ “ราษฎร์-รัฐ ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด” เป็นยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน เพื่อเอาชนะยาเสพติด” เพื่อกวาดล้างยาเสพติด การกำหนดยุทธศาสตร์เป็นวาระแห่งชาติและให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นไม่น้อยไปกว่าปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ ผลการศึกษางานวิจัยเอกสารเรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนี้ได้สะท้อนถึงพัฒนาการและการนำปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ ตลอดจนการใช้กฎหมายและการจัดงบประมาณเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ และผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากแผนงานสำคัญๆ ที่จัดให้มีการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

Title: Policy and Strategy on Illicit Drugs' Prevention and Suppression

Researcher: Assistant Professor. Dr.Chardsumon Prutipinyo

Agency: Addiction Knowledge Management Project

Date: October 2008

Abstract

The objective of this research study is to review knowledge on policy and strategy of illicit drugs' prevention and suppression between 1997-2007. This is a documentary research which compiled knowledge and case studies related to policy and strategy of illicit drugs prevention and suppression.

Results of this study indicated that the framework on looking at the problem of illicit drugs had at least 4 related factors, which were necessary for strategic planning. The related factors are, estimation and categorization of individuals in general population who are involved with illicit drugs, individuals who are at risk with illicit drugs, individuals who are selling illicit drugs, those who consume / use and those who are addicts etc., including those who are involved with solving illicit drugs problems both directly and indirectly. Factors involved with areas are, at the level of village/community, sub-district, district, province, regional and national level, which area related to illicit drugs problems related to production, import/export, storage, distribution etc., including societal unit area such as school or educational area, workplace or factory area etc. Factors related to illicit drugs itself, such as, opium, heroin, marijuana, amphetamine, etc. Factors related to environment are such as economic factor, political, international relations, and social factors, etc., which has positive or negative impact on illicit drugs problems.

The important content of government policy according to prime minister order number 119/2544 and 120/2544, and the 9th National Plan for Economic and Social Development related to the prevention and suppression on illicit drugs, are as follow.

1. Problem of illicit drugs is a national priority, with strict enforcement through the principle of "prevention before suppression; addicts shall receive therapy sessions; seller/distributors shall receive severe punishment".
2. Winning over the illicit drugs problem by intervening 3 circles: controlling illicit drugs, separating addicts from drugs trafficking through therapy and rehabilitation process, and

prevention of illicit drugs use through empowering and raising public awareness by focusing on target communities.

Important illicit drugs are as follow:

a. Amphetamine is an important illicit drugs which remains a major problem nationally for the past 10 years. Myanmar is an important producer for distribution to neighbouring countries and then smuggled into Thailand, through various borders from northern to central part, and Bangkok.

b. Marijuana is cultivated mainly in Lao and some part in Thailand. Major area of this illicit drug are northeastern, southern parts of Thailand and Bangkok. Some of the drugs are smuggled out to other countries.

c. Various vaporizing addictive substances are popular among young people under 18 years old. Principle areas are northeastern part of Thailand and Bangkok.

d. Kratom (Thai herb) and cough medicine are increasing in popularity for the past few years. Principle areas are southern part of Thailand, certain areas in Bangkok and neighboring provinces.

e. Club drugs or illicit drugs in bars, nightclubs or various entertainment places at night. These are Ice, Ecstasy, cocaine, and Ketamine which is imported. Areas of heavy consumption of these drugs are tourist spots such as Bangkok, some provinces in southern, northern and central area. These drugs are limited to certain population groups.

f. Opium, other variations of opium / heroin. There are certain areas of opium cultivation in Thailand, which needs to be reduced continuously. Majority of heroin in Thailand are smuggled from various borders. Southern, some northern areas and Bangkok are major areas of heroin consumption.

Various groups of individuals who have major roles in distribution and trafficking at present are the same group of people in the past several years. They are,

1. Foreign labor force such as Myanmar, Lao and Cambodia are increasing in number for selling and distribution of illicit drugs.

2. Foreign nationals who sell illicit drugs such as Africans, Asians etc.

3. Group which sell illicit drugs along borders and networks with those selling in the country, such as northern and central part.

4. Foreign labor force who sells drugs such as Myanmar, Lao and Cambodia.

5. Those who sell drugs in inner areas of the country.

According to Prime Minister Office order number 29/2546 and 30/2546 related to winning the war over illicit drugs and establishing National Center of Illicit Drugs Prevention and Suppression, and number 31/2546 related to establishing regional center for illicit drugs prevention and suppression, are for the objective of getting rid of illicit drugs.

Between 2003-2004 Thai government declared war on illicit drugs with the result of 2,500 homicides in order to cut short the real connection of drug lord or mastermind, who may be high ranking government officials or politicians. Even though the war on illicit drugs reduces national consumption drastically, but problem of drugs along the borders is increasing with smuggling and importation. The route for trafficking drugs is from the northern part but store for shipment in eastern part of Thailand. This makes it look like there was a change for different route from eastern area. Another favorite route is from Lao, in the golden triangle area to Luang Prabang province. From there, drugs will be transported to Viengtiene, with one route going through Loei province. Special route to be considered is the one from Myanmar and going through Andaman Sea.

From estimation, there are over 100 groups of drug cartels all over Thailand. The problem of drug distribution has reduced drastically between 2006-2007. Number of arrested drug cases has reduced. Policy and strategy in prevention and suppression during the past 10 years was dynamic, since this is complicated and increasing in violence both domestically and internationally. From the strategy of “People and Government Fight Illicit Drugs Together” to “Power of the Land to Win Over Illicit Drugs” in order to get rid of drugs, the strategic planning is national agenda, with priority not less than economic problem or other social problem.

The conclusion of this documentary research reflects the development and taking it seriously as the national agenda. The result indicates legal measures and budgeting process to facilitate this national strategy, including performance-based results from various important plans for prevention and suppression of illicit drugs.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดีเพราะได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ นายแพทย์อรรถพล สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง ผู้จัดการ โครงการจัดการองค์ความรู้เรื่องยาเสพติด และ คุณ ก.สินศักดิ์ สุวรรณโชติ ฝ่ายบริหารงานวิจัยโครงการจัดการองค์ความรู้ดังกล่าว ซึ่งได้กรุณา ให้ความเห็นต่างๆ จนงานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิทัศน์ ศรีโชติรัตน์ ผู้ช่วยตรวจ งานวิจัย และงานวิจัยนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ หากมิได้รับทุนสนับสนุน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณแหล่งทุน วิจัยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และโครงการจัดการองค์ความรู้เรื่อง ยาเสพติด (อสต.) ที่ได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนทุนวิจัยต่องานวิจัยการทบทวนองค์ความรู้เรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนี้ ซึ่งทำให้งานวิจัยบรรลุผลไปได้ ด้วยดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรสุมน พฤติภิญโญ

ตุลาคม 2551

สารบัญ

	หน้าที่
บทคัดย่อ	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ฐ
สารบัญแผนภาพ	ท
บทนำ ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	5
ระเบียบวิธีการศึกษา	6
นิยามศัพท์	6
การจัดเรียงบท	8
บทที่ 2 นโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในอดีตที่ผ่านมา	9
บทนำ	9
นโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ผ่านมา	11
ผลการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติด	16
สถานภาพองค์ความรู้ทางวิชาการด้านการป้องกันและการปราบปรามยาเสพติด	24
บทที่ 3 นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	
แผนแม่บทยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)	26
นโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามคำสั่งสำนัก นายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541	27
ยุทธศาสตร์การใช้พลังแผ่นดินและแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติดตาม คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 119-120/2544	29
แผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด พ.ศ. 2544-2545	33
แผนแม่บท ยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)	39

สารบัญ (ต่อ)

	ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเสพติด	41
	มาตรการการกำกับการทำสงครามกับยาเสพติด	47
บทที่ 4	ระบบและกลไกการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	57
	ระบบการบริหารเชิงกลยุทธ์	57
	กลไกการบริหารตามแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด	65
	กลไกการบริหารเชิงกลยุทธ์	82
บทที่ 5	ผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและการปราบปรามยาเสพติดและความร่วมมือระหว่างประเทศ	89
	ผลการดำเนินการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด	89
	การปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน	89
	การเป็นพื้นที่ทางการค้า	105
	การลักลอบลำเลียงยาเสพติดไปต่างประเทศ	109
	ช่องทางการนำเข้ายาเสพติด	113
	การประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	118
	ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	122
	อนุสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	122
	สถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก	124
	ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ	132
	สถานภาพความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามยาเสพติด	135
บทที่ 6	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	142
	สรุปการศึกษา	142
	นโยบายของรัฐบาล	142
	แนวทางดำเนินการเพื่อเอาชนะยาเสพติด	143
	ผลกระทบของปัญหาเสพติด	144
	แนวโน้มปัญหาเสพติดและข้อเสนอแนะ	148
	เอกสารอ้างอิง	153
	ภาคผนวก	160

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้าที่
2.1	เป้าหมายหลักของนโยบาย	11
4.1	กิจกรรมด้านนโยบายยาเสพติดโดยกระทรวงต่างๆ ของรัฐบาลกลาง และ กระทรวง	59
4.2	ค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาในปี พ.ศ. 2546	61
4.3	สรุปงบประมาณการใช้จ่ายในการลดอันตรายจากการใช้ยา	62
4.4	งบประมาณเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของหน่วยงาน ปี 2537-2541	63
4.5	งบประมาณความช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด	64
4.6	งบประมาณแผนปฏิบัติการ 4 ยุทธศาสตร์หลัก ปี พ.ศ.2548	70
4.7	สรุปงบประมาณ 4,041,888,900 (รวมของป.ป.ส.)	71
4.8	งบประมาณตามแผนปฏิบัติการเอาชนะยาเสพติดในปีงบประมาณ 2548	72
4.9	ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่ม ผู้มีโอกาเข้าไปติดยาเสพติด	73
4.10	ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ	74
5.1	การปราบปรามคดีแอมเฟตามีน	92
5.2	สรุปจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการเอาชนะยาเสพติด	95
5.3	ประเภทและจำนวนยาเสพติดที่เป็นของกลาง	96
5.4	ราคายาเสพติด	97
5.5	การยึดอายัดทรัพย์สินและการประเมินเรียกเก็บภาษี	97
5.6	เปรียบเทียบผลการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่น ปี 2548/2549 และ 2549/2550	104
5.7	เปรียบเทียบผลการตัดฟันทำลายไร่ฝิ่น	104
5.8	สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศตั้งแต่ปี 2546-2550	117
5.9	สถิติการจับกุมคดีสารระเหยทั่วประเทศ	117
5.10	สถิติจำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติดรายสำคัญตั้งแต่ ปีพ.ศ.2546-2550	118
5.11	การจับกุมยาเสพติดจากต่างประเทศเข้าประเทศไทย จำแนกตามประเทศ ต้นทาง 10 อันดับแรกปี 2543-2547	125

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้าที่
5.12	การจับกุมยาเสพติดจากไทยหรือผ่านไทยไปต่างประเทศ จำแนกตามประเทศปลายทาง 10 อันดับแรก	126
5.13	วิธีชุกซ่อนยาเสพติดตั้งแต่ปี 2543-2547	127
5.14	สถิติการจับกุมบุคคลชาวต่างชาติในคดียาเสพติด จำแนกตามสัญชาติ 12 อันดับแรก ตั้งแต่ปี 2546-2550	129
6.1	สถิติดักโทษเด็ดขาดพระราชบัญญัติยาเสพติดฯ แยกตามประเภทตัวยา	145
6.2	งบประมาณแผนปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประจำปี 2548 แบ่งเป็น 4 ยุทธศาสตร์หลัก	146
6.3	สถิติดักโทษเด็ดขาด จำแนกตามลักษณะความผิด	147
6.4	สถิติจำนวนนักโทษเด็ดขาดทั่วประเทศ	148

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้าที่
4.1	จำนวนงบประมาณตั้งแต่ปี 2537-2544	43

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้าที่
5.1	พื้นที่แพร่ระบาดของแก๊สไอ Club drugs พืชกระท่อม และวัตถุออกฤทธิ์	107
5.2	แผนที่แสดงแผนที่เฝ้าระวังปัญหายาเสพติด 26 จังหวัด	109
5.3	ปริมาณการนำเข้ายาบ้า กัญชา และเฮโรอีน ในพื้นที่ชายแดน	110
5.4	ปริมาณการนำเข้ายาไอซ์ ยาอี โคเคน และเคตามีนในพื้นที่ชายแดน	111
5.5	สัดส่วนชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่ถูกจับกุมคดีค้ายาเสพติด ปี พ.ศ. 2546- 15 สิงหาคม พ.ศ. 2549	112
5.6	สัดส่วนการนำเข้ายาบ้าตามช่องทางต่างๆ ปี 2547-2549	114
5.7	พื้นที่นำเข้ายาเสพติดซ้ำซาก	114
5.8	พื้นที่ที่มีการจับกุมคดีค้ายาเสพติด ปี พ.ศ. 2549	115

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในปีพ.ศ.2549-2550 ที่ผ่านมามีได้ลดความรุนแรงลงมากกว่าช่วงก่อนประกาศสงครามยาเสพติดของรัฐบาล จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ พบว่า ปริมาณคดียาเสพติดที่จับกุมได้ลดลงจาก ประมาณ 200,000 คดีต่อปี ในช่วงปีพ.ศ. 2543-2545 เหลือเพียงประมาณ 100,000 คดี ในปี พ.ศ. 2546 และลดลง เป็น 55,000 คดี ในปี พ.ศ. 2547 การพิจารณาเฉพาะคดีจำนวนคดีที่จับกุมได้ทั้งหมดในปี พ.ศ. 2547 จำนวน 50,000 กว่าคดีนั้น ประมาณ 35,000 คดี เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับแอมเฟตามีน นอกจากปริมาณการจับกุมแล้ว การประเมินปัญหาจากชุมชนเป็นอีกวิธีที่สามารถใช้ประเมินสถานการณ์ด้านอุปทานของยาเสพติดได้ จากการสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ (วิจัย โปษยะจินดาและคณะ, 2545) ในช่วงเดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.2548 พบว่า ประมาณร้อยละ 44 ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่า ยังมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนของตนอยู่

ส่วนการประเมินสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในด้านอุปสงค์สามารถประเมินได้หลายวิธีโดยวิธีที่น่าเชื่อถือมากที่สุดคือการสำรวจเพื่อคาดประมาณจำนวนปริมาณผู้เสพติดในชุมชนจากการสำรวจ โดยเครือข่ายองค์กรวิชาการยาเสพติด ในปี 2545 พบว่า มีผู้ที่เคยเสพยาเสพติดชนิดใดๆ ก็ตามอย่างน้อยหนึ่งครั้งในชีวิตสูงถึงประมาณ 7 ล้านคน จากฐานข้อมูลผู้เข้ารับการรักษาเป็นอีกทางหนึ่งในการประเมินสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ จากการรายงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และ กรมสนับสนุนบริการกระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีผู้ป่วยที่มาเข้ารับบริการบำบัดรักษาประมาณ 60,000 ถึง 80,000 รายต่อปีในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

นอกจากข้อมูลจากสถานบำบัดแล้ว ข้อมูลจากประชากรกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสใช้สารเสพติดโดยประชากรกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญ คือ นักเรียน นักศึกษา จากการรายงานโครงการติดตามสถานการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (สถาบันรามจิตติ, มปป.) ซึ่งทำการสำรวจนักเรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ อุดมศึกษา จำนวน 149,719 คนทั่วประเทศ ในระหว่างปี พ.ศ. 2547- 2548 พบว่า มีพฤติกรรมของการบริโภคสิ่งเสพติด กล่าวคือ ร้อยละ 11 ดิบหรี่ โดยเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปีเศษ เด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครราว 1 ใน 3 และเด็กต่างจังหวัด 1 ใน 5 ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกสัปดาห์ โดยเริ่มดื่มครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปี และเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ร้อยละ 2.1 และเด็กต่างจังหวัดร้อยละ 1.6 เสพสารเสพติด ข้อมูลนี้สอดคล้องกับการรายงานของ สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ที่ระบุว่าอายุของเด็กที่เริ่มใช้สารเสพติดมีอายุลดลง

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการปราบปรามมากน้อยเพียงใดนั้นมีปัจจัยหลาย อย่างที่เกี่ยวข้อง รวมถึงปัจจัยทางการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการจัดทำนโยบายและ ยุทธศาสตร์ที่ต้องเกี่ยวข้องปราบปรามแตกต่างกันออกไปด้วย เช่น ปัจจัยทางการเมืองระหว่าง ประเทศ สำหรับประเทศไทย มีประเทศเพื่อนบ้านที่มีพื้นที่ผลิต/ค้ายาเสพติด ปัจจัยนี้ก็ส่งผลกระทบต่อ การควบคุมยาเสพติดในประเทศไทยด้วย ปัจจัยทางด้านเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศและ เจตจำนงของรัฐก็เป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาด้วย ตลอดจนปัจจัยทางเศรษฐกิจ การรักษาความสมดุล ระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตของประชาชน การว่างงาน แหล่งมั่วสุมมอมเมา ยาเสพติด การจัดระเบียบสังคม ตลอดจนปัจจัยในด้านการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมก็มีความสำคัญต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายในประเทศ

กรอบการมองปัญหาเสพติดมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 4 ประการ (ศูนย์อำนวยการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2550) ที่จะต้องพิจารณาในการจัดทำยุทธศาสตร์ประกอบด้วยปัจจัย เกี่ยวกับคน ได้แก่ การประมาณการและจำแนกจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในมิติของประชากรทั่วไป บุคคลผู้เสี่ยงต่อยาเสพติด บุคคลผู้ค้ายาเสพติดระดับต่างๆ บุคคลผู้เสพ/ผู้ใช้ และ ผู้เสพติด ฯลฯ รวม ตลอดทั้งบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ปัจจัยเกี่ยวกับพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค ประเทศ ในมิติความสัมพันธ์กับปัญหา ยาเสพติด เช่น การเป็นพื้นที่ผลิต-นำเข้า-ส่งออก-เก็บพัก-แพร่ระบาด ฯลฯ และยังรวมความถึงพื้นที่ที่เป็นหน่วยทางสังคม เช่น สถานศึกษา สถานประกอบการต่างๆ ฯลฯ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวยา ได้แก่ ตัว ยาเสพติดชนิดต่างๆที่ผลิต-ค้า-แพร่ระบาด เช่น ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา สารระเหย แอมเฟตามีน เป็นต้น และปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง ความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ ปัจจัยทางสังคม ฯลฯ ที่ส่งผลกระทบต่อปัญหายาเสพติดทั้งด้านบวกและด้านลบ

จากข้อเท็จจริงในสถานการณ์ยาเสพติดที่เกิดขึ้น ประเทศไทยจึงมีมิติของปัญหายาเสพติดใน ทุกมิติของปัญหา ไม่ว่าจะเป็นมิติของการแพร่ระบาด มิติของการเป็นแหล่งผลิต รวมถึงมิติของ การค้าและการลำเลียง ซึ่งการศึกษารายละเอียดที่มาของแต่ละปัญหาก็จะเน้นพื้นฐานให้เข้าใจถึงวิธีการ แก้ไขปัญหาต่อไป เนื่องจากสถานการณ์ยาเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การที่จะแก้ไขปัญหานี้ให้ประสบผลสำเร็จจะต้องมีการปรับปรุงบทบาท มาตรการ และวิธีการให้ทันกับสถานการณ์ของ ปัญหา รวมทั้งต้องรู้เท่าทันในฝ่ายขบวนการค้ายาเสพติดด้วย เพื่อหาหนทางสกัดกั้นและปิดช่อง โอกาสการกระทำผิดทั้งระบบ

อนึ่ง สถานการณ์ยาเสพติดก่อนประกาศสงครามกับยาเสพติด (ก่อนวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546) รัฐบาลได้จัดให้ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่มีความสำคัญสูง และเป็น 1 ใน 3 นโยบายเร่งด่วนของ

รัฐบาลที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขโดยนับตั้งแต่เข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดกำหนดแนวทางเพื่อเอาชนะยาเสพติด เมื่อวันที่ 10-11 มีนาคม 2544 ที่ จังหวัดเชียงราย และได้กำหนดยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน เป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับปัญหาเสพติด ด้วยการระดมเจ้าหน้าที่และประชาชนทั้งประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างประชาคมในระดับ หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเป็นพลังในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ของตน

นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีทั้งอยู่ในรูปแบบที่พิจารณา ปัจจัยด้านอุปทาน การผลิตในพื้นที่และเส้นทางผ่านกลุ่มผู้ค้า จำนวนยาที่แพร่ระบาด การลักลอบและ ปราบปรามได้อยู่ในตลาดมืด ด้านอุปสงค์ซึ่งพิจารณาจากผู้เสพ ผู้ครอบครองยาเสพติด เป้าหมายทาง ยุทธศาสตร์ที่เน้นเครือข่ายพลังชุมชน – พลังแผ่นดิน โดยการสร้าง “ชุมชนเอื้ออาทร” เพื่อค้นหาผู้ป่วย และการเฝ้าระวังให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 29/2546 และ 30/2546 เรื่องการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด และจัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) เป็นศูนย์กลางการป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติด และที่ 31/2546 ให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในทุกพื้นที่ทั่วประเทศนั้นเพื่อให้ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติและศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อ เอาชนะยาเสพติดทุกระดับ จากการที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการต่อสู้เพื่อ เอาชนะยาเสพติด หน่วยงานต่างๆ ต่างได้นำนโยบายแผนปฏิบัติการและยุทธศาสตร์ต่างๆ ไป ดำเนินการอย่างเข้มแข็งและพร้อมเพรียงกัน ในส่วนของศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดได้รับ มอบหมายจากกระทรวงมหาดไทยให้ดำเนินการปรับแผนปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด เป็น แผนปฏิบัติการนับถอยหลัง 60 วัน เพื่อจัดการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้หมดสิ้นไปจนอยู่ในระดับ ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตโดยปกติ

ภายใต้แนวคิดที่จะมุ่งปราบปรามผู้ค้าให้รับโทษตามกฎหมาย คือการเพิ่มระดับปฏิบัติการของ กลไกที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติดทุกภาคส่วน เพื่อให้ปัญหาเสพติดได้รับการแก้ไข อย่างได้ผลมากที่สุดได้มีการดำเนินการ ดังนี้

1. การเพิ่มมาตรการทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐให้เข้มแข็งและจริงจังมากขึ้น
2. การเพิ่มบทบาทของภาคประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลไกปกครองส่วน ท้องถิ่นเพื่อร่วมเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาเสพติด
3. การเพิ่มบทบาทของช่องทางสาธารณะในการร่วมเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

ในรอบปี พ.ศ. 2546 ถึง 2547 รัฐบาลได้ประกาศสงครามกับยาเสพติดขั้นเด็ดขาดและนับ จากวันที่รัฐบาลประกาศสงครามกับยาเสพติดจนถึงวันที่ประกาศชัยชนะกับยาเสพติด (3 ธันวาคม 2547) เป็นต้นมา พบว่า จำนวนผู้เสียชีวิตจากการวิสามัญฆาตกรรม และฆ่าตัดตอนเพื่อมิให้สืบสาวไป ถึงผู้ค้ายาใหญ่ที่นับว่าเป็นข้าราชการ และนักการเมืองเสียเองมีกว่า 2,500 รายทั่วประเทศ การ

ปราบปรามขึ้นเด็ดขาดถูกวิพากษ์อย่างหนักมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างไรก็ตาม ช่วงที่ผ่านมา กระแสสังคมไม่อาจปฏิเสธการที่รัฐบาลหันมาเอาจริงเอาจังกับปัญหาเสพติด

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่ทั่วโลกต่างประสบ ปี พ.ศ. 2548-2549 มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดทั่วโลก โดยพบว่า มีจำนวนผู้เสพไม่น้อยกว่า 200 ล้านคน หรือเท่ากับสัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดประมาณร้อยละ 4.8 อัตราของประชากรโลกที่เสพยาเสพติดในช่วงอายุ 15-64 ปี เสพสารกัญชา(Cannabis) สูงสุดถึงร้อยละ 3.8 หรือ 158.8 ล้านคน รองลงมาคือ เสพสารแอมเฟตามีน (Amphetamine) หรือยาบ้า ที่ถูกคาดประมาณว่ามีถึงร้อยละ 0.6 ประเทศไทยเป็นประเทศที่ติดบัญชีรายชื่อของการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่มีความรุนแรงซึ่งเป็นเส้นทางที่ถูกจับได้ว่าการตรวจพบที่เป็นแหล่งปัญหาการใช้ยาโดยเฉพาะสารแอมเฟตามีน (United Nations Publication, 2007; 9)

สถานการณ์การแพร่ระบาดมีทั้งภายในประเทศและเครือข่ายหรือกลุ่มการค้ายาเสพติดที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศเพื่อนบ้านกับเครือข่ายการค้าในประเทศไทยจะมีบทบาทในด้านการค้าตามแนวชายแดน และส่งผลต่อการค้าและแพร่ระบาดในประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหภาพพม่า ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศกัมพูชา และประเทศจีน สถานะดังกล่าวทำให้ประเทศไทยต้องเพิ่มบทบาทในฐานะประเทศทางผ่านของยาเสพติดมากขึ้น (United Nations Publication, 2007; 10, 17) จนทำให้ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในบัญชีรายชื่อประเทศที่เป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกา

แม้ว่า การประกาศทำสงครามกับยาเสพติด ทำให้แนวโน้มการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในประเทศลดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่สถานการณ์ปัญหาเสพติดที่ชายแดนกลับมีแนวโน้มของการลักลอบและนำเข้ายาเสพติดสูงมากขึ้น กระบวนการลำเลียงยาเสพติดยังคงมาจากทางภาคเหนือ แต่นำไปเก็บกักไว้ในพื้นที่ภาคตะวันออก หลังจากนั้นจึงค่อยๆ ทอยนํายาเสพติดออกมาจำหน่าย จึงทำให้ดูเหมือนว่ายาเสพติดมีการเปลี่ยนเส้นทางการลำเลียงมาทางด้านตะวันออก นอกจากนี้ยังมีกระแสข่าวว่ามีการนำไปเก็บไว้ในฝั่งประเทศกัมพูชาแล้วจึงค่อยนำออกมาจำหน่าย อีกเส้นทางหนึ่งที่ใช้มากขึ้นคือทางฝั่งประเทศลาว จากบริเวณสามเหลี่ยมทองคำมายังหลวงพระบาง ดันทางถนนหมายเลข 13 ของลาว จากนั้นยาเสพติดจะถูกลำเลียงผ่านมาทางเมืองเวียงจันทน์ ส่วนหนึ่งเข้าไปทางจังหวัดเลย เส้นทางพิเศษที่ต้องพิจารณาคือเส้นทางผ่านจากประเทศสหภาพพม่าโดยลำเลียงผ่านโดยตรงและใช้เส้นทางทะเลอันดามันมากขึ้น เนื่องจากเส้นทางคมนาคมสะดวก (การประชุมทวิภาคีว่าด้วยความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2548)

การประชุมทวิภาคี ไทย-ลาว ครั้งที่ 8 ได้ระบุว่เส้นทางการลำเลียงยาเสพติดที่สำคัญ และต้องคอยตรวจตราเป็นพิเศษของทางฝั่งไทย ได้แก่ พื้นที่อำเภอท่าลี่ อำเภอปากชม จังหวัดเลย อำเภอสังคม อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอท่าบ่อ อำเภอนุ่งคล้า และอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อำเภอสิรินธร (ช่อง

เมื่อก่อน) อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี และอำเภอเมือง จดนำเข้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดมุกดาหาร ที่ประชุมยังระบุว่า ยาเสพติดที่ลักลอบนำเข้ามาในเส้นทางนี้ คือ เฮโรอีน แอมเฟตามีน และกัญชา นอกจากนี้ยังพบว่า ทางตอนเหนือของประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตแอมเฟตามีน โดยมีแหล่งพักยาอยู่ที่บริเวณแขวงไชยะบุรี กำแพงพระนครเวียงจันทน์ แขวงบอลิคำไซ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก สิ่งที่เพิ่มเติมเข้ามาในการประชุมร่วมของไทย-ลาว ข้อมูลในที่ประชุม คือการลักลอบตั้งโรงงานผลิตยาเสพติดขนาดเล็กในชายแดนไทย-ลาว ทางภาคเหนือของไทย 7 แห่ง และในลาวประมาณ 4 แห่ง แต่ก็ยังเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงยากมาก

สถานการณ์การผลิตและขายแดนนอกประเทศในช่วงที่ผ่านมา จากการประเมินโรงงาน/แหล่งผลิต แม้ว่าจะมีจำนวนแหล่งผลิตลดลงเหลือประมาณ 30 - 40 แห่ง (จากเดิม 50 กว่าแห่ง) มีการเคลื่อนย้ายเข้าไปลึกขึ้นจากบริเวณชายแดน สำหรับสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด โดยเฉพาะสารอีเฟรดินมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง กล่าวคือ ในช่วง 3 - 4 ปีที่ผ่านมาได้มาจากประเทศจีน แต่เนื่องจากประเทศจีนมีการเข้มงวดมากขึ้น จึงได้นำมาจากประเทศอินเดีย กาเฟอีนก็เช่นเดียวกัน แต่เดิมมีการลักลอบจากประเทศจีน แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นประเทศอินเดีย นโยบายการปราบปรามยาเสพติด จึงไม่สามารถทำให้ยาเสพติดหมดสิ้นไปจากประเทศ เนื่องจากการขยายหรือเปลี่ยนเส้นทางการลำเลียงยาเสพติด ผู้เสพยาเสพติดจึงหันไปแสวงหาสารเสพติดอื่น ๆ เช่น คมกาว สารระเหย จนถึงคิดสุรากันมากขึ้น

นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา มีลักษณะเชิงพลวัต เนื่องจากปัญหายาเสพติดมีความสลับซับซ้อนและมีความรุนแรงยิ่งขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ จากยุทธศาสตร์ “ราษฎร์-รัฐ ร่วมใจด้านภัยยาเสพติด” เป็นยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน เพื่อเอาชนะยาเสพติด” เพื่อกวาดล้างยาเสพติด การกำหนดยุทธศาสตร์เป็นวาระแห่งชาติและให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นไม่น้อยไปกว่าปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ ผลการศึกษางานวิจัยเอกสารเรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนี้จะสะท้อนถึงพัฒนาการและการนำปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ ตลอดจนการใช้กฎหมายและการจัดงบประมาณเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ และผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากแผนงานสำคัญๆ ที่จัดให้มีการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2. วัตถุประสงค์

เพื่อทบทวนองค์ความรู้ นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2540-2550

3. ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งประมวลองค์ความรู้และกรณีศึกษาเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีวิธีการศึกษาแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analytical Method) เป็นหลัก เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ของนโยบายและยุทธศาสตร์การปราบปรามยาเสพติด รวมถึงมาตรการดำเนินงานที่รัฐได้นำมาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยทบทวนองค์ความรู้ วิจัยเอกสารหลักๆ ที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาจากเอกสารจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ อันได้แก่ บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยที่ลงพิมพ์ในวารสาร ตำรา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสร้างความคิดชอบต่อสังคมโดยทำการจัดหมวดหมู่เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ความถูกต้องของข้อมูล ประเภทของหนังสือที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) รายงานผลการสำรวจข้อมูลทางสถิติ
- 2) เอกสารราชการและรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ศูนย์สวัสดิภาพเด็ก เยาวชน และสตรี กองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นต้น
- 3) เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติด การป้องกัน และแก้ไข การแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาในทัศนะต่างๆ
- 4) หนังสือและวารสารอิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสือกฎหมายหรือข่าวที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ยาเสพติดซึ่งปรากฏทางหน้าหนังสือพิมพ์ บทความที่เกี่ยวข้อง และวารสารเผยแพร่ของหน่วยงานที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

4. นิยามศัพท์

นโยบาย หมายถึง แม่บทของการบริหาร ในฐานะหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนา เป็นแนวทางการหรือกรอบในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งในทางปฏิบัติก็คือ ทางเลือกที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นเพื่อการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ หรือแก้ไขปัญหา หรือบรรเทาปัญหา หรือป้องกันปัญหาต่างๆ ตามภาระหน้าที่ของรัฐบาล โดยทางเลือกที่กำหนดขึ้นจะมีความชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้นเรื่อยๆ ใกล้เคียงกับผู้กำหนดทางเลือก และระดับความซับซ้อนของปัญหา โดยทั่วไปแล้วนโยบายระดับชาติจะมีลักษณะกว้างๆ ไม่มีรายละเอียด ผลของนโยบายจะทำให้ผู้บริหารและบุคลากรทราบว่าจะทำภารกิจอะไร อย่างไร ก่อให้เกิดเป้าหมายในการ

ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังส่งเสริมการใช้อำนาจของผู้บริหารให้เป็นไปโดยถูกต้อง มีเหตุผลและ ยุติธรรม

ยุทธศาสตร์ หมายถึง วิธีดำเนินงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์มาจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร มุ่งเน้นความคิด สร้างสรรค์เหนือความคาดหมาย ขกระดับความสำเร็จ การเจริญเติบโต และความก้าวหน้าแบบก้าว กระโดดโดยใช้นวัตกรรม (Innovation) สิ่งประดิษฐ์ หรือความคิดใหม่

กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หมายความว่า กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษและกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

ประเภทของยาเสพติด มี 5 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 ได้แก่ เฮโรอีน, แอลเอสดี, แอมเฟตา มินและอนุพันธ์ทั้งสิ้น 15 ชนิด เป็นต้น ยาเสพติดที่สำคัญ คือ เมทแอมเฟตามีน (แอมเฟตามีน), เม ทิลีนไดออกซี เมทแอมเฟตามีน หรือ MDMA (ยาอี) และเมทิลีนไดออกซีแอมเฟตามีน หรือ MDA (ยา เลิฟ) เนื่องจากกำลังแพร่ระบาดอย่างรุนแรงในปัจจุบัน จึงมีบทลงโทษสูงสุดสำหรับผู้เสพ ผู้จำหน่าย ผู้ ครอบครอง ผู้นำเข้าและส่งออก ยาเสพติดให้โทษประเภทนี้ไม่ใช่ประโยชน์ทางการแพทย์แต่อย่างใด ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 2 เช่น ฟีน มอร์ฟิน โคเคน ใบโคคา โคเคอิน และเมทาโดน เป็นต้น ยาเสพติดให้โทษประเภทนี้สามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้แต่มีโทษมาก ดังนั้น ต้อง ใช้ภายใต้ความควบคุมของแพทย์ และใช้ในเฉพาะกรณีที่จำเป็นเท่านั้น ประเภทที่ 3 เช่น ยาแก้ไอ เข้า ฟีน ห้ามผลิต จำหน่าย นำเข้า หรือส่งออก นอกจากได้รับอนุญาตโดยขออนุญาตเป็นครั้งๆไป ห้าม โฆษณา ประเภทที่ 4 เป็นสารเคมีที่ใช้ผลิตสารเสพติดประเภทที่ 1 และ 2 ห้ามผลิต จำหน่าย นำเข้า หรือส่งออก ครอบครอง หรือจำหน่าย นอกจากได้รับอนุญาต โดยหน่วยงานของทางราชการ แต่การ ครอบครองตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป ถือว่าเพื่อจำหน่าย) ประเภทที่ 5 เป็นยาเสพติดอื่นๆ เช่น กัญชา และพืชกระท่อม ห้ามผลิต นำเข้า หรือส่งออก ครอบครองหรือจำหน่าย นอกจากได้รับอนุญาต โดย หน่วยงานของทางราชการ

อุปสงค์ของยาเสพติด หมายถึง ความต้องการของการซื้อยาเสพติดของผู้เสพสารเสพติด ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง โดยผู้เสพสารเสพติดนั้นต้องมีอำนาจซื้อหรือมีเงินหรือความสามารถในการ

ตอบสนองความต้องการเสพยาเสพติด ตัวชี้วัดของอุปสงค์มักเทียบเคียงกับจำนวนของผู้ติดสารเสพติด หรือจำนวนของผู้มีโอกาสเข้าไปติดสารเสพติด (Potential Demand)

อุปทานของยาเสพติด หมายถึงปริมาณเสนอขาย ปริมาณการแพร่ระบาดของยาเสพติด เนื่องจากยาเสพติดเป็นสินค้าที่มีคุณลักษณะเป็นสินค้าที่ไม่มีความยืดหยุ่น หรือความยืดหยุ่นต่ำมาก ตัวชี้วัดที่สำคัญได้แก่ ปริมาณยาเสพติดที่ถูกจับได้หรือการปราบปรามสำเร็จ ราคายาเสพติดที่มีขายอยู่ในตลาดมืด (โดยคาดประมาณ) และปริมาณยาเสพติดที่คาดประมาณ

5. การจัดเรียงบท

การศึกษานี้ประกอบด้วย 6 บท ในบทแรกเป็นการศึกษาถึงบทนำที่เสนอแนวทางการศึกษาวิจัย บทที่สองเป็นการศึกษานโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในอดีตที่ผ่านมา บทที่สามเป็นการเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ส่วนในบทที่สี่ได้นำเสนอระบบและกลไกการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด บทที่ห้า เป็นเรื่องผลการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และท้ายสุด บทที่หกเป็นเรื่องการสรุปและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์การปราบปรามยาเสพติด

บทที่ 2

นโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในอดีตที่ผ่านมา

1. บทนำ

ในช่วงปีพ.ศ. 2536-40 ที่ผ่านมา ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดโดยเฉพาะแอมเฟตามีนเป็นปัญหาที่มีความสำคัญของประเทศ ทั้งปัญหาการลักลอบนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน การผลิตในประเทศทำให้สถานการณ์ปัญหาแอมเฟตามีนยังคงทวีความรุนแรงและมีผลกระทบต่อพื้นที่กรุงเทพมหานครที่เป็นทั้งแหล่งผลิต ศูนย์กลางเครือข่ายการค้าทั้งในและต่างประเทศ ผลของกำไรจากการจำหน่ายแอมเฟตามีนที่มีมูลค่ามหาศาลทำให้การแพร่ระบาดของแอมเฟตามีนมีความรุนแรงและขยายไปยังกลุ่มเป้าหมายใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาซึ่งเคยเป็นแรงยึดเหนี่ยวสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชนอ่อนแอลง

จากสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในอดีตที่ผ่านมา กรุงเทพมหานครนับเป็นพื้นที่ที่มีความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในระดับต้นๆ เมื่อเปรียบเทียบกับทุกๆ ภาคของประเทศ โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2535 กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่ถูกจับกุมคดียาเสพติดทั่วราชอาณาจักรมากที่สุดจำนวนร้อยละ 36.39 นอกจากจะเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาทั้งในด้านการผลิต การค้า การเสพแล้ว ปริมาณหรือจำนวนผู้เข้าไปเกี่ยวข้องกับนับว่าสูงเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นของประเทศ แม้ในช่วงที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องจะได้กวาดล้างจริงจังต่อปัญหาดังกล่าว แต่สถานการณ์ปัญหายาเสพติดก็ยังดำรงอยู่

ในปี พ.ศ. 2539 กระทรวงสาธารณสุขได้ทำการสำรวจพบว่า มีการแพร่ระบาดของแอมเฟตามีนหรือยาบ้าในโรงเรียนทั่วประเทศถึงร้อยละ 1.2 จากการสำรวจนักเรียนทั้งสิ้น 118,331 คน โดยภาคกลางและกรุงเทพมหานครเป็นปริมาณที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุด คือร้อยละ 21.5 (มติชน, 20 กรกฎาคม 2539: 8) การจับกุมปราบปรามยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจต่างๆ กองบัญชาการตำรวจนครบาลจึงมีปัญหและอุปสรรคต่างๆ อย่างมาก ทั้งจากระบบการบริหารงานเอง โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณจากหน่วยเหนือและการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานตำรวจและหน่วยงานภายนอก พบว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานอย่างยิ่ง

ที่ผ่านมาในอดีต การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ยึดแนวนโยบายในแผนกรมตำรวจแม่บทและแผนของตำรวจเป็นหลัก โดยจัดตำรวจชุดเฉพาะกิจสนับสนุนตำรวจชุดชุมชนนโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

สัมพันธภาพของสถานด้วยการออกปฏิบัติหน้าที่เป็นบางช่วงระยะเวลา จากผลการศึกษาวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2007) พบว่า ในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีดำรวจภูธร มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอยู่ในปริมาณสูง ยาเสพติดที่พบ ได้แก่ กัญชา เฮโรอีน ฟีนแอมเฟตามีน และสารระเหย ยาเสพติดที่ปลูกอยู่ในพื้นที่ คือ กัญชา ซึ่งพบว่ามีมากที่สุดในพื้นที่ นครพนม และมุกดาหาร นอกจากนี้ยังมีการลักลอบนำเข้ามาในประเทศไทยจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคาย มุกดาหาร นครพนม และเลย

นโยบายการป้องกันปัญหาเสพติดในต่างประเทศได้มีการจัดแบ่งประเภทของนโยบายและแผนงานแบบดั้งเดิมซึ่งแบ่งเป็น 4 ส่วน (David Boyum และ Peter Reuter (แปล), 2549; 903-904) คือ การป้องกัน การรักษา การบังคับใช้กฎหมาย และการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด เพื่อวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์นโยบาย อย่างไรก็ตาม ในที่นี้ ส่วนที่เป็นนโยบายการป้องกันนั้น จะมีแผนงานป้องกัน (Prevention programs) เป็นแผนงานป้องกันการใช้ยาเสพติด การลดการริเริ่มลองเสพติดความเป็นไปได้ในความก้าวหน้าจากการทดลองเสพติดไปเป็นการใช้ประจำ เป็นได้ทั้งการแนะนำชักชวน เช่น แผนงานในโรงเรียน กิจกรรมชุมชน หรือรณรงค์ผ่านสื่อมวลชน และการลดการเข้าถึงยาเสพติดในผู้เสพติดใหม่ เช่น การทำให้ผู้ค้าต้องระมัดระวังสูงขึ้นในการที่จะชักจูงผู้เสพติดใหม่

ส่วนแผนงานการบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement programs) มี 2 รูปแบบ แบบแรกมุ่งที่กลุ่มผู้ค้าและผู้ผลิต เพื่อยุติการป้อนยาเสพติดสู่ผู้ใช้ เพิ่มราคาและลดปริมาณยาเสพติด อีกรูปแบบหนึ่ง คือ การมุ่งที่ผู้ใช้ยาและผู้ค้าปลีกเพื่อเพิ่มต้นทุนของการซื้อขายยาเสพติดแต่ละครั้ง (ด้านเวลา ความสะดวกและความเสี่ยง) เช่น ผ่านทางการลาดตระเวนตรวจตราอย่างเข้มงวดในการป้องกัน ความพยายามนี้ทำให้อุปสงค์ยาเสพติดลดลง ราคาลดต่ำลงและปริมาณลดน้อยลง การบังคับใช้กฎหมายนี้ทำให้ลดกลุ่มผู้เริ่มหัดใช้ยาเสพติด จึงเป็นเสมือนการป้องกัน สำหรับกลุ่มผู้ที่เสพติดเดิมจะได้รับผลกระทบ ซึ่งเป็นสิ่งใกล้เคียงกับการบำบัดรักษา

ตารางที่ 2.1 เป้าหมายหลักของนโยบาย

นโยบาย	นโยบายที่มีเป้าหมาย	นโยบายกว้างๆ
การป้องกัน	โครงการป้องกันการใช้สารเสพติดในโรงเรียน การรณรงค์ผ่านสื่อมวลชน ลดการเข้าถึงยาเสพติดในหมู่เยาวชน ผ่านการลาดตระเวน	วินัยโรงเรียน การป้องกันการกระทำผิดอาญา ทั่วไป ปรับปรุงที่อยู่อาศัยสาธารณะ
การบังคับใช้กฎหมาย	การจับกุมผู้ลักลอบขนและผู้ค้าส่ง การจับกุมผู้ซื้อ	การบังคับใช้กฎหมายอาญากรรม ทั่วไป

2. นโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ผ่านมา

ประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา ไม่ได้มีการนำนโยบายมาวิเคราะห์เป็นงานวิจัย มีนโยบายในรูปแบบดังกล่าวที่เป็นคำแถลงการณ์ของนายกรัฐมนตรีผ่านรัฐสภาถึงนโยบายที่จะป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างไรเท่านั้น

นโยบายและยุทธศาสตร์การปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทยได้ดำเนินการหลายยุคหลายสมัยผ่านผู้นำที่เป็นนายกรัฐมนตรี จากการค้นคว้าเอกสารในช่วง 30 ปี ที่ผ่านมา มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยรัฐบาลได้แถลงนโยบายผ่านรัฐสภา (ศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มปป.) ดังนี้

รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร¹ ได้แถลงนโยบายที่จะป้องกันและปราบปรามการผลิต และการค้ายาเสพติดให้โทษ และแก้ไขบำบัดผู้ติดยาเสพติดดังกล่าวให้ได้ผลโดยด่วน ผลของนโยบายที่ให้ความสำคัญถึงการป้องกันและปราบปรามการผลิต การค้า และการแก้ไขบำบัดผู้ติดยาเสพติด นโยบายดังกล่าวของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียรมีระยะเวลาในการดำเนินนโยบายราวหนึ่งปี ในปี 2520 ซึ่งระยะเวลาในการดำเนินนโยบายดังกล่าวมีสถิติการจับกุมยาเสพติดจำนวน 11,803 คดี โดยยาเสพติดที่สามารถจับกุมได้ประกอบด้วย เฮโรอีน ฝิ่นดิบ แอมเฟตามีน กัญชาแห้งและพืชกระท่อม

สมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ สมัยแรก² ได้แถลงนโยบายว่าจะเร่งรัดและดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทควบคู่กับการรักษาพยาบาล และฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด และในสมัยที่สอง³ มีนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยป้องกันและปราบปรามการผลิต การค้า และเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและ

¹ แถลงเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2519

² แถลงเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2520

³ แถลงเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2522

ประสาทอย่างจริงจังทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม การปราบปรามโดยใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด และให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การจัดให้มีการปลูกพืชทดแทน และการพัฒนาชาวไทยภูเขา ส่งเสริมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด รวมทั้งการสงเคราะห์ผู้ติดยาเสพติดร่วมมือกับต่างประเทศในการควบคุม ป้องกัน และปราบปรามเพื่อมิให้เป็นภาระแก่สังคม

ผลของนโยบายสามารถแยกได้เป็นสองส่วนด้วยกัน โดยนโยบายส่วนที่หนึ่ง⁴ ได้ให้ความสำคัญถึงการเร่งรัดในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมทั้งการรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ที่ติดยาเสพติด โดยนโยบายในส่วนแรกดำเนินการเมื่อปลายปี พ.ศ. 2520- 2522 รวมระยะเวลาพิเศษ ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวมีสถิติการจับกุมยาเสพติดในปี พ.ศ. 2521 จำนวน 24,211 คดี โดยยาเสพติดที่สามารถจับกุมได้ประกอบด้วย เฮโรอีน ฝิ่นดิบ แอมเฟตามีน กัญชาแห้ง และพืชกระท่อม และในนโยบายส่วนที่สอง⁵ ได้ให้ความสำคัญของการปราบปรามอย่างเด็ดขาดเป็นอันดับแรก และการร่วมมือกับต่างประเทศในการควบคุมและป้องกันยาเสพติด ซึ่งผลจากความเข้มงวดของนโยบายดังกล่าว ทำให้จำนวนคดียาเสพติดในประเทศปี พ.ศ. 2522 มีจำนวนคดีที่เกี่ยวข้องยาเสพติดเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยจากปีที่ผ่านมา โดยยาเสพติดที่สามารถจับกุมได้ประกอบด้วย เฮโรอีน ฝิ่นดิบ แอมเฟตามีน กัญชาแห้งและพืชกระท่อม

สมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในสมัยแรกและสมัยที่สอง⁶ ผลของนโยบายที่ดำเนินการปราบปรามยาเสพติดในสมัยแรกได้ให้ความสำคัญกับการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง โดยเน้นถึงการกวาดล้างยาเสพติดให้โทษโดยเด็ดขาด และผลสืบเนื่องมาจากนโยบายการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจังของรัฐบาล จึงทำให้ปีที่ประกาศใช้นโยบายดังกล่าว มีจำนวนยาเสพติดลดลงจากปีก่อน โดยระยะเวลาประมาณ 3 ปีดังกล่าว สถิติการจับกุมยาเสพติดในปี พ.ศ. 2523 จำนวน 21,730 คดี ในปี พ.ศ. 2524 จำนวน 27,735 คดี และในปีพ.ศ. 2525 จำนวน 24,604 คดี โดยยาเสพติดที่สามารถจับกุมได้ประกอบด้วย เฮโรอีน ฝิ่นดิบ แอมเฟตามีน กัญชาแห้งและพืชกระท่อม ส่วนนโยบายการปราบปรามยาเสพติดสมัยที่สองได้ให้ความสำคัญต่อการกวาดล้างแหล่งผลิตและจำหน่ายยาเสพติดให้โทษโดยเด็ดขาด ควบคู่กัน ส่วนทางด้านผู้ติดยาเสพติดได้ให้การบำบัดรักษาและอบรม ให้ตระหนักถึงภัยอันเกิดจากยาเสพติด ซึ่งนโยบายดังกล่าวได้ให้ความสำคัญในการกวาดล้างยาเสพติดซึ่งเป็นนโยบายที่มีความรุนแรงมากกว่าการปราบปราม ซึ่งผลของนโยบายดังกล่าว มีสถิติการจับกุมยาเสพติดในปี 2526 จำนวน 28,151 คดี ในปี 2527 จำนวน 31,165 คดี และในปี 2528 จำนวน 32,457 คดี โดยยาเสพติดที่สามารถจับกุมได้ประกอบด้วย เฮโรอีน ฝิ่นดิบ แอมเฟตามีน กัญชาแห้ง และพืชกระท่อม

⁴ แดลงเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2520

⁵ แดลงเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2522

⁶ แดลงเมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2523 และ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2526

นโยบายสมัยที่สามยังคงดำเนินการป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจังและเด็ดขาด ขณะเดียวกันในด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด รัฐบาลได้ร่วมมือกับภาคเอกชนขยายบริการให้มากขึ้น ซึ่งเป็นนโยบายที่จะช่วยชะลอการเพิ่มขึ้นของยาเสพติด ซึ่งผลของนโยบาย มีสถิติการจับกุมยาเสพติด ปี พ.ศ. 2530 จำนวน 43,927 คดี ในปี พ.ศ. 2531 จำนวน 53,903 คดี โดยยาเสพติดที่สามารถจับกุมได้ประกอบด้วย เฮโรอีน ฝิ่นดิบ แอมเฟตามีน กัญชาแห้งและพืชกระท่อม อย่างไรก็ตาม ปริมาณยาเสพติดยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างสูงในช่วง 2 ปี เนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของปริมาณยาเสพติดในประเทศ

สมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในสมัยแรก⁷ ได้กำหนดนโยบายรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและยาเสพติดโดยเด็ดขาด ผลของนโยบายรัฐบาลนี้ สมัยแรกเป็นนโยบายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยในสังคม ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและยาเสพติดโดยเด็ดขาด ซึ่งผลสืบเนื่องมาจากนโยบายการปราบปรามยาเสพติด มีสถิติการจับกุมยาเสพติดในปี พ.ศ. 2531 จำนวน 53,903 คดี ในปี พ.ศ. 2532 จำนวน 63,379 คดี และในปี พ.ศ. 2533 จำนวน 60,680 คดี โดยยาเสพติดที่สามารถจับกุมได้ประกอบด้วย เฮโรอีน ฝิ่นดิบ แอมเฟตามีน กัญชาแห้งและพืชกระท่อม รวมทั้งโคเคนด้วย

นโยบายในสมัยที่สองได้ให้ความสำคัญถึงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างเด็ดขาด โดยร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการทำลายแหล่งผลิตยาเสพติด และขอความร่วมมือจากประเทศที่มีผู้ขายยาเสพติดสูง ให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหายาอย่างจริงจัง ขณะเดียวกันได้เน้นการรณรงค์ในกลุ่มเยาวชนให้ตระหนักถึงโทษของยาเสพติดทั้งในและนอกสถานศึกษา มีการจัดหลักสูตรการศึกษาในเรื่องนี้ด้วย

สมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน⁸ ได้กำหนดนโยบายจะเร่งรัดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลโดยเร็วที่สุด โดยใช้อำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายอย่างเต็มที่ในการปราบปรามการผลิต การค้า และการใช้สารเสพติด การปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลดี รวมทั้งการร่วมมือกับสหประชาชาติ นอกจากนี้ ได้ดำเนินการกวาดล้างการใช้ยากระตุ้นประสาทอย่างเข้มงวด และเร่งปราบปรามจับกุมผู้ผลิตและผู้ขายที่ผิดกฎหมายอย่างเด็ดขาด

ผลของนโยบายที่ให้ความสำคัญถึงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างเด็ดขาด การดำเนินการกวาดล้างการใช้ยากระตุ้นประสาท และเร่งปราบปรามจับกุมผู้ผลิตและผู้ขายที่ผิดกฎหมาย ซึ่งผลของนโยบายดังกล่าว มีสถิติการจับกุมยาเสพติดในปี 2534 จำนวน 79,340 คดี ในปี 2535 จำนวน 92,742 คดี ในปี 2536 จำนวน 113,581 คดี ในปี 2537 จำนวน 131,605 คดี โดยยาเสพติดที่สามารถ

⁷ แถลงเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2531

⁸ แถลงเมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2534

จับกุมได้ประกอบด้วย เฮโรอีน ฝิ่นดิบ แอมเฟตามีน กัญชาแห้งและพืชกระท่อม รวมถึงโคเคน และ ยาอี

สมัยรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา⁹ ได้กำหนดนโยบายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทุกประเภทอย่างจริงจัง ด้วยการสนับสนุนปัจจัยการดำเนินงานอย่างเต็มที่ ขยายงานด้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ให้ความรู้ประชาชนและองค์กรประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร และส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม รวมทั้งเร่งรัดปราบปรามการผลิตและการค้า ยาเสพติด ตลอดจนแหล่งอบายมุขอันเป็นสาเหตุของการก่ออาชญากรรมอย่างเด็ดขาด ส่งเสริมโครงการภาครัฐและภาคเอกชนที่มุ่งบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

ผลของนโยบายที่เน้นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทุกประเภทอย่างจริงจัง มีสถิติการจับกุมยาเสพติดในปี 2538 จำนวน 153,795 คดี ในปี 2539 จำนวน 163,757 คดี โดยยาเสพติดที่สามารถจับกุมได้ประกอบด้วย เฮโรอีน ฝิ่นดิบ แอมเฟตามีน กัญชาแห้งและพืชกระท่อม โคเคน และ ยาอี

สมัยรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ¹⁰ ได้กำหนดนโยบายด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทุกประเภทอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิต และการค้ายาเสพติด แอมเฟตามีน และสารออกฤทธิ์ต่อประสาทอื่น รวมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงมหันตภัยและโทษของสิ่งดังกล่าว

ผลของนโยบายที่เน้นถึงการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทุกประเภทอย่างจริงจัง มีสถิติการจับกุมยาเสพติดในปี 2539 จำนวน 163,757 คดี ในปี 2540 จำนวน 171,660 คดี โดยยาเสพติดที่สามารถจับกุมได้ประกอบด้วย เฮโรอีน ฝิ่นดิบ แอมเฟตามีน กัญชาแห้งและพืชกระท่อม โคเคน และ ยาอี การดำเนินนโยบายในช่วงระยะเวลาดังกล่าวของรัฐบาลสามารถชะลอการขยายตัวของปริมาณยาเสพติดในประเทศได้ เนื่องจากการวางนโยบายดังกล่าวมีความชัดเจนที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ รวมทั้งความเข้มงวดในมาตรการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย¹¹ ได้ดำเนินนโยบายเพื่อบรรเทาปัญหาด้านสังคม เพิ่มประสิทธิภาพระบบงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถอำนวยความสะดวก และดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การค้ายาเสพติด และการลดจำนวนแรงงานต่างชาติดังกล่าว

⁹ แถลงเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ.2538

¹⁰ แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2539

¹¹ แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 20-21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540

ผลของนโยบายดังกล่าวของรัฐบาล มีสถิติการจับกุมยาเสพติดในปี 2540 จำนวน 171,660 คดี ในปี 2541 จำนวน 212,813 คดี ในปี 2542 จำนวน 223,294 คดี ในปี 2543 จำนวน 238,155 คดี โดยยาเสพติดที่สามารถจับกุมได้ประกอบด้วย เฮโรอีน ฝิ่นดิบ แอมเฟตามีน กัญชาแห้งและพืชกระท่อม รวมถึงโคเคน และยาอี การดำเนินนโยบายในช่วงระยะเวลาดังกล่าวไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควรจึงทำให้ปริมาณยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างสูงในช่วงแรกของการดำเนินนโยบายดังกล่าว นโยบายดังกล่าวไม่สามารถชะลอการขยายตัวของปริมาณยาเสพติดในประเทศได้

สมัยรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร¹² แลลงนโยบายเร่งด่วน : เร่งจัดตั้งสถาบันบำบัดผู้ติดยาเสพติดควบคู่ไปกับการปราบปรามและป้องกัน...

10. นโยบายเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง

รัฐบาลจะพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจและสติปัญญา รวมทั้งเสริมสร้างสังคมให้เข้มแข็งและยั่งยืน เพื่อให้ประเทศไทยเป็นสังคมคุณภาพ สังคมคุณธรรม และสังคมที่สมดุล

10.3 ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รัฐบาลจะเร่งรัดดำเนินการเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายใต้นโยบายระยะเร่งด่วน โดยหลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาด ดังนี้

(1) เข้มงวดกับการบังคับใช้กฎหมาย และสร้างกระบวนการพิเศษ เพื่อควบคุมและปราบปรามผู้ค้าและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและการค้ายาเสพติดอย่างเด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม พร้อมทั้งแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มบทลงโทษสูงสุดกับข้าราชการการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และให้รางวัลและการคุ้มครองเป็นพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติด

(2) ควบคุมการนำเข้าสารเคมีที่อาจนำไปสู่การผลิตยาเสพติดอย่างเข้มงวดและเสริมสร้างกลไกของภาครัฐและมาตรการทางกฎหมายให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในการผลิตยาเสพติด

(3) สร้างความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและนานาชาติ เพื่อควบคุมและกำจัดแหล่งผลิต และเครือข่ายการจำหน่ายยาเสพติดข้ามชาติ

(4) แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ารับการบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสพยาเสพติด โดยให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสภาพได้ทันที โดยไม่มีความผิดทางกฎหมาย พร้อมกันนี้ รัฐบาลจะจัดให้มีระบบการบริการบำบัดการฟื้นฟู การฝึกอบรมด้านอาชีพ และการปรับสภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เสพยาเสพติดอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้เสพสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

¹² แลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

10.4 ด้านครอบครัว เด็ก เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุ

รัฐบาลมีนโยบายในการสร้างครอบครัวให้อบอุ่นและเข้มแข็ง เป็นหน่วยพื้นฐานในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และเป็นภูมิคุ้มกันจากปัญหาสังคมแก่สมาชิกทุกวัยในครอบครัว

12. นโยบายความมั่นคงแห่งรัฐ

(4) สนับสนุนกองทัพในการให้ความร่วมมือกับส่วนราชการองค์กรและประชาชน เพื่อการแก้ไขปัญหาเสียดินแดนให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งให้การสนับสนุนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

สมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์¹³ นโยบายการแก้ไขปัญหาเสียดินแดนและการจัดระเบียบสังคม โดยให้ถือว่านโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสียดินแดน และการจัดระเบียบสังคมเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่ง ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันดำเนินการอย่างเข้มแข็งและจริงจังต่อไป ให้ทุกภาคส่วนช่วยกันสอดส่อง ดูแล และสร้างกระแสให้สังคมเห็นถึงผลเสียของการที่ผู้ประกอบการละเว้นไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย ในขณะที่ผู้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายปล่อยปละละเลย หรือส่งเสริมให้มีการกระทำการที่ฝ่าฝืนกฎหมายซึ่งจะเป็นการมอมเมาหรือบ่อนทำลายเด็ก และเยาวชนที่เป็นอนาคตของประเทศชาติ ให้ทุกจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นจำนวนมาก ได้เร่งรัดและเพิ่มความเข้มงวดกวดขันในการดำเนินมาตรการจัดระเบียบสังคมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ทั้งในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษผู้กระทำความผิดหรือฝ่าฝืนระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3. ผลการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

จากรายงานวิจัยเรื่องแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายแก้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2540) ซึ่งได้พรรณานโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดในตลอดปี 2520-2540 ที่ผ่านมา พบว่า สำนักงานป.ป.ส. เป็นแกนกลางสำคัญในการประสานงานและกระตุ้นให้เกิดการริเริ่มนโยบายและมาตรการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหายาเสพติดของประเทศ โดยได้กล่าวถึง 3 ประเด็น ดังนี้

1. การกำหนดนโยบาย

1.1 รัฐบาลให้ความสำคัญต่อนโยบายทางเศรษฐกิจและการเมืองมากกว่านโยบายทางสังคม การกำหนดนโยบายขาดความร่วมมือและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือองค์กรประชาชนเท่าที่ควร

1.2 การกำหนดนโยบายแก้ปัญหายาเสพติดไม่ได้มองภาพรวมที่สอดคล้องประสานกับนโยบาย

¹³ แลงเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2550

อื่นๆ อย่างเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

1.3 การกำหนดนโยบายมักเขียนเป็นเป้าหมายเชิงปริมาณ มากกว่าเป้าหมายเชิงคุณภาพของการปฏิบัติตามนโยบาย

1.4 สำนักป.ป.ส. ซึ่งเป็นองค์กรที่รัฐจัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นตัวจักรในการเสนอแนะและประสานการปฏิบัติตามนโยบายต่างๆ ในหน่วยงานต่างๆ มีปัญหาอุปสรรคในทางปฏิบัติมาก ควรได้รับการศึกษาปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาสาเหตุที่เปลี่ยนแปลงไป

2. การนำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัญหาการนำนโยบายแก้ปัญหาสาเหตุไปปฏิบัติ นอกจากจะมีปัญหาพื้นฐานโดยทั่วไปเกี่ยวกับงบประมาณ กำลังคน วัสดุอุปกรณ์ อิทธิพลมืดของการลักลอบค้ายาเสพติด ที่มีผลประโยชน์มหาศาล ฯลฯ เช่น

2.1 ผู้รับผิดชอบระดับสูงในคณะรัฐบาลโดยทั่วไป มักไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาสาเหตุเท่าที่ควร เช่น เห็นได้จากการประชุมคณะกรรมการต่างๆ มักส่งผู้แทนระดับล่างที่ไม่มีอำนาจการตัดสินใจเข้าประชุมแทน

2.2 องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายแก้ปัญหาสาเหตุของประเทศขาดการประสานงาน ขาดการติดต่อสื่อสารอย่างเพียงพอ

2.3 หน่วยงานราชการต่างๆ ไม่เข้าใจบทบาทตนเองและบทบาทสำนักงานป.ป.ส. และงานแก้ปัญหาสาเหตุเป็นงานฝากกับหน่วยงานของตน

3. การประเมินผลนโยบาย

การวางแผนตามนโยบายและการนำนโยบายการแก้ปัญหาสาเหตุไปปฏิบัติเท่าที่ผ่านมา ไม่ค่อยมีการประเมินผล หรือขาดการหาคุณภาพที่เพียงพอว่า นโยบาย มาตรการ หรือกิจกรรมใดได้ผลดีเพียงใด เมื่อขาดการประเมินที่เชื่อถือได้ จึงขาดข้อมูลสำหรับการตัดสินใจว่านโยบายใดดีหรือไม่ ควรยกเลิกหรือพัฒนาปรับปรุงประเด็นใดบ้าง

การประเมินนโยบายที่พบยังมีปัญหาหรือข้อจำกัดหลายประการ เช่น การออกแบบการประเมินผล ไม่ได้เตรียมเก็บข้อมูลก่อนมีโครงการหรือนโยบายเพื่อเปรียบเทียบผล จึงขาดข้อมูลฐาน (Base-line data) การวิจัยมีลักษณะการวิจัยแบบตั้งสมมติฐานย้อนหลังอาศัยข้อมูลทางราชการที่ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมคุณภาพของข้อมูลทั้งในด้านความตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) มีปัญหาการใช้เทคนิควิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่เหมาะสม การประเมินผลเน้นตัวแปรเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ และการให้ข้อเสนอแนะที่ไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากปัญหาระเบียบวิธีวิจัยแล้ว ยังพบว่า มีปัญหาการบริหารจัดการคือมีจำนวนวิจัยประเมินผลไม่มากนัก ไม่ถึง 10 ฉบับ ซึ่งสะท้อนผลการศึกษาวิจัยมีข้อค้นพบที่แสดงว่าผู้บริหารไม่ได้

ให้ความใส่ใจในการประเมินผล ความพยายามของตนเองว่าเป็นอย่างไร

1. การป้องกัน

1.1 สาเหตุการเสพติด

การป้องกันยาเสพติดต้องสอดคล้องกับสาเหตุการติดยาเสพติด ซึ่งมีการวิจัยถึงสาเหตุของการติดยาเสพติด แบ่งตามกลุ่มเป้าหมายและตัวยาที่เสพ โดยภาพรวมสรุปได้ดังนี้

กลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในชุมชนแออัดและชุมชนโรงเรียน โดยภาพรวมเริ่มเสพในช่วงวัยรุ่น นอกเหนือจากสุรา บุหรี่และสารเสพติดอื่นๆ โดยมีสาเหตุมาจากการถูกชักจูงและความอยากลอง ประกอบกับความเชื่อว่า จะทำให้มีความสุข ผ่อนคลายความตึงเครียด แหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด อยู่ในชุมชนที่พักอาศัย นักเรียนมัธยมปลายและสายอาชีวศึกษาร้อยละ 11-16 โดยใช้สารระเหยหรือกัญชาหรือยากระตุ้นประสาทมาแล้วในอดีต นักเรียนส่วนใหญ่เชื่อว่า การใช้กัญชา สารระเหย และยากระตุ้นประสาทมีอันตรายน้อย และไม่รังเกียจเพื่อนที่ใช้อยากกระตุ้นประสาท แต่รังเกียจการใช้กัญชา และสารระเหย นอกจากนี้ ยังมีการวิจัยที่พบว่า เด็กมัธยมที่มีความภูมิใจในตนเองสูงจะมีสุขภาพจิตดี มีการกล้าแสดงออก แต่จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

สำหรับกลุ่มผู้ขับขีรถบรรทุก พบว่า ร้อยละ 14.95 รายงานว่าใช้ยาบ้า ผู้ขับขีรถบรรทุกที่ใช้ยาบ้า เพราะต้องการทำงานนานหรือทำงานได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลคือผู้ขับขีรถบรรทุกที่ใช้ยาบ้าส่วนมากขับรถเกินกว่า 10 ชั่วโมงต่อวัน และมักมีภรรยาที่ไม่มีรายได้ ส่วนชาวประมงมีการวิจัยเพียงประมาณ 1 ใน 4 ที่เสพกัญชา เฮโรอีน หรือยาเม็ดกระตุ้นประสาท

การศึกษาถึงมาตรการป้องกัน ได้มีการวิจัยที่พยายามศึกษาวิจัยถึงมาตรการป้องกันโดยศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ดังนี้

(1) การป้องกันโดยการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเชื่อว่า กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดจะป้องกันมิให้ผู้นั้นหันไปใช้ยาเสพติด แต่ผลการวิจัยยังขัดแย้งกับความเชื่อ คือกลุ่มเป้าหมายการป้องกัน เช่น ผู้เสพยาเสพติด กลุ่มเยาวชนนอกและในสถานศึกษา ผู้ใช้แรงงาน กลุ่มผู้ต้องโทษ ปรากฏว่าโดยภาพรวมล้วนมีความรู้ความเข้าใจในยาเสพติดในเกณฑ์ดี ดังนั้น ความรู้ความเข้าใจในยาเสพติดอาจเป็นปัจจัยไม่เพียงพอทำให้คนใช้หรือไม่ใช้ยาเสพติด

ความพยายามประเมินผลการใช้สื่อรณรงค์การต่อต้านยาเสพติดแต่มีปัญหาเรื่องความรู้สึกรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายเท่านั้น ไม่ได้สามารถติดตามผลที่เป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงจริง แต่พอสรุปได้ว่า เยาวชนให้ความสำคัญกับสื่อโทรทัศน์และสื่อบุคคลคือเพื่อน แต่จะมีความเชื่อถือสื่อโทรทัศน์และเชื่อถือข่าวสารจากบิดามารดามากกว่าเพื่อน

(2) บทบาทของครอบครัวและการป้องกันยาเสพติด

ครอบครัวมีบทบาทในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดโดยสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด โดยสร้าง

คุณค่าความเป็นมนุษย์ และสุขภาพจิตที่ดี แต่ปรากฏว่า งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทครอบครัวที่ป้องกันยาเสพติดมีจำนวนน้อย โดยสรุปว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก มีทัศนคติที่ดีต่อการควบคุมสื่อมวลชน การวัดนี้เป็นการวัดเชิงสมมติฐานการณณ์ ดังนั้น จึงไม่ทราบว่า ในสถานการณ์จริง เยาวชนจะมีพฤติกรรมอย่างไร

(3) บทบาทของโรงเรียนหรือระบบการศึกษาในการป้องกันยาเสพติด

จากผลของการประชุมระดมสมองผู้มีประสบการณ์แก้ปัญหาเสพติดต่างมีความเห็นตรงกันว่า โรงเรียนและครูมีบทบาทสำคัญในการเป็นหลักให้ชุมชนและสร้างให้เยาวชนมีความเข้มแข็งด้านสติปัญญา และจิตใจ การรักเกียรติ และศักดิ์ศรี เป็นภูมิคุ้มกันยาเสพติด แต่ในปัจจุบัน ระบบโรงเรียนและบุคลากรที่สำคัญของชาติคือ ครูซึ่งควรได้รับการส่งเสริมปรับปรุง รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม ในรอบ 10 ปี ไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีเพียงการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับสภาพการใช้ยาเสพติดของนักเรียนนักศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาเท่านั้น เช่น ปี พ.ศ.2533 พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 11-16 เคยใช้สารระเหย หรือกัญชา หรือยากระตุ้น ประสาทมาแล้วในอดีต แต่ที่ใช้ภายใน 30 วัน ที่ผ่านมามีเพียงร้อยละ 4 เท่านั้น

(4) บทบาทของชุมชนในการป้องกันยาเสพติด

ภายหลังที่กองเสด็จ แห่งสหประชาชาติ ได้เรียกร้องให้ทุกภูมิภาคทำโครงการทดลองเพื่อลดความต้องการยาเสพติดโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชน สำนักป.ป.ส. จึงร่วมมือกับกรมพัฒนาชุมชน ร่วมกันจัดทำโครงการทดลองรูปแบบป้องกันยาเสพติดที่เหมาะสมกับชุมชน ชื่อ “บ้านสวนแสนสุข” ตามรายงานการประเมินผลดูเหมือนจะเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ซึ่งน่าจะได้นำผลการขยายผล แต่ไม่พบผลการดำเนินงานการขยายผลและการติดตามผล อย่างไรก็ดี สำนักป.ป.ส. ได้พิจารณาเห็นว่าลำพังเพียงอย่างเดียวไม่สามารถหยุดยั้งปัญหาเสพติดได้ จึงกำหนดนโยบายที่ใช้องค์กรชุมชนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดจึงได้จัดทำโครงการทดลองตั้งแต่ปี พ.ศ.2537-2539 โดยกำหนดเป้าหมาย 150-200 ชุมชน และได้ศึกษารูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับพื้นที่โดยเน้นบทบาทของชุมชน และระบบกลไกของรัฐและองค์กรพัฒนาชุมชนเพื่อเอื้ออำนวยต่อการแก้ปัญหายาเสพติดได้ศึกษาวิจัยทุกภาคทั่วประเทศ

2. การปราบปราม

จากการศึกษาพบปัญหาและแนวคิดเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติด สรุปได้ดังนี้

- (1) การปราบปรามยาเสพติดนั้น จับกุมผู้ค้ารายย่อยและผู้เสพได้จำนวนมากแต่ไม่สามารถจับกุมผู้ค้ารายใหญ่ได้ นอกจากนี้ ยาเสพติดของกลางที่ยึดได้ไม่เป็นสัดส่วนกับจำนวนผู้ต้องหาที่จับได้มาก

- (2) มีข้อเสนอแนะให้ฝ่ายปราบปรามใช้หลักการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด พร้อมกับมาตรการเพิ่มโทษ
 - (3) ปัญหาความไม่สอดคล้องประสานกันในกระบวนการยุติธรรม
 - (4) การนำมาตรการการริบทรัพย์มาใช้ในการปราบปรามอย่างจริงจัง
 - (5) การนำมาตรการความผิดฐานฟอกเงินมาใช้ในการปราบปราม
 - (6) ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดอื่นๆ เช่น ปัญหาอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติดของตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด การควบคุมการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม ป้องกัน และปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายระหว่างประเทศและการศึกษาการค้ายาเสพติด
- อย่างไรก็ตาม เป็นที่สังเกตว่า การวิจัยด้านปราบปรามยาเสพติดมีลักษณะเพียงการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยสอบถามซึ่งความคิดเห็นและมีลักษณะการวิจัยเชิงเอกสารกฎหมายต่างๆ แต่ไม่มีการศึกษาติดตามคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรมว่ามีปัญหาและผลเป็นอย่างไร

ส่วนการสำรวจและรวบรวมงานวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดโดยสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เข้มแข็ง พบว่ามีโครงการความร่วมมือไทย-สหประชาชาติ (Thai-UNCAP) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF)

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตในครอบครัวผู้ด้อยโอกาส องค์การ และ UNDCP ในโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยองค์กรชุมชน(ราษฎร์-รัฐร่วมใจด้านภัยยาเสพติด) ได้พิจารณาสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการฝึกกระบวนการเรียนรู้ การแก้ไขปัญหายาโดยกระบวนการชุมชน โดยใช้แผนงาน/โครงการเป็นเครื่องมือ ดังนี้ (มูลนิธิพัฒนาไท, มปป.)

1.) โครงการความร่วมมือไทย-สหประชาชาติ โดยมูลนิธิพัฒนาไท สนับสนุนเงินให้ชุมชนนำร่องในการจัดตั้งกองทุนความร่วมมือไทย-สหประชาชาติในพื้นที่ชุมชนละ 150,000 บาท รวม 1,050,000 บาท รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณด้านการบริหารการพัฒนากระบวนการตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ

2.) โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตในครอบครัวผู้ด้อยโอกาส องค์การยูนิเซฟ สนับสนุนเงินจัดตั้งกองทุนให้ชุมชนนำร่อง 2 ชุมชนๆละ 150,000 บาท รวม 300,000 บาท (บ้านใหม่สันคือ หมู่ที่ 7 ตำบลป่าแฝก อ.แม่ใจ และ บ้านปิ่นพัฒนา หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านปิ่น อ.ดอกคำใต้)

3.) โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยองค์กรชุมชน(ราษฎร์-รัฐร่วมใจด้านภัยยาเสพติด) องค์การ UNDCP สนับสนุนเงินอุดหนุนแก่ อบต.พื้นที่นำร่อง 7 อบต. เพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนประจำปีๆละ 30,000-45,000 บาท/ชุมชน

ผลการดำเนินการ พบว่า ชุมชนมีทักษะในการบริหารจัดการกองทุนต่าง ๆ ที่ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนงบประมาณอยู่เดิมในระดับหนึ่ง และจำนวนเงินรวมทุกกองทุนจำนวนมาก เช่น กองทุน กขคจ. กองทุนโอง กองทุนว้าว กองทุนหมู่ กองทุนเอดส์ กองทุนกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งกองทุนดังกล่าวขาดการจัดระบบการบริหารจัดการอย่างเป็นเอกภาพ และมีวิธีจัดการอย่างซับซ้อนยุ่งยาก ทำให้ไม่เกิดความเข้มแข็ง บางกองทุนประสบความล้มเหลว บางกองทุนดำเนินไปอย่างผิดวัตถุประสงค์ เงินกองทุนเสียหาย ติดตามไม่ได้ ขาดระเบียบการจัดการ หรือขาดวินัยในการบริหาร

ส่วนกิจกรรมด้านการต่อต้านยาเสพติดโดยองค์กรชุมชน(โครงการ ราษฎร์-รัฐร่วมใจต้านภัย ยาเสพติด) ภายใต้การสนับสนุนขององค์การ UNDCP โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งได้ดำเนินการร่วมกับ โครงการความร่วมมือไทย-สหประชาชาติและจังหวัดพะเยามาตั้งแต่แรกโครงการ

- สนับสนุนการจัดเวทีประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ชุมชน และค้นหาแนวทางแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดโดยองค์กรชุมชนอย่างต่อเนื่องในพื้นที่นำร่อง อันเป็นการสนับสนุนนโยบายรัฐบาล ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด

- สนับสนุนเงินอุดหนุน อบต.พื้นที่นำร่องประจำปีเพื่อจัด กิจกรรมการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดโดยองค์กรชุมชน เช่น การกีฬา การพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรในองค์กรในระดับ ตำบลและหมู่บ้าน การพัฒนามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ในลักษณะการเฝ้าระวังโดยอาสาสมัครชุมชน เป็นต้น

ผลงานวิจัยเรื่องคณะกรรมการกลางและชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน อพป. (ชรบ.) กับการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สมศักดิ์ ชื่นประเสริฐสุข, 2543) ซึ่งศึกษาในปี 2543 ผลการศึกษา พบว่า บทบาทของคณะกรรมการกลางและชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน อพป. กับการป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติดใน 9 ขั้นตอน มีดังนี้

- (1) การสร้างกระแสสังคมต่อต้านยาเสพติด
- (2) สร้างพลังแนวร่วมภาคราชการ
- (3) สร้างพลังแนวร่วมภาคเอกชน
- (4) กำหนดพื้นที่เป้าหมายและกลุ่มเป้าหมาย
- (5) สนับสนุนกำลังราษฎร – รัฐร่วมใจต้านภัยยาเสพติดในลักษณะพหุภาคี
- (6) เสริมสร้างสมรรถนะและศักยภาพชุมชนในหมู่บ้าน ให้กระบวนการประชาสังคมเข้มแข็ง
- (7) ประสานแผนปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายปราบปรามและฝ่ายบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด
- (8) ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน
- (9) ประชาคมหมู่บ้านแสดงประชามติประกาศเป็น “หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด”

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาท ของคณะกรรมการกลางและชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน อพป. กับการป้องกันและปราบปราม

ยาเสพติดอยู่ในระดับสูง ใน 2 บทบาท คือ (1) การประสานความร่วมมือจากผู้นำหรือส่วนราชการต่าง ๆ ในการรณรงค์ให้ประชาชนต่อต้านยาเสพติด และ (2) มีการกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติด เช่น ส่งเสริมการกีฬา ส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น จากผลการวิจัยโดยเฉพาะบทบาทของ คณะกรรมการกลางและชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน อพป. กับการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดใน 9 ขั้นตอนของคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 141/2541 ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2541 พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

อีกโครงการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน โครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน (Drug Abuse Resistance Education: D.A.R.E.) โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศต่างๆ หลาย ประเทศ เห็นว่า D.A.R.E. เป็นโครงการที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลกว่ามีประสิทธิภาพในการหยุดยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าสู่โรงเรียนอย่างได้ผล และยังสามารถสร้างภูมิคุ้มกัน ยาเสพติดให้กับสังคมได้อีกส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีลักษณะของการฝึกกำลังระหว่างตำรวจ โรงเรียน ครู/อาจารย์ บิดามารดา/ผู้ปกครอง และชุมชน เข้าแก้ไขปัญหา ยาเสพติดร่วมกันสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ "ราษฎร์ - รัฐ ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด" อันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหายาที่ยั่งยืน อีกทั้งเป็น โครงการด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่มีรูปแบบที่ชัดเจน จึงได้นำโครงการ D.A.R.E. มา ปรับใช้ให้เหมาะสมกับสังคมไทย โดยมอบให้กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการโครงการ D.A.R.E. โครงการนี้ได้รับงบประมาณ 2 ส่วน ดังนี้

- 1.งบประมาณความช่วยเหลือโครงการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

- 2.งบประมาณของกองบัญชาการตำรวจ ปราบปรามยาเสพติด กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้หน่วยงานรับผิดชอบ เพื่อควบคุมการขยายตัวของปัญหายาเสพติด และลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียน

หน่วยงานที่เข้าร่วมในโครงการนี้ได้แก่

- 1.สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค 1-9 และกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง

2. กระทรวงศึกษาธิการ

3. กรุงเทพมหานคร โดยองค์กร D.A.R.E. International ส่งวิทยากร 8 นาย ฝึกอบรมหลักสูตร ตำรวจ D.A.R.E. ให้กับข้าราชการตำรวจ จำนวน 35 นาย เข้าทำการสอนนักเรียนระดับ ป.5 - ป.6 ใน โรงเรียนต่างๆ จำนวน 32 โรงเรียน ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งเป็นโครงการขั้นทดลอง มีเด็กนักเรียนเข้าร่วมโครงการจำนวน 1,790 คน ผลการประเมินจากคณะนักวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมราช พบว่า โครงการนี้ได้รับการตอบสนองอย่างดียิ่งจากทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง จากแบบสอบถาม ประเมินความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ 4 กลุ่ม (มีนาคม - เมษายน 2543) คือ

1. นักเรียนที่ร่วมโครงการ จำนวน 1,790 คน สุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 384 คน เพื่อส่งแบบสอบถามให้ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับจำนวน 257 ชุดคิดเป็นร้อยละ 67 ปรากฏ พบว่า ร้อยละ 79.77 คิดว่าจะนำสิ่งที่เรียนรู้จากวิชานี้ไปใช้ได้มากในชีวิตประจำวัน

2. ครูประจำชั้น / ประจำวิชาของชั้นเรียนทั้งหมดที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 32 คน ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับ จำนวน 20 ชุดคิดเป็นร้อยละ 62.5 พบว่า ร้อยละ 80 เห็นว่าหลักสูตรนี้เป็นประโยชน์ต่อเด็กนักเรียนมาก

3. อาจารย์ใหญ่/ผู้บริหาร โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 32 คน ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับจำนวน 18 ชุด คิดเป็นร้อยละ 56.25 พบว่า ร้อยละ 67 เห็นว่าหลักสูตรนี้เป็นประโยชน์ต่อเด็กนักเรียนมาก

4. ผู้ปกครอง/บิดามารดาของเด็กนักเรียนทั้งหมด 1,790 คน สุ่มตัวอย่างจำนวน 320 คน เพื่อส่งแบบสอบถามให้ ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับจำนวน 185 ชุด คิดเป็นร้อยละ 57.8 พบว่า ร้อยละ 54.60 บุตร/เด็กในปกครองมีความสนใจตื่นตัวในการเรียนหลักสูตรนี้มาก

ส่วนการสำรวจและรวบรวมงานวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในประเทศไทยระหว่างปี 2545 – 2548 โดยส่วนวิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ดำเนินการสำรวจ และรวบรวมวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในประเทศไทย ปรากฏเป็นข้อสรุปและการอภิปรายผลได้

1.การป้องกัน

การวิจัยด้านการป้องกันยาเสพติดมีทั้งหมด 245 เรื่อง (ร้อยละ 62.5) ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยการดำเนินงานเพื่อลดความต้องการมีให้มีการใช้ยาเสพติด หรือใช้ในทางที่ผิด โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเป้าหมายหลัก อันได้แก่ กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีการศึกษาวิจัยมากที่สุด ชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น ขณะที่กลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มสถานประกอบการ (เช่น หอพัก โรงงาน สถานบันเทิง ฯลฯ) ยังไม่พบผลงานวิจัยมากนัก ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยในกลุ่มเป้าหมายที่ยังขาดอยู่

2.การปราบปราม

การวิจัยด้านการปราบปรามยาเสพติดมีทั้งหมด 35 เรื่อง (ร้อยละ 8.93) เป็นการศึกษาวิจัยการดำเนินงานเพื่อลดอุปทาน (Supply) ของยาเสพติด นั่นคือ ความพยายามลดปริมาณของผลผลิตยาเสพติดของผู้ผลิตและผู้ค้าในด้านการปราบปรามพบว่าผู้ผลิตและผู้ค้าได้ทำการพัฒนาวิธีการผลิตและกระบวนการเชิงการค้าที่มีความซับซ้อนสูงขึ้น ดังนั้น จึงต้องเร่งฝึกอบรมทักษะ ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามให้มีขีดความสามารถและขึ้นเชิงทันต่อเทคนิคของผู้ผลิต

และผู้ค้ายาเสพติด นอกจากนี้ยังต้องมีการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของเทคโนโลยีของอุปกรณ์ในการสื่อสาร การจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการปราบปรามและเพื่อเป็นขวัญกำลังใจต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งการเพิ่มวิธีการ/เทคนิคการหาข่าวให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เป็นต้น

สำหรับผลการศึกษาเรื่องการปราบปรามยาเสพติดพบไม่มาก โดยผลงานวิจัยส่วนใหญ่เป็น การศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานการปราบปรามยาเสพติด เช่น ปัญหาและอุปสรรคในการปราบปราม ทศนคติและความซื่อสัตย์ของเจ้าหน้าที่ อุปสรรคด้านกฎหมาย ฯลฯ และเป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้ ดินยาเสพติด เช่น วิธีการลักลอบนำยาและค้าเสพติด ความสัมพันธ์ของการดินยาเสพติดกับ อาชญากรรมประเภทอื่นๆ เป็นต้น

โดยอาจสรุปสาระสำคัญจากผลงานวิจัยด้านการปราบปราม ดังนี้

(1) การปราบปรามยาเสพติดเป็นการจับกุมผู้ค้ารายย่อยและผู้เสพได้จำนวนมาก แต่ไม่ค่อย สามารถจับกุมผู้ค้ารายใหญ่ได้

(2) ให้มีการใช้หลักการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และให้มีมาตรการเพิ่มโทษ

(3) ปัญหาในระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

(4) ปัญหาของมาตรการการริบทรัพย์ และการนำมาตรการการฟอกเงินมาใช้ในการ ปราบปราม

(5) ปัญหา อุปสรรค และทัศนคติต่อการปราบปรามยาเสพติดของตำรวจกองบัญชาการตำรวจ ปราบปรามยาเสพติด ตำรวจกองบัญชาการตำรวจนครบาล และกองบัญชาการตำรวจภูธร

โดยพบว่า ยังขาดการรวบรวมและถอดบทเรียนจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ การรวบรวม องค์ความรู้ทางวิชาการและด้านเทคนิค ซึ่งหากมีการสนับสนุนให้เกิดขึ้นจะมีประโยชน์ต่อการต่อยอด และประสิทธิภาพของการปราบปรามยาเสพติดได้ดียิ่งขึ้น

4. สถานภาพองค์ความรู้ทางวิชาการด้านการป้องกันและการปราบปรามยาเสพติด

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมที่ก่อกวนสังคมจากภายในประเทศ เป็นปัจจัย ภายในที่มีส่วนทำลายความมั่นคงของชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ผู้มีอำนาจตัดสินใจกำหนด นโยบายได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาจากภัยร้ายแรงของยาเสพติด ซึ่งแพร่กระจายและก่อให้เกิดปัญหา สังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมอันเนื่องมาจากผลกระทบเป็นลูกโซ่จากการกระทำของผู้เสพ ผู้ค้า และ ผู้ผลิต

นโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทยนั้น พบว่า รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยใน ทศวรรษที่ผ่านมา ต่างให้ความสำคัญเป็นนโยบายนำในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งนโยบายเพื่อการ แก้ไขปัญหาที่เน้นในด้านของการปราบปราม แต่ต่อมาภายหลังเมื่อปัญหายังคงขยายตัวออกไป แม้จะ

สามารถทำการจับกุมผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดได้อย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่สามารถลดการแพร่ระบาดของให้ลดน้อยลงไปได้ กลับเพิ่มปริมาณ ความหลากหลาย และกลุ่มผู้เสพ ไปในทุกกลุ่ม ชุมชน ไม่เว้นแม้แต่ในสถานศึกษา จนเกิดผลกระทบสร้างปัญหาอื่นๆ ให้ตามมา

บทที่ 3

นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

การเริ่มต้นจากความตระหนักของรัฐบาลในปี 2541 เกี่ยวกับวิกฤติยาเสพติดของประเทศไทย ที่ผ่านมา ซึ่งพบว่า มีประวัติความเป็นมาในขบวนการผลิต การค้า และการเสพ มาเป็นเวลานาน กลไกของรัฐต้องตามแก้ไขปัญหารับเปลี่ยนยุทธศาสตร์กันมาโดยตลอด และส่วนมากจะเน้นการทำงานในเชิงรับ ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวมักไม่ทันเหตุการณ์ เพราะขบวนการผลิต การค้า และการเสพได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ จนมาตรการทางกฎหมายกลายเป็นมาตรการที่ไม่สามารถรองรับกับการแก้ไขปัญหานั้น การนำแนวคิดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ “ราษฎร์ รัฐ ร่วมใจ ต้านภัยยาเสพติด” หรือ ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” มาใช้ จึงถือเป็นแนวคิดที่จะนำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็ง และปลอดภัยจากยาเสพติดแบบยั่งยืน ซึ่งอาจจะมีการใช้เทคนิคและวิธีการที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของในแต่ละพื้นที่ และสถานการณ์การแพร่ระบาด รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายที่มีการใช้ยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส., 2545)

การศึกษาเรื่องนโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษา นโยบาย มาตรการ และโครงสร้างการบริหารจัดการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมทั้งผลการดำเนินงาน และปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

1. แผนแม่บทยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศไทย ตลอดจนปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ หลายประการ ทำให้ประเทศตกอยู่ภายใต้การคุกคามของยาเสพติดอย่างต่อเนื่องเป็นเวลามากมายสิบปี โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของแอมเฟตามีนได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็วจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานประเภทต่างๆ ไปสู่ประชาชนทั่วไป และสู่เด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา มีอัตราการแพร่ระบาดได้ทวีความรวดเร็วและรุนแรงยิ่งขึ้น ปรากฏการณ์นี้นอกจากจะเลวร้ายในตัวของมันเองแล้ว ยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่บ่อนทำลายต้นทางของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เน้นการพัฒนาคุณภาพคน เพื่อความเจริญยั่งยืนของประเทศ

สำนักงาน ป.ป.ส. ได้รายงานในปี 2542 ซึ่งได้มอบให้มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ดำรวจจำนวนนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พบว่ามี 663,290 คน (ร้อยละ 12.30) จากจำนวนนักเรียนนักศึกษา นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

4,302,652 คน ทั้งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย และในปี 2544 มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ ได้สำรวจซ้ำอีกครั้ง พบว่ามีจำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาลดลง เหลือประมาณ 374,653 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.5 ซึ่งในจำนวนนี้เป็นนักเรียนนักศึกษาในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ 325,930 คน และมีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดระหว่าง 63,970 คน (ข้อมูลของ กระทรวงศึกษาธิการ) ถึง 325,930 คน (ข้อมูลของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ) ทางแก้ก็จะต้องค้นหา วิธีการยับยั้งมิให้ขยายจำนวนผู้ติดยาเสพติดเพิ่มจำนวนขึ้นอีก

สาเหตุที่แอมเฟตามีนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากผลประโยชน์จากการค้า จนทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างกลุ่มผู้ค้าแอมเฟตามีนในพื้นที่กับกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วน รวมทั้งผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ จึงกลายเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงและให้ความคุ้มครองต่อขบวนการผลิต และค้าแอมเฟตามีนในพื้นที่ เครือข่ายเหล่านี้มีความเข้มแข็ง ยากต่อการปราบปรามและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในทุกภาคของประเทศ จากสถิติแสดงผลการจับกุมยาเสพติดให้โทษของ กองบัญชาการตำรวจนครบาล เปรียบเทียบ ปี พ.ศ. 2541-2543 พบว่า แอมเฟตามีนหรือยาบ้ามีสถิติถูก จับกุมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กัญชา และสารระเหย และจากสถิติการจับกุมยาเสพติดให้โทษราย สำคัญ (เฉพาะปี พ.ศ. 2542) ของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งรับผิดชอบในพื้นที่เขต กรุงเทพมหานคร ยังพบว่า สถิติแอมเฟตามีนที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมมีจำนวนมาก โดยเฉพาะในเดือนมิถุนายนมีการจับกุมแอมเฟตามีนมากที่สุด จำนวนของกลางมีถึง 395,745 เม็ด (ภาณุรัตน์ มีเพียร , 2543)

1.1 นโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามคำสั่งสำนัก

นายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541 ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2541 เรื่อง นโยบายการ ดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีแนวคิดทางยุทธศาสตร์และสาระสำคัญคือ การกระตุ้น และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในทุก ระดับตามยุทธศาสตร์ ราษฎร์-รัฐ ร่วมใจด้านภัยยาเสพติด การจัดระบบการบริหารจัดการ การ ดำเนินงานที่มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นองค์กรดำเนินงานในระดับพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร และจังหวัด (ศ.ปส.ก./จังหวัด)

การควบคุมพื้นที่ด้วยการสกัดกั้นการลำเลียงการนำเข้ายาเสพติดจากภายนอกประเทศในพื้นที่ ชายแดนและการส่งเสริมหมู่บ้าน/ชุมชน ปลอดภัยยาเสพติดในพื้นที่ตอนใน การใช้มาตรการเชิงรุก ทั้ง กลุ่มผู้ค้าและผู้เสพ ประกอบด้วยการปฏิบัติต่อผู้ติดยาในฐานะผู้ป่วย การปราบปรามต่อกลุ่มผู้ค้า ยาเสพติด การปราบปรามอิทธิพลเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งให้ความคุ้มครองและเกี่ยวข้องกับการแสวง ประโยชน์

สาระสำคัญของคำสั่ง ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน “ราษฎร์-รัฐ ร่วมใจด้านภัยยาเสพติด” โดยการผนึกกำลังของประชาชนและหน่วยราชการในการต่อต้านปัญหาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. การจัดองค์กรทั้งองค์กรนโยบายและองค์กรดำเนินงานรองรับ ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับพื้นที่ และมอบอำนาจให้องค์กรและบุคคลประกอบด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายอำเภอ ปลัดอำเภอ และผู้อำนวยการเขต

3. แนวการปฏิบัติ 13 ประการ ได้แก่

1. กระตุ้นให้ประชาชนมีสำนึกและออกมาต่อต้านการกระทำผิดยาเสพติด โดยใช้การปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เชิงรุก

2. กำหนดพื้นที่ปัญหาให้ชัดเจน และให้การผสมผสานมาตรการด้านยาเสพติดควบคู่กับมาตรการทางเศรษฐกิจและสังคม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม

3. กำหนดเป้าหมายไม่ให้ผู้ที่ไม่เคยติดยาเสพติดเสพยาเสพติด และให้ผู้ติดยาเสพติดเลิกยาเสพติด

4. ป้องกันยาเสพติดทุกระดับและให้ทุกหน่วยราชการให้ความสำคัญสนับสนุนและผลักดันให้เกิดกระบวนการป้องกันในทุกระดับ

5. ให้สถาบันบำบัดทั้งรัฐและเอกชนให้บริการตามความเหมาะสมกับชุมชน

6. ประยุกต์ใช้กฎหมายทุกอย่าง เพื่อดำเนินการต่อสู้การกระทำผิดอย่างเฉียบขาด

7. ประสานหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้ดำเนินการอย่างเข้มงวด จริงจัง และสอดคล้องกัน ตลอดจนให้มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตามกระบวนการ

8. ให้ความสำคัญกับการข่าวและนำข้อมูลมาใช้ในการปราบปรามการปฏิบัติการจิตวิทยาเพื่อลิดรอน ขจัด ทำลายขบวนการอาชญากรรมยาเสพติดและกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่สนับสนุนการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

9. ลดเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด ตลอดจนพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม

10. ดำเนินการทางการเมืองระหว่างประเทศ เพื่อลดการเพิ่มปริมาณยาเสพติดในประเทศ

11. กำหนดให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นภารกิจประจำและสำคัญของทุกหน่วยงาน

1.12 ให้ความคุ้มครองบุคคลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1.13 ลงโทษเจ้าหน้าที่ผู้ประพฤติดมิชอบอย่างเด็ดขาด

ในการดำเนินงานตามนโยบายนี้ ให้ดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ราชภัฏรัฐร่วมใจ ด้านภัยยาเสพติดโดยผนึกกำลังของประชาชน และหน่วยราชการในการต่อต้านปัญหาเสพติดอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ด้วยระบบบริหารและจัดการที่ชัดเจนเข้มแข็งมีเอกภาพ

มาตรการป้องกันและปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด

1. ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ความร่วมมือ โดยกำชับพนักงานสอบสวนคดียาเสพติด ให้ความสำคัญในสำนวนว่าเห็นควรให้มีการปรับอย่างสูงตามกฎหมายระบุไว้ด้วยนอกเหนือจากจำคุก
2. ให้สำนักอัยการสูงสุดให้ความร่วมมือ โดยพนักงานอัยการควรบรรยายในคำฟ้อง ขอให้ศาลพิพากษาลงโทษปรับจำเลยเฉพาะคดีสำคัญ นอกจากนี้ในเรื่องการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับให้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องให้ชัดเจนด้วยว่าจำเลยผู้ต้องโทษปรับมีทรัพย์สินเพื่อเป็นแนวทางให้ศาลอาจมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับก็ได้

2.3 แนวทางดำเนินงานต่อผู้ติดยาเสพติด

1. กำหนดให้โรงพยาบาลในสังกัดของรัฐ และในสังกัดการปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการให้บริการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยพิจารณาตามความเหมาะสมกับของโรงพยาบาลแต่ละแห่ง
2. กำหนดให้ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด (ศ.ปส.จังหวัด) พิจารณาจัดตั้งศูนย์บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพิ่มเติมตามความจำเป็นและความเหมาะสมโดยใช้รูปแบบ 3 รูปแบบ ดังนี้
 - (1) กายบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
 - (2) สถานฟื้นฟูสมรรถภาพภายในจังหวัดของทางราชการและเอกชน
 - (3) สถาบันทางศาสนาในการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพ

1.2 ยุทธศาสตร์การใช้พลังแผ่นดินและแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติดตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 119-120/2544

การขยายตัวอย่างรวดเร็วและทวีความรุนแรงของยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับมีรูปแบบการกระทำผิดที่หลากหลายโดยเฉพาะในลักษณะองค์กรขนาดใหญ่และซับซ้อน ปัญหาเสพติดให้โทษที่มีการขยายตัวก็คือ ปัญหาแอมเฟตามีน โดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานครหน่วยงานความมั่นคงแห่งชาติ ระบุว่าในปี 2543 แอมเฟตามีนจะทะลักเข้าสู่ประเทศไทยไม่ต่ำกว่า 300 ล้านเม็ด (เอกสารส่งเสริมวิชาการตำรวจ, มกราคม-มีนาคม 2543: 4)

รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายสำคัญเร่งด่วนในการแก้ปัญหาดังกล่าวในสมัยที่พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรีโดยใช้หลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการ บำบัดรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด รวมทั้งได้ระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางในการเอาชนะยาเสพติด การ ดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ต้องยึดพื้นที่เป็นหลักในการดำเนินงาน เน้นการเสริมสร้างความ เข้มแข็งให้แก่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสนับสนุนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและ แก้ไขปัญหา โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญา และให้ความสำคัญแก่การป้องกัน โดย เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชน

จากการที่ปัญหายาเสพติดได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วจนกลายเป็น “ ภัยคุกคามที่กัดกร่อน – บ่อน ทำลายสังคมไทย ” จึงมีการกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการและได้มีการจัดประชุมระดม ความคิดปรากฏครั้งแรกในการประชุมระดมความคิดเห็นกำหนดแนวทางเพื่อเอาชนะยาเสพติด เมื่อวันที่ 10 - 11 มีนาคม 2544 ที่จังหวัดเชียงราย นายกรัฐมนตรียังได้กล่าวมอบนโยบาย “ยุทธศาสตร์พลัง แผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด” แก่หัวหน้าส่วนราชการใน 17 จังหวัดภาคเหนือ และต่อมาได้ออกคำสั่ง นายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 และ ที่ 120/2544 (ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544) “เรื่อง แนวทางการใช้พลัง แผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด” รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้ให้ความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างชัดเจน นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายของพลังแผ่นดิน พลังแผ่นดินเกิดจากการผนึกกำลังของพลังทั้ง 5 คือ พลัง สังคม พลังทางวัฒนธรรม พลังทางศีลธรรม พลังของการจัดองค์กร และพลังทางปัญญา แนว ทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 เรื่องแนวทางการใช้พลัง แผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด มีแนวทาง ดังนี้

เพื่อให้การดำเนินงานในการเอาชนะปัญหายาเสพติดตามแนวนโยบายของรัฐบาลที่ได้ ประกาศไว้ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ตลอดจนตามแนวทางที่ได้จากการประชุมเชิง ปฏิบัติการระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางในการเอาชนะยาเสพติดดังกล่าวข้างต้นเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาลุप्तรรคต่างๆ และเกิดผลเป็นรูปธรรม นายกรัฐมนตรี อาศัยอำนาจ ตามความในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 โดยความเห็นชอบของ คณะรัฐมนตรี ได้มีการยกเลิกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541 เรื่อง นโยบายการดำเนินงาน ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2541 และกำหนดแนวทางในการเอาชนะ ยาเสพติดไว้ ดังนี้

1. การปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน กระตุ้น และปลูกจิตสำนึกของประชาชนในชาติให้มีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดที่มีต่อประเทศชาติ และบังเกิดความมุ่งมั่นที่จะร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหา การจะเอาชนะยาเสพติดได้ มิใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่ทุกส่วนในสังคมต้องร่วมกันผนึกกำลังเป็นพลังของแผ่นดิน เข้าต่อสู้และเอาชนะยาเสพติดให้ได้โดยเร็ว โดยใช้มาตรการป้องกันนำการปราบปรามด้วยการดูแลและสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก เยาวชน และกลุ่มเสี่ยงต่างๆ ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมคุณธรรมให้แก่สถาบันทางสังคมต่างๆ โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัว รวมทั้งเสริมสร้างมาตรการการป้องกันและความมั่นคงให้แก่หมู่บ้านตามแนวชายแดน

2. การควบคุมตรวจสอบ และสกัดกั้นสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ พร้อมทั้งอุปกรณ์ในการผลิตยาเสพติดซึ่งจะออกไปสู่แหล่งผลิตที่สามารถนำไปใช้ในการผลิตยาเสพติดทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งควบคุมตัวยาหรือสารอื่นที่อาจสามารถนำมาใช้ทดแทนยาเสพติดได้

3. การปราบปรามโดยการพัฒนาบุคลากรทั้งทางด้านความรู้ จิตสำนึกและพลังศรัทธา ควบคู่กับการพัฒนาเทคโนโลยี วิธีการ และการสนับสนุนต่างๆ ในการสืบสวนปราบปราม ตลอดจนนำมามาตรการทางกฎหมายต่างๆ ที่มีอยู่มาใช้ฉีกรอน และทำลายเครือข่ายการผลิต นายทุน ผู้ค้ารายใหญ่ ผู้มีอิทธิพล ผู้สมคบ ผู้ขน ผู้ค้ารายกลางและรายย่อย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างเนียบขาด

4. การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพโดยการทำลายโครงสร้างของปัญหาเสพติด ตัดวงจรของยาเสพติดด้วยการแยกผู้เสพติดออกมาบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งโดยระบบสมัครใจและระบบบังคับ การจัดให้มีระบบการติดตามช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้ที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟูเพื่อสามารถกลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชน และดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพและการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานต่างๆ ทั้งของทางราชการ เอกชน และประชาชน เพื่อให้ผู้เสพติดมีโอกาสได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพอย่างทั่วถึง

5. การพัฒนางานด้านการข่าว การประสานการข่าว และการปฏิบัติการด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ให้เป็นระบบ สามารถสนับสนุนการปราบปราม โดยเฉพาะการปราบปรามการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกสารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ การปราบปรามเครือข่ายผู้ผลิต นายทุน ผู้มีอิทธิพล ผู้สนับสนุน ผู้ค้ารายสำคัญ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด

6. การอำนวยความสะดวกและประสานงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งทุกส่วน โดยขจัดปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องต่างๆ ให้หมดสิ้นไป (ทำลายกำแพงของส่วนราชการต่างๆ เพื่อเป็นการเปิดกว้างให้มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด) กำหนดลักษณะพื้นที่ที่จะเข้าดำเนินการโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ อันจะก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลได้ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

7. การปรับปรุงกฎหมาย แก้ไขระเบียบข้อบังคับ และกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาเสพติด ให้เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการยุติธรรม และจัดปัญหาอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมเป็นไปด้วยความเด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม ตลอดจนเอื้ออำนวยตามนโยบายการให้ผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง เป็นต้น

8. ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อผลักดันและกดดันให้เกิดความร่วมมือในด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งของประเทศ ภูมิภาค และประชาคมโลกโดยรวม โดยเฉพาะการแสวงหาความร่วมมือและความช่วยเหลือต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

9. การจัดและสนับสนุนให้มีการศึกษา วิจัย และติดตามประเมินผล แผนงาน โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อพัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีหลักการและอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงซึ่งได้รับการวิเคราะห์อย่างเป็นวิทยาศาสตร์และเป็นระบบ

เพื่อให้การดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้กำหนดการดำเนินงาน ดังนี้

(1) ให้ถือว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นภารกิจความรับผิดชอบเร่งด่วนของทุกส่วนราชการ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จะต้องร่วมกันแก้ปัญหาให้บรรลุผล

(2) ให้สำนักงบประมาณจัดระบบและจัดเตรียมงบประมาณรองรับการดำเนินงานและการปฏิบัติตามคำสั่งนี้

(3) ระหว่างที่ยังมิได้มีการกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ ให้ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร และจังหวัด (ศ.ปส.ก./จังหวัด) และศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เขตและอำเภอ (ศ.ปส.ข/อ.) ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลง

ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 120/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 มีการแต่งตั้ง “คณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด” รวม 27 คน โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานฯ รองนายกรัฐมนตรี (พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็น รองประธานฯ โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. อำนวยการ สั่งการ ประสานงาน ควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานของส่วนราชการ ตลอดจนหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ พลังแผ่นดินและแนวทางในการเอาชนะปัญหายาเสพติด

2. กำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะปัญหาหาเสพติดให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์

3. การปรับปรุงประสิทธิภาพบุคลากร เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาหาเสพติดบรรลุผล โดยเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีในเรื่องต่อไปนี้

3.1 การโยกย้ายข้าราชการ พนักงานองค์กรของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่

3.2 การให้ความคิดความชอบเป็นกรณีพิเศษ สำหรับข้าราชการและประชาชนผู้ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหาหาเสพติด

3.3 การป้องกันคุ้มครองข้าราชการและประชาชนผู้ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหาหาเสพติด

3.4 การสรรหาข้าราชการที่ดี มีความสามารถไปปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหาหาเสพติด

4. ให้มีอำนาจในการแต่งตั้งหรือเสนอให้แต่งตั้งคณะกรรมการคณะทำงาน คณะที่ปรึกษา เพื่อรับผิดชอบดำเนินการแก้ไขปัญหาหาเสพติดเป็นการเฉพาะเรื่อง หรือเฉพาะพื้นที่ และให้คณะที่แต่งตั้งดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัดและรวดเร็ว

5. ดำเนินการอื่นๆ ตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

6. การแปลงแนวทางนโยบายพลังแผ่นดิน เพื่อเอาชนะหาเสพติดไปสู่การปฏิบัติ

6.1 คณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามแนวทางการใช้พลังแผ่นดิน เพื่อเอาชนะปัญหาหาเสพติดตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 120/2544 และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 209/2544 โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการ

6.2 แผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาหาเสพติดในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) และแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะหาเสพติด พ.ศ. 2544 - 2545

6.3 ทุกภาคส่วนของสังคม

1.3 แผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะหาเสพติด พ.ศ. 2544-2545

รัฐบาลได้เร่งรัดดำเนินการเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามหาเสพติดภายใต้นโยบายระยะเร่งด่วน โดยหลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาด ดังนี้

(1) เข้มงวดกับการบังคับใช้กฎหมาย และสร้างกระบวนการพิเศษ เพื่อควบคุมปราบปรามผู้ค้า และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและการค้าหาเสพติดอย่างเด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม พร้อมทั้งแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มบทลงโทษสูงสุดกับข้าราชการการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ที่ได้เข้าไปเกี่ยวข้อง และให้รางวัลและการคุ้มครองเป็นพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติด

(2) ควบคุมการนำเข้าสารเคมีที่อาจนำไปสู่การผลิตยาเสพติดอย่างเข้มงวด และเสริมสร้างกลไกของภาครัฐและมาตรการทางกฎหมาย ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในการผลิตยาเสพติด

(3) สร้างความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและนานาชาติ เพื่อควบคุมและกำจัดแหล่งผลิตและเครือข่ายการจำหน่ายยาเสพติดข้ามชาติ

(4) แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ารับการบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสภาพร่างกายจิตใจของผู้เสพยาเสพติด โดยให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสภาพได้ทันที โดยไม่มีความผิดทางกฎหมาย พร้อมกันนี้รัฐบาลได้จัดให้มีระบบการบริการบำบัดและฟื้นฟูการฝึกอบรมด้านอาชีพและการปรับสภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เสพยาเสพติดอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้เสพยาสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

แนวทางปฏิบัติเพื่อเอาชนะยาเสพติด 3 ประการได้แก่

1) ควบคุมตัวยาหรือน้ำยาเคมี สารตั้งต้นที่จะถูกนำมาใช้ในการผลิตยาเสพติดและควบคุมตัวยาที่ใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง หรือตัวยาทดแทนภายในประเทศควบคู่กับการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดจากภายนอกประเทศและการปราบปรามการค้ายาเสพติดโดยมุ่งเน้นการสำรายสำคัญ

2) ตัดวงจรผู้เสพยาเสพติดออกจากวงจรการค้า ด้วยการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในทุกระบบให้สามารถรองรับจำนวนผู้ติดยาเสพติดที่มีอยู่ทั้งหมดอย่างประสานสอดคล้องกันโดยส่งเสริมการใช้ค่ายทหารและหน่วยราชการที่มีความพร้อมเป็นสถานที่บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพและการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรองรับ

3) ป้องกันมิให้มีการเสพยาเสพติด ด้วยการสร้างพลังแผ่นดินปลูกจิตสำนึกของคนในชาติให้ตระหนักถึงปัญหาดำเนินงานในพื้นที่โดยกำหนดหมู่บ้านชุมชน เป็นเป้าหมายสร้างชุมชนให้เข้มแข็งควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรม การร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในวงกว้างเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การส่งเสริมกิจกรรมทางเลือก และการสร้างความรู้ความเข้าใจในกลุ่มเยาวชน รวมทั้งการลดปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของปัญหา

สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด พ.ศ. 2544-2545 หยุดยั้งการขยายตัวของปัญหาและลดระดับความรุนแรงของปัญหาลงตามลำดับจนหมดไปในที่สุด แผนนี้มีการกำหนดพื้นที่เป้าหมายการดำเนินงานและพื้นที่ปฏิบัติการรวม 29,584 หมู่บ้าน-ชุมชน ในพื้นที่ 76 จังหวัด กับ 924 อำเภอ 7,179 ตำบลเพราะมีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในประเทศไทยมากถึง 3 ล้านคนโดยเฉพาะเป็นผู้เสพยาแล้วถึง 3 แสนคน

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการยุทธศาสตร์สกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดชายแดนภาคกลาง และโครงการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่สำคัญ โดย "สำนักงาน ป.ป.ส. ภาคกลาง" มีผู้เข้าร่วมจำนวน 260 คน ทั้งทหารตำรวจ จากกองทัพบกที่ 1, กอ.รมน. ภาค 1, กองเรือยุทธการ, บก.ตชด.ภาค 1, ตำรวจภูธรภาค 1, ตำรวจภูธรภาค 2, ตำรวจภูธรภาค 7, สำนักงานตำรวจสันติบาล, และกองบังคับการตำรวจน้ำ

ตามแผนที่ ป.ป.ส. ดำเนินการนั้น ใช้เวลาดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2544 ไปจนถึงเดือนกันยายน 2545 ซึ่งถือว่าเป็นแผนระยะ 1 ปี แผนงานที่จะรองรับต่อสู้กับขบวนการค้าแอมเฟตามีนแล้ว ป.ป.ส. มีแผนรองรับ 7 แผนด้วยกันคือ

- 1) แผนการสกัดกั้นยาเสพติดพื้นที่ชายแดน เพื่อสกัดกั้นปราบปรามยาเสพติดทั้งทางบกและทางทะเลควบคู่ไปกับการจัดระเบียบและเสริมสร้างความมั่นคงของหมู่บ้านในแนวชายแดน
- 2) แผนการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในระดับพื้นที่เพื่อสร้างความคุ้มครองและลดความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่
- 3) แผนการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด เพื่อสร้างแนวร่วมการต่อต้านยาเสพติดของประชาชนทั่วไปในวงกว้างและสร้างภูมิคุ้มกันด้านการป้องกันยาเสพติดต่อกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ รวมทั้งการควบคุมพื้นที่แพร่ระบาดของยาเสพติดทั้งในพื้นที่แพร่ระบาดรุนแรง ปานกลาง และ เบาบาง ไม่ให้เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
- 4) แผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา เพื่อลดอัตราการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของนักเรียนนักศึกษาในลักษณะการค้า การเสพ และการติดยาเสพติด
- 5) แผนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้การช่วยเหลือดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาและผู้ขายยาเสพติดให้กลับมาร่วมพัฒนาสังคมและประเทศชาติ
- 6) แผนการปราบปรามยาเสพติด เพื่อปราบปรามทำลายโครงสร้างการค้าและอิทธิพลผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง
- 7) แผนการบริหารจัดการ เพื่อสร้างเอกภาพในการบริหารจัดการองค์การดำเนินงานและทรัพยากรการบริหารรวมทั้งพัฒนาระบบอำนาจและระบบงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดประสิทธิภาพ

สถานการณ์ในช่วงปี พ.ศ. 2544

1. เจ็อนไขและสถานการณ์ในประเทศ

การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่ลุกลามอย่างรวดเร็วเข้าสู่ชุมชนจำนวนมากของประเทศเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ จำเป็นต้องเร่งรัดแก้ไขและควบคุมให้ได้ เพราะมีผลกระทบต่อสมรรถนะทางเศรษฐกิจและคุณภาพของประชากรกลุ่มต่าง ๆ เพิ่มภาระต้องงบประมาณในการป้องกันแก้ไขและฟื้นฟู รวมทั้งส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ติดตามมา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ความ

ไม่ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ขณะที่การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดความเป็นเอกภาพ และประสิทธิภาพเท่าที่ควรประกอบกับปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและพื้นที่ชายแดนของประเทศด้วย ทำให้ยากต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาลงจึงต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการและประสานการใช้ทรัพยากรระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อผนึกพลังความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ยุทธศาสตร์ด้านพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม

การปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เน้นการปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการดำเนินการให้เป็นไปในเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับการเพิ่มบทบาทของทุกฝ่ายในสังคม ให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาทุกขั้นตอน โดย

1) ให้ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และแก้ปัญหายาเสพติดของชุมชนด้วยกระบวนการประชาสังคมและชุมชนเข้มแข็ง โดยเฉพาะการเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรม การบรรเทาสาธารณภัย และการผลิต การเสพและการค้ายาเสพติด ตลอดจนเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โดยให้ความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมในการป้องกันตนเองแก่เด็กและเยาวชนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด

2) ให้มีการคัดกรองกลุ่มผู้เสพยาเสพติดที่ไม่ใช่ผู้ค้าออกมารับบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้มีโอกาสได้รับการฝึกอาชีพ สร้างรายได้และดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

3) เร่งรัดการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการปราบปรามที่รวดเร็วเด็ดขาด จริงจัง รวมทั้งการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อสกัดกั้นขบวนการผลิตและค้ายาเสพติด โดยเฉพาะพื้นที่รอยต่อบริเวณชายแดน

ยุทธศาสตร์ และมาตรการตามแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.

2545-2549

เพื่อให้กรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แนวทางและมาตรการต่างๆ ของแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2545-2549 บังเกิดผลในทางปฏิบัติ แนวทางการแปลงแผนและการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพจึงประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การชี้แจงทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระของแผนแม่บทแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภาคราชการ เอกชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่ายประชาชน องค์กร

ภาคเอกชน สื่อมวลชนและประชาชนทั่วไปเพื่อนำไปสู่การประสานความร่วมมือในการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทาง แผนงาน และโครงการที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาและสถานการณ์ความรุนแรงของพื้นที่และเป็นไปในทิศทางเดียวกับแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2545-2549 และนโยบายของรัฐบาล

สำหรับการจัดทำแผนปฏิบัติการของกระทรวงหรือหน่วยงานในส่วนกลางได้ยึดหลักการของการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 เป็นกรอบในการดำเนินการควบคู่กับให้พิจารณานำข้อมูลแนวทาง มาตรการ แผนงาน โครงการและวงเงินงบประมาณจากแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของแต่ละจังหวัดหรือพื้นที่ต่างๆ ไปด้วย โดยแยกเป็นแผนปฏิบัติการส่วนกลางและส่วนพื้นที่ให้ชัดเจน กรณีพื้นที่ระบาดรุนแรงควรมีการจัดทำแผนเพิ่มเติมจากหน่วยงานส่วนกลางหรือหน่วยงานระดับภาค เข้าไปสนับสนุนการปฏิบัติในทุกรูปแบบ เพื่อลดความรุนแรงของปัญหาก่อนส่งมอบให้พื้นที่รับผิดชอบดำเนินการตามกระบวนการปกติต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดระดับความรุนแรงของพื้นที่ เพื่อจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทาง มาตรการ และแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งจัดสรรทรัพยากรและบริหารจัดการที่เหมาะสมโดยมีหลักเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

(1) พื้นที่บริเวณชายแดน ได้แก่ พื้นที่ที่ใกล้แหล่งผลิตหรือเป็นแหล่งลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าประเทศ เป็นที่พักยาและค้ายาเสพติด และพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคง เช่น เขตอิทธิพลของชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสพติด รวมทั้งพื้นที่ที่เกี่ยวเนื่องหลายจังหวัด เป็นต้น

(2) พื้นที่ระบาดรุนแรง ได้แก่ พื้นที่ตอนในที่เป็นแหล่งพักยาเสพติดและมีผู้ค้ารายสำคัญ มีโครงสร้างเครือข่ายผู้มีอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์และเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นแหล่งการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดไปสู่พื้นที่อื่นๆ หรือเป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดรุนแรงโดยพิจารณาจาก

- จำนวนผู้ติดยาเสพติดมากกว่า 10 รายต่อประชากร 1,000 คน

(3) พื้นที่ระบาดปานกลาง ได้แก่ พื้นที่ที่มีการเสพ มีการค้ารายย่อยอยู่ไม่มาก ไม่มีกลุ่มผู้ค้ารายสำคัญและเครือข่ายอิทธิพลหนุนหลัง หรือเป็นพื้นที่ที่มีการระบาดปานกลางโดยพิจารณาจาก

- จำนวนผู้ติดยาเสพติด ระหว่าง 6-10 รายต่อประชากร 1,000 คน

(4) พื้นที่ระบาดเบาบาง ได้แก่ พื้นที่ที่มีผู้เสพเพียงเล็กน้อยและไม่มีผู้ค้ารายย่อย หรือเป็นพื้นที่ที่มีการระบาดเบาบางโดยพิจารณาจาก

- จำนวนผู้ติดยาเสพติด ระหว่าง 1-5 รายต่อประชากร 1,000 คน

(5) พื้นที่เฝ้าระวัง ได้แก่ พื้นที่ที่ยังไม่มีการแพร่ระบาดหรือเริ่มจะมีการแพร่ระบาดเพียงเล็กน้อยหรือพื้นที่ปลอดยาเสพติดที่ผ่านการรับรองแล้ว แต่จำเป็นต้องป้องกันและเฝ้าระวังไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นอีก

ขั้นตอนที่ 4 การจัดองค์กรกลไกบุคลากรและระบบงบประมาณเพื่อบริหารประสานและสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ และแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของแต่ละพื้นที่ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง จริงจัง มีประสิทธิภาพ และเป็นเอกภาพ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามประเมินผลเพื่อรับทราบผลความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มีการแบ่งกระบวนการติดตามประเมินผลเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การติดตามประเมินผลการดำเนินงานในส่วนกลาง ทั้งระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง กลไกหรือองค์กรประสานงานและกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานในระดับกระทรวงและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยคณะกรรมการ/อนุกรรมการติดตามประเมินผลที่มีตัวแทนจากรัฐบาลและหน่วยงานกลาง เช่น ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ระดับที่ 2 การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ โดยคณะทำงานติดตามประเมินผลภายใต้คณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับจังหวัด ซึ่งมีผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรประชาชนและสื่อมวลชนและผู้ทรงคุณวุฒิ

ระดับที่ 3 การติดตามประเมินผลและสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง กลไกหรือการประสานงาน รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในภาพรวมและในแต่ละพื้นที่ โดยสถาบันการศึกษาหรือองค์กรภายนอกที่เป็นกลาง ทั้งนี้ มีการสรุปผลการติดตามประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในแต่ละระดับเสนอต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

ขั้นตอนที่ 6 การกำหนดเครื่องชี้วัดความสำเร็จ จากการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ครอบคลุมทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลกระทบ จากการพัฒนา เช่น เครื่องชี้วัดที่เกี่ยวกับ

- การมีส่วนร่วมและการกำหนดบทบาทภารกิจที่ชัดเจนของทุกฝ่าย
- ผลของการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้เสพและผู้เสพยา
- จำนวนเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- ผลความพึงพอใจของประชาชน

2. แผนแม่บท ยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำลังดำเนินการจัดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ก่อนหน้านั้นมีรายงานการสำรวจที่ยืนยันอย่างชัดเจนว่า มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรง ส่งผลให้รัฐบาลได้ตระหนักถึงความรุนแรงและผลกระทบจากปัญหายาเสพติดว่าอาจเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงได้มีการทบทวนและตัดสินใจว่า การแก้ปัญหายาเสพติดควรเป็นปัญหาเร่งด่วน

สำนักงาน ป.ป.ส. ได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยบรรจุในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2543 ว่า เนื่องจากยาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่และมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับนโยบายความมั่นคง การแก้ปัญหายาเสพติดควรมีรูปแบบเฉพาะมีกำหนดระยะเวลาดำเนินการในช่วงหนึ่งชัดเจน มีการดำเนินการร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ จึงให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรับไปดำเนินการจัดทำแผนหลัก ซึ่งเป็นแผนแม่บทเฉพาะเรื่องการแก้ปัญหายาเสพติด เพื่อนำไปสู่แผนปฏิบัติการและการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน เพื่อหยุดการขยายตัวและลดระดับความรุนแรงของปัญหาไม่ให้ก่อผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างด้วยการดำเนินมาตรการต่อกลุ่มผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้เสพให้ได้ผลและพัฒนากลไกและกระบวนการทางสังคมให้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการแก้ปัญหายา

ดังนั้น รัฐจึงได้กำหนดแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2545-2549 ขึ้น โดยแทรกแผนแม่บทนี้เข้าไปในยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม โดยกำหนดให้มีการปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยเน้นการปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการดำเนินการให้เป็นไปในเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับการเพิ่มบทบาทของทุกฝ่ายในสังคมให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดทุกขั้นตอน จึงกล่าวได้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 9 นี้มีเป้าหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดติดอยู่ด้วยโดยกำหนดเป็นแผนแม่บท
เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.2545-2549

ภายหลังที่รัฐบาลได้เสนอแผนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.2545-2549 เข้า
ที่ประชุมรัฐมนตรี พบว่า คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบแผนแม่บทฉบับนี้ ในวันที่ 20
พฤศจิกายน 2544 โดยแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.2545-2549 มีแนวคิด
หลักในการดำเนินการอย่างครบวงจร ทั้งมาตรการป้องกันด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจ การปลูก
จิตสำนึกเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนเฉพาะกลุ่มเด็กเยาวชนและกลุ่มแรงงาน ควบคู่ไปกับการ
บำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยเน้นให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีระบบติดตาม
ช่วยเหลือผู้รับการบำบัดฟื้นฟูให้กลับสู่สังคม รวมทั้งการสกัดกั้นควบคุมตัวยาและสารเคมี การ
ปราบปรามขบวนการผลิตและค้ายาเสพติดอย่างจริงจังเด็ดขาดและรวดเร็วเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวทาง
ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อไป ซึ่งต่อมาในแผนแม่บทนี้ได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินใน
การดำเนินการเพื่อต่อสู้เอาชนะยาเสพติด

ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินในการดำเนินการเพื่อชนะยาเสพติดมี 9 ยุทธศาสตร์หลักซึ่ง
ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน 2) ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและ
สารเคมี 3) ยุทธศาสตร์การปราบปราม 4) ยุทธศาสตร์การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ 5)
ยุทธศาสตร์การข่าว 6) ยุทธศาสตร์การอำนวยความสะดวกและการประสานงาน 7) ยุทธศาสตร์การปรับปรุง
กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 8) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ 9) ยุทธศาสตร์การวิจัย
พัฒนาและติดตามประเมินผล

แผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.2545-2549 ได้กำหนดเป้าหมายใน
การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงพิษภัยของ
ยาเสพติด และมีจิตสำนึกที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกัน
2. ดูแล ป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันประชาชนที่ไม่เคยใช้ไม่เคยเสพยาเสพติดรวมทั้งกลุ่ม
เสี่ยงโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษาจำนวน 14.8 ล้านคน และกลุ่ม
ผู้ใช้แรงงาน
3. ให้ผู้เสพและผู้ติดทุกคนมีโอกาสได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพใน
รูปแบบที่หลากหลายอย่างได้ผล และสามารถคืนเข้าสู่ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้
อย่างมีความสุข และเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาและต่อต้านยาเสพติด
4. สกัดกั้น ปราบปรามผู้ผลิต ผู้ค้าเถียง ผู้จำหน่ายและผู้ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง
เด็ดขาดรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำความผิดรายใหญ่ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่
เกี่ยวข้อง

5. ลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ต่างๆ โดยการรักษาและขยายหมู่บ้านชุมชนปลอดยาเสพติดที่ผ่านการรับรองให้ได้อย่างน้อยร้อยละ 25 ของชุมชนทั่วประเทศ ควบคู่กับการลดระดับปัญหาในพื้นที่บริเวณชายแดน พื้นที่แพร่ระบาดรุนแรง และพื้นที่แพร่ระบาดปานกลาง

ทั้งนี้ รัฐเล็งเห็นว่า เพื่อให้เกิดความสอดคล้องระหว่างแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.2545-2549 กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 จึงกำหนดให้มีการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับต่างๆ ให้เกิดความเชื่อมโยงกันภายใต้หลักการยึดพื้นที่ การกิจ การมีส่วนร่วม การจัดลำดับความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ด้วยหลักการนี้ ทำให้แผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปีงบประมาณ 2546-2547 จำนวน 10 แผนงาน คือ 1) แผนการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด 2) แผนการสกัดกั้นยาเสพติดพื้นที่ชายแดน 3) แผนการปราบปรามยาเสพติด 4) แผนการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด 5) แผนการข่าว 6) แผนการบริหารจัดการ 7) แผนการปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 8) แผนความร่วมมือระหว่างประเทศ 9) แผนการวิจัย พัฒนา และติดตามประเมินผล และ 10) แผนการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในระดับพื้นที่

2.1 ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติด

ปัญหายาเสพติดได้เปลี่ยนสถานะจากปัญหาอาชญากรรมที่กระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินเป็นปัญหาความมั่นคงที่คุกคามต่อสังคมของประเทศชาติโดยรวม จำเป็นต้องเร่งรัดและควบคุมให้ได้ โดยมีเงื่อนไขที่จะยุติสถานการณ์ปัญหา ได้แก่ การรวมพลังทางสังคมในการขับเคลื่อนและหนุนเนื่องการแก้ปัญหา โดยมียุทธศาสตร์ในการเปลี่ยนเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การควบคุมและยุติปัญหา ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนากลไก กระบวนการทางสังคม และลดเงื่อนไขของการก่อปัญหายาเสพติด พัฒนากลไกและกระบวนการทางสังคมให้มีความเข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยกลไกของครอบครัว ชุมชน และประชาคม ร่วมกับภาครัฐ ลดเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ ปัญหากลุ่มผู้ด้อยโอกาส ปัญหาคนต่างด้าวและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาการทุจริตและการใช้อิทธิพลปกป้องคุ้มครอง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รณรงค์ประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยาให้บุคคลมีจิตสำนึกและอุดมการณ์ที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมให้ลด ละ เลิกยาเสพติดlicitronและทำลายโครงสร้างอิทธิพลและผลประโยชน์ของการผลิต และการค้ายาเสพติด

ด้วยการปราบปรามผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้มาตรการที่รวดเร็ว เด็ดขาด จริงจังและเป็นที่ยอมรับของสังคมทั้งด้านกระบวนการดำเนินคดี การลงโทษ และการยึดทรัพย์สิน ดำเนินการเชิงรุกที่จะนำไปสู่การแก้ไขแหล่งผลิตและนำเข้ายาเสพติดจากภายนอกประเทศ ทั้งการกดดัน การร่วมมือระหว่างประเทศและการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดในแนวชายแดน ส่งเสริมการควบคุมสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่ทั้งในระดับชุมชน/หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยผ่านกลไกการบริหารในแต่ละระดับให้มีขีดความสามารถในการติดตามเฝ้าระวัง และดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยกำหนดพื้นที่ปัญหาวิกฤตที่จะต้องดำเนินการเบ็ดเสร็จในการยุติปัญหา ด้วยกลไกการจัดการพิเศษของหน่วยงานองค์กรระดับภาคและส่วนกลางเสริมการดำเนินงานของกลไกปกติ ลดจำนวนผู้เสพยาเสพติดด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพทุกรูปแบบ โดยเน้นหนักและให้ความสำคัญต่อการบำบัดรักษาฟื้นฟูและการติดตามดูแลด้วยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งการปรับเปลี่ยนค่านิยม และพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการของหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการร่วมดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ทั้งการพัฒนาระบบการอำนวยความสะดวก การพัฒนาข้อมูลและการข่าว การสนับสนุนด้านทรัพยากร และการมอบอำนาจทางกฎหมาย ส่งเสริมสนับสนุน และปกป้องคุ้มครอง บุคคล องค์กรในการต่อต้าน

ช่วงปี พ.ศ.2546-2548 (สถานการณ์ยาเสพติดประกาศสงครามกับยาเสพติด)

ตามที่นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 29/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม 2546 เรื่อง การต่อสู้เอาชนะยาเสพติด และ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 30/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม 2546 เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2546 เห็นชอบยุทธศาสตร์และขั้นตอนการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (Roadmap) ด้วยการประเมินผลทางยุทธศาสตร์ของการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดตั้งแต่การประกาศสงครามขึ้นแตกหักกับยาเสพติด เมื่อ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 เป็นต้นมา และกำหนดแนวทางการต่อสู้กับปัญหายาเสพติดในช่วงระยะต่อไปจนสามารถบรรลุผลการแก้ปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน โดยกำหนดยุทธศาสตร์และระยะเวลาในการดำเนินการเป็นดังนี้

ขั้นตอนและระยะเวลา กำหนดเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ยึดพื้นที่ แยกสลาย ทำลายวงจรยาเสพติด (ช่วงระยะเวลา 1 กุมภาพันธ์ – 30 เมษายน 2546) โดยมีเป้าหมาย หยุดยั้ง กวาดล้าง ทำลายยาเสพติด การค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดทุกพื้นที่

ระยะที่ 2 **ฟื้นฟู ดูแล พัฒนา สร้างความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินและชุมชน** (ช่วงระยะเวลา 1 พฤษภาคม 2546 – 2 ธันวาคม 2546) โดยมีเป้าหมายการจัดการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้หมดสิ้นไปหรือเบาบางลงจนอยู่ในระดับที่ไม่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตโดยปกติของประชาชน และประชาชนเกิดความพึงพอใจต่อการต่อสู้กับปัญหา ยาเสพติดของรัฐบาล

ระยะที่ 3 **ดำรงความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินและชุมชนอย่างยั่งยืน** (ช่วงระยะเวลา 3 ธันวาคม 2546 – 30 กันยายน 2547) โดยมีเป้าหมายการเกิดความยั่งยืนในการแก้ปัญหา ยาเสพติดในทุกพื้นที่

การดำเนินการในระยะที่ 1 และ 2

จากการประเมินสถานการณ์ปัญหาทั่วไปในภาพรวมในช่วงระยะเวลา 9 เดือนของการประกาศสงครามขึ้นแตกหักกับยาเสพติด ปรากฏว่า ทุกพื้นที่สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดเบาบางลงทั้ง ปัญหาการค้า การนำเข้า การแพร่ระบาดของยาเสพติด เกิดความร่วมมือจากทุกหน่วยงานทุกองค์กร ประชาชนเกิดความพึงพอใจต่อการแก้ไขปัญหา แต่ยังคงมีพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่ยังคงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ได้แก่ การลดปัญหาการผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน การลดปัญหาการแพร่ระบาดในพื้นที่ Heartland การสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน ในพื้นที่ชายแดน การทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้าและกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด ที่ยังหลงเหลืออยู่ การจัดปัจจัยเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจสังคมที่เป็นปัญหา รวมทั้งการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของตัวยาใหม่ที่จะเข้ามาทดแทนแอมเฟตามีนในระยะต่อไป

การดำเนินการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดตาม Roadmap ระยะที่ 1-2 (ในช่วงระยะเวลา 1 กุมภาพันธ์ – 23 พฤศจิกายน 2546) ได้ทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้า ยาเสพติด ควบคุมการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ดำเนิน สกัดกั้นและตามแนวชายแดน โดยปรากฏผลที่สำคัญ คือ

1. จับกุมผู้ผลิตและผู้ค้ารายสำคัญ 2,858 ราย/3,336 คน
2. จับกุมผู้ค้ารายย่อย 20,171 ราย/ 22,580 คน
3. ยึดของกลางแอมเฟตามีน 39,963,483 เม็ด
4. ยึด / อาัยดทรัพย์สิน (ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 และมาตรการทางภาษี จำนวน 3,038.19 ล้านบาท
5. ผู้ค้ารายย่อยรายงานตัว 43,814 คน นำเข้าอบรมตามโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน 31,484 คน
6. ผู้เสพ / ผู้ติด รายงานตัว 326,894 คน
7. บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดในระบบสมัครใจ 410,119 ราย ระบบบังคับบำบัด 7,055 ราย ระบบต้องโทษ 141,644 ราย

8. เสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านชุมชน ตามกระบวนการเสริมสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด 6 ขั้นตอน จำนวน 82,257 หมู่บ้าน/ชุมชน โรงเรียนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด 21,615 แห่ง โรงงานสีขาว 17,429 แห่ง
9. จัดตั้งผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดไว้รวมทั้งสิ้น 2,767,885 คน แบ่งเป็นผู้ประสานพลังแผ่นดินในหมู่บ้าน/ชุมชน จำนวน 2,150,873 คน ผู้ประสานพลังแผ่นดินในชุมชนเครือข่ายสถานศึกษา สถานประกอบการ หน่วยงานของรัฐ และอื่นๆ จำนวน 617,012 คน
10. จังหวัดที่ได้ประกาศเป็นจังหวัดเข้มแข็งเอาชนะปัญหาและยาเสพติดครบทุกจังหวัด

การดำเนินการในระยะที่ 3

หลังจากประกาศชัยชนะกับยาเสพติดในวันที่ 3 ธันวาคม 2546 เป็นการดำเนินงานตาม Roadmap ระยะที่ 3 ซึ่งเป็นระยะการดำรงความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินและชุมชนในการเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. มุ่งสร้างความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหา หากไม่สามารถดำรงความยั่งยืนได้ อาจทำให้สถานการณ์ปัญหาหวนกลับมามีความรุนแรงอีก เฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดด้วยกลไกทุกระดับ โดยเฉพาะกลไกการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ ได้แก่ จังหวัด/กรุงเทพมหานคร และหมู่บ้าน/ชุมชนจะต้องมีศักยภาพและขีดความสามารถที่จะเฝ้าระวัง ดูแลและควบคุมสถานการณ์ปัญหาได้ด้วยตนเอง

2. บริหารจัดการอย่างบูรณาการโดยดำรงความเข้มแข็งของการอำนวยการกำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงาน รวมทั้งเตรียมการเข้าสู่ระบบกลไกปกติในระบบบริหารจังหวัดแบบบูรณาการระยะต่อไป

3. สลายปัจจัยเงื่อนไขที่เป็นมูลเหตุของปัญหา โดยบูรณางานด้านการพัฒนาและภารกิจด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงเข้ามารองรับ

ยุทธศาสตร์ดำเนินงานระยะ 3 ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์ด้านการควบคุมผู้ค้าและตัวยาเสพติด (Supply) โดยการดำรงสภาพไม่ให้มีการผลิต นำเข้าและการค้ายาเสพติดในทุกพื้นที่

2. ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติด (Demand) โดยการบำบัดฟื้นฟูพัฒนาผู้ติดยาเสพติดให้สามารถใช้ชีวิตปกติและติดตามดูแลมิให้กลับไปเสพยา

3. ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (Potential Demand) สร้างพลังแผ่นดินชุมชนเข้มแข็ง และควบคุมปัจจัยเสี่ยง เพิ่มปัจจัยเสริม เพื่อให้บุคคลและหมู่บ้าน/ชุมชน มีภูมิคุ้มกันสามารถเฝ้าระวังยาเสพติด

4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ มีเจ้าภาพการดำเนินงานทุกด้านทุกระดับ และบูรณาการการดำเนินงานให้เป็นเอกภาพและเกิดประสิทธิภาพ

กิจกรรมสำคัญที่เน้นหนักในช่วง Roadmap ระยะที่ 3 มีดังนี้

1) ตรวจสอบและประเมินสถานภาพปัญหาและการดำเนินงานในพื้นที่ระดับหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ โดยจำแนกกลุ่มพื้นที่ตามสภาพปัญหาและตามศักยภาพการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้กำหนดพื้นที่ปฏิบัติการให้เกิดความชัดเจน ทั้งพื้นที่ Heartland พื้นที่ชายแดนและพื้นที่ตอนใน โดยแบ่งหมู่บ้าน/ชุมชน ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- หมู่บ้าน/ชุมชนประเภท ก. คือ หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งที่สามารถเฝ้าระวังและดูแลปัญหาด้วยตนเอง

- หมู่บ้าน/ชุมชนประเภท ข. คือ หมู่บ้าน/ชุมชนที่ยังต้องเสริมสร้างความเข้มแข็ง

- หมู่บ้าน/ชุมชนประเภท ค. คือ หมู่บ้าน/ชุมชนที่ยังคงมีปัญหาหาสาเหตุเป็นปัญหาสำคัญหรือมีสภาพเงื่อนไขที่จะต้องดำเนินการควบคุมแก้ไข

2) ยุติแหล่งผลิตยาเสพติดในประเทศเพื่อนบ้านและสกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนโดยพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในด้านการข่าว การปฏิบัติการ และความช่วยเหลือด้านการพัฒนา ควบคู่กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านชายแดน

3) ปรามปราม จับกุม และดำเนินการด้านทรัพย์สินผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญที่ยังเหลืออยู่และติดตาม ควบคุมดูแล ช่วยเหลือผู้ที่ผ่านโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดินไม่ให้กลับมาค้าอีก

4) จัดการติดตาม ดูแลช่วยเหลือและพัฒนาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดรักษาให้สามารถใช้ชีวิตปกติและไม่หวนกลับไปเสพยาซ้ำ รวมทั้งกดดัน ผู้เสพ/ผู้ติดยา ที่ยังไม่เข้ารับการบำบัดให้เข้าสู่ระบบการบำบัดฟื้นฟู

5) ปรับทัศนคติและเตรียมความพร้อมสังคม ชุมชน อาสาสมัคร เพื่อดูแลช่วยเหลือผู้เสพ/ผู้ติดยาเข้าสู่ชุมชน

6) ป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติดโดยสร้างภูมิคุ้มกันด้านทานให้การศึกษาให้ตระหนักถึงโทษพิษภัยของยาเสพติดด้วยการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งจัดระเบียบควบคุมแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด

7) ดำรงความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินและชุมชนในการดูแลตนเอง ครอบครัวยุติเพื่อน ชุมชน และสังคมให้ปลอดภัยจากยาเสพติด

8) สร้างระบบเฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด เพื่อการติดตามความเคลื่อนไหวและควบคุมสถานการณ์ปัญหาหาสาเหตุ

9) บูรณาการนโยบาย แผน งบประมาณ และการดำเนินงานทั้งในการกิจด้านยาเสพติดและ
การกิจด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการ

1. เพื่อความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการด้านนโยบาย และอำนวยการด้านการป้องกัน
และแก้ไขปัญหายาเสพติด ภายหลังวันที่ 3 ธันวาคม 2546 กำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการ
ป.ป.ส. และ ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) พบวกรวมกันเดือนละ 1 ครั้ง
รวมทั้งปรับปรุงประกอบของคณะกรรมการ ศตส. ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์

2. เพื่อให้การบริหาร ศตส.จังหวัดสอดคล้องกับระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ
(ผู้ว่าราชการจังหวัดทำหน้าที่ CEO) จึงมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดใช้อำนาจการบริหารงาน
บุคคลและงบประมาณตามแนวทางการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการตามมติคณะรัฐมนตรีที่
กำหนด

3. เพื่อให้สำนักงาน ป.ป.ส. มีขีดความสามารถปฏิบัติการกิจ การจัดวางระบบเฝ้าระวังการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกด้าน (ทั้ง Supply Demand และ Potential Demand) ให้
ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศทุกจังหวัดและกรุงเทพมหานครตามมติของคณะรัฐมนตรี รวมทั้งเพิ่มขีด
ความสามารถในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ว่าราชการจังหวัดในระบบบริหารจังหวัดแบบ
บูรณาการ (ผู้ว่า CEO) มีการเสนอให้ปรับโครงสร้างและอัตรากำลังของสำนักงาน ป.ป.ส.ให้
สอดคล้องกับบทบาทภารกิจและปริมาณงาน

ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อร่วมมือกันต่อสู้ให้ยาเสพติดหมดไปจากประเทศ หลังจากรัฐบาล
ทักษิณประกาศทำสงครามกับยาเสพติดเพื่อถวายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว
และทำให้เกิดพลังแผ่นดินจากประชาชน ทำให้ผู้ผลิตผู้ค้าผู้ขายลดจำนวนลงอย่างมาก และรัฐบาลจะ
ยังคงฟื้นฟูปัญหานี้อย่างต่อเนื่อง เพื่อกวาดล้างยาเสพติดให้หมดไป

มาตรการที่เน้นต่อไปคือ มาตรการป้องกันการแพร่ระบาด เฝ้าระวังไม่ให้มียาเสพติดตัวใหม่
เกิดขึ้น การกวาดล้างอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและการพัฒนาอาชีพ อย่างไรก็ตาม ปัญหายา
เสพติดเป็นปัญหาทางสังคมซึ่งการควบคุมคือการทำให้เบาบางลง ซึ่งจะควบคู่กับการสกัดกั้น
ยาเสพติดตามแนวชายแดน ซึ่งเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติด สำหรับกรุงเทพมหานครถือว่าเบาบาง
ลงเช่นกัน สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือการระวังยาเสพติดจะหวนกลับมาอีก

เนื่องจากประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว(สปป.ล.) มีพรมแดน
ติดต่อกันเป็นระยะทางกว่า 1,700 กิโลเมตร โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นเขตแดนทางธรรมชาติ ทราบกันดี
ว่าเส้นทางตลอดแม่น้ำโขง นอกจากเป็นเส้นเขตแดนธรรมชาติแล้ว ยังได้กลายเป็นเส้นทางลำเลียง

ยาเสพติดเส้นทางสำคัญ ซึ่งสร้างความหนักอึ้งให้รัฐบาลทั้งสองประเทศ ทำให้ทั้งไทยและลาวต่างพยายามทุกวิถีทางเพื่อแก้ไขปัญหาเรื้อรังดังกล่าว

การประชุมทวิภาคีหลังสุดว่าด้วยความร่วมมือด้านปราบปรามยาเสพติดระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ครั้งที่ 8 ที่เมืองหลวงพระบาง ผลการประชุมครั้งนี้ ฝ่ายลาวยอมรับว่า มีการระบาดของยาเสพติดในประเทศลาวรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม เนื่องมาจากการที่รัฐบาลไทยประกาศสงครามกับยาเสพติด ทำให้ยาเสพติดไหลทะลักเข้ามาฝั่งลาวมากขึ้น นับว่าสร้างผลกระทบกับประเทศลาวโดยตรง แม้ว่าที่ผ่านมามีโครงการป้องกันยาเสพติดและสกัดกั้นการขนส่งยาเสพติดที่ไทยและลาวได้ร่วมมือกันดำเนินการ กล่าวคือ การจัดตั้งชุดตรวจตราสองฝั่งโขง เพื่อให้เป็นเขตสะอาดปลอดยาเสพติดเป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ของไทย และหน่วยงานกลางด้านยาเสพติดของ สปป.ลาว หรือ LCDC ภายใต้การสนับสนุนของยูเอ็นดีซีพี (UNDCP) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และ NAS ของสหประชาชาติ

นับแต่มีการจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 3 ประเทศคือ พม่า ลาว และไทย ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา มีโครงการที่ดัดขึ้นมาเพื่อปราบปรามยาเสพติดกว่า 20 โครงการ เช่น โครงการร่วมปราบปรามกลุ่มค้ายาเสพติดรายสำคัญของทั้งสองประเทศ การปราบปรามผู้ค้ารายใหญ่ การจัดตั้งทีมลาดตระเวนตามลำน้ำโขงเพื่อสกัดกั้นการลำเลียงยาเสพติด รวมถึงโครงการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด โดยทาง ป.ป.ส. ได้สร้างศูนย์บำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่แขวงจำปาสัก และสร้างสำนักงานประสานงานปราบปรามยาเสพติดชายแดนไทย-ลาว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัญหายาเสพติดจากชายแดนด้านนี้ก็ยังไม่หมดไป

2.2 มาตรการการกำกับการทำสงครามกับยาเสพติด

ตามคำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ 1 / 2549 เรื่อง “ปฏิบัติการรวมพลังไทย ขจัดภัยยาเสพติด ร่วมเทิดไท้องค์ราชัน” (1 ธันวาคม 2549 - 30 กันยายน 2550) ซึ่งสั่ง ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 มีมาตรการการกำกับการทำสงครามกับยาเสพติด ดังนี้

1. มาตรการทั่วไป สำหรับพื้นที่ทั่วไปที่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้แล้ว ให้ยึดเป้าหมายตามกรอบทิศทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2550 เป็นหลัก โดยมีมาตรการและแนวทางการปฏิบัติกำหนดเป็นมาตรการทั่วไป ต่อไปนี้

1.1 มาตรการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด (Supply) เน้นหนักในการทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้าที่ยังหลงเหลืออยู่ ตลอดจนผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลังขบวนการค้ายาเสพติด โดยสืบสวน สอบสวน จับกุม ขยายผล ผู้ค้ายาเสพติด บูรณาการมาตรการทางทรัพย์สิน ควบคุมการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ค้ารายย่อยในชุมชน ดำเนินการต่อเรื่องร้องเรียนของประชาชนอย่างจริงจัง ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่าง

ต่อเนื่องและเด็ดขาดโดยหน่วยปราบปรามยาเสพติดทุกหน่วย จัดทำแผนยุทธการปราบปรามกลุ่มการค้ายาเสพติดทั้งในระดับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายแต่ละประเภท จัดให้มีกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพทั้งทางด้านการข่าว การประสานงานตามกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ให้ทุกหน่วยปฏิบัติภายใต้กรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด

1.2 มาตรการแก้ไขปัญหาลูกค้า/ผู้ติดยาเสพติด (Demand)

จากข้อมูลการดำเนินงานในปี 2549 พบว่าผู้เสพ/ผู้ติดที่หลงเหลืออยู่ ส่วนใหญ่เป็นผู้เสพ/ผู้ติดเรื้อรัง (Hard core) ทั้งที่เคยเข้ารับการบำบัดรักษาแล้ว แต่กลับไปติดยา และพวกที่ติดมานานแต่ยังไม่ยอมเข้ารับการบำบัดรักษา ดังนั้น มาตรการที่ใช้แก้ไขปัญหากลุ่มนี้ จึงต้องมุ่งเน้นที่การบำบัดในระบบบังคับบำบัดเป็นหลัก และจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องอย่างครบวงจร โดยจัดทีมค้นหาที่มีประสิทธิภาพ จัดทำระบบทะเบียนและนำเข้าข้อมูลตามแบบ บสต. 1-5 ให้ครบถ้วน ใช้เครื่องมือและวิธีการจำแนก/คัดกรองที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแยกผู้เสพ/ติด ให้เข้าสู่ระบบอย่างเหมาะสม จัดให้มีสถานบำบัดแบบบังคับบำบัดให้เพียงพอ ด้วยการดึงเอาสถาบัน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา หรือองค์กรภาคเอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการ สร้างกลไกการติดตาม ช่วยเหลือ ดูแลหลังการบำบัดฟื้นฟูแล้ว ใช้จ่ายแผ่นดิน/อสม. หรือชุมชนเข้มแข็งให้ติดตามช่วยเหลือดูแลและให้คำปรึกษา เมื่อบุคคลเหล่านี้กลับสู่ชุมชน รวมทั้งช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูได้มีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้เพียงพอที่จะดำรงชีวิตในชุมชนได้อย่างปกติสุข

1.3 มาตรการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (Potential Demand) โดยสร้างความตื่นตัวและการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปในการเฝ้าระวังดูแลปัญหายาเสพติด สร้างภูมิคุ้มกันต้านยาเสพติดให้แก่ประชาชนทั่วไป กลุ่มเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา ส่งเสริม/สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์ จัดระเบียบสังคมเชิงบูรณาการด้วยการเสริมพื้นที่และปัจจัยบวกควบคุมและขจัดพื้นที่เสี่ยง

1.4 มาตรการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพของกลไกกระบวนการปฏิบัติและระบบงานอำนวยการในทุกระดับ ส่งเสริมให้ภาคประชาชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยบูรณาการแผนงาน โครงการ และงบประมาณการดำเนินงาน ภายใต้หลักการบริหาร 4 ป. ได้แก่ โปร่งใส เป็นธรรม ประหยัด และมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง พัฒนากลไกติดตามประเมินผลจากภายนอก เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของคุณภาพการแก้ไขปัญหามากกว่าตัวเลขเชิงปริมาณให้ทุกจังหวัด เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไกเฝ้าระวังยาเสพติด โดยให้มีผู้แทนภาคประชาชนเข้ามาร่วมเป็นคณะทำงานเฝ้าระวังในพื้นที่ และจัดระบบรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กรมคุมประพฤติ กรมราชทัณฑ์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ฝ่ายปกครอง ตำรวจ และภาคประชาชน เมื่อปรากฏข่าวสาร พื้นที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้จังหวัด อำเภอ หรือหน่วยที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินการตรวจสอบ พิสูจน์ทราบ และแก้ไขปัญหามาตาม

เหมาะสมกับสภาพปัญหา เพื่อให้ปัญหาถูกลดลงและขยายตัว และเสริมสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และพัฒนาไปสู่การเป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน

2. มาตรการเฉพาะ

มาตรการเฉพาะ เป็นมาตรการที่กำหนดขึ้น เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหในพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายพิเศษที่ยังมีสัดส่วนปัญหาอย่างชัดเจน ทั้งนี้ หากสามารถลดระดับปัญหาดังกล่าวได้มากเท่าใด ก็จะส่งผลต่อสถานการณ์ปัญหาสาเหตุดังกล่าวในภาพรวมของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงต้องให้ความสำคัญและมุ่งแก้ไขปัญหโดยเน้นคุณภาพในพื้นที่เฉพาะเหล่านี้ โดยมีมาตรการสำคัญ ดังนี้

2.1 มาตรการดำเนินการต่อกลุ่มพื้นที่นำเข้าหลักของยาเสพติดตามแนวชายแดนจำนวน 19 อำเภอ 8 จังหวัด ดำเนินการสกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่เป้าหมายที่กำหนดเพื่อลดการนำเข้ายาเสพติดให้มากที่สุด และมีมาตรการสำคัญ ดังนี้

- 1) จัดทำแผนยุทธการสกัดกั้นครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย ทั้งด่านถาวร จุดผ่อนปรนช่องทางหมู่บ้าน พื้นที่รอยต่อ และเส้นทางชายแดน ฯลฯ
- 2) จัดและเสริมกำลังปฏิบัติการทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร และประชาชนให้เพียงพอต่อการสกัดกั้น ทำการเฝ้าตรวจลาดตระเวน ตั้งจุดสกัด ปิดล้อมตรวจค้นในพื้นที่เป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
- 3) เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งทุกหมู่บ้านชายแดนในอำเภอเป้าหมายให้เป็นแนวสกัดกั้นของชุมชน
- 4) จัดกลไกบริหารจัดการสกัดกั้นตามแนวชายแดนเฉพาะพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) เสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ทั้งระดับส่วนกลาง และท้องถิ่น ในการปฏิบัติการร่วมกันในด้านต่างๆ

ทั้งนี้ สำหรับการนำเข้าของยาเสพติดในพื้นที่อื่น ที่อาจมีสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาให้ใช้มาตรการที่กำหนดดังกล่าวตามความเหมาะสม

2.2 มาตรการต่อกลุ่มพื้นที่ที่มีการลักลอบปลูกฝิ่นต่อเนื่อง ซ้ำซาก จำนวน 128 หมู่บ้าน 32 อำเภอ 9 จังหวัด มาตรการการแก้ไข จึงเน้นมาตรการทางกฎหมายควบคู่กับมาตรการพัฒนาเพื่อให้เป็นไปตามตามปฏิญญาร่วมว่าด้วยการปลดอยาเสพติดในอาเซียน ปี ค.ศ.2015 โดยให้มีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่/บุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝิ่นให้ครบถ้วน
- 2) ผนึกสร้างจิตสำนึก และความเข้าใจร่วมกัน เพื่อให้ละเลิกการปลูกฝิ่น
- 3) ใช้มาตรการพัฒนา และแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปเสริมเพื่อแก้ไขปัญหแก่กลุ่มบุคคลที่ต้องปลูกเพื่อยังชีพ

4) ใช้มาตรการสำรวจ ตัดฟัน และจับกุมกลุ่มบุคคลผู้ปลูกเพื่อการค้าอย่างเข้มงวด

5) จัดตั้งกลไกการดำเนินงานในทุกมาตรการในภาพของภาคร่วมทั้งภาครัฐ กองทัพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาคประชาชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ให้เกิดกระแสการต่อต้าน

2.3 มาตรการต่อกลุ่มพื้นที่จังหวัดที่มีปัญหาการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ พื้นที่ที่มีปัญหารุนแรง ต่อเนื่อง ซ้ำซาก หรือเริ่มจะกลับมารุนแรงอีก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล จังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอสำคัญ ให้เน้นการควบคุมและลดความรุนแรงลงให้ได้

เนื่องจากทั้ง 3 กลุ่มพื้นที่แพร่ระบาด มีสัดส่วนปัญหามากกว่า 80% ของทั้งประเทศ การระดมทุนเทศรรพกำลังเข้าแก้ไขปัญหาในพื้นที่เหล่านี้ จะส่งผลต่อการลดระดับปัญหายาเสพติดในระดับประเทศได้

การแก้ไขปัญหาในพื้นที่เหล่านี้ จำเป็นต้องมีมาตรการอย่างต่อเนื่อง และบูรณาการหลายหน่วยงาน จึงต้องมีการจัดระบบอำนาจการร่วมในแต่ละพื้นที่ โดยใช้มาตรการ ดังนี้

1) ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเข้มงวด โดยใช้มาตรการสืบสวน ปิดล้อม ตรวจค้นเพื่อจับกุม ผู้ค้ารายย่อย และขยายผลไปสู่การจับกุมและตรวจสอบทรัพย์สินผู้ค้ารายสำคัญ เพื่อให้สามารถทำลายเครือข่ายการค้า และลดอิทธิพลผู้ค้าให้ได้ ตลอดจนควบคุม กวดขัน รักษาพื้นที่ไม่ให้มีการค้าอีก

2) การค้นหา และนำผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาที่เหมาะสม และให้การช่วยเหลือ ดูแล หลังผ่านการบำบัดรักษา

3) ใช้ชุดวิทยากรกระบวนการเข้าไปทำประชาคม เสริมความเข้มแข็งแก่แกนนำชุมชนสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้ลุกขึ้นมาร่วมแก้ปัญหา ยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเองอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง

4) จัดตั้งหรือเสริมความเข้มแข็งแก่องค์กรชุมชนและกลไกการเฝ้าระวังในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ไม่ให้ปัญหากลับมาเกิดขึ้นอีก

5) ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาต่อยอดแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีอาชีพ รายได้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างปกติสุข

2.4 สำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เน้นการแก้ไขปัญหาแพร่ระบาดยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง และใช้กลไกบริหารจัดการให้สอดคล้องกับโครงสร้างใหม่ที่จะจัดให้มีขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีมาตรการสำคัญ ดังนี้

1) จัดและเสริมกำลังปฏิบัติการชุมชนทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร ประชาสังคม ผู้นำศาสนา เข้าดำเนินการในหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมาย เพื่อแก้ไขปัญหการแพร่ระบาดของยาเสพติด และปัญหาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ของหมู่บ้าน/ชุมชน

2) ดำเนินการตามยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นกลยุทธในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาที่เกี่ยวข้องอื่น เพื่อดึงมวลชนให้เข้าใจฝ่ายรัฐมากขึ้น

3) ใช้หลักการสมานฉันท์ แนวทางสันติ และการให้อภัยทางสังคม ดำเนินการต่อผู้เสพ/ผู้หลงผิดที่มีพฤติกรรมร้ายยอ่ยให้เลิกพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

4) ใช้มาตรการบังคับใช้กฎหมายต่อกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดที่ยังมีพฤติกรรมค้า

5) ใช้มาตรการป้องกัน บำบัดรักษา ช่วยเหลือ พัฒนาอาชีพ ให้สอดคล้องกับหลักการทางศาสนาในพื้นที่

2.5 พื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ยังปรากฏปัญหา ประมาณ 3,122 หมู่บ้าน/ชุมชน ให้ดำเนินการแก้ไข โดยใช้มาตรการ/แนวทางของกลุ่มพื้นที่จังหวัดที่มีปัญหาการแพร่ระบาดตามความเหมาะสม

2.6 มาตรการการดำเนินงานในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอสำคัญ กลุ่มเยาวชนเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะเร่งรัดและดำเนินการในปฏิบัติการรวมพลังไทย ขจัดภัยยาเสพติด เทิดไท้องค์ราชัน โดยกำหนดให้ทุกจังหวัดจัดทำประกาศเป็นนโยบายและจัดทำโครงการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการภายใต้แนวคิด “ชุมชนน่าอยู่ ชีวิตรสดี เยาวชนปลอดภัย” ในพื้นที่อำเภอเมืองทุกจังหวัด อำเภอสำคัญ และทุกเขตในกรุงเทพมหานคร และมีมาตรการสำคัญ ดังนี้

1) สร้างกลไกรับผิดชอบดำเนินการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการในจังหวัด เพื่อให้การขับเคลื่อนงานจัดระเบียบสังคมในทุกจังหวัดเป็นแนวทางเดียวกัน และรองรับการดำเนินงานที่ต้องครอบคลุมงานหลายด้าน โดยให้มีการปฏิบัติการแบบภาคร่วม ซึ่งประกอบด้วย ตำรวจ ครู/อาจารย์ฝ่ายปกครอง นักสาธารณสุข นักพัฒนาสังคม อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และประชาสัมพันธ์จังหวัด เป็นต้น

2) สํารวจข้อมูลเพื่อการป้องกันกลุ่มเสี่ยงและจัดระเบียบสังคมในจังหวัด จัดทำเป็นฐานข้อมูลของจังหวัด และหน่วยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่รวบรวมได้ เป็นฐานในการแก้ไขปัญหายของแต่ละจังหวัด โดยข้อมูลที่สำคัญประกอบด้วยข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เสี่ยงหรือพื้นที่ปัจจัยลบ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางบก

3) จัดทำแผนรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความตระหนักและการสร้างความมีส่วนร่วมของสังคม ปลุกกระแสความคิด ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม โดยประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ วิทยุชุมชน แผ่นพับ โปสเตอร์ ให้เป็นกระแสที่ทุกคนเห็นพ้องต่อการจัดระเบียบ เพื่อป้องกันเยาวชนไม่ให้เข้าไปมั่วสุม

4) ลดพื้นที่เชิงลบด้วยการใช้มาตรการทางกฎหมายและจัดระเบียบสถานบันเทิง/สถานประกอบการ การขึ้นทะเบียนหอพัก โต๊ะสนุ๊ก/ร้านเกมส์ แหล่งมั่วสุม/สวนสาธารณะ ร้านค้าแอบแฝงที่ใช้ช่องว่างของกฎหมาย กลุ่มแก๊งค์ต่างๆ เช่น แก๊งค์มอเตอร์ไซด์ชิง เป็นต้น

5) เพิ่มพื้นที่เชิงบวก เสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ การรวมกลุ่มของเยาวชน ในกลุ่มต่างๆ โดยจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เยาวชน เช่น ประกวดดนตรี ลานกีฬา เป็นต้น กิจกรรมทางเลือกกิจกรรมอบรม การพัฒนาคุณธรรม อบรมนักเรียนแกนนำ สร้างเครือข่ายเยาวชน

6) สร้างแกนนำ เพื่อขับเคลื่อนงานเยาวชนในพื้นที่ โดยให้มีการสนับสนุนเสริมสร้างเครือข่ายเยาวชน และพัฒนากลุ่มแกนนำเยาวชนให้เข้มแข็ง ส่งเสริมมีส่วนร่วมในการป้องกันการใช้ยาเสพติด รวมทั้งพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน สร้างแกนนำผู้ปกครองเพื่อร่วมเฝ้าระวังสังเกตพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ไม่ให้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเสพติดและสิ่งผิดกฎหมาย

2.7 มาตรการต่อกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ผู้เคยเสพ/ผู้หลงผิดค้ารายย่อย/ผู้ถูกคุมประพฤติ/ได้รับนิรโทษ ฯลฯ) ซึ่งมีพฤติกรรมในการเสพ/ติดยา ซึ่งถ้าไม่มีมาตรการต่อเนื่องผู้เสพ/ผู้ติดยาเหล่านี้ อาจจะกลับมาเสพ/ติดยาได้อีก ดังนั้น จึงให้ทุกจังหวัดจัดทำโครงการติดตามช่วยเหลือผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด กำหนดกลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นเป้าหมายของจังหวัด และมีมาตรการสำคัญ ดังนี้

1) ค้นหาข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมคุมประพฤติ กรมราชทัณฑ์ ชุมชน เป็นต้น ผู้ที่พ้นโทษ และผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษา เพื่อค้นหาผู้เสพ/ผู้ติดยาให้ได้ และจัดทำระบบข้อมูล สำหรับการกำหนดเป้าหมายของจังหวัด

2) ให้การช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูให้มีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้เพียงพอที่จะดำรงชีวิตในชุมชนได้อย่างปกติสุข

3) ในกรณีที่ปรากฏพฤติกรรมซ้ำ เช่น ค้า/เสพ/ติดยา ให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้มาตรการที่เหมาะสม

4) สร้างกลไกการติดตามช่วยเหลือ ดูแลหลังการบำบัดฟื้นฟูแล้ว โดยการใช้พลังแผ่นดิน/อาสาสมัครหรือชุมชนเข้มแข็งให้ติดตามช่วยเหลือดูแลและให้คำปรึกษา เมื่อบุคคลเหล่านี้กลับสู่ชุมชน รวมทั้งการปรับเจตคติของชุมชน

2.8 การปฏิบัติเฉพาะกรณี ในการดำเนินงานตามปฏิบัติการรวมพลังไทย ขจัดภัยยาเสพติดร่วมเทิดไท้องค์ราชันที่ได้กำหนดไว้จำเป็นต้องมีมาตรการปฏิบัติเฉพาะกรณีเพิ่มเติม ตามที่ศอ.ปส.กำหนด ซึ่งจะต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการปฏิบัติของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกัน เช่น การป้องกันและปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติด เพื่อลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจากการเกิดอุบัติเหตุและอุบัติเหตุภัยสำหรับพื้นที่ที่อาจจะมีการแพร่ระบาดของยาเสพติด ในช่วงเทศกาลต่างๆ เป็นต้น

มาตรการสำคัญที่มุ่งเน้นในปี 2551

ยุทธศาสตร์ ปี 2551 ยังคงยึดมาตรการหลักที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่จะมีจุดเน้นหนักในแต่ละมาตรการที่แตกต่างกัน ตามสภาพปัญหาและนโยบายที่กำหนด ทั้งนี้ แบ่งมาตรการดำเนินการออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 การดำเนินงานในแต่ละมาตรการ

1. มาตรการปราบปรามยาเสพติด (Supply) มีการดำเนินงานหนัก ได้แก่

1) เน้นสกัดกั้นการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน โดยกำหนดพื้นที่แห่งเล็งหลัก-รอง บูรณาการสรรพกำลังที่มีอยู่เข้าดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายภายใต้แผนยุทธการร่วมกัน ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2551 ให้ความสำคัญในการจัดวางผังข่ายการสกัดกั้นที่เชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ตามแนวชายแดน และระหว่างพื้นที่ชายแดนกับพื้นที่ตอนใน เสริมความพร้อมให้กับด่านถาวรที่กำหนดเป็นเป้าหมายกดดัน ปราบปรามกลุ่มการค้ายาเสพติดที่มีบทบาทสำคัญในการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน เสริมความเข้มแข็งให้กับระบบสกัดกั้นทุกระบบ เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งในการสกัดกั้นยาเสพติดร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ เน้นหนักในพื้นที่ภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ กลาง และได้ตามลำดับ

2) เน้นสืบสวน ปราบปรามกลุ่มการค้ายาเสพติดรายใหญ่ที่ยังคงอยู่ เพื่อทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติดให้มากที่สุด โดยกำหนดกลุ่มเครือข่ายการค้ารายใหญ่ที่เป็นเป้าหมายอย่างชัดเจน จัดระบบกลไกการปฏิบัติหน่วยเข้าร่วม จัดสรรทรัพยากร การบริหารจัดการสืบสวน ปราบปราม เป็นการเฉพาะ มีแผนปฏิบัติอย่างชัดเจน ฯลฯ ให้มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการกิจ

3) เน้นพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งผลต่อการปราบปรามกลุ่มการค้ายาเสพติดระดับต่างๆ โดยจัดระบบ กลไกประสานงานระหว่างหน่วยจับกุม หน่วยสอบสวน และหน่วยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการคัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราวทั้งในส่วนกลางและพื้นที่ พัฒนาการรวบรวมพยานหลักฐานทางคดีโดยนำวิทยาการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ให้มากยิ่งขึ้น ป้องกันมิให้ผู้ที่ถูกจับกุมรายสำคัญมีพฤติกรรมร่วมค้ายาเสพติดในสถานที่คุมขังของรัฐ ฯลฯ

4) เน้นพัฒนางานข่าวกรองยาเสพติดให้สามารถสะท้อนสถานการณ์ปัญหา และนำมาปรับกลยุทธ์ทางด้านปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพัฒนากลไกข่าวกรองยาเสพติดทั้งในส่วนกลางและพื้นที่ สามารถรวบรวม วิเคราะห์ประมาณการข่าวเพื่อใช้ประโยชน์ทั้งในระดับยุทธการ และนำไปสู่การพัฒนางานด้านปราบปราม

5) เน้นพัฒนาระบบงานตรวจสอบทรัพย์สิน และพัฒนาอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ที่จำเป็นต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพงาน โดยกำหนดบทบาทหน่วยงานที่มีภารกิจตรวจสอบทรัพย์สินให้ชัดเจนและมอบหมายอัตรากำลังอย่างเหมาะสมกับปริมาณงาน จัดทำแผนและ

สนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือการสืบสวนปราบปรามให้กับหน่วยงาน/ชุดปฏิบัติการที่มีความจำเป็นของภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

6) เน้นและให้ความสำคัญในการติดตามช่วยเหลือฟื้นฟูผู้เกี่ยวข้องกับการยาเสพติด สามารถกลับสู่สังคมได้ตามปกติ ไม่ก่อความเดือดร้อนให้กับชุมชนและสังคม โดยกำหนดบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการยาเสพติด ได้แก่ กลุ่มพื้นที่โทษ กลุ่มได้รับนิรโทษกรรม กลุ่มระหว่างคุมประพฤติ และกลุ่มผู้เลิกพฤติกรรมด้านยาเสพติดโดยสมัครใจ ฯลฯ เป็นเป้าหมาย จัดระบบติดตาม ฟื้นฟู ดูแล และช่วยเหลือตามเหมาะสม เพื่อกลับสู่สังคมได้ตามปกติ ได้รับการยอมรับตามหลักการของการให้อภัยทางสังคม และไม่กระทำความผิดซ้ำ

7) ลดพื้นที่ปลูกพืชเสพติดทุกประเภท โดยให้ความสำคัญกับแหล่งผลิตฝิ่น กัญชา และพืชกระท่อม เพื่อมิให้นำพืชเสพติดดังกล่าวไปแพร่ระบาดในพื้นที่ต่างๆ รวมทั้งเสริมมาตรการพัฒนาให้กับประชาชนในพื้นที่

2. มาตรการบำบัดรักษา (Demand) มีภารกิจเน้นหนัก ได้แก่

1) เน้นพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการค้นหาผู้เสพยาเสพติดโดยกำหนดกลไก ค้นหาผู้เสพยาเสพติดให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายที่เพิ่งเล็ง ส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการค้นหาผู้เสพยาเสพติดด้วยกระบวนการชุมชน จัดระบบการค้นหาผู้เสพยาควบคู่กับการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ฯ

2) พัฒนาการบำบัดรักษาแบบบูรณาการทุกระบบให้เชื่อมโยง สนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยส่งเสริมให้มีการบำบัดรักษาแบบสมัครใจเป็นเบื้องต้น ใช้ระบบบังคับบำบัดต่อกลุ่มบุคคลที่เสพยาเรื้อรัง หรือไม่เต็มใจที่จะบำบัดแบบสมัครใจ หรือเข้าบำบัดฯ หลายครั้งตามเกณฑ์ที่กำหนด และบำบัดฯในระบบต้องโทษ ต่อบุคคลที่มีพฤติกรรมทั้งเสพยาและจำหน่าย ทั้งนี้ให้มีการบริหารจัดการทั้งทางด้านงบประมาณ สถานที่ บุคลากรฯฯฯ ใหม่ทั้งระบบ รวมทั้งเสริมความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานด้านบำบัดรักษาในการรองรับระบบ

3) เน้นติดตาม ช่วยเหลือ ฟื้นฟู ดูแลผู้ผ่านการบำบัดรักษาให้ครบวงจร มิให้กลับไปมีพฤติกรรมซ้ำอีก โดยกำหนดบุคคลเป้าหมาย จัดระบบติดตามช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฯ โดยใช้บทบาทของกลุ่ม/ชุมชน /อาสาสมัครฯ /ท้องถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมของพื้นที่ในการช่วยเหลือ สนับสนุน ทั้งในด้านงบประมาณ อาชีพ และสิ่งจำเป็นที่ต้องการ ฯลฯ และขยายการยอมรับของชุมชนและสังคมที่จะเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้ได้กลับไปมีวิถีชีวิตปกติ

3. มาตรการด้านป้องกันกลุ่มเสี่ยง มิให้มีโอกาสเกี่ยวข้องกับการยาเสพติด (Potential demand) มีภารกิจเน้นหนัก ได้แก่

1) เน้นกำหนดกลุ่มเยาวชนที่มีโอกาสเสี่ยงสูง และกลุ่มที่มีโอกาสเสี่ยงต่อปัญหา ยาเสพติด เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่สุดในการป้องกันยาเสพติด โดยแต่ละพื้นที่จังหวัดค้นหากลุ่มผู้มี

โอกาสเสี่ยงสูง และกลุ่มผู้มีโอกาสเสี่ยงกำหนดเป็นเป้าหมายและพื้นที่ที่จะดำเนินการและจัดทำแผนการป้องกันภาวะเสี่ยงของบุคคลเหล่านี้อย่างชัดเจน

2) เน้นจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการในเขตเมืองทุกจังหวัดและให้ความสำคัญในการปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยพัฒนากลไกปฏิบัติการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการทั้งในส่วนกลาง-ภาค-จังหวัด

3) เน้นเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาในพื้นที่ที่กำหนด เพื่อป้องกันและสร้างคุณภาพชีวิตแก่เยาวชน โดยค้นหา/คัดกรอง/จำแนกกลุ่มนักเรียนตามภาวะความเสี่ยงประเภทต่างๆจัดกิจกรรมในสถานศึกษาที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เยาวชนป้องกันยาเสพติดและภาวะเสี่ยงอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชน

4. มาตรการบริหารจัดการ มีภารกิจเน้นหนัก ได้แก่

1) เน้นเสริมความเข้มแข็ง และพัฒนากลไกการแก้ไขปัญหาเสพติดทุกระดับ ทั้งในส่วนกลาง-ภาค-จังหวัด-อำเภอ-ท้องถิ่น ให้เป็นกลไกอำนาจการและประสานปฏิบัติด้านยาเสพติด โดย กำหนดระบบงาน โครงสร้าง บุคลากร อุปกรณ์ ระบบความมั่นคงในการทำงาน ฯลฯ ของกลไกต่างๆอย่างชัดเจน เป็นที่ยอมรับ

2) เน้นจัดระบบ เสริมประสิทธิภาพ บริหารจัดการแผนงาน-งบประมาณ ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติการและมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดย จัดสรรงบประมาณอย่างชัดเจนต่อเป้าหมายที่ต้องปฏิบัติเฉพาะและเน้นหนัก บูรณาการแผนงาน-งบประมาณทั้งส่วนกลาง-จังหวัด-ท้องถิ่น อย่างเป็นเอกภาพและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานตามแผนฯ จัดระบบการจัดทำแผนปฏิบัติการฯในทุกระดับ ให้กะทัดรัดและมุ่งผลปฏิบัติที่เป็นจริง รวมทั้ง ปรับระบบรายงานผลการปฏิบัติในทุกระดับ มิให้ซ้ำซ้อน และทันสมัย

3) เน้นบูรณาการกลไกภาคประชาชนทั้งระบบให้เป็นเอกภาพและกำลังพื้นฐานสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ในระยะยาวโดยบูรณาการการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งในส่วนของการปกครองส่วนท้องถิ่น-องค์กรภาคประชาชน ฯลฯ ในพื้นที่เสริมสร้างกิจกรรมแก้ไขปัญหาเสพติด พัฒนาประสิทธิภาพของวิทยากรกระบวนการกระตุ้นชุมชน สร้างกลไกเฝ้าระวังในชุมชน พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนภายใต้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายการรวมตัวกันของชุมชน

4) เน้นขยายผลจากองค์ความรู้ที่ได้จากจังหวัดนำร่องและองค์ความรู้ของจังหวัดอื่นๆ ที่มี เพื่อพัฒนาการแก้ไขปัญหาเสพติดระบบต่างๆให้กับจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบสำคัญที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาหลัก พัฒนางานวิชาการเชิงประยุกต์ ให้การแก้ไขปัญหาเสพติดในระดับ

พื้นที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้จังหวัดมีระบบประเมินตนเองเพื่อสะท้อนปัญหาเสพติดได้อย่างเป็นกลาง จัดให้มีการสำรวจสถานะประมาณการปัญหาเสพติดเพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผน จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหา

บทที่ 4

ระบบและกลไกการบริหารเชิงกลยุทธ์ของการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

การปราบปรามยาเสพติดนั้นต้องมีระบบและกลไกซึ่งเป็นเครื่องมือในการรองรับนโยบายและยุทธศาสตร์ ในบทนี้ได้นำเสนอเกี่ยวกับระบบการบริหารนโยบายและงบประมาณ กลไกที่ใช้ในการดำเนินการตามนโยบาย และกฎหมายที่เป็นมาตรการกำกับให้นโยบายเป็นไปอย่างได้ผล

1.ระบบการบริหารเชิงกลยุทธ์

นโยบายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในต่างประเทศ¹⁴ นักณรงค์ด้านสุขภาพเชื่อว่า รัฐบาลของสหรัฐอเมริกา ยุโรปตะวันตก และออสเตรเลีย ใช้จ่ายงบประมาณมหาศาลไปกับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการลดอุปทานยาเสพติด (Supply Reduction) ขณะที่งบประมาณในการป้องกันและการบำบัดรักษาเพื่อการลดอุปสงค์ (Demand Reduction) หรือ การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (Harm reduction) กลับให้ไม่เพียงพอ ประเด็นเหล่านี้ถือเป็นเรื่องสำคัญที่มีการถกเถียงในสหรัฐอเมริกาช่วงทศวรรษที่ 1980 และ 1990 และได้ขยายไปยังหลายๆ ประเทศ ในปัจจุบันข้อถกเถียงตั้งอยู่บนสันนิษฐานว่าสามารถที่จะประมาณการงบประมาณยาเสพติด (drug budget) การจัดแบ่งชนิดหมวดและประเภทค่าใช้จ่ายในภาคหน่วยงานรัฐ ที่ใช้ในแผนงานต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นนโยบายยาเสพติด การประมาณการนี้มีความซับซ้อนจากเหตุผล 2 ประการ คือ (1) แผนงานควบคุมยาเสพติดถูกพบในหลายภาคหน่วยงานรัฐระดับต่างๆ รวมถึงภาคการศึกษา สาธารณสุข ตำรวจ และการควบคุมดูแลชายแดน (2) แผนงานควบคุมยาเสพติดมักจะเข้าไปอยู่ในโปรแกรมที่มีวัตถุประสงค์เป้าหมายที่กว้างเกินไป

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้รายงานต่อเนื่องถึงการประมาณการค่าใช้จ่ายในการควบคุมยาเสพติด มาเป็นเวลาเกือบ 30 ปี แต่เป็นเพียงของรัฐบาลกลางเท่านั้น โดยเฉลี่ยที่จะเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายนี้ในระหว่างรัฐและการปกครองส่วนท้องถิ่น อังกฤษเริ่มพัฒนาการด้านนี้มากขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 แต่ก็ยังเป็นเพียงบางส่วน เช่นเดียวกัน มีเพียงงานวิจัยเดียวที่ศึกษาก่อนหน้านี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบการใช้จ่ายของประเทศต่างๆ การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายประเภทยาเสพติดระหว่างประเทศ

¹⁴ DAVID BOYUM และ PETER REUTER. นโยบายด้านยาเสพติด 11. การประเมินเชิงวิเคราะห์ของนโยบายยาเสพติดของสหรัฐ (AN ANALYTIC ASSESSMENT OF U.S. DRUG POLICY) สำนักพิมพ์ The AEI Press, Washington DC, 2005. Addiction เล่มที่ 101 ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 หน้า 903-904

ช่วยนำไปสู่การวางแผนตัดสินใจในนโยบายได้ ในขณะที่ขาดแนวทางจากแหล่งข้อมูลอื่น ตัวอย่างเช่น ข้อเสนอแนะที่ว่าประเทศหนึ่งใช้งบประมาณในส่วนแผนการปราบปรามมากกว่าแผนอื่นๆ กระตุ้นการสำรวจเพื่ออธิบายว่าเป็นผลมาจากตลาดยาเสพติดที่สร้างปัญหามหาชนใหญ่ขึ้นหรือมีมากขึ้น การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาต่อผู้ใช้ยาเสพติดระหว่างประเทศในภาพของผลลัพธ์ จะช่วยให้ประเทศหนึ่งๆ สามารถประเมินว่าประสิทธิภาพในการดำเนินการนี้สามารถเพิ่มขึ้นได้หรือไม่

ประเด็นกรอบแนวคิดการประมาณการงบประมาณด้านยาเสพติด (drug budgets) มีความแตกต่างทั้งในแง่กรอบแนวคิดและวิธีการจากการประมาณมูลค่าที่เกิดจากการเสพติด (cost of drug abuse) ซึ่งการประมาณการในหลายประเทศแตกต่างกัน การประมาณการมูลค่าที่เกิดจากการเสพติดเริ่มต้นจากคำถามที่ว่า “ถ้าไม่มีการใช้ยาเสพติดเกิดขึ้น รูปแบบค่าใช้จ่ายต่างๆ และรายได้จะถูกเปลี่ยนแปลงอย่างไร?”

ประเด็นแนวคิดที่สอง คือ ตัวเลขที่ปรากฏในฐานะ “งบประมาณด้านยาเสพติด” (Drug budget) จะมีความแตกต่างจากการจัดทำงบประมาณแบบอื่น เช่น งบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขจัดทำขึ้นล่วงหน้าบนพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจ ส่วน “งบประมาณด้านยาเสพติด” จะคำนวณบนพื้นฐานภายหลังที่มีการตัดสินใจไปแล้ว จากหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลหรือแม้แต่ในระดับของรัฐบาล การวิเคราะห์นี้อาจจะมีประโยชน์ในการเป็นแนวทางในการตัดสินใจในอนาคต แต่ว่างบประมาณด้านยาเสพติดนี้ไม่ใช่เครื่องมือที่จะมีอิทธิพลให้เกิดการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม การศึกษาประเภทนี้ ประเทศไทยยังไม่มีดำเนินการ

1.1 การจัดงบประมาณเพื่อการบริหารเชิงกลยุทธ์

ในต่างประเทศ งานวิจัย เรื่อง “มูลค่าของนโยบายยาเสพติด : ค่าใช้จ่ายของนโยบายด้านยาเสพติด ในเนเธอร์แลนด์ ปี พ.ศ. 2546” (Henk Rigtel (แปล), 2549; 323-329) มีการแบ่งแยกตลาดยาเสพติดเป็น “ยาเสพติดชนิดอ่อน” (soft drug) (กัญชา) และ “ยาเสพติดรุนแรงอื่นๆ” (hard drugs) และโครงการจัดหายาเมธาโดน และโครงการแลกเปลี่ยนเข็มฉีดยา หัวใจหลักที่สำคัญคือการลดอันตรายจากการใช้ยาในส่วนที่จะมีผลต่อผู้ใช้ยาเองและต่อสังคม จากตารางแสดงการประมาณการครั้งแรกของค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในนโยบายด้านยาเสพติดในประเทศเนเธอร์แลนด์ ใน 4 กลุ่มงานหลัก ได้แก่ การป้องกัน การบำบัดรักษา การลดอันตรายจากการใช้ยา และการบังคับใช้กฎหมาย

ตารางที่ 4.1 กิจกรรมด้านนโยบายยาเสพติดโดยกระทรวงต่างๆ ของรัฐบาลกลางและกระทรวง

กระทรวง	ตัวอย่างกิจกรรมด้านนโยบายยาเสพติด
สาธารณสุข	- ประสานนโยบายด้านการป้องกัน การบำบัดรักษาและการลดอันตรายจากการใช้ยา - ให้ทุนสนับสนุนหน่วยงานวิจัยและสนับสนุนนโยบายยาเสพติดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กิจการสังคมและการจ้างงาน (Social Affair and Employment)	- ให้ทุนสนับสนุนการจัดหางานและที่พักสำหรับผู้เลิกใช้ยาเสพติด
ศึกษาธิการ	- สนับสนุนค่าจ้างครูผู้สอนในการให้การศึกษาด้านยาเสพติดแก่นักเรียน - ให้ทุนสนับสนุนหน่วยงานวิจัย
ต่างประเทศ	- เป็นที่ปรึกษาด้านยาเสพติดระหว่างประเทศและกิจการข้อมูลข่าวสาร
ยุติธรรม	- การตรากฎหมาย (legislation) - การควบคุมดูแลในส่วนของการตุลาการ
มหาดไทย	- การควบคุมดูแลในส่วนของการตุลาการ - การข่าวกรองด้านภาษีอากร(Fiscal Intelligence)
การคลัง	- ปฏิบัติการต่อการฟอกเงินและการละเมิดต่อกฎหมาย (Drug Precursors Act)
กลาโหม	- การตรวจตราชายแดนโดยทหารที่สนามบินและทางทะเล

กฎหมายความร่วมมือในการป้องกันสุขภาพ (Collective Prevention Public Health Act) หัวใจสำคัญของงานนโยบายด้านยาเสพติดในส่วนบริการนี้คือ การป้องกัน และ การลดอันตรายจากการใช้ยา สถานบริการสุขภาพทั่วไป (General health care) แพทย์ทั่วไป แพทย์เฉพาะทาง และบุคลากรสุขภาพอื่นๆ ตลอดจนสถาบัน จะให้บริการบำบัดรักษาด้านยาเสพติด ภายใต้โครงสร้างตามกฎหมายบริการสุขภาพแห่งชาติ (National Health Service Act)

หน่วยงานวิจัยและการติดตามเฝ้าระวัง (Agencies for research and monitoring) สถาบัน Trimbos (Trimbos Institute) เป็นศูนย์แห่งชาติที่มีความเชี่ยวชาญในด้านยาเสพติดและสุขภาพจิต ครั้งหนึ่งของเงินรายได้ของสถาบันแห่งนี้มาจากกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งองค์กรให้ทุน ZonMw เป็นองค์กรที่ให้การสนับสนุนหลักด้านงานวิจัยและพัฒนาสุขภาพ

ศูนย์ติดตามเฝ้าระวังยาเสพติดแห่งชาติ (The National Drug Monitor, NDM) ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานอิสระสำหรับการสำรวจและขึ้นทะเบียนส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยสภาพการณ์แล้วทุกส่วนได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงสาธารณสุข ศูนย์ติดตามเฝ้าระวังยาเสพติดแห่งชาติ (NDM) จะให้ข้อมูลและตัวเลขที่เป็นข้อเท็จจริงให้กับรัฐบาลกลางและองค์กรระหว่างประเทศ

ทัณฑสถาน (Penitentiary institutions) หน่วยงานนี้มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย แต่ก็ให้บริการการบำบัดรักษาด้วย ซึ่งจะมีหน่วยเรือนจำพิเศษด้านจิตเวช (Special psychiatric prison units) หน่วยรักษาและเฝ้าสังเกตความปลอดภัยทางจิตเวช (secure psychiatric observation and treatment unit) ศูนย์คัดเลือทางทัณฑสถาน (penitentiary selection centre) ส่วนเรือนจำปลอดยาเสพติด ศูนย์ผู้ป่วยใน 10 ศูนย์ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ใช้ยาเสพติดยอมรับความช่วยเหลือ คลินิกบำบัดฟื้นฟูผู้ใช้ยาเสพติด หน่วยบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดตามคำตัดสิน (Judicial Treatment of Addicts Units) และหน่วยอื่นๆ เพื่อการช่วยเหลือการกลับคืนสู่สังคม

การป้องกัน (Prevention) พบกิจกรรมเด่นสองประเภท คือ การศึกษาด้านยาเสพติด (แผนงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนและการรณรงค์ผ่านสื่อสารมวลชน) และอื่นๆ

การให้การศึกษาด้านยาเสพติดในโรงเรียนและผ่านสื่อสารมวลชนโครงการ “Healthy School and Substances” ฝ่ายป้องกันของศูนย์บำบัดยาเสพติด และหน่วยบริการสาธารณสุขท้องถิ่น เป็นฝ่ายแนะนำโรงเรียนและครูผู้สอน ความพยายามให้การศึกษาด้านยาเสพติดในโรงเรียนของฝ่ายป้องกันเท่ากับร้อยละ 18 ของงบประมาณทั้งหมดในนโยบายยาเสพติด หรือคิดเป็น 3.8 ล้านดอลลาร์ จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมอย่างน้อย 3 ครั้งต่อปี ประมาณ 500,000 คน ครูผู้สอนหนึ่งคนต่อนักเรียน 25 คน คิดเป็น 60,000 ชั่วโมงทำการครูผู้สอน

กระทรวงสาธารณสุขได้รับงบประมาณบุคลากรเพื่อปฏิบัติการด้านยาเสพติด (Drug personnel) จำนวน 3 ล้านดอลลาร์ แบ่งเป็นสามส่วนเท่ากันเพื่อการดำเนินการด้านการป้องกัน การบำบัดรักษา และการลดอันตรายจากการใช้ยา ประมาณ 5.6 ล้านดอลลาร์ของทุกโครงการได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากกระทรวงสาธารณสุข เพื่อบริการป้องกันเป็นหลัก

1.2 การใช้จ่ายของวัตถุประสงค์ของนโยบายด้านยาเสพติดอื่นๆ

โดยทั่วไปเชื่อกันความจริงจังในเรื่องให้คงความเป็นสังคมที่ปลอดยาเสพติด (drug-free society) แม้ว่าเอกสารทางราชการชี้ว่า รัฐได้ลงทุนเพิ่มเติมทรัพยากรอย่างเหมาะสมพอเพียงไปในการวัดผลด้านนโยบายยาเสพติด โดยเฉพาะด้านการปราบปรามยาเสพติด โดยไม่มีการประเมินค่าใช้จ่ายจริง ข้อมูลงบประมาณของสวีเดน ในปี พ.ศ. 2545 จุดเริ่มต้นคือ ค่าใช้จ่ายที่เฉพาะเจาะจง นั่นคือ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมปัญหาเสพติด (เช่น การจับกุมยาเสพติด การรักษาพยาบาล

จากการใช้ยาเสพติด) หรือด้านการป้องกัน อย่างไรก็ตาม คำจำกัดความได้รวมเอาค่าใช้จ่ายในกิจกรรมที่ไม่ได้เจาะจงกับปัญหายาเสพติด ผลที่ตามมาในทางตรงกันข้ามพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ลดลง (เช่น การกระทำผิดด้านยาเสพติด การรักษาพยาบาลที่ได้รับการวินิจฉัยว่าติดยาเสพติด) (Henk Rigtter (แปล), 2549; 323-329)

เป้าหมายการป้องกัน คือการลดการเริ่มต้นของการใช้ยาเป้าหมายการบำบัดรักษา คือ ลดจำนวนผู้ใช้ยาเสพติด เป้าหมายการบังคับใช้กฎหมาย คือ การลดการเผยแพร่กระจายยาเสพติด เป้าหมายการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด คือ ลดอันตรายต่อเนื่อง เนื่องจากยาเสพติด การแบ่งค่าใช้จ่ายเป็นประเภทดังกล่าว ทำให้อธิบายและบ่งบอกถึงนโยบายที่ใช้อยู่ และผลที่ได้เพื่อเป็นฐานในการเปรียบเทียบกับเวลา สถานที่ ประเทศ บางรายการไม่สามารถที่จะแบ่งได้ง่ายและค่าใช้จ่ายนโยบายยาเสพติดโดยสรุปไม่ได้แยกได้ง่ายๆ ในสถิติทางราชการของสวีเดน รายงานนี้ยังสรุปว่า รัฐบาลสวีเดน จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น รวมทั้งกรอบแนวคิดที่ดีของนโยบาย เริ่มด้วยการระบุหาว่าหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลที่มีการใช้บางมาตรการของนโยบายยาเสพติด และทำการขอข้อมูลค่าใช้จ่ายที่แท้จริงตามกิจกรรมที่ทำในปี พ.ศ. 2545 ค่าใช้จ่ายถูกแปลงเป็นหน่วยเงิน ยูโร ใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินของปี พ.ศ. 2545

ตารางที่ 4.2 ค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาในปี พ.ศ. 2546 (Spending on treatment)*

หน่วยงาน	ค่าใช้จ่ายโครงการ (ยูโร)*	ร้อยละ
กระทรวงสาธารณสุข	4,863,000	1.75
การส่งจ่ายยาเฮโรอีนทางการแพทย์	6,600,000	2.38
โครงการบำบัดรักษาหน่วยงานพิเศษ	6,967,000	2.51
ศูนย์บำบัดยาเสพติด	74,300,000	26.76
หน่วยบริการสุขภาพทั่วไป	7,100,000	25.58
การภาคทัณฑ์และคุมประพฤติ	30,495,000	10.99
โครงการบำบัดรักษาในทัณฑสถาน	56,330,000	20.29
กฎหมายว่าด้วยการบังคับรักษาผู้ติดยาตามคำตัดสิน	22,250,000	8.01
การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้เลิกเสพยาให้เข้าสู่ตลาดแรงงาน	68,700,000	24.75
รวมทั้งสิ้น	277,605,000	100

* : across policy sectors (general health care, addiction care, law enforcement, and labor market)

ตัวเลขสรุปงบประมาณเกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วยที่ติดเชื้อที่เป็นผลต่อเนื่องจากการใช้ยาเสพติด ได้มาจากการศึกษามูลค่าของการเจ็บป่วย (cost-of-illness study) การบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement) มีหลายหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในนโยบายการบังคับใช้กฎหมายด้านยาเสพติด

ตารางที่ 4.3 สรุปงบประมาณการใช้จ่ายในการลดอันตรายจากการใช้ยา

ชื่อองค์กร, โครงการ	ค่าใช้จ่าย (ยูโร)	ร้อยละ
กระทรวงสาธารณสุข (บุคลากรและงบประมาณ)	11,422,000	5
งบบุคลากรจากกระทรวงสาธารณสุขให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	116,000,000	53
งบด้านรวมตัวของสังคมและความปลอดภัยสาธารณะที่มาจากหลาย	72,727,000	
กระทรวง (นโยบายชุมชนเมือง)		33
บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	6,521,000	3
งบประมาณอื่นๆที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับ	10,900,000	5
หน่วยบริการสุขภาพทั่วไป	2,600,000	1
รวม	220,170,000	100

1.3 การบริหารงบประมาณตามยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

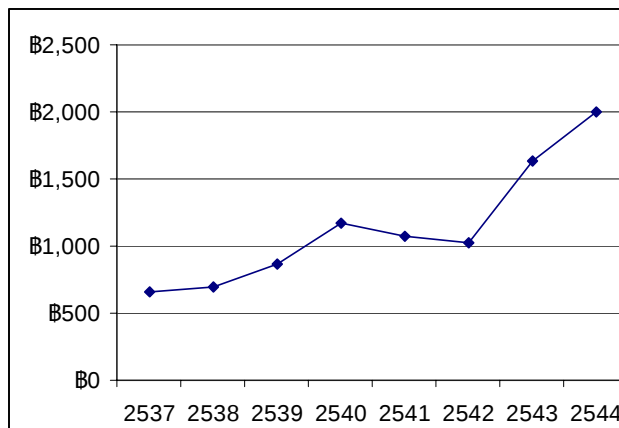
ในประเทศไทย รัฐบาลทุกรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พร้อมทั้งได้จัดสรรงบประมาณประจำปี ให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในด้านการป้องกันยาเสพติด การปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด โดยมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อยับยั้งและทำลายยาเสพติดให้หมดสิ้นไป

ตารางที่ 4.4 งบประมาณเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของหน่วยงาน ปี 2537-2541

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)					
	ปี	2337	2538	2539	2540	2541
กระทรวงกลาโหม	-		10,000,000	10,000,000	63,251,000	2,700,000
กระทรวงมหาดไทย		131,788,805	171,863,900	220,347,000	391,979,200	349,865,040
กระทรวงยุติธรรม		30,651,800	11,167,800	11,249,650	2,333,650	4,863,965
กระทรวงสาธารณสุข		220,340,400	213,180,300	313,132,700	336,872,200	349,951,900
กระทรวงศึกษาธิการ		8,427,490	16,804,000	14,563,400	26,453,000	20,862,400
สำนักนายกรัฐมนตรี		238,815,500	250,572,600	289,754,200	328,374,100	289,124,300
หน่วยงานอื่นๆ		22,712,438	19,102,200	11,058,300	21,499,900	29,050,200
รวม		652,736,433	692,690,800	870,105,250	1,170,763,050	1,046,417,805

ที่มา : สำนักนโยบายและแผน สำนักงาน ป.ป.ส. กรุงเทพฯ

แผนภูมิที่ 4.1 จำนวนงบประมาณตั้งแต่ปี 2537-2544

ในการแก้ไขปัญหาเสพติดนั้น หน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ ได้ทุ่มงบประมาณในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างมหาศาล โดยเฉพาะในช่วงปี 2543 เป็นต้นมา

ทั้งนี้ ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการ

ป.ป.ส. ครั้งที่ 2/2543 เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2543 ได้เห็นชอบแนวทางการจัดระบบงบประมาณ ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศ โดยให้จัดตั้งงบประมาณออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. งบประมาณของกระทรวง ทบวง กรม ส่วนกลาง จัดตั้งโดยกระทรวง ทบวง กรม
 2. งบประมาณสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ (จังหวัดและกรุงเทพมหานคร) และงบอุดหนุนองค์กรเอกชนและองค์กรประชาชน ให้จัดตั้งโดยสำนักงาน ป.ป.ส.
- งบท้องถิ่น ได้แก่ งบองค์กรปกครองท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

งบสลาบบำรุงการกุศล เป็นงบประมาณกิจที่ใช้ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของจังหวัดและกรุงเทพมหานคร โดยคณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2541 อนุมัติให้กระทรวงมหาดไทยออกสลาบบำรุงการกุศลในวงเงิน 380 ล้านบาท ตั้งแต่ปี 2542-2544 เพื่อหารายได้สำหรับดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกรุงเทพมหานครและจังหวัด งบมูลนิธิและกองทุนปัจจุบันได้มีการจัดตั้งมูลนิธิและกองทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ดังนี้

มูลนิธิป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (มูลนิธิ ป.ป.ส.) และมูลนิธิป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด กระทรวงมหาดไทยให้จังหวัดจัดตั้งกองทุนหรือมูลนิธิเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัด โดยเมื่อจังหวัดระดมทุนได้ 1 ล้านบาท มูลนิธิ ป.ป.ส. สนับสนุนสมทบจำนวน 1 ล้านบาท เพื่อจัดตั้งเป็นมูลนิธิ ป.ป.ส.จังหวัด สำหรับนำดอกผลมาใช้ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 สถานะของกองทุน ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2543 มีจำนวน 58.56 ล้านบาท กองทุนลานกีฬาต้านยาเสพติด ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยกองทุนลานกีฬาต้านยาเสพติด พ.ศ. 2540 สำหรับการบริหารและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับลานกีฬาและป้องกันยาเสพติด สถานะของกองทุน ณ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2544 มีทรัพย์สินรวม 106 ล้านบาท

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศตลอดมาผ่านโครงการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 งบประมาณความช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ประเทศ	ปี	งบประมาณความช่วยเหลือ
สหรัฐอเมริกา	2517-2540	US \$ 59,913,778
องค์การสหประชาชาติ	2516-2543	950,747,965 บาท
ประชาคมยุโรป	2532-2542	ECU 3,905,967.25
ญี่ปุ่น	2535-2539	Y 681,761,316

ที่มา : ส่วนติดตามและประเมินผล สำนักนโยบายและแผน สำนักงาน ป.ป.ส. กรุงเทพฯ

ในปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณสำหรับแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด ระยะที่ 1-2 เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 4,671,413,420 บาท ส่วนในระยะที่ 3 ปีงบประมาณ 2547 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมจำนวนทั้งสิ้น 4,577,350,600 บาท โดยมีการจัดสรรแยกยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการได้รับจัดสรรมากเป็นอันดับหนึ่งคือ 2,023,545,048 บาท รองลงมาคือยุทธศาสตร์ด้านการแก้ปัญหาผู้เสพยาและผู้ติดยาเสพติด

(Demand) ได้รับจัดสรรจำนวน 1,057,961,136 บาท ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขด้วยและผู้ค้ายาเสพติด (Supply) จำนวน 1,051,877,006 บาท และยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติด (Potential Demand) ได้รับจำนวน 443,967,410 บาท (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ, 2547)

2. กลไกการบริหารตามแนวทางการใช้พล้งแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด

ปี 2544-2545 การจัดองค์กรกลไกบุคลากรและระบบงบประมาณเพื่อบริหารประสานและสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ และแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของแต่ละพื้นที่ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องจริงจัง มีประสิทธิภาพ และเป็นเอกภาพ ดังนี้

1. ด้านองค์กรและกลไก

มีองค์กรรับผิดชอบการดำเนินงาน 3 ระดับ ประกอบด้วย

1.1 องค์กรระดับนโยบาย ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง มาตรการต่างๆ กำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนแม่บทฯ รวมทั้งมีอำนาจกลั่นกรองและอนุมัติแผนงาน โครงการและกรอบงบประมาณเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งในระดับภาพรวมและระดับพื้นที่

1.2 กลไกหรือองค์กรนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ “คณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามแนวทางการใช้พล้งแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด” ที่ตั้งขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 120/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 โดยมีหน้าที่

1.2.1 อำนวยการ สั่งการ ประสานงาน ควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานของส่วนราชการ ตลอดจนหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์พล้งแผ่นดินและแนวทางในการเอาชนะปัญหายาเสพติด

1.2.2 กำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะปัญหายาเสพติดให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์

1.2.3 การปรับปรุงประสิทธิภาพบุคลากร เพื่อให้การดำเนินแก้ไขปัญหายาเสพติดบรรลุผล โดยเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีในเรื่องต่อไปนี้

1) การโยกย้ายข้าราชการ พนักงานองค์กรของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่

2) การให้ความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ สำหรับข้าราชการและประชาชนผู้ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

3) การป้องกันคุ้มครองข้าราชการและประชาชนผู้ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและแก้ไข
ปัญหาอาชญากรรม

4) การสรรหาข้าราชการที่ดี มีความสามารถไปปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหา
อาชญากรรม

1.2.4 ให้มีอำนาจในการแต่งตั้งหรือเสนอให้แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน คณะ
ที่ปรึกษา เพื่อรับผิดชอบดำเนินการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมเป็นการเฉพาะเรื่อง หรือเฉพาะพื้นที่และให้
คณะที่แต่งตั้งดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด และรวดเร็ว

1.2.5 ดำเนินการอื่นๆ ตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

1.3 องค์การประสานและบริหารงานในพื้นที่ ได้แก่ คณะอำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญห
อาชญากรรมระดับจังหวัด หรือ กรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่วางแผน ประสานและบริหารการดำเนินงาน
ให้เป็นไปตามกรอบนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทางมาตรการของคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามอาชญากรรมและการประสานสั่งการจากคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามแนวทางการใช้
พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะปัญหาอาชญากรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ แนวโน้มของปัญหาที่เกิดขึ้นใน
แต่ละพื้นที่

2. ด้านบุคลากร

ให้มีการระดมสรรพกำลัง/สรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในพื้นที่ เพื่อ
จัดตั้งเป็นทีมประสานการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ตั้งแต่ระดับตำบลในลักษณะ
Team Spirit เพื่อกระตุ้นและประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ องค์การศาสนา องค์การ
ท้องถิ่น องค์การเอกชน และองค์กรเครือข่ายประชาชน และประชาชน โดยมุ่งเน้นการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาอาชญากรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาในด้านอื่นๆ ตามความต้องการของชุมชนและนโยบาย
ของรัฐบาลในเรื่องต่างๆ ควบคู่กับการพิจารณาจัดส่งเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ความสามารถและมี
ประสบการณ์จากส่วนกลางไปช่วยปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีปัญหารุนแรง

3. ด้านการจัดสรรงบประมาณ

ให้ปรับปรุงงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมให้
เป็นไปในลักษณะบูรณาการ รวดเร็ว คล่องตัวมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลลัพธ์เป็นสำคัญ โดยแบ่ง
งบประมาณออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1 งบประมาณส่วนกลาง เป็นงบประมาณของส่วนราชการในส่วนกลางเพื่อใช้ในการ
การบริหารงานประจำและสนับสนุนงานของหน่วยงานในสังกัดในส่วนภูมิภาคตามบทบาทภารกิจ
ของส่วนราชการ เช่น งบเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าดำเนินการและงบลงทุน งบการดำเนินงานของ
กองบัญชาการตำรวจปราบปรามอาชญากรรม งบบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาและสารเสพติดของ
สถานพยาบาลต่างๆ ทั่วประเทศ งบความร่วมมือระหว่างประเทศและงบดำเนินการในเชิงกว้าง รวมทั้ง

งบบัณฑิตการของส่วนราชการภูมิภาคที่สนับสนุนการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาในระดับพื้นที่ที่รับผิดชอบ เช่น กองทัพภาค ตำรวจภาค และสำนักงาน ป.ป.ส.ภาค เป็นต้น

2.2 งบประมาณส่วนพื้นที่ เป็นงบบัณฑิตการที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการของส่วนราชการ องค์การภาคเอกชน องค์การประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับจังหวัด ซึ่งจะต้องบูรณาการกับงบประมาณที่ได้รับอุดหนุนจากภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งที่ได้จากการบริจาคเพิ่มเติมจากภาคประชาชนโดยผ่านมูลนิธิต่างๆ ในแต่ละพื้นที่ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และกรุงเทพมหานคร

4. ด้านการข่าว

ให้มีการเตรียมการรองรับการดำเนินงานด้านการข่าวยาเสพติด โดยเฉพาะในเรื่องระบบงานการข่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการปราบปรามและเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดนโยบาย มาตรการ และแนวทางการข่าวการปราบปราม เป้าหมายของการดำเนินงาน ได้แก่ ดำเนินกรรมวิธีข้อมูลข่าวสารติดตามความเคลื่อนไหวและผลิตข่าวกรอง องค์การอาชญากรรม ข่าวยาน/เรือขาย กลุ่มผู้ผลิต นายทุน และผู้มีอิทธิพลระดับภาคและระดับจังหวัด การเชื่อมโยงการค้าระหว่างพื้นที่ภาค/จังหวัด และการแพร่กระจายไปสู่ภูมิภาคต่างๆ กลุ่มอิทธิพลผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่สนับสนุนการค้ายาเสพติด รวมทั้งผลิตสถานการณ์/ข่าวกรองยุทธศาสตร์ นอกจากนี้จะต้องสร้างความเป็นเอกภาพงานการข่าวระหว่างหน่วยงานใน 3 เรื่อง ได้แก่ ความมีเอกภาพของข้อมูลข่าวสาร การจัดระบบการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้ดำเนินการ

องค์กรการข่าว ได้แก่ (1) ศูนย์อำนวยการร่วมด้านการข่าวยาเสพติดส่วนกลางและระดับภาค (กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้) (2) สำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับ บช.ปส. จัดทำโครงการพัฒนาจัดระบบศูนย์กลางการข่าวยาเสพติดภายใต้การสนับสนุนจาก NAS จะมีการดำเนินการให้สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นศูนย์กลางการข่าวยาเสพติดระดับประเทศและระดับภาค ส่วน บช.ปส. เป็นศูนย์กลางอำนวยการข่าวของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตำรวจภูธรภาค 1 – 9 , บชน. เป็นศูนย์กลางอำนวยการข่าวระดับกองบัญชาการ ส่วนตำรวจภูธรจังหวัด, บก.น. 1 - 9 เป็นศูนย์กลางอำนวยการข่าวระดับพื้นที่ และกองทัพบก/กองทัพภาค เป็นศูนย์กลางอำนวยการข่าวของหน่วยทหาร

ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ 6 ล้านบาท ในการสนับสนุนเครื่องคอมพิวเตอร์ PC โปรแกรมช่วยวิเคราะห์ข่าวการอบรมการอำนวยการข่าว การอบรมการดำเนิน กรรมวิธีข้อมูลข่าวสาร ให้แก่หน่วยงานตามโครงการ

การประสานการข่าว

(1) ระดับส่วนกลาง สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการข่าวผลิตข่าวกรองระดับยุทธศาสตร์และข่าวกรองยาเสพติด (เครือข่ายในเชิงพื้นที่และบุคคลเป้าหมาย) และอำนวยการข่าวระดับประเทศผ่านองค์กรศูนย์อำนวยการร่วมด้านการข่าวยาเสพติดส่วนกลาง โดยให้หน่วยงานตามองค์ประกอบของคณะอำนวยการศูนย์อำนวยการร่วมฯ จัดเจ้าหน้าที่ประสานการข่าวเพื่อประสานสนับสนุนข้อมูลข่าวสารกับฝ่ายเลขานุการ (ขก.สปป.)

(2) ระดับภาค สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการข่าวฯ กรุงเทพมหานคร สำนักงาน ป.ป.ส.ภาค มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการข่าวภาค ผลิตข่าวกรองระดับยุทธศาสตร์และข่าวกรองยาเสพติด (เครือข่ายการค้าในเชิงพื้นที่และบุคคลเป้าหมาย) และอำนวยการข่าวระดับภาคผ่านองค์กรศูนย์อำนวยการร่วมด้านการข่าวยาเสพติดระดับภาค โดยให้หน่วยงานตามองค์ประกอบของคณะอำนวยการศูนย์อำนวยการร่วมฯ จัดเจ้าหน้าที่ประสานการข่าว เพื่อประสานสนับสนุนข้อมูลข่าวสารกับฝ่ายเลขานุการ (ขก.สปป./ปก.สำนักงาน ป.ป.ส.ภาค)

(3) สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. และสำนักงาน ป.ป.ส. ภาค แลกเปลี่ยนและสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งกันและกันและมีการประชุมร่วมกัน เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารร่วมกัน โดยอาศัยการเชื่อมโยงโปรแกรมช่วยวิเคราะห์ข่าวที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ NAS รวมทั้งการอำนวยการหาข่าวของชุดสืบสวนหาข่าวของหน่วยงานต่างๆ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ค่าตอบแทนข่าวสารในปี 2545 จำนวน 13,800,000 บาท นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดช่องทางประสานข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานปราบปรามตามแผนปราบปรามยาเสพติด และแผนสกัดกั้นยาเสพติดพื้นที่ชายแดน เพื่อรวบรวมและสนับสนุนข้อมูลข่าวสารกับชุดปฏิบัติการตามแผนปราบปรามยาเสพติด

(4) กองทัพภาค บชน. ดำรงยุทธภาค 1 - 9 บก.ตชด.ภาค เป็นศูนย์กลางของหน่วยในสังกัดประสานการข่าวและเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารกับ สปป. และสำนักงาน ป.ป.ส.ภาค โดยอาศัยโปรแกรมช่วยวิเคราะห์ข่าวที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ NAS

แผนงานการข่าวในปี 2545 ได้กำหนดกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาศูนย์กลางการข่าวยาเสพติด ซึ่งมีเป้าหมายที่จะประชุมศูนย์อำนวยการร่วมด้านการข่าวยาเสพติดส่วนกลาง 3 เดือน/ครั้ง และประชุมศูนย์อำนวยการร่วมด้านการข่าวยาเสพติดระดับภาค และกรุงเทพมหานคร เดือนละ 1 ครั้ง

การพัฒนาศูนย์กลางข้าวระดับภาค/กรุงเทพมหานคร มีเป้าหมายที่จัดประชุมประสานงานการข้าวภายในสำนักงาน ป.ป.ส.เดือนละ 1 ครั้ง และชุดสืบสวนหาข้าวจำนวน 113 ชุด (กรุงเทพมหานคร 11 ชุด ภาคเหนือ 46 ชุด ภาคกลาง 25 ชุด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 15 ชุด และ ภาคใต้ 16 ชุด)

การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2548

รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในปี 2548 ให้กับส่วนราชการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ 20 หน่วยงานภายใต้แผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะหน่วยงานในการจัดทำและบูรณาการแผนปฏิบัติการของส่วนราชการที่มีรหัสงบประมาณ และได้จัดสรรงบประมาณในส่วนของสำนักงาน ป.ป.ส. ให้กับหน่วยงานอีก 20 หน่วยงานที่ไม่มีรหัสงบประมาณ แต่มีภารกิจในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อให้เกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเกิดการบูรณาการในทุกเป้าหมายที่แต่ละหน่วยงานรับผิดชอบ โดยกระบวนการบูรณาการแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2548 ใน 3 ระดับ (สำนักงาน ป.ป.ส., 2548) คือ

- 1) ภาพรวม โดย ศตส.
- 2) ระดับมาตรการ โดยกระทรวง กรม ที่รับผิดชอบ และ
- 3) ระดับพื้นที่ โดย ศตส.จังหวัด/ศตส.กรุงเทพมหานคร เป็นแกน

การจัดทำและวิเคราะห์สถานการณ์ยาเสพติดในปี 2548 ประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการในปี 2548 พบว่า โดยสรุป ด้านการผลิตยังมีแหล่งผลิตยาเสพติดอยู่ภายนอกประเทศ และการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนทางภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ และการลักลอบนำยาเสพติดลักลอบเข้ามาในพื้นที่ตอนใน โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และเมืองใหญ่ๆ ในหลายพื้นที่ การดำเนินงานกับกลุ่มผู้ค้า ผู้เสพ/ผู้ติดที่ผ่านกระบวนการแล้วยังไม่มีความชัดเจน สำหรับกลุ่มเสี่ยงที่เป็นเยาวชนยังคงมีการมั่วสุมใช้ยาและสารเสพติดชนิดอื่นทดแทน นอกจากนี้กลุ่มผู้เสพ/ผู้ติดที่ผ่านการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ ต้องได้รับการติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ และกลุ่มผู้เสพ/ผู้ติดรุนแรงที่ยังไม่สามารถบำบัดรักษาให้หายและกลับไปเสพซ้ำยังมีอยู่

นอกจากนี้ในการสำรวจการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด พบว่า สถานการณ์ปัญหายามีแนวโน้มที่อาจจะกลับมาในบางพื้นที่ เนื่องจากการบริหารจัดการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่เหล่านั้นได้ลดความเข้มแข็งในการดำเนินงานลงไปสู่ภาวะปกติ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การผลิต การนำเข้า การค้า การแพร่ระบาดของยาเสพติดในภาพรวมยังอยู่ในระดับที่ควบคุมได้ และมีหลายพื้นที่ที่ควรเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดเป็นพิเศษ

ตารางที่ 4.6 งบประมาณแผนปฏิบัติการ 4 ยุทธศาสตร์หลัก พ.ศ. 2548

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	อุปสงค์	อุปทาน	อุปสงค์ ศักยภาพ	การบริหาร	รวมทั้งสิ้น
1.กองอำนวยการรักษาความ มั่นคงภายใน	152,250,000	-	-	65,000	152,250,000
2. ส.ปลัดกระทรวงกลาโหม	210,000	256,000	802,900	32,612,290	1,333,900
3.กองบัญชาการทหารสูงสุด	31,181,446	-	11,863,564	-	75,657,300
4. กองทัพบก	113,418,000	7,970,000	17,000,000	429,601	138,388,000
5. กองทัพเรือ	37,352,470	4,693,050	9,504,873	4,696,000	51,980,000
6.กองทัพอากาศ	-	4,217,000	6,376,000	-	15,289,000
7.ส.ปลัดกระทรวงการ ต่างประเทศ	3,000,000	-	-	-	3,000,000
8. กรมคุมประพฤติ	-	312,797,800	-	-	312,797,800
9.กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน	-	10,575,300	2,170,000	-	12,745,300
10. กรมราชทัณฑ์	-	4,568,000	-	-	4,568,000
11. สำนักงานปปส.	405,893,000	9,400,000	821,786,700	-	1,824,020,100
12.ส.ปลัดกระทรวง สาธารณสุข	-	150,996,000	-	586,940,400	150,996,000
13. กรมการแพทย์	-	145,373,600	-	-	304,489,100
14.กรมวิทยาศาสตร์ การแพทย์	-	8,270,000	24,937,000	159,115,500	40,312,000
15. กรมสุขภาพจิต	-	74,241,200	92,322,700	7,105,000	346,338,400
16.ส.คณะกรรมการอาหารและ ยา	3,266,000	-	-	179,774,500	3,266,000
17.กรมสนับสนุนบริการ สุขภาพ	-	4,720,000	-	-	4,720,000
18.กรมพัฒนาการแพทย์แผน ไทย	-	700,000	-	-	700,000
19.ส.ตำรวจแห่งชาติ	556,652,800	-	-	-	556,652,800
20.ส.ป้องกันและปราบปราม ฟอกเงิน	4,385,200	-	-	-	4,385,200

ที่มา <http://www1.oncb.go.th/document/p1-plan2548/plansolution48-5.pdf>

ตารางที่ 4.7 สรุปงบประมาณ 4,041,888,900 (รวมของป.ป.ส.)

(หน่วย: บาท)

Supply	Demand	Potential Demand	Management
1,307,608,922	739,977,950	1,009,227,217	985,074,811
ยุติแหล่งผลิตนอกประเทศ	1.X-rayกีดกัน ชักจูงผู้เสพ	สร้างภูมิคุ้มกันทางโดยให้	จัดตั้งองค์กรและสร้าง
650,850,000	ผู้คิดเข้าสู่ระบบการแก้ไขผู้	การศึกษาสร้างความ	เอกภาพด้านการบริหารจัดการ
	เสพเข้าสู่ระบบการฟื้นฟู	ตระหนักโทษ/พิษภัย	และกำหนดให้มีเจ้าภาพที่
	พัฒนา 11,726,000	137,879,829	ชัดเจน 811,964,311
การสกัดกั้นการนำเข้า	นำผู้คิดเข้าสู่กระบวนการ	เสริมสร้างแกนนำเยาวชน	บูรณาการดำเนินลงสู่พื้นที่
ส่งออกยาเสพติด	บำบัดฟื้นฟูและพัฒนา	ในกลุ่มเด็กและเยาวชน	101,926,570
309,357,155	570,785,154	2,726,618	
พัฒนาระบบข่าวและ	ติดตามช่วยเหลือดูแลผู้	จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์	อำนาจการ เร่งรัด กำกับ
เทคโนโลยีการปราบปราม	เสพ/ผู้คิดไม่ให้กลับมาเสพ	107,096,080	ติดตามประเมินผล
26,206,880	ซ้ำ 49,278,000		31,693,930
ทำลายโครงสร้างการค้า	ปรับทัศนคติและเตรียม	ควบคุมแหล่งแพร่ระบาด	พัฒนาเทคโนโลยี
ยาเสพติด 553,523,007	ความพร้อมชุมชน/	428,747,900	สารสนเทศยาเสพติด
	อาสาสมัครเพื่อดูแล		39,490,000
	ช่วยเหลือ 43,600,000		
การควบคุมการแพร่	ส่งเสริมอาชีพและรายได้	สร้างครอบครัวและชุมชน	
ระบาดยาเสพติดในพื้นที่	800,000	404,504,060	
156,975,880			
การปรับปรุงกฎหมายและ	การพัฒนาระบบข้อมูล	สร้างพลังแผ่นดินให้ทุก	
ระเบียบเกี่ยวกับยาเสพติด	วิชาการด้านการ	คนมีส่วนร่วมป้องกัน	
3,950,000	บำบัดรักษา 63,788,796	128,254,730	
การเฝ้าระวัง ตัวขาดแทน			
และสารตั้งต้นเคมีภัณฑ์			
3,266,000			
การอำนวยความสะดวก			
ควบคุมตัวยาและผู้ค้า			
ยาเสพติด 193,480,000			

ที่มา <http://www1.oncb.go.th/document/p1-plan2548/plansolution48-5.pdf>

ตารางที่ 4.8 งบประมาณตามแผนปฏิบัติการเอาชนะยาเสพติดในปีงบประมาณ 2548

ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้ติดยาเสพติด หรือผู้ติดยาเสพติด (Demand) งบประมาณทั้งสิ้น 739,977,950 บาท

วัตถุประสงค์	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	จำนวน (บาท)
เพื่อบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดและผู้ติดยาให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข	1. กระทรวงสาธารณสุข	384,300,800
	ส.ปลัดฯสาธารณสุข	(150,996,000)
เป้าหมาย	กรมการแพทย์	(145,373,600)
1. X-ray กัดฟัน ชักงูผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่ระบบการแก้ไข้ปัญหา	กรมสุขภาพจิต	(74,241,200)
2. นำผู้เสพยา/ผู้ติดยาเข้าสู่ระบบการฟื้นฟูและพัฒนา	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	(8,270,000)
3. ติดตามความช่วยเหลือดูแลและผู้เสพยา ผู้ติดยาไม่หันมาเสพยาซ้ำ	กรมสนับสนุนการบริการสุขภาพ	(4,720,000)
4. ส่งเสริมอาชีพ รายได้	กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย	(700,000)
5. ปรับทัศนคติ และเตรียมความพร้อมชุมชนอาสาสมัครเพื่อดูแลผู้เสพยา/ผู้ติดยาในชุมชน	กระทรวงยุติธรรม	337,341,100
6. พัฒนาระบบข้อมูลวิชาการบำบัดรักษา	กรมราชทัณฑ์	(4,568,000)
	กรมคุมประพฤติ	(312,797,800)
	กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน	(10,575,300)
	สำนักปปป.	(9,400,000)
	กระทรวงกลาโหม	17,136,050
	ส.ปลัดฯกลาโหม	(256,000)
	กองทัพบก	(7,970,000)
	กองทัพอากาศ	(4,693,050)
	กองทัพอากาศ	(4,217,000)
	หมายเหตุ งบ ปปส.สนับสนุนให้กับหน่วยงานอื่น	1,200,000
	1) กระทรวงแรงงาน	400,000
	2) สำนักงานยุติธรรม	800,000

ที่มา <http://www1.oncb.go.th/document/p1-plan2548/plansolution48-5.pdf>

ตารางที่ 4.9 ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่ม ผู้มีโอกาเข้าไปติดยาเสพติด (Potential Demand)

ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 1,009,227,217 บาท

วัตถุประสงค์	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	จำนวน (บาท)
เพื่อป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาเข้าไปใช้ยาเสพติดมิให้มี โอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติดรวมทั้งเสริมสร้างความ เข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน	1. กระทรวงกลาโหม	45,547,337
	ส.ปดต.กลาโหม	(802,900)
เป้าหมาย	กองบัญชาการทหารสูงสุด	(11,863,564)
1. ดำรงสถานภาพความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน และ ยกระดับหมู่บ้าน/ชุมชนให้เป็นประเภท ก ข 83,947 หมู่บ้าน/ชุมชน	กองทัพบก	(17,000,000)
2. เยาวชนนอกและในสถานศึกษา 21 ล้านคน	กองทัพอากาศ	(9,504,873)
3. ยกระดับการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาในสถาน ประกอบการสถานศึกษาทั่วประเทศ		(6,376,000)
ยุทธศาสตร์ย่อย	2. กระทรวงสาธารณสุข	117,259,700
1. สร้างภูมิคุ้มกันโดยให้การศึกษา สร้างความ ตระหนัก โทษ/พิษภัย	กรมสุขภาพจิต	(92,322,700)
2. เสริมสร้างแกนนำ เยาวชนในกลุ่มเด็กและเยาวชน	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	(24,937,000)
3. จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์	กระทรวงยุติธรรม	2,170,000
4. ควบคุมแหล่งแพร่ระบาด	กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน	2,170,000
5. สร้างครอบครัวและชุมชน	สำนักงาน ปปส.	(821,786,700)
6. สร้างพลังแผ่นดินให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการป้องกัน	หมายเหตุ งบ ปปส.สนับสนุนให้ หน่วยงานอื่น	22,463,480
	1. กรมประชาสัมพันธ์	3,500,000
	2. กระทรวงมหาดไทย	6,986,930
	3. กระทรวงศึกษาธิการ	6,650,000
	4. กระทรวงแรงงาน	2,026,550
	5. กระทรวงวัฒนธรรม	1,000,000
	6. กรมพัฒนาสังคมและความมั่นคง มนุษย์	1,200,000
	7. กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา	500,000
	สำนักงานศาลยุติธรรม	600,000

ที่มา <http://www1.oncb.go.th/document/p1-plan2548/plansolution48-6.pdf>

ตารางที่ 4.10 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ (Management)

ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 985,074,811 บาท

วัตถุประสงค์	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	จำนวน (บาท)
บูรณาการแผนงบประมาณการดำเนินการ การกำกับติดตาม ประเมินผลให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ และพัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหาเสพติในทุกพื้นที่	1. กระทรวงกลาโหม	37,802,891
	ส.ปลัดกระทรวงกลาโหม	(65,000)
เป้าหมาย	กองบัญชาการทหารสูงสุด	(32,612,290)
1. บูรณาการในการดำเนินงานในระดับพื้นที่ 76 จังหวัด	กองทัพอากาศ	(4,696,000)
2. เสริมสร้างองค์กรเข้มแข็งทุกระดับ	กองทัพบกเรือ	(429,601)
3. สร้างระบบเฝ้าระวังปัญหาเสพติทุกพื้นที่	2.กระทรวงสาธารณสุข	345,995,000
	กรมการแพทย์	(159,115,500)
ยุทธศาสตร์ย่อย	กรมสุขภาพจิต	(179,774,500)
1. จัดตั้งองค์กรและสร้างเอกภาพบริหารจัดการ	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	(7,105,000)
2. บูรณาการดำเนินงานลงสู่พื้นที่	3. กระทรวงยุติธรรม	
3. อำนวยการเร่งรัด กำกับ ติดตาม ประเมินผล	สำนัก ปปส.	586,940,400
4. พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเสพติ	หมายเหตุ งบ ปปส.สนับสนุนให้หน่วยงานอื่น	14,336,520
	1. กระทรวงมหาดไทย	7,013,070
	2.กระทรวงศึกษาธิการ	2,850,000
	3.กระทรวงแรงงาน	1,373,450
	4.กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	2,000,000
	5.สำนักอัยการสูงสุด	500,000
	6.กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงในมนุษย์	600,000

ที่มา <http://www1.oncb.go.th/document/p1-plan2548/plansolution48-7.pdf>

บทบาทภารกิจของหน่วยงานอำนวยการและปฏิบัติการในปี พ.ศ.2549

1. ระดับชาติ

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ศอ.ปส.) อำนวยการ ควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายและภารกิจที่กำหนดโดยรวม โดยใช้กลไกของคณะกรรมการฯ และคณะทำงานฯ ที่ ศอ.ปส. จัดตั้งขึ้นเป็นกลไกกำกับ ติดตาม ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และรายงานให้ ศอ.ปส. ทราบ

2. ระดับภารกิจ

2.1 กระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ) รับผิดชอบจัดทำแผนยุทธการและสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน และนำผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่การบำบัดรักษา โดยจัดค่ายวิวัฒน์พลเมือง

2.2 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในรับผิดชอบ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดน และบูรณาการงานสกัดกั้นร่วมกับกระทรวงกลาโหม

2.3 สำนักงานตำรวจแห่งชาติรับผิดชอบสืบสวน ปราบปราม ขยายผล กลุ่มผู้ค้ายาเสพติด ดำเนินการต่อทรัพย์สินของผู้ค้า/ผู้ผลิตยาเสพติดภายใต้กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรมดำเนินการต่อข้อร้องเรียนของประชาชนรวมทั้งดำเนินการด้านชุมชน มวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งเป็นกำลังสำคัญในการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ

2.4 กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบ บูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานในพื้นที่เป็นเจ้าภาพจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการในจังหวัด เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชน

2.5 กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบ สร้างระบบเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา รมรณรงค์ สร้างภูมิคุ้มกันพัฒนา สร้างแกนนำป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา สถานศึกษาช่วยเหลือ ติดตาม ดูแล นักเรียนที่เป็นผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด

2.6 กระทรวงสาธารณสุข รับผิดชอบบูรณาการระบบการบำบัดรักษาทั้งระบบ รวมทั้งการนำผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาด้วยระบบสมัครใจ ติดตามช่วยเหลือ ดูแลผู้ผ่านการบำบัดรักษา

2.7 กระทรวงยุติธรรม รับผิดชอบ นำผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เข้าสู่ระบบบังคับบำบัดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ของกรมคุมประพฤติ โดยจัดหาสถานที่ และพัฒนาบุคลากรในการรองรับผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด

2.8 กระทรวงแรงงาน รับผิดชอบช่วยเหลือ ติดตาม และพัฒนาผู้ผ่านการบำบัดรักษาให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ

2.9 กระทรวงการคลังรับผิดชอบควบคุม การนำเข้า-ส่งออกสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ใช้ มาตรการทางภาษีต่อผู้ค้า/ผู้ผลิตยาเสพติด

2.10 กระทรวงการต่างประเทศรับผิดชอบ ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการยุติ แหล่งผลิต การนำเข้า-ส่งออกยาเสพติด

2.11 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกระทรวงวัฒนธรรมรับผิดชอบ ควบคุม ดูแล และพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงทั้งในและนอก สถานศึกษา ในการพัฒนาปัจจัยบวก ลดปัจจัยลบ จัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ

2.12 สำนักงาน ป.ป.ร.รับผิดชอบ ดำเนินการต่อทรัพย์สินของผู้ค้า/ผู้ผลิตยาเสพติดตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

2.13 กรมประชาสัมพันธ์รับผิดชอบ การณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.14 ภาคเอกชน องค์กรประชาชน และองค์กรศาสนา รับผิดชอบ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การควบคุม ปัจจัยลบ และเพิ่มปัจจัยบวกให้แก่กลุ่มประชาชนโดยเฉพาะเยาวชนกลุ่มเสี่ยง การช่วยเหลือ ดูแล ติดตามผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ในการบำบัดรักษาในพื้นที่ รวมทั้งการจัดระเบียบสังคมในพื้นที่

2.15 สำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะหน่วยงานกลางด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รับผิดชอบ อำนวยการ สนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้กฎหมายและระเบียบ อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม พัฒนาระบบการข่าวยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพ ติดตาม และประเมินผลการ ทำงานในภาพรวม

3. ระดับพื้นที่ ให้บูรณาการภายใต้การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะ ยาเสพติดระดับพื้นที่ต่างๆ หรือศูนย์อำนวยการฯ ที่อาจมีการเรียกชื่อเป็นอย่างอื่น ประกอบด้วย

3.1 ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดและกรุงเทพมหานคร (ศตส.จังหวัด/ ศตส.กรุงเทพมหานคร) รับผิดชอบในการบูรณาการแผนงาน งบประมาณ และการดำเนินงานในพื้นที่ และปฏิบัติการกิจตามที่ได้รับมอบหมาย

3.2 ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดอำเภอและกิ่งอำเภอในจังหวัด (ศตส.อ./ กอ. และศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเขต ในกรุงเทพมหานคร (ศตส.ข.) รับผิดชอบในการบูรณาการแผนงาน งบประมาณ และการดำเนินงานในพื้นที่ และปฏิบัติการกิจตามที่ได้รับมอบหมาย

3.3 ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดชายแดนระดับภาค (ศตส.ทก.1-4/ ศตส.ภก. 1-3 กร./ศตส.กปข.จต.) รับผิดชอบในการอำนวยการประสานและสนับสนุนในการกิจด้านการสกัดกั้น และปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่

3.4 ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดภาคประชาชน (ศตส.ภาคประชาชน) รับผิดชอบในการบูรณาการงานของภาคประชาชน และปฏิบัติการกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

3.5 ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ศตส. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) โดยอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของ ศตส.มท. รับผิดชอบในเรื่องการเฝ้าระวังยาเสพติด การป้องกันยาเสพติดในพื้นที่ การส่งเสริมกิจกรรมเชิงบวก ลดปัจจัยลบ การสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานในพื้นที่บำบัดรักษาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด และติดตาม ช่วยเหลือ ดูแล ผู้ผ่านการบำบัดรักษา

4. การปฏิบัติ

เพื่อให้แผนปฏิบัติการ รวมพลังไทยขจัดภัยยาเสพติด ร่วมเทิดไท้องค์ราชัน บรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นเอกภาพ จึงให้มีการปฏิบัติที่สำคัญ ดังนี้

4.1 ให้กระทรวงกลาโหม มอบหมาย ศตส.กองทัพไทย ศตส.ทบ. ศ.ปป.ส.ทร. ศตส.ทอ. รับผิดชอบงานสกัดกั้นยาเสพติด และจัดทำแผนสกัดกั้นยาเสพติดอย่างบูรณาการ ร่วมกับกลไกอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำกับ ให้บรรลุภารกิจที่กำหนดทั้งที่เป็นภารกิจในมาตรการทั่วไปและมาตรการเฉพาะ

4.2 ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในรับผิดชอบ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดน และบูรณาการงานสกัดกั้นร่วมกับกระทรวงกลาโหม

4.3 ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มอบหมาย รองและผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รับผิดชอบงานปราบปรามยาเสพติด และจัดทำแผนปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดในทุกระดับ รวมทั้งสั่งการ กำกับ ให้บรรลุภารกิจที่กำหนดทั้งที่เป็นภารกิจในมาตรการทั่วไปและมาตรการเฉพาะ

4.4 ให้กระทรวงมหาดไทย มอบหมาย รองปลัดกระทรวงรับผิดชอบงานจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการในจังหวัด การจัดกลไกเฝ้าระวังในจังหวัดและมวลชนพลังแผ่นดินให้บรรลุภารกิจที่กำหนดทั้งที่เป็นภารกิจในมาตรการทั่วไปและมาตรการเฉพาะ

4.5 ให้กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายรองปลัดกระทรวงรับผิดชอบงานแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ให้บรรลุภารกิจที่กำหนดทั้งที่เป็นภารกิจในมาตรการทั่วไปและมาตรการเฉพาะ

4.6 ให้กระทรวงสาธารณสุข มอบหมาย รองปลัดกระทรวง รับผิดชอบงานบูรณาการบำบัดรักษาทุกระบบให้บรรลุภารกิจที่กำหนดทั้งที่เป็นภารกิจในมาตรการทั่วไปและมาตรการเฉพาะ

4.7 ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในมาตรการเฉพาะจัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ที่กลไก/หน่วยงานรับผิดชอบ โดยจังหวัดรับผิดชอบภารกิจการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ และการช่วยเหลือผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด

4.8 กรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ และสื่อต่างๆ สนับสนุนช่องทางการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร

4.9 ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดสามารถพิจารณาปรับแผนงาน/โครงการ/งบประมาณที่กำหนดไว้แล้วให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการรวมพลังไทย ขจัดภัยยาเสพติด ร่วมเทิดไถ่องคร้าชนได้

4.10 ให้ ศตส.ระดับกระทรวงจัดประชุมเป็นประจำทุกเดือน เพื่อกำกับติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัด

4.11 ให้ ศตส.จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ศตส.อ./กอ./ข. จัดประชุมด้านยาเสพติดเป็นการเฉพาะทุกเดือน และให้มีการจัดทำล่งพล รับผิดชอบในการปฏิบัติงานของ ศตส.จังหวัด/กรุงเทพมหานคร

4.12 ให้ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบการตรวจราชการในการกิจด้านยาเสพติดในภาพรวม และผู้ตรวจราชการในทุกกระทรวง/กรม รับผิดชอบในการตรวจราชการงานด้านยาเสพติดของหน่วยงานที่รับผิดชอบ และรายงานผลการตรวจราชการให้ศอ.ปส.ทราบ

การบริหารจัดการ

1. การใช้จ่ายงบประมาณ

1.1 หน่วยงานที่มีรหัสงบประมาณด้านยาเสพติดให้เบิกจ่ายจากงบประมาณปกติที่ได้รับ

1.2 สำหรับงบประมาณยาเสพติดของจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่ไม่มีรหัสงบประมาณ ให้ใช้งบประมาณที่สำนักงาน ป.ป.ส. สนับสนุนโดยให้ทุกหน่วยงานที่มีรหัสงบประมาณ และได้มีการตัดโอนงบประมาณให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ ให้ตัดโอนงบประมาณให้แล้วเสร็จก่อนการจัดทำแผนของจังหวัด/กรุงเทพมหานคร เพื่อให้จังหวัด/กรุงเทพมหานครสามารถบูรณาการงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสถานการณ์และการดำเนินงานของจังหวัด และกรุงเทพมหานคร

2. การกำกับติดตามและรายงานผลการปฏิบัติ กำหนดให้มีกลไกการกำกับติดตามและรายงาน ดังนี้

2.1 การกำกับ ติดตามผลการปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ โดยใช้รูปแบบในการกำกับติดตามดังนี้

2.1.1 คณะกรรมการ ศอ.ปส. ในการตรวจติดตามการปฏิบัติงานในพื้นที่

2.1.2 คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน ที่จัดตั้งโดย ศอ.ปส.

2.1.3 ผู้ตรวจราชการของกระทรวง/กรม ในการตรวจติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

2.2 การรายงานผล ให้จังหวัด/กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละมาตรการ รายงานผลการดำเนินงานในช่วงเดือน มายัง สอ.ปส. ทุกเดือน ภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดไป โดยผ่านช่องทางปกติที่ได้มีการกำหนดไว้แล้วเช่นเดิม และมอบหมายให้สำนักงาน ป.ป.ส. กำหนดรูปแบบรายงานและประมวลข้อมูลเสนอ สอ.ปส. ทุกเดือน

3. การประเมินผลการปฏิบัติการ มุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ของการแก้ไขปัญหาและความพึงพอใจของประชาชนเป็นหลัก โดยจะเน้นเฉพาะพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดรุนแรงเป็นหลัก ส่วนพื้นที่ทั่วไปจะให้ประเมินเฉพาะที่ สอ.ปส. เห็นสมควร โดยจัดให้มีการประเมินผลทั้งจากภายในและจากสถาบันวิชาการภายนอก ทุก 3 เดือน เมื่อครบ 3 เดือน ให้มีการพิจารณาทบทวนปัญหา และมาตรการดำเนินงาน และใช้ประกอบการตัดสินใจของฝ่ายนโยบายในด้านอื่นๆ ต่อไป

4. การปรับ/เปลี่ยนแปลง/เพิ่มเติม เป้าหมายการดำเนินงานตามปฏิบัติการให้เป็นไปตามที่ สอ.ปส. พิจารณาในรอบ 3 เดือน หรือตามความจำเป็นของสถานการณ์ในพื้นที่

ส่วนการบริหารงบประมาณมีการบูรณาการแผนงาน-งบประมาณด้านยาเสพติดปี พ.ศ. 2550 มีดังนี้

1. การบูรณาการแผนงาน-งบประมาณทั้ง 4 ส่วน จากหน่วยงานส่วนกลาง-จากสำนักงาน ป.ป.ส.- งบประมาณที่จัดสรรลงสู่จังหวัด-งบประมาณขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ให้เป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า สอดคล้องกับนโยบาย

2. การจัดการแผนงาน-งบประมาณให้สอดคล้องกับปฏิบัติการต่างๆที่รัฐบาลหรือ สอ.ปส. มอบหมาย สั่งการให้ปฏิบัติ

ปฏิบัติการรวมพลังฯ ปี 2550 แม้จะมีการวางรากฐานการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกระดับในขั้นต้นแล้วซึ่งถือเป็นแนวโน้มที่ดี แต่มีบางประเด็นที่จะต้องพัฒนาให้เกิดความชัดเจน ได้แก่

1. พัฒนาความชัดเจนของบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น-องค์กรแก้ไขปัญหาเสพติดของภาคประชาชนต่างๆ ให้มีการบูรณาการกำลังทั้งหมดโดยใช้พื้นที่ชุมชนเป็นจุดพื้นฐาน

2. มีการปฏิบัติในลักษณะนำร่องแบบบูรณาการขององค์กรภาคประชาชนทุกส่วน ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับโครงสร้างระดับพื้นที่ของกระทรวงมหาดไทย-องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น-องค์กรภาคประชาชนของหน่วยงานต่างๆด้านยาเสพติด ฯลฯ

3. ในระยะที่ผ่านมา การวางน้ำหนักของการสร้างกลไกเฝ้าระวัง และความยั่งยืนให้กับบทบาทขององค์กรภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดทั้งระบบ ยังเป็นประเด็นที่แม้จะมีการ

ระบุถึง แต่ยังคงขาดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมพื้นที่ชุมชนต่างๆทั้งประเทศ ทำให้การขับเคลื่อนงานภาคประชาชนยังจำกัด ไม่สามารถขยายพื้นที่ได้อย่างครอบคลุม

ศตส.แห่งชาติ ให้งบประมาณ 193 ล้านบาทในปี พ.ศ.2550 เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมคนในชุมชนร่วมทำสงครามกับยาเสพติด หลังเครือข่ายแอมเฟตามีนปรับเปลี่ยนวิธีการลักลอบนำยาเสพติดเข้าประเทศตามแนวชายแดน การประชุมผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กับการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด โดยมีผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจาก 17 จังหวัดภาคเหนือ เข้าร่วมจำนวน 650 คน ซึ่งที่ประชุมได้มีการรายงาน

สรุปผลการดำเนินการทำสงครามกับยาเสพติดระยะที่ 5 ที่ผ่านมามีสามารถจับกุมผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญ 559 ราย ปรายปรายจับกุมผู้ค้ารายย่อย 9,758 ราย ดำเนินการกับผู้หลบหนีหมายจับ 2,194 ราย และยึดทรัพย์สินจำนวน 804 ราย สถานการณ์ในช่วงนี้คือการลักลอบนำเข้ายาเสพติดโดยเฉพาะแอมเฟตามีนทางแนวชายแดนภาคเหนือซึ่งยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องและใช้หลายวิธีตั้งแต่ไปกับรถโดยสาร จักรยานยนต์ ชุกซ่อนในทวารหนักครั้งละ 500-1,500 เม็ด มีการใช้เด็กในการรับขนยาเสพติดเพื่อบังหน้าด้วย และคาดว่าวิธีการก็คงจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ

สำนักงาน ป.ป.ส. แจ้งว่า ศอ.ปส. มีคำสั่งที่ 26/2550 ลงวันที่ 26 กันยายน 2550 กำหนดให้มีปฏิบัติการ “รวมพลังไทย เทิดไท้องค์ภูมิพล เฉลิมฉลอง 80 พรรษา” และออกคำสั่งที่ 27/2550 ลงวันที่ 26 กันยายน 2550 กำหนดแนวทางการบูรณาการแผนงาน/โครงการและงบประมาณ ปีงบประมาณ 2551 โดยให้จังหวัดดำเนินการจัดประชุมชี้แจงกรอบแนวทางการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับจังหวัด เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ศตส. อ. และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับจังหวัด

ในอนาคตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้เข้าไปมีส่วนร่วม กับ ศตส. โดยจะมีการจัดให้เข้าไปมีกิจกรรมในคณะกรรมการ ศตส.ระดับจังหวัดทุกพื้นที่มากยิ่งขึ้น ซึ่งที่ผ่านมา ศตส.ระดับจังหวัดและอำเภอ ยังไม่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วม ทั้งนี้ งานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถทำได้คือการตรวจสอบดูแลพื้นที่ การดูแลบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและป้องกันไม่ให้มีการติดยาเสพติดเพิ่มรวมทั้งสร้างงานสร้างอาชีพให้ประชาชน เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานที่อยู่ในทุกพื้นที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ผลสำเร็จในการทำสงครามกับยาเสพติดคือชุมชนเข้มแข็งและชุมชนดังกล่าวก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การบูรณาการแผนและงบประมาณในระดับพื้นที่

ตามคำสั่งที่ 27/2550 เรื่องแนวทางการบูรณาการแผนงาน/โครงการและงบประมาณ ในระดับภาค

1) ให้สำนักงาน ป.ป.ส.ภาค รับผิดชอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการแก้ไขปัญหายาในภารกิจระดับภาค ระดับกลุ่มจังหวัด รวมทั้งจัดสรรงบประมาณสำหรับภารกิจดังกล่าว เช่น แผนสกัด

กั้นการลำเลียงยาเสพติด แผนการปราบปรามการค้ายาเสพติดระดับสำคัญ ฯลฯ 2) ให้สำนักงาน ป.ป.ส. ภาคที่เกี่ยวข้องประสานงานและแจ้งให้กับศตส. จ./ศตส. กทม. ที่เกี่ยวข้องได้ทราบเพื่อบูรณาการและปฏิบัติการภายหลังจัดทำแผนงาน กิจกรรม กำหนดเป้าหมายปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับภาคแล้ว

ส่วนในระดับจังหวัด ให้ศตจ.จ./ ศตส. กทม. แต่งตั้งอนุกรรมการหรือคณะทำงานบูรณาการแผนและงบประมาณของจังหวัด/กทม. ประกอบด้วยส่วนราชการส่วนกลางที่มีงบประมาณลงสู่จังหวัด/กทม. และหน่วยงานของจังหวัด/กทม. ที่เกี่ยวข้อง เช่น ท้องถิ่นจังหวัด เป็นต้น โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่รับผิดชอบงานยาเสพติดหรือที่ ผอ.ศตส.จ./ศตส.กทม.

และให้คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานบูรณาการแผนและงบประมาณระดับจังหวัดบูรณาการแผนและงบประมาณจาก 3 แหล่ง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการระดมทรัพยากรเพื่อการแก้ไขปัญหาประกอบด้วย งบประมาณส่วนราชการกลางที่จัดสรรให้กับหน่วยงานในระดับจังหวัด งบประมาณของสำนักงานป.ป.ส. ที่จัดสรรให้กับจังหวัด และงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในจังหวัด

เพื่อให้รอบทิศทางการแก้ไขปัญหาเสพติดในปี พ.ศ.2551 บรรลุผลตามเป้าหมาย สอ.ป.ส. ในฐานะกลไกอำนวยการ บริหารจัดการด้านยาเสพติดระดับชาติ เตรียมบูรณาการแผนการแก้ไขปัญหาเสพติด ปี 2551 เพื่อให้ทุกหน่วยได้ขับเคลื่อนงานอย่างเป็นเอกภาพก่อนสิ้นสุดระยะปฏิบัติของแผนและงบประมาณปี 2550 ดังนี้

1.4.1 จัดทำข้อมูลบุคคลและพื้นที่เป้าหมายที่จะดำเนินการในปี 2551 โดยให้บูรณาการและเห็นพ้องร่วมกันระหว่างข้อมูลปัญหาจากพื้นที่พิจารณา ร่วมกับกลไกในส่วนกลาง มีสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้ประสานงาน

1.4.2 บูรณาการแผนงาน-งบประมาณด้านยาเสพติดร่วมกัน ทั้งงบประมาณส่วนกลาง-งบประมาณสำนักงาน ป.ป.ส.-งบประมาณที่จัดสรรให้กับจังหวัด-งบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดเป้าหมายมุ่งผลสัมฤทธิ์และอย่างมีคุณภาพโดย

1) ทุกหน่วยยึดหลักจัดสรรงบประมาณ คำนึงถึงเป้าหมายที่กำหนดและจัดสรรงบประมาณเป็นการเฉพาะสำหรับเป้าหมายและภารกิจที่กำหนดขึ้นพิเศษและต้องการเน้นหนัก โดยให้มีการจัดทำแผนงาน-งบประมาณแยกเฉพาะออกมา สามารถวัดผลได้ ไม่จัดสรรงบประมาณรวม

2) หน่วยงานในส่วนกลาง จัดสรรงบประมาณ คำนึงถึงเป้าหมายรวมและเป้าหมายเฉพาะตามนโยบาย โดยให้มีการทำแผนบูรณาการในส่วนกลางและจัดสรรงบประมาณให้กับพื้นที่อย่างชัดเจน

3) การจัดทำแผนบูรณาการในระดับจังหวัด ในปี 2551 ทุกจังหวัดจัดทำแผนงบประมาณบูรณาการทุกระบบโดยเฉพาะอย่างยิ่ง งบประมาณโครงการส่วนท้องถิ่น งบประมาณภาคประชาชน ให้สนับสนุนการดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน

4) แผนแก้ไขปัญหาในพื้นที่เฉพาะ/พิเศษ เช่น กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จังหวัดชายแดนภาคใต้ การสกัดกั้นชายแดนแบบบูรณาการ การปราบปรามเครือข่ายการค้าสำคัญ ฯลฯ ควรมีกระบวนการจัดทำเป็นการเฉพาะ แยกออกมาอย่างชัดเจน

5) จัดทำรายละเอียดออกมาเป็นชุดของกิจกรรมให้สอดคล้องกันทั่วประเทศ

1.4.3 ให้กระบวนการจัดทำแผนงบประมาณสอดคล้องกับปฏิบัติการที่จะมีขึ้นทั้งในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณ ช่วงเวลาการจัดทำ ฯลฯ มิให้ซ้ำซ้อน

1.4.4 จัดระบบการติดตาม ประเมินผลแบบคู่ขนานโดยสามารถติดตามประเมินสถานการณ์การดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรครายจังหวัด และรายงานเฉพาะ/แผนพิเศษ และสามารถปรับปรุงได้ตลอดเวลา

1.4.5 การปรับปรุงงบประมาณในปี 2551 เพื่อให้งบประมาณมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้น อาจจะมีการพัฒนางบประมาณในบางส่วน เช่น

1) งบประมาณว่าด้วยการสนับสนุน ช่วยเหลือ พื้นฟูดูแลผู้เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้เลิกพฤติกรรม เช่นในเรื่อง อาชีพ แหล่งทุน ความช่วยเหลือ ฯลฯ ในจำนวนและปริมาณที่เพียงพอ กับเป้าหมาย

2) ระบบประสานงานกับหน่วยงานปกติที่มีหน้าที่ในการฝึกอาชีพ พัฒนาทักษะ อาชีพให้กับผู้ประสงค์จะเลิกพฤติกรรมด้านยาเสพติดอย่างชัดเจน

3) งบประมาณว่าด้วยกิจกรรมสร้างความยั่งยืนของหมู่บ้าน/ชุมชน

3. กลไกการบริหารเชิงกลยุทธ์

การบริหารเชิงกลยุทธ์มีแนวทาง ดังนี้

1) การสถาปนาความมั่นคงคือการสร้างกลไกระบบให้กับพื้นที่ที่สามารถแก้ไขปัญหา ยาเสพติดได้แล้ว เพื่อเป็นหลักที่มั่นคงในการป้องกันการหวนกลับคืนของปัญหายาเสพติด ประกอบด้วยสร้างกลไกเฝ้าระวังให้กับหน่วยงานในระดับพื้นที่จังหวัด-ภาค-ประเทศให้มีขีดความสามารถในการสะท้อนและชี้ปัญหายาเสพติด จัดโครงสร้าง จัดสรรบุคลากร ดำเนินงานด้าน ยาเสพติดให้กับกลไกต่างๆ ให้ดำรงความต่อเนื่องอย่างเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน จัดให้มีกลไกเฝ้า ระวัง ติดตามปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา ฯลฯ อย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่เป้าหมาย และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างจริงจัง รวมทั้งจัดให้มีระบบติดตาม ช่วยเหลือ ดูแลผู้เคยเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด ทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต งบประมาณ การให้คำปรึกษาอาชีพที่เหมาะสม ฯลฯ

2) การสร้างความยั่งยืน คือ การสร้างระบบกลไกสนับสนุนเชื่อมต่อ เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาพื้นฐานระยะยาวให้กับพื้นที่/บุคคล ที่สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้แล้ว ปลุกฝังแนวความคิดปรัชญาแบบเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคคลและพื้นที่เป้าหมาย พัฒนาความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนให้ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติด บูรณาการกลไกภาคประชาชนในพื้นที่-องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ และการพัฒนาพื้นที่ให้เข้ากับระบบกลไกปกติทั้งในด้านแผนงาน-งบประมาณ-แผนพัฒนาต่างๆ ขยายค่านิยมของชุมชนและสังคมให้ยอมรับการดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติของบุคคลที่เคยมีพฤติกรรมด้านยาเสพติดมาก่อน รวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัว กลุ่มชุมชนและสังคมภายใต้หลักคุณธรรมจริยธรรม

4. การใช้กฎหมายเป็นกลไกการบริหารเชิงกลยุทธ์

4.1 พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี พ.ศ. 2519 ฉบับที่ 3 (แก้ไข) พ.ศ. 2543

กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นองค์กรกลางรับผิดชอบงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศ และให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) มีหน้าที่เป็นหน่วยกลางในการประสานการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการและปฏิบัติงานธุรการอื่น (มาตรา 5)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (มาตรา 13)

1. กำหนดแผนงานและมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ควบคุมการสืบสวน สอบสวน และฟ้องคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
3. วางโครงการและดำเนินการ ตลอดจนสั่งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
4. ควบคุม เร่งรัดและประสานงานการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
5. เสนอความคิดเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการหรืองานแผนงานหรือ โครงการของส่วนราชการ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
6. ประสานงานและกำกับการเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

7. พิจารณานุมัติแต่งตั้งเจ้าพนักงานป.ป.ส.

8. เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในสถานประกอบการ และกำหนดให้สถานที่ซึ่งใช้ในการประกอบธุรกิจใดๆ เป็นสถานประกอบการ

9. สั่งปิดชั่วคราวหรือพักใช้ใบอนุญาตประกอบการสถานประกอบการที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ

10. เปรียบเทียบปรับเจ้าของหรือผู้ดำเนินการสถานประกอบการที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนี้

4.2 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามนายทุน หรือตัวการสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการลักลอบค้ายาเสพติด กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้ คือ

1. ใช้กับข้อหาผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือสมคบสนับสนุน ช่วยเหลือหรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าว

2. ต้องเป็นกรณียาเสพติดที่ระบุในกฎกระทรวง คือ เฮโรอีน มอร์ฟิน ฝิ่น โคคาอิน อาเซติก แอนไฮไดรด์ อาเซติกคลอไรด์ เอทิลีนไดออกไซด์ กัญชา วัตถุออกฤทธิ์กลุ่มแอมเฟตามีน แอลเอสดี และ อีเฟดรีน

กฎหมายฉบับนี้กำหนดมาตรการพิเศษเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปราบปราม 3 ประการ ดังนี้

1. มาตรการสมคบ

กำหนดให้บุคคลที่ตกลงกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเรื่องของการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายและครอบครองเพื่อจำหน่าย มีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แม้ยังไม่มีการกระทำความผิดตามที่ได้ตกลงกันก็เป็นความผิดสำเร็จตามกฎหมายแล้ว เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถจับกุมตัวผู้สั่งการหรือผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดลงโทษได้

2. มาตรการริบทรัพย์สิน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

2.1 การริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติด เป็นมาตรการเสริมการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอาญา ซึ่งมีขอบเขตจำกัดในเรื่องของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบ กฎหมายฉบับนี้ได้ขยายความหมายของนโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบให้กว้างออกไป เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เข้าไปพัวพันกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีปริมาณมากและซับซ้อนกว่า ทรัพย์สินที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ และในกฎหมายฉบับนี้ยังเปลี่ยนแปลงปลายทางของทรัพย์สินที่ถูกศาลสั่งให้ริบ ซึ่งปกติจะตกเป็นของแผ่นดินให้ตกเป็นของ "กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด" ซึ่งเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้น โดยบทบัญญัติของกฎหมายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำทรัพย์สินที่ได้จากการริบไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อไป

ทรัพย์สินที่ริบ กรณีนี้เป็นทรัพย์สินที่เอื้ออำนวยในการกระทำความผิดเท่านั้น คือ

- ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- ทรัพย์สินที่ใช้เป็นอุปกรณ์ที่ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด
- ถ้าเจ้าของทรัพย์สินพิสูจน์ไม่ได้ หรือไม่มีผู้ใดร้องขอเข้ามาในคดี ก็ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้

2.2 การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมา เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มา โดยการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือ ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน" มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการวินิจฉัยความเกี่ยวเนื่องของทรัพย์สินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดทั้งมีอำนาจในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้จนกว่าคดีถึงที่สุดโดยคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือศาลมีคำพิพากษา เมื่อผู้ค้ายาเสพติดถูกจับกุมในคดียาเสพติดและคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เห็นว่าผู้ต้องหาผู้นั้นมีพฤติกรรมค้ายาเสพติดมานาน และมีทรัพย์สินที่สงสัยว่าได้มาจากการค้ายาเสพติดก็จะให้คำสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้นั้น

3.มาตรการขยายเขตอำนาจศาล

ตามปกติ ศาลไทยจะมีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดในประเทศไทยเท่านั้น แต่กฎหมายนี้ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ว่า แม้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนอกประเทศไทย ศาลไทยก็สามารถลงโทษได้ หากเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังนี้ (1) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หรือ (2) ผู้กระทำความผิดเป็นต่างด้าว และได้กระทำความผิดโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

(3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่กระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักร และมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

4.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545

กฎหมายฉบับนี้ได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ดังต่อไปนี้

(1) แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5)

(2) กำหนดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือทำการใด ๆ แทนคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 10)

(3) แก้ไขอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ส. และให้มีเลขาธิการ ป.ป.ส. เป็นผู้ควบคุมดูแล โดยทั่วไป ซึ่งราชการของสำนักงาน ป.ป.ส. ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 11 และ มาตรา 12)

(4) เพิ่มเติมนำหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในมาตรา 13(10) (11) และ (12)

(5) กำหนดเหตุให้พ้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 14)

(6) กำหนดให้เจ้าพนักงานอาจขอให้บุคคลใดเพื่อช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวกับการตรวจค้น จับกุม หรือตรวจ หรือทดสอบ หรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลหรือ กลุ่มบุคคลมีสารเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ (เพิ่มมาตรา 14 ตรี)

(7) กำหนดให้เจ้าพนักงานอาจขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าพนักงานได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร ในสิ่งสื่อสารที่ถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ และห้ามไม่ให้ข้อมูล ข่าวสารดังกล่าวไปเปิดเผยโดยไม่ชอบ (เพิ่มมาตรา 14 จัตวา และมาตรา 16/1)

(8) กำหนดโทษแก่ผู้ที่ไม่ให้ความสะดวกแก่ผู้ซึ่งช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวกับการตรวจค้น จับกุม หรือตรวจ หรือทดสอบ หรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบสารเสพติด ในร่างกาย (เพิ่มวรรคสองของมาตรา 16)

4.4 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ.ศ. 2542

การดำเนินงานต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับยาเสพติด กลไกการค้ายาเสพติดส่วนหนึ่ง มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนในการค้ายาเสพติด จึงส่งผลให้การแก้ปัญหายาเสพติดไม่ประสบผลสำเร็จ และจำเป็นต้องแก้ไข หรือจัดกลไกของรัฐส่วนที่เป็นปัญหาออกจากวงจรการค้ายาเสพติดให้ได้ รัฐบาลจึงได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ.ศ. 2542

เจตนารมณ์ของระเบียบฯ เพื่อ

1. สนับสนุนนโยบายการดำเนินงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 141/ 2541 ในการดำเนินการเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2. ให้มีองค์กรรวบรวมข้อมูลข่าวสารพยานหลักฐาน เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้กลไกของรัฐมีมาตรการให้การตรวจสอบพฤติการณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างรอบคอบ เพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกกลั่นแกล้งซึ่งส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่
3. กำชับให้หน่วยงานของรัฐได้สอดส่องดูแลป้องกันเจ้าหน้าที่ในสังกัดมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อให้สังคมได้ช่วยสอดส่องดูแลและให้ความร่วมมือกับทางราชการในการแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การรณรงค์ให้ข้อมูลข่าวสารและสร้างจิตสำนึกโดยหน่วยงานของรัฐเพื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐตระหนักถึงบทกำหนดโทษต่างๆ ที่จะได้รับเมื่อกระทำความผิดในคดียาเสพติดตามกฎหมายและโทษทางวินัย การประชาสัมพันธ์ การชมเชยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติดด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตและมีผลงานดีเด่น

มาตรการทางการบริหารปกครอง

1. ให้หน่วยราชการต่างๆตามที่ได้กำหนดจัดให้มีระบบการข่าวและศูนย์รับแจ้งข้อมูลข่าวสารในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2. ให้มีคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลหรือข่าวสารการกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดประจำกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาครวม 5 คณะ
3. ใช้มาตรการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐออกนอกพื้นที่ของผู้บังคับบัญชากรณีที่ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
4. ใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาแต่งตั้งเลื่อนยศและความดีความชอบประจำปี

เจ้าหน้าที่ของรัฐหมายถึง

นโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

1. ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น
2. เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น
3. พนักงาน หรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

พฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1. มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยาเสพติด หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ประเภท 1 หรือ 2 เกินปริมาณที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด
2. สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
3. จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะในการลำเลียงยาเสพติดเพื่อความสะดวกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
4. รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ ก. ได้รับเงินจากนาย ข. ซึ่งเป็นผู้ค้ายาเสพติดโดยไม่มีเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
5. คบค้าสมาคมเป็นอาจกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
6. เป็นผู้ประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยใช้ทรัพย์สิน หรือสถานะการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในข้อหาผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด หรือในข้อหา มีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ประเภท 1 และ 2 เกินปริมาณที่รัฐมนตรีกำหนดอันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท

ผลการดำเนินการนับตั้งแต่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับตั้งแต่ 29 มกราคม 2542 เป็นต้นมา มีเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกจับกุมดำเนินยาเสพติด จำนวน 233 ราย เป็นข้าราชการทหารมากที่สุด ร้อยละ 37 รองลงมาเป็นข้าราชการตำรวจ ร้อยละ 22 เจ้าพนักงานปกครองท้องถิ่น ร้อยละ 14 ข้าราชการครู ร้อยละ 12 ข้าราชการพลเรือน ร้อยละ 8 ข้าราชการท้องถิ่น และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 1 นอกนั้นเป็นลูกจ้าง ร้อยละ 5 ส่วนที่มีพฤติกรรมแต่พยานหลักฐานน่าเชื่อ หรือสงสัยว่ามีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะถูกดำเนินการทางวินัย หรือทางการปกครอง เช่น การโยกย้าย การพิจารณาการดำรงตำแหน่ง การเลื่อนขั้นตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบประจำปี

บทที่ 5

ผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และความร่วมมือระหว่างประเทศ

1. ผลการดำเนินการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด

1.1 การปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน

การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพลังทางสังคม การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและการเฝ้าระวัง และการลดปัจจัยเงื่อนไขการก่อปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด การสร้างลานกีฬา โดยกองทุนลานกีฬา สำนักงาน ป.ป.ส. สนับสนุนลานกีฬา (ระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2544) จัดสรรวงเงินเพื่อจัดสร้างลานกีฬา ทั้งหมด 478 แห่ง ใน 31 จังหวัด แยกเป็นภาคเหนือ 8 จังหวัด 84 ลาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 13 จังหวัด 307 ลาน ภาคกลาง 4 จังหวัด 33 ลาน ภาคใต้ 5 จังหวัด 16 ลาน และกรุงเทพมหานคร 38 ลาน

มีการสนับสนุนกิจกรรมรณรงค์ กิจกรรมกีฬาเพื่อการต่อต้านยาเสพติด 27 กิจกรรม ใน 15 จังหวัด สำหรับในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร หน่วยงานกรุงเทพมหานครโดยสำนักสวัสดิการสังคมได้ใช้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรคืนในปี 2544 จัดมหกรรมลานกีฬาต่างๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญของลานกีฬาและหันมาเล่นกีฬากันมากขึ้น กิจกรรมนี้มีผู้เข้าร่วม 5,000 คน นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครได้จัดสร้างลานกีฬาเพิ่มเติมอีก 100 แห่ง (โดยใช้งบประมาณที่จัดคืนในปี 2544 เช่นกัน) สำหรับการเคหะแห่งชาติใช้งบประมาณ ปี 2545 สนับสนุนลานกีฬาทั่วประเทศอีก 30 แห่ง

ส่วนการแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติด พบว่า 1) ช่วงเดือนมกราคม - มิถุนายน 2544 (ข้อมูลจากสถิติผู้เข้ารับการรักษา) เมื่อเปรียบเทียบสถิติของผู้เข้ารับการรักษาในช่วง 6 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2543 และปี พ.ศ. 2544 พบว่ามีแนวโน้มที่สูงขึ้น (แต่สัดส่วนไม่สูงนัก) โดยเฉพาะผู้บำบัดรายใหม่ และยังพบว่าสัดส่วนของผู้เข้ารับการรักษาบำบัดรายใหม่จะสูงกว่าผู้บำบัดรักษารายเก่า ข้อมูลทางประชากรพบว่า เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีแนวโน้มการแพร่ระบาดของยาเสพติดไปสู่กลุ่มอายุน้อยลงมากขึ้น ยาเสพติดที่ใช้เป็นหลัก ได้แก่ เฮโรอีน แอมเฟตามีน ฟีนกัญชา สารระเหย ส่วนยาเสพติดอื่นๆ ที่ไม่เคยพบในฐานข้อมูลด้านการบำบัดรักษาได้เริ่มปรากฏชัดขึ้น ได้แก่ โคเคน เอ็กซ์ตาซี เคตามีน 2) ผลการสำรวจการใช้สารเสพติดของประเทศไทย ระยะเวลาสำรวจเดือนมิถุนายน - กันยายน 2544 ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า

- จำนวนผู้เสพสารเสพติดทั้งประเทศ มีจำนวน 2.65 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นผู้เสพแอมเฟตามีน 2.42 ล้านคน จำนวนผู้เสพสารเสพติดสูงสุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (797,297 คน) รองลงมา คือ กรุงเทพมหานคร (566,163 คน) ภาคใต้ (477,270 คน) ภาคกลาง (413,954 คน) และ ภาคเหนือ (399,671 คน)

- อัตราผู้เสพยาเสพติด (ต่อพันประชากร) พบว่า อัตราผู้เสพแอมเฟตามีน และเฮโรอีนพบใน กรุงเทพมหานครมากที่สุด อัตราผู้เสพยาเสพติด และกัญชา พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด ในขณะที่อัตราผู้เสพฝิ่นพบในภาคเหนือมากที่สุด

- ร้อยละของผู้ติดยาเสพติดในแต่ละประเภท

- แอมเฟตามีน มีผู้เสพ 2,419,606 คน ผู้ติด 821,963 คน (33.96%)

- เฮโรอีน มีผู้เสพ 23,318 คน ผู้ติด 19,074 คน (81.80%)

- สารระเหย มีผู้เสพ 46,095 คน ผู้ติด 6,593 คน (14.30%)

- กัญชา มีผู้เสพ 81,368 คน ผู้ติด 26,656 คน (32.76%)

- ฝิ่น มีผู้เสพ 20,426 คน ผู้ติด 10,267 คน (50.26%)

- กระท่อม มีผู้เสพ 63,542 คน ผู้ติด 5,977 คน (9.41%)

- ผู้เสพยาเสพติด เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็น 80.34% ของผู้เสพทั้งหมด โดย กรุงเทพมหานครและภาคเหนือมีสัดส่วนผู้เสพยาเสพติดที่เป็นเพศหญิงสูงกว่าภาคอื่นๆ

- อายุเริ่มเสพยาเสพติดแต่ละชนิด

- แอมเฟตามีน เริ่มเสพยาอายุน้อยที่สุด 5 ปี อายุมากที่สุด 65 ปี

- เฮโรอีน เริ่มเสพยาอายุน้อยที่สุด 13 ปี อายุมากที่สุด 50 ปี

- สารระเหย เริ่มเสพยาอายุน้อยที่สุด 5 ปี อายุมากที่สุด 46 ปี

- กัญชา เริ่มเสพยาอายุน้อยที่สุด 10 ปี อายุมากที่สุด 50 ปี

- ฝิ่น เริ่มเสพยาอายุน้อยที่สุด 16 ปี อายุมากที่สุด 50 ปี

- กระท่อม เริ่มเสพยาอายุน้อยที่สุด 15 ปี อายุมากที่สุด 68 ปี

- กลุ่มอายุที่เสพยาเสพติด พบว่า กลุ่มอายุ 15 - 24 ปี มีการเสพยาเสพติดเกือบทุกชนิดมากที่สุด ยกเว้น เฮโรอีนและกัญชา ซึ่งเป็นกลุ่มอายุ 25 - 59 ปี สำหรับอายุ 5 - 9 ปี มีความเสี่ยงที่จะเสพยาเสพติดมากกว่าสารเสพติดชนิดอื่นๆ

การควบคุมตัวยาและสารเคมี

ผลการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหายาเสพติดของกระทรวงสาธารณสุข

สรุปผลการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหายาเสพติดกระทรวงสาธารณสุข จากการระดมความคิด วันที่ 10-11 มีนาคม 2544 จังหวัดเชียงราย เพื่อเอาชนะยาเสพติด มีมติมอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมตัวยา การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยกระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินงานป้องกันบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติด จนถึงเดือนมีนาคม 2544 และจัดทำแผนเอาชนะยาเสพติดคือการควบคุมสารตั้งต้นรวมทั้งตัวยาที่ใช้ทดแทนเป็นยาเสพติด โดยศึกษาว่ามียาชนิดใดบ้างที่เป็นยาเสพติด และวิธีการควบคุม และการกำหนดไม่ให้มีการจำหน่ายในร้านขายยาทั่วไป โดยให้ขายได้เฉพาะในโรงพยาบาลเท่านั้น โดยผลงานถึงเดือนมีนาคม 2544 มีดังนี้

- 1) เข้มงวดในการควบคุม กำกับ ติดตามการใช้สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์จำเป็นที่ใช้ในการลักลอบผลิตวัตถุเสพติดในภาคอุตสาหกรรมเพื่อป้องกันมิให้รั่วไหลไปนอกระบบการควบคุม
- 2) ประกาศสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 4 รวม 30 รายการ
- 3) ศึกษาวิทยาการใหม่ ๆ ของสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่สามารถนำไปลักลอบผลิตยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง
- 4) กำกับดูแลวัตถุเสพติดที่ใช้ทางการแพทย์โดยกำหนดรายการยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 และวัตถุออกฤทธิ์ประเภท 2,3 และ 4 ที่จะต้องควบคุมอย่างเข้มงวดในร้านขายยา

ตัวอย่าง เช่น กาเฟอีนได้มีการประชุมคณะทำงานควบคุมสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด ครั้งที่ 1/2544 เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2544 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้ดำเนินการขยายพื้นที่การควบคุมสารกาเฟอีนตาม พระราชบัญญัติควบคุมโรคพิษภัย พ.ศ. 2495 เพิ่มเติม โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อภาคอุตสาหกรรมที่ดำเนินธุรกิจโดยสุจริต เห็นควรดำเนินการขยายพื้นที่ควบคุมสารกาเฟอีนในเบื้องต้น จำนวน 9 อำเภอ 4 จังหวัด ดังนี้

- กาญจนบุรี 4 อำเภอ ได้แก่ สังขละบุรี ทองผาภูมิ ไทรโยค เมืองกาญจนบุรี
- ราชบุรี 1 อำเภอ ได้แก่ สวนผึ้ง
- ระนอง 3 อำเภอ ได้แก่ กระบุรี เมืองระนอง ละอุ่น

- นำน 1 อำเภอ ได้แก่ เฉลิมพระเกียรติ (เนื่องกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศเพิ่มเป็นอำเภอชายแดน)

เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการ (One Stop Service) กระทรวงพาณิชย์ได้มอบอำนาจให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นผู้ดำเนินการออกใบอนุญาตและพิจารณากำหนดปริมาณการนำเข้าให้เหมาะสมกับปริมาณการใช้ โดยให้คำนึงถึง

- ให้มีการขึ้นทะเบียนผู้นำเข้าและผู้ใช้ในการผลิต
- กรณีผู้ใช้ในการผลิตเป็นผู้นำเข้าสารกาเฟอีนเอง ให้พิจารณาถึงกำลังการผลิต
- กรณีผู้นำเข้ามาเพื่อขาย จะอนุญาตให้นำเข้ามาเพื่อขายให้ผู้ผลิตที่ได้ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเท่านั้น โดยให้พิจารณาถึงกำลังการผลิต และให้จัดทำบัญชีรายชื่อลูกค้า

การปราบปรามยาเสพติด

ในส่วนของการจัดทำแผนปราบปรามยาเสพติดได้มีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตำรวจภูธรภาค 1 - 9 บช.น. และ บช.ตชด. ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ส. สนับสนุนงบประมาณในปี 2545 จำนวน 47 ล้านบาท โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ตัดงบประมาณให้ 19.9 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการสืบสวนจับกุม การปิดล้อมตรวจค้น การตั้งด่าน ชุมชนเข้มแข็ง และการอำนวยความสะดวก การเหลืออีก 27 ล้านบาทจะตั้งไว้ที่สำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อใช้เป็นเงินค่าตอบแทนข่าวสารของชุดปฏิบัติการ ผลการปราบปรามมีคดีเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.6 และเฉพาะแอมเฟตามีนมีเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.9

ตารางที่ 5.1 การปราบปรามคดีแอมเฟตามีน

ประเภท	ต.ค. 43		ต.ค. 44		เพิ่ม (%)	
	รวมทุกคดี	เฉพาะแอมเฟตามีน	รวมทุกคดี	เฉพาะแอมเฟตามีน	รวมทุกคดี	เฉพาะแอมเฟตามีน
คดี	19,705	15,280	20,415	16,190	3.6	5.9
ผู้ต้องหา	20,704	16,112	21,388	16,990	3.3	5.4

การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ

- มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ จำนวน 691 คน
- สร้างแรงจูงใจหรือบังคับให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา จำนวน 1,390 คน
- ติดตาม ช่วยเหลือ และให้กำลังใจ จำนวน 744 คน

ผลของแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติดจากบันทึกกลับของป.ป.ส. ปี พ.ศ. 2544-2545 ได้วางเป้าหมายสำคัญ ได้แก่ การสั่งให้ทหาร-ตำรวจ จัดการเก็บกลุ่มพ่อค้ายาทันที การปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญให้ได้อย่างน้อย 7,516 ราย โดยแยกเป็น 1,516 ราย ในปี 2544 และ จำนวน 6,000 รายในปี 2545 การขึ้น "บัญชีรายชื่อพ่อค้าแอมเฟตามีนทั่วไทย" กับหน่วยงานด้านความมั่นคง การลดปัญหาการติดยาเสพติด โดยการจัดการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้เสพยาแต่ยังไม่ติดและกลุ่มเสี่ยงอย่างน้อย 230,000 คนต่อปี และมีการจัดระบบและการส่งต่อผู้ติดยาให้เหมาะสมกับในแต่ละกลุ่มเป้าหมายโดยเป็นการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในสถานบำบัดและศูนย์บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ 20,000 คน การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในระยะยาว 10,000 คน โดยรูปแบบจิตสังคมบำบัดในลักษณะผู้ป่วยนอก 100,000 คน และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ใช้หรือผู้เสพยาแต่ยังไม่ติดในชุมชน/ระยะสั้น 100,000 คน" เพื่อหยุดยั้งการขยายตัวของยาเสพติด ในบันทึกกลับของ ป.ป.ส. (บทสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฯ สำนักงาน ป.ป.ส., ในหนังสือพิมพ์เส้นทางเศรษฐกิจ)

"แหล่งผลิตแอมเฟตามีนภายนอกประเทศแหล่งใหญ่ยังคงอยู่ตามบริเวณชายแดนไทย-พม่า ด้านประเทศพม่าตรงข้ามจังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และเชียงราย กลุ่มผู้ผลิตหลักคือกลุ่มกองกำลังว่าโดยการผลิตอัดเม็ด สังกัดทหารศักดิ์กัน 986 หมู่บ้าน มีกลุ่มที่ผลิตเป็นชนกลุ่มน้อยทุกเผ่าเข้ามาเกี่ยวข้อง ตั้งแต่มีเครื่องผลิตอัดเม็ด รับจ้างขนรับจ้างคุ้มกันลำเลียง "

สำนักงาน ป.ป.ส. ยังระบุในบันทึกกลับถึงเส้นทางลำเลียงแอมเฟตามีน

" แอมเฟตามีนที่ผลิตจากกลุ่มว่าจะนำเข้าไทยใน 2 เส้นทางหลัก ได้แก่พื้นที่เชียงราย สามารถข้ามพรมแดนเข้ามาพักตามหมู่บ้านตามแนวชายแดนชนกลุ่มน้อยทุกหมู่บ้านเพื่อรอส่งนำเข้าพื้นที่ตอนใน การลำเลียงจะใช้คนเดินเท้าในเวลากลางคืน คนหนึ่ง ๆ จะแบกแอมเฟตามีนสะพายหลังได้ 5 แพ็ก (แพ็กหนึ่งประกอบด้วยแอมเฟตามีน 5 มัดๆละ 1 หมิ่นเม็ด คนหนึ่งขนได้ 5 หมิ่นเม็ด) อีกเส้นทางหนึ่งการลำเลียงตามลำน้ำโขงผ่านลาว แอมเฟตามีนจะกระจายอยู่ตามหมู่บ้านชายแดนทุกหมู่บ้านฝั่งลาว

โดยเริ่มตั้งแต่อำเภอเชียงกาน จังหวัดเลย ไปจนถึงจังหวัดอุบลราชธานี "

" สกัดกั้นและควบคุมยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ในพื้นที่ชายแดน โดยการดำเนินในเป้าหมาย 986 หมู่บ้านตามแนวชายแดน (ใน 88 อำเภอ /กิ่งอำเภอ) และช่องทางนำเข้าและส่งออกยาเสพติดและน้ำยาเคมีที่สำคัญตลอดแนวชายแดน"

"การลดความรุนแรงของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในแต่ละพื้นที่ โดยลดระดับความรุนแรงของปัญหาเสพติดในหมู่บ้านปัญหาเสพติดรุนแรงพิเศษ พื้นที่ปัญหารุนแรงปานกลางทุกหมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 18,754 หมู่บ้าน

พื้นที่ดำเนินการ 7 พื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ชายแดนทั้งด้านพม่า ลาว และกัมพูชา เป็นพื้นที่เร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการ เพราะเป็นพื้นที่ที่มีการผลิตแอมเฟตามีนมาก ซึ่งที่ผ่านมาการผลิตในพื้นที่ของประเทศกลับลดลง แต่มีการนำเข้าจากพื้นที่ชายแดนมากขึ้น ให้ความสำคัญพื้นที่ชายแดนเป็นอันดับหนึ่ง
- 2) พื้นที่พิเศษบริเวณชายแดน คือ พื้นที่ที่เงื่อนไขบางประการที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และมีปัจจัยต่อแหลมอื่น ๆ ที่ยากต่อการแก้ไขโดยเงื่อนไขการแก้ไขปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนกลุ่มน้อยที่สร้างฐานะมาจากการค้ายาเสพติดที่อำนาจรัฐเข้าไปไม่ถึง
- 3) พื้นที่ตอนใน คือ พื้นที่ลักเข้ามาจากขอบชายแดนเข้ามาในประเทศ พื้นที่เหล่านี้จะมีผู้ค้ายาผู้มีอิทธิพล เจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ซึ่งยากต่อการแก้ไขโดยอาศัยกลไกในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยปกติเพราะผู้มีอิทธิพล อำนาจเงิน อำนาจการเมือง อำนาจมืด "พื้นที่ตอนในเหล่านี้ เป็นพื้นที่แตกหักพื้นที่หนึ่ง ที่จะต้องดำเนินการกับผู้ค้ายาเสพติดที่เป็นผู้มีอิทธิพลและเป็นจุดพักยา"
- 4) พื้นที่แพร่ระบาดในระดับรุนแรง ซึ่งมีทั่วประเทศ
- 5) พื้นที่การแพร่ระบาดในระดับปานกลางและเบาบาง ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศ
- 6) พื้นที่ศักยภาพ คือพื้นที่ที่เป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการป้องกันยาเสพติดมีแกนนำหมู่บ้านที่มีประชาชนร่วมใจในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ทั่วประเทศมีหลายหมู่บ้าน
- 7) พื้นที่ปลอดยาเสพติด คือ พื้นที่ที่ไม่มีการเสพ การขาย การผลิตยาเสพติด ซึ่งเป็นไปเองโดยธรรมชาติ หรือปลอดเพราะได้รับการแก้ไขแล้ว ซึ่งจะขยายพื้นที่เหล่านี้ให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้

ตารางที่ 5.2 สรุปจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการเอาชนะยาเสพติด

สถานของพื้นที่	ภาค					
	ใต้	กลาง	เหนือ	อีสาน	กทม.	รวม
พื้นที่เป้าหมาย	1,881	5,750	6,048	4,906	590	19,175
พื้นที่ชายแดน	47	38	281	620	-	986
พท.รุนแรงพิเศษชายแดน	-	-	17	-	-	17
พท.รุนแรงพิเศษตอนใน	90	234	41	154	19	538
ระบดปานกลาง	926	3,201	3,500	2,827	275	10,754
ระบดรุนแรง	815	2,277	2,187	1,305	296	6,880
พื้นที่ศักยภาพ	1,131	969	1,840	6,247	222	10,409
ชุมชนมีศักยภาพหมู่บ้าน	68	38	91	20	4	221
แกนนำ						
หมู่บ้านแนวร่วม	187	99	439	168	77	970
หมู่บ้านปลอดภัย	476	832	1,310	6,059	141	9,118
รวม	3,012	6,719	7,888	11,153	812	29,584

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

การจับกุมผู้กระทำความผิดในภาพรวมลดลงอย่างต่อเนื่องนับจากปี 2544 โดยในปี 2546-2547 รัฐบาลดำเนินการประกาศสงครามกับยาเสพติด โดยที่การต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างจริงจังและเข้มข้น ทำให้ปริมาณยาเสพติดภายในประเทศลดลงอยู่ในภาวะที่ควบคุมได้ เป็นเหตุให้สถิติการจับกุมผู้กระทำความผิดฯ ลดลง

ตารางที่ 5.3 ประเภทและจำนวนยาเสพติดที่เป็นของกลาง

ประเภทยาเสพติด	2544	2545	2546	2547
จำนวนของกลางยาเสพติด	มี.ก.-ธ.ค.	ม.ก.-ธ.ค.	ม.ก.-ธ.ค.	ม.ก.-ธ.ค.
แอมเฟตามีน (ล้านเม็ด)	72.0	95.3	71.5	25.87
ยาอี (เม็ด)	43,761	150,143	132,680	87,357
เฮโรอีน (ก.ก.)	341	628	440	732
กัญชาแห้ง (ก.ก.)	0,361	12,307	13,753	8,716
ฝิ่น (ก.ก.)	1,042	4,362	10,220	1,209
ไอซ์ (ก.ก.)	0.003	8.00	49.00	45.40
เคตามีน (ก.ก.)	22	26	98	162
โคเคอีน (ก.ก.)	1,001	1,068	938	1,101
โคคาอีน (ก.ก.)	5	15	11	9.3

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

จากปี 2543 ที่ได้มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติด จนทำให้เกิดวิกฤตการแพร่ระบาดของแอมเฟตามีน ต่อมารัฐบาลชุด พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้มีการกำหนดให้ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ โดยในปี 2544-2545 มีการจับกุมและยึดของกลางแอมเฟตามีน ได้เพิ่มขึ้น เป็น 93.9 และ 95.3 ล้านเม็ดตามลำดับ และเมื่อมีการประกาศสงครามยาเสพติดในปี 2546 ทุกหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการสกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่ตามแนวชายแดนได้ดำเนินงานป้องกันการลักลอบนำเข้าและปราบปรามอย่างจริงจัง แต่ก็ยังคงสามารถยึดของกลางแอมเฟตามีนได้ถึง 71.5 ล้านเม็ด และได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยในปี พ.ศ. 2547 สามารถยึดของกลางแอมเฟตามีนได้จำนวน 25.87 ล้านเม็ด รวมทั้งฝิ่นระวางและยึดของกลางเป็นตัวยานชนิดใหม่ๆ ที่มีการแพร่ระบาด เช่น เคตามีน ยาอี และไอซ์ เป็นต้น

ตารางที่ 5.4 ราคายาเสพติด

ราคายาเสพติด	ช่วงก่อนประกาศสงคราม	หลังประกาศสงคราม ถึง ปัจจุบัน
แอมเฟตามีน (เม็ดละ)	60-120 บาท	200-300 บาท
เฮโรอีน บิ๊กละ (1.4 ก.)	2,500-3,000 บาท	4,000-6,000 บาท

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

เมื่อพิจารณาจากราคาแอมเฟตามีนและเฮโรอีน จะเห็นว่าจากผลสำเร็จการสกัดกั้นตามแนวชายแดนอย่างเข้มข้นจริงจัง ส่งผลให้แอมเฟตามีนและเฮโรอีนไม่สามารถลักลอบนำเข้ามาได้ ประกอบกับผู้ค้าส่วนหนึ่งไม่กล้าขึ้นไปซื้อ นอกจากนี้ผู้ค้าอีกส่วนหนึ่งยุติบทบาทโดยเข้าสู่โครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน ทำให้แอมเฟตามีนและเฮโรอีนที่ขายปลีกในพื้นที่หายาก ราคาจึงสูงขึ้น

ด้านการยึดอายัดทรัพย์สินคดียาเสพติด

การยึดอายัดทรัพย์สินคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 นับแต่ปี 2544-2547 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในปี 2546 อันเนื่องมาจากรัฐบาลได้ประกาศสงครามกับยาเสพติดโดยเน้นการดำเนินงานทางทรัพย์สินเพื่อเป็นการตัดวงจรและเครือข่ายการค้ายาเสพติดเป็นมาตรการสำคัญ นอกจากนี้ได้มีการยึดอายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 และมาตรการทางภาษี

ตารางที่ 5.5 การยึดอายัดทรัพย์สินและการประเมินเรียกเก็บภาษี (ล้านบาท)

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	2544	2545	2546	2547
	มี.ค.-ธ.ค.	ม.ค.-ธ.ค.	ม.ค.-ธ.ค.	ม.ค.-ธ.ค.
พรบ. มาตรการฯ	487.2	705.8	2,64.6	580
พรบ. ฟอกเงินฯ	714.78	686.61	281.87	847.77
มาตรการภาษี	-	-	-	มี.ย.46-3 ต.ค.47 824.77

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

หมายเหตุ ข้อมูล ณ วันที่ 27 ธันวาคม 2547 เป็นทรัพย์สินที่ยึดตามพระราชบัญญัติได้จริง

ด้านการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545

2. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545
3. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
4. พระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546
5. พระราชกฤษฎีกาควบคุมโคกกันท์ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2545 (กำหนดให้สารกาเฟอีนเป็นโคกกันท์ควบคุม)
6. กฎกระทรวง ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2545) ออกตามความพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 (กำหนดให้ คีตามีน ซูโดอีเฟดรีน เฟนเตมิน และมิคาโซแลม เป็นยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการฯ สามารถริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดได้)

การปฏิบัติการล้างแผ่นดิน

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ยาเสพติดโดยเฉพาะอย่างยิ่งแอมเฟตามีน ทั้งในระบบอุปทานและระบบอุปสงค์ยังคงไม่ลดระดับความรุนแรงลง แหล่งสำคัญของปัญหา ได้แก่ แหล่งผลิตภายนอกประเทศยังไม่ถูกทำลาย ประกอบกับระบบอุปทานและอุปสงค์ของแอมเฟตามีนภายในประเทศ ซึ่งได้แก่ การค้าและการแพร่ระบาดยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยยังไม่สามารถควบคุมหรือลดขนาดและระดับปัญหาลงได้เช่นกัน ความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในช่วงก่อนประกาศสงครามกับยาเสพติดพิจารณาได้จากข้อมูลถึงวันที่ 27 ธันวาคม 2547 ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาของการแพร่ระบาดของยาเสพติดก่อนการประกาศสงคราม (1 กุมภาพันธ์ 2546) พบว่ามีการแพร่ระบาดของยาเสพติดกระจายอยู่ในทุกจังหวัดของประเทศไทย ทั้งในระดับรุนแรงและปานกลางเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ระดับรุนแรง 11 จังหวัด ระดับปานกลาง 55 จังหวัด ระดับเบาบาง 10 จังหวัด

2. สำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ครั้งที่ 1 ในช่วงก่อนการประกาศสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติด เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในชุมชน ผลการสำรวจสรุปได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่โดยรวมในทุกภาคเห็นว่าสถานการณ์ปัญหายาเสพติด (จำนวนผู้เสพ ผู้ค้า ผู้ผลิต) มีความรุนแรงปานกลางถึงมากร้อยละ 91.6 และประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 65.8 เห็นว่าในชุมชนยังมีปัญหายาเสพติด

ส่วนผลการดำเนินงานครั้งสำคัญๆ ตามแผนปฏิบัติการล้างแผ่นดิน ร่วมกวาดล้างยาเสพติด ครั้งที่ 3 ในเดือนเมษายน 2548 หลายครั้งสามารถจับกุมผู้ค้ารายสำคัญและเครือข่ายได้ 297 ราย จับกุม

ผู้ค้ารายย่อย 2,001 ราย จับกุมผู้ค้าตามหมายจับได้ 13 ราย ยึดอายุัดทรัพย์สิน 40 ราย รวมมูลค่ากว่า 11.4 ล้านบาท

ส่วนการสกัดกั้นตามแนวชายแดน มีผลการจับกุม 458 ครั้ง ได้ผู้ต้องหา 639 ราย พร้อมของกลางเป็นแอมเฟตามีน 1,102,267 เม็ด เฮโรอีน 17,721 กิโลกรัม กัญชาแห้ง 3,180 กิโลกรัม และฝิ่น 32 กิโลกรัม

นอกจากนี้ สำนักงาน ป.ป.ส. ยังมีการใช้เครื่องตรวจสารเสพติดสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ด่านตรวจสามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ 709 ราย จับกุมผู้กระทำผิด 3 คดี ผู้ต้องหา 3 ราย ตรวจเอกซเรย์รถยนต์ 687 คัน ตรวจสแกนสารเสพติด 455 คัน และตรวจค้นบุคคลต้องสงสัย 164 ราย จับกุมผู้กระทำผิด 1 คดี ผู้ต้องหา 1 คน

การออกกุ่มเข้มสถานบันเทิง สถานบริการและแหล่งมั่วสุมอันเป็นศูนย์กลางยาเสพติด มีการตั้งจุดตรวจจุดสกัด 45,761 ครั้ง พบผู้กระทำผิด 1,488 ราย ปิดล้อมตรวจค้น 3,849 ครั้ง ตรวจสถานประกอบการต่างๆ 18,824 ครั้ง พบผู้กระทำผิด 514 ราย ทั้งยังนำระบบสารสนเทศมาดำเนินการด้านสารสนเทศภูมิศาสตร์(GIS) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่มีการจัดเก็บและวิเคราะห์ในลักษณะต่างๆ มาดำเนินการร่วมกับสภาพทางภูมิศาสตร์ เชื่อมโยงเป็นแผนที่แสดงจุดพิกัดยาเสพติด ช่วยให้เห็นถึงสภาพการแพร่ระบาด และการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย

สำหรับระยะเวลาของแผนปราบปรามยาเสพติดในช่วงที่เหลือ หน่วยงานต่างๆ ได้ระดมพลังกวาดล้างกันอย่างเข้มข้นยิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ คือ มุ่งขจัดปัญหาเสพติดที่หลงเหลืออยู่ ด้วยการตรวจสอบ ควบคุมพื้นที่เป้าหมาย และเอกซเรย์ทุกพื้นที่ที่ดำเนินการปราบปรามทำลายผู้ค้ายาเสพติดทุกระดับอย่างเด็ดขาด

นอกจากนี้ ยังขยายผลการปราบปรามและยึดทรัพย์สินผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตลอดจนใช้มาตรการทางภาษีอากรควบคู่กันไป เพิ่มความเข้มงวดในการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนตรวจตราสถานบันเทิง สถานบริการประเภทต่างๆ ควบคุมแหล่งเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด และมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันในเด็กและเยาวชน ไม่ให้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด นำผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูอย่างจริงจัง รวมทั้งการณรงค์ปรับเจตคติของสังคมให้ยอมรับ ให้โอกาสผู้เคยเสพยาเสพติดกลับเข้าสู่สังคม และสร้างระบบเฝ้าระวังปัญหาเสพติด โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ได้จัดตั้ง "ศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังปัญหาเสพติด" ขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกและปฏิบัติการในการเฝ้าระวังปัญหาการหวนกลับมาของปัญหาเสพติด ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

การปฏิบัติการพลังแผ่นดินร่วมกวาดล้างยาเสพติดครั้งที่ 4 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม-31 ธันวาคม 2548 รวมระยะเวลา 3 เดือน ตามนโยบายของรัฐบาลนั้น ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (ศตส.) จังหวัดระนองได้กำหนดมาตรการในการปฏิบัติงานของหน่วยงานทุกระดับในจังหวัดไว้ 4

มาตรการ คือ มาตรการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด ได้แก่ การสกัดกั้นยาเสพติดพื้นที่ชายแดน เป้าหมายพื้นที่ 4 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 19 ตำบล 70 หมู่บ้าน การสกัดกั้นยาเสพติด ณ จุดผ่านแดนถาวร ระนอง-เกาะสอง และช่องทางเข้าออกตามธรรมชาติตลอดแนวชายแดน การจัดตั้งจุดตรวจสำคัญ เส้นทางตอนในบนถนนสายหลัก และการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งตามแนวชายแดน การปราบปรามการค้า และการแพร่ระบาดของยาเสพติดในทุกอำเภอ/กิ่งอำเภอ นอกจากนี้ยังมีมาตรการแก้ไข ปัญหาผู้เสพยา/ผู้ติดยา ได้แก่ การบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้แก่ การจัดตั้งหมู่บ้าน/ชุมชน เข้มแข็งต้นแบบ จัดระเบียบสังคม

การสร้างเครือข่ายและส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ของเยาวชนและการรณรงค์การมีส่วนร่วม ของประชาชน และ มาตรการบริหารจัดการ ได้แก่ การพัฒนาระบบเฝ้าระวังยาเสพติดระดับจังหวัด การจัดทำแผนงานและงบประมาณในจังหวัดแบบบูรณาการ และการอำนวยความสะดวก กำกับติดตามและ ประเมินผลของ ศตส. ในทุกระดับ

การสำรวจของหน่วยงานราชการและสำนักวิจัยเอแบค พบว่า แนวโน้มของปัญหายาเสพติด ในปีนี้ พ.ศ.2549 ตั้งแต่ประมาณต้นปี ถึงช่วงไตรมาสที่ 2 ปัญหามีการขยับขึ้น คือแนวโน้มการแพร่ ระบาดสูงขึ้นประมาณร้อยละ 8-10 ซึ่งเป็นตัวเลขในภาพรวม หากแบ่งย่อยเป็นพื้นที่แล้ว พบว่า มีการ แพร่ระบาดของยาเสพติดหนาแน่นอยู่บริเวณที่เป็นตัวเมือง เช่น กรุงเทพฯ สูงขึ้นประมาณร้อยละ 8 ถ้า รวมทั้งพื้นที่กรุงเทพฯ และในเขตปริมณฑลด้วยสูงขึ้นประมาณร้อยละ 13 เห็นว่าการแพร่ระบาดของ ยาเสพติดในเขตตัวเมือง สูงกว่าอัตราเฉลี่ยของการเพิ่มขึ้นของยาเสพติดทั่วประเทศ ส่วนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็มีปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้นเช่นกัน ปัจจัยที่ทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติด เพิ่มขึ้น เกิดจากปัญหาผู้ที่พ้นโทษหรือผู้ผ่านการบำบัดแล้วมากระทำผิดซ้ำมากขึ้น เนื่องจากเมื่อเขาพ้น โทษออกมาแล้วสังคมและชุมชนไม่ยอมรับ (บทสัมภาษณ์พิเศษ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด, 2549)

ผลการดำเนินการทำสงครามกับยาเสพติด

ตามคำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ 1/2549 เรื่องปฏิบัติการรวมพลัง ไทย ขจัดภัยยาเสพติด ร่วมเทิดไถ่องค์ราชัน นายกรัฐมนตรี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้มอบนโยบาย และแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตั้งแต่ 1 ธันวาคม 2549-30 กันยายน 2550 นั้น เพื่อให้ฝ่ายปกครอง และองค์กรประสานพลังแผ่นดินทุกระดับในพื้นที่ สามารถดำเนินงาน ตามภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย ผลการดำเนินการทำสงครามกับยาเสพติด พบว่ามิดังนี้

1. พื้นที่ปัญหาหลักที่ปัญหาเริ่มรุนแรง

1.1 กลุ่มพื้นที่นำเข้าหลักของยาเสพติดตามแนวชายแดนประมาณ 19 อำเภอ ใน 8 จังหวัด ซึ่งมีปริมาณยาเสพติดมากกว่า 60 % ถูกนำเข้าผ่านพื้นที่เหล่านี้ ก่อนกระจายตัวไปยังพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ

กลุ่มพื้นที่ปลูกฝิ่นต่อเนื่อง ช้าซาก ประมาณ 128 หมู่บ้าน ใน 32 อำเภอ 9 จังหวัด

กลุ่มพื้นที่แพร่ระบาดของยาเสพติดหลักในประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนปัญหาแพร่ระบาดของยาเสพติดมากที่สุดของประเทศกว่า 80% ของสัดส่วนปัญหาทั้งหมด โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มพื้นที่ของการแพร่ระบาดหลัก ประกอบด้วย

1) กลุ่มพื้นที่ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล 5 จังหวัด (นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และนครปฐม) มีสัดส่วนปัญหามากที่สุดของประเทศ ประมาณ 36% ของการแพร่ระบาดทั่วประเทศ

2) กลุ่มพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สงขลา และสตูล) ซึ่งเป็นพื้นที่ความมั่นคงสูงที่สุด แม้ว่าจะมีสัดส่วนปัญหายาเสพติดเพียง 6 % เมื่อเปรียบเทียบกับทั่วประเทศ แต่เป็นพื้นที่ปัญหายาเสพติดที่รุนแรงมากที่สุด เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ และยังเกี่ยวโยงกับปัญหาความมั่นคง

3) พื้นที่อำเภอเมืองในทุกจังหวัดและอำเภอสำคัญ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่แพร่ระบาดสูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับอำเภอต่างๆ โดยมีสัดส่วนของปัญหา ประมาณ 40%

1.2 กลุ่มประชากรหลักที่ยังคงมีปัญหายาเสพติดมีอยู่ 2 กลุ่มเป้าหมายที่มีบทบาทด้านยาเสพติดที่สำคัญ ได้แก่

1) กลุ่มเยาวชน ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดต่อการเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อยู่ในช่วงอายุไม่เกิน 24 ปี ทั้งเยาวชนในและนอกสถานศึกษา รวมทั้งกลุ่มเสี่ยงประเภทต่างๆ

2) กลุ่มผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ผู้เคยเสพ/ผู้หลงผิดคำรายย่อย/ผู้ที่อยู่ในระหว่างการบังคับใช้กฎหมาย/ได้รับนิรโทษ ฯลฯ) ซึ่งแม้จะเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดไปแล้ว แต่ถ้าไม่ได้รับการติดตามช่วยเหลือดูแลอย่างเต็มที่ ทำให้เมื่อกลับสู่สังคมแล้วไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติหรือคนในชุมชนไม่ยอมรับ ก็อาจจะกลับไปมีพฤติกรรมทั้งเสพและค้าซ้ำอีก

3) พื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาจำนวน 3,122 หมู่บ้าน/ชุมชน

2. แนวคิดและแนวทางการปฏิบัติ ยึดแนวความคิดในการดำเนินงาน คือ “แก้ปัญหาที่คงเหลือสถาปนาความมั่นคง และสร้างความยั่งยืน” โดยมุ่งแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างตรงเป้าหมาย และมีคุณภาพ โดยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ไขปัญหา

2.1 การแก้ไขปัญหาที่คงเหลือโดยการขจัดบุคคลและพื้นที่ที่ยังคงปรากฏปัญหาอย่างต่อเนื่องซ้ำซาก และที่เป็นปัญหาใหม่ ได้แก่ พื้นที่ผลิต พื้นที่นำเข้า-ส่งออก พื้นที่ค้าและแพร่ระบาด พื้นที่เก็บพักยาเสพติด พื้นที่พิเศษ และบุคคลที่เป็นผู้ค้า ผู้เสพยาเสพติด

2.2 สถาปนาความมั่นคงและสร้างความยั่งยืน โดยการรักษาพื้นที่ที่ควบคุมได้แล้ว มิให้หวนกลับ เน้นการทำงานเชิงคุณภาพในการพัฒนากลไกการเฝ้าระวังให้สามารถแจ้งเตือนและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงทีในพื้นที่ที่สามารถแก้ไขปัญหาได้แล้ว การต่อยอดการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด กับปัญหาพื้นฐานให้สามารถผนวกเข้าด้วยกัน

3. เป้าหมายปฏิบัติการ

3.1 กลุ่มพื้นที่เป้าหมายที่ยังมีการแพร่ระบาดรุนแรง ได้แก่

3.1.1 กลุ่มพื้นที่นำเข้าหลักของยาเสพติดตามแนวชายแดน 19 อำเภอ ใน 8 จังหวัด

3.1.2 กลุ่มพื้นที่ปลูกฝิ่นซ้ำซาก ต่อเนื่อง ใน 128 หมู่บ้าน 32 อำเภอ 9 จังหวัด

3.1.3 กลุ่มพื้นที่แพร่ระบาดยาเสพติดในประเทศ 3 กลุ่มพื้นที่ประกอบด้วย

1) กลุ่มพื้นที่ กรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล 5 จังหวัด (นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และนครปฐม)

2) กลุ่มพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สงขลา และสตูล)

3) พื้นที่อำเภอเมืองในทุกจังหวัดและอำเภอสำคัญ ได้แก่ อำเภอปากเกร็ด บางละมุง ราชบุรี หาดใหญ่ สะเดา และสุโขทัย

4) กลุ่มพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหา และต้องมีการพิสูจน์ทราบ 3,122 หมู่บ้าน/ชุมชน

3.2 กลุ่มพื้นที่ที่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้แล้ว ให้ดำเนินการรักษาความเข้มแข็งโดยใช้กลไกการเฝ้าระวัง ให้สามารถควบคุมสถานการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง

3.3 กลุ่มประชากรเป้าหมาย ได้แก่

1) กลุ่มเยาวชน อายุไม่เกิน 24 ปี ทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยเน้นในกลุ่มเสี่ยง

2) กลุ่มผู้ที่เคยหรือยังเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้แก่ ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ประมาณ 33,000 คน ที่ผู้เคยเสพ/ผู้หลงผิดค้ารายย่อย/ผู้ถูกคุมประพฤติ/ได้รับนิรโทษ ฯลฯ

2. สถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย

ปัจจุบัน ลักษณะความสัมพันธ์ของผู้คนกับยาเสพติดแตกต่างกันออกไปหลายรูปแบบ คนไทยภูเขาที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งมีพื้นที่และอาชีพหลักคือการปลูกฝิ่น และมีจำนวนไม่

น้อยที่สูบและติดฝิ่นด้วย คนไทยในชนบททั่วไปก็มีการสูบฝิ่น ใช้ใบกระท่อม กัญชา ในกลุ่มเกษตรกร และผู้ใช้แรงงานก็มีการใช้สารเสพติดที่อยู่กลุ่มแก้ปวด มีการใช้แอมเฟตามีนหรือยาบ้าอย่างแพร่หลาย

2.1 หมู่บ้านหรือชุมชนที่ต้องเฝ้าระวัง

ประเทศไทย มีหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศประมาณ 85,200 หมู่บ้าน/ชุมชน จากระบบข้อมูลยาเสพติดของสำนักงาน ป.ป.ส. ทั้งที่เป็นข้อมูลการจับกุม ข้อมูลบำบัดรักษา ข้อมูลการข่าว ข้อมูลการสำรวจพื้นที่ ข้อมูลระบบเฝ้าระวัง ฯลฯ ในช่วงระยะ 5 ปีตั้งแต่ปี 2546-ปัจจุบัน มีหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดในระดับต่างๆ ประมาณ 40,911 หมู่บ้าน/ชุมชน หรือคิดเป็น 48 % ของหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ เมื่อจำแนกระดับความหนัก-เบาของปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนเฉพาะที่มีปัญหาดังนี้

- 1) หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดเพียง 1 ปี มีประมาณ 24,180 หมู่บ้าน/ชุมชน หรือคิดเป็น 59 % ของหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาทั้งหมด
- 2) หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด 2 ปี มีประมาณ 11,984 หมู่บ้าน/ชุมชน หรือคิดเป็น 29 % ของหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาทั้งหมด
- 3) หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด 3-5 ปี มีประมาณ 4,747 หมู่บ้าน/ชุมชน หรือคิดเป็น 12 % ของหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาทั้งหมด
- 4) หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด ต่อเนื่องกัน 3 ปี ตั้งแต่ปี 2548-ปัจจุบัน มีประมาณ 1,657 หมู่บ้าน/ชุมชน หรือคิดเป็น 4 % ของหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาทั้งหมด

ตารางที่ 5.6 เปรียบเทียบผลการสำรวจพื้นที่ปลูกฝิ่น ปี 2548/2549 และ 2549/2550

จังหวัด	พื้นที่ปลูกฝิ่น		การเปลี่ยนแปลง		
	ปี 2548/2549	ปี 2549/2550	เพิ่ม	ลด	(% + -)
เชียงใหม่	619.99	981.80	361.81	-	58.36
ตาก	141.20	163.23	22.03	-	15.60
เชียงราย	67.46	139.85	72.39	-	107.31
ลำปาง	52.95	68.96	47.71	-	224.52
น่าน	31.45	36.82	8.17	-	28.52
แม่ฮ่องสอน	28.65	28.21	-	3.24	-10.30
กำแพงเพชร	21.25	15.72	-	37.23	-70.31
พะเยา	12.12	6.53	-	5.59	-46.12
เพชรบูรณ์	5.68	2.00	-	3.68	-64.79
แพร่	2.00	0.93	0.93	-	100
พิษณุโลก	1.25	0.50	-	0.75	-60
เลย	2.00	0.00	-	2.00	-100
รวม	984.00	1,444.55	460.55	-	46.80

ที่มา สถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด หน้า 92

ตารางที่ 5.7 เปรียบเทียบผลการตัดฟันทำลายไร่ฝิ่น

ปี	พื้นที่ปลูกฝิ่น	พื้นที่ตัดทำลาย (ไร่)	ร้อยละ
2545/2546	5,266	4,795	91.05
2546/2547	803	762	94.87
2547/2548	744	689	92.60
2548/2549	984	958	97.33
2549/2550	1,445	1,373	95.06

ที่มา สถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด หน้า 93

2. เมื่อจำแนกระดับความต่อเนื่องของปัญหาเสพติดในพื้นที่ออกเป็น 4 ประเภทพื้นที่ ประกอบด้วยพื้นที่ชุมชนใน กรุงเทพมหานคร พื้นที่ชุมชนในเขตเมือง พื้นที่หมู่บ้านชายแดน และ พื้นที่หมู่บ้านในพื้นที่ตอนใน แนวโน้มของพื้นที่ปัญหาเสพติด ดังนี้

- 1) พื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่แพร่ระบาดมากที่สุดในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนพื้นที่แพร่ระบาดรวมกว่า 82% ของจำนวนชุมชนทั้งหมด
- 2) พื้นที่ชุมชนในเขตเมืองทุกจังหวัดทั่วประเทศมีพื้นที่ปัญหาสาเหตุดิด 5% ของจำนวนชุมชนทั้งหมด (เกิดจากข้อจำกัดของข้อมูลที่ยังไม่ลงรายละเอียดพื้นที่ในเขตเมือง ทำให้มีผลค่อนข้างต่ำ)
- 3) พื้นที่หมู่บ้านชายแดนทั่วประเทศมีพื้นที่ปัญหาสาเหตุดิดประมาณ 72% ของหมู่บ้านชายแดนทั้งหมด
- 4) พื้นที่หมู่บ้านในจังหวัดตอนในมีพื้นที่ปัญหาสาเหตุดิด 52% ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดในพื้นที่จังหวัดตอนใน

พิจารณาพื้นที่ปัญหาสาเหตุดิดจำแนกในระดับภาคและจังหวัด ในช่วงปี 2546-2550 ดังนี้

- 1) ภาคเหนือ มีหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาสาเหตุดิด 9,410 หมู่บ้าน/ชุมชน คิดเป็น 52 % ของหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งหมดในภาคเหนือ โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนของหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาเกินกว่า 65 % ได้แก่ จังหวัดแพร่ และตาก
- 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาสาเหตุดิด 12,863 หมู่บ้าน/ชุมชน คิดเป็น 36 % ของหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยไม่พบว่ามีหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาเกินกว่า 65 %
- 3) ภาคกลาง มีหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาสาเหตุดิด 10,820 หมู่บ้าน/ชุมชน คิดเป็น 55 % ของหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งหมดในภาคกลาง โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนของหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาเกินกว่า 65 % ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และ ชลบุรี
- 4) ภาคใต้ มีหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาสาเหตุดิด 6,339 หมู่บ้าน/ชุมชน คิดเป็น 65 % ของหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งหมดในภาคใต้ โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนของหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาเกินกว่า 65 % ได้แก่ จังหวัดระนอง ภูเก็ต กระบี่ สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

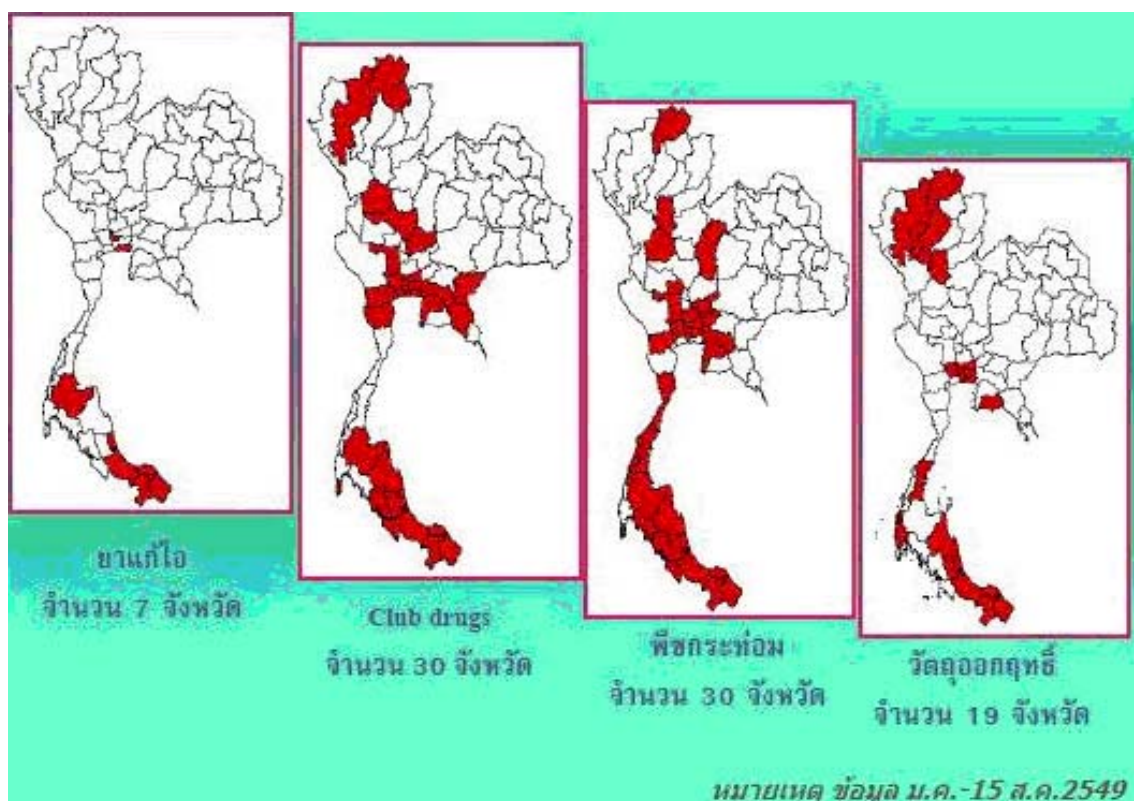
2.2 การเป็นพื้นที่ทางการค้า

ประเทศไทยมีการค้ายาเสพติดที่สำคัญ 3 ชนิด คือ การค้าเฮโรอีน การค้ากัญชา การค้ายาบ้า

- การค้าเฮโรอีน กระจายอยู่บริเวณพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย บริเวณที่ติดกับสามเหลี่ยมทองคำ พื้นที่ กรุงเทพมหานคร ภาคใต้ และชายแดนต่างประเทศ ซึ่งเชื่อมโยงกับชายแดนภายในประเทศ รวมทั้งชนกลุ่มน้อยในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ เฮโรอีน ส่วนใหญ่จะถูกลำเลียงไปยังต่างประเทศ แต่บางส่วนจำหน่ายในตลาดภายในประเทศไทย ในปัจจุบันเครือข่ายการค้าเฮโรอีน ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมและทำลายลงได้หลายเครือข่าย บางกลุ่มหยุดดำเนินการ บางกลุ่มไปค้ายาบ้าแทน

- การค้ากัญชา อยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานคร และภาคใต้ พื้นที่ดำเนินการส่วนใหญ่อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กัญชาที่รวบรวมได้จะส่งออกไปต่างประเทศเป็นหลัก ปัจจุบันกล่าวได้ว่าการค้ากัญชาน้อยลงมาก กลุ่มผู้ค้าจะไปดำเนินการในประเทศเพื่อนบ้าน การค้าในประเทศส่วนใหญ่เพื่อใช้เสพภายในประเทศ
- การค้ายาบ้า ยาบ้าได้แพร่กระจายอยู่ในทุกภูมิภาค ผู้ค้ามีกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆตั้งแต่ระดับรายใหญ่ ระดับกลาง และระดับย่อยในพื้นที่แพร่ระบาด เครือข่ายการค้ายาบ้า ไม่มีการจัดองค์กรที่ชัดเจนเหมือนกับเฮโรอีนและกัญชา แม้แต่ผู้ค้ารายย่อยบางครั้ง ก็สามารถไปจัดหา ยาเสพติดจากพื้นที่ผลิต บริเวณสามเหลี่ยมทองคำครั้งละเป็นปริมาณมากได้
- พืชกระท่อม มาจากภาคเหนือ 4 จังหวัด (กำแพงเพชร เชียงราย เพชรบูรณ์ สุโขทัย) ภาคกลาง 12 จังหวัด (ชัยนาท นครปฐม ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก นนทบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์) ภาคใต้ 13 จังหวัด (กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี ยะลา ะนอง สงขลา สุราษฎร์ธานี พัทลุง ภูเก็ต สตูล) และ กรุงเทพมหานคร
- ยาเสพติดเพื่อความบันเทิง (Club drugs) มาจากพื้นที่ภาคเหนือ 6 จังหวัด (เชียงใหม่ เชียงราย กำแพงเพชร พะเยา นครสวรรค์ เพชรบูรณ์) ภาคกลาง 13 จังหวัด (ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สระแก้ว สุพรรณบุรี จันทบุรี) ภาคใต้ 10 จังหวัด (ตรัง นราธิวาส ยะลา สงขลา สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ปัตตานี พัทลุง ภูเก็ต สตูล) และกรุงเทพมหานคร
- ยาแก้ไข้มาจากพื้นที่ภาคใต้ 4 จังหวัด (ยะลา นราธิวาส ปัตตานี และสงขลา) ภาคกลาง 3 จังหวัด (นนทบุรี สมุทรปราการ สุพรรณบุรี) วัตถุประสงค์มาจากการพื้นที่ภาคเหนือ 5 จังหวัด (เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน สุโขทัย) ภาคกลาง 5 จังหวัด (นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ นครปฐม ระยอง) ภาคใต้ 8 จังหวัด (ชุมพร พัทลุง นครศรีธรรมราช สงขลา ยะลา พังงา ปัตตานี นราธิวาส) และกรุงเทพมหานคร

แผนภาพที่ 5.1 พื้นที่แพร่ระบาดของยาแก้ไข Club drugs พืชกระท่อม และวัตถุออกฤทธิ์

ที่มา สำนักงาน ป.ป.ส., 2549

พื้นที่ปัญหายาเสพติดที่ยังดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องมี 3 กลุ่ม พื้นที่ปัญหาหลักที่มีขนาดปัญหามากกว่า 60 % ของปัญหาเสพติดทั้งประเทศประกอบด้วย

- 1) กลุ่มพื้นที่ค้าและแพร่ระบาดในกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล ซึ่งเป็นกลุ่มพื้นที่ปัญหามากที่สุด
- 2) กลุ่มพื้นที่ค้าและแพร่ระบาดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติมากที่สุด
- 3) กลุ่มพื้นที่ในเขตเมืองของอำเภอเมืองและอำเภอหลักในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของยาเสพติดมากในแต่ละจังหวัด

พื้นที่แพร่ระบาดยาเสพติดรุนแรง 17 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ กำแพงเพชร ขอนแก่น อุบลราชธานี กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา นครปฐม สมุทรปราการ นนทบุรี ชลบุรี นครศรีธรรมราช สงขลา และกรุงเทพมหานคร

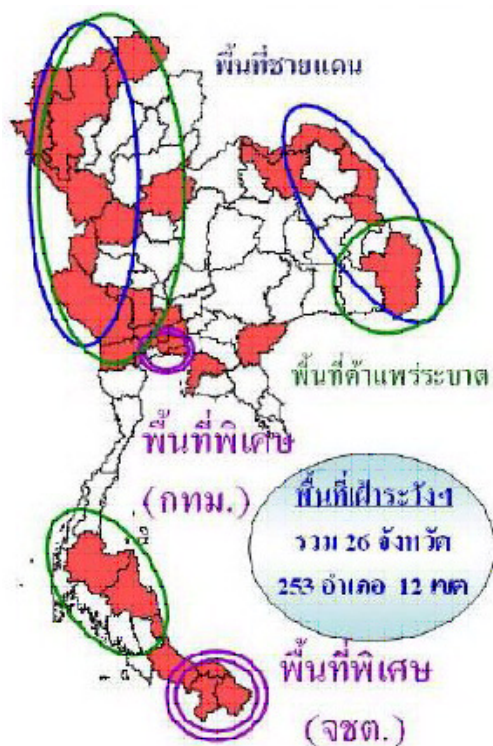
หมู่บ้านหรือชุมชนที่ปรากฏว่ามีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีจำนวนทั้งสิ้น 3,646 หมู่บ้าน/ชุมชน อยู่ในภาคกลาง 1,163 หมู่บ้าน/ชุมชน ภาคเหนือ 1,010 หมู่บ้าน/ชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 798 หมู่บ้าน/ชุมชน ภาคใต้ 402 หมู่บ้าน/ชุมชน และกรุงเทพมหานคร 273 หมู่บ้าน/ชุมชน

การกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ พื้นที่เฝ้าระวังชายแดน 12 จังหวัด พื้นที่ค้าและแพร่ระบาด 18 จังหวัด พื้นที่พิเศษได้แก่พื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวม 26 จังหวัด 253 อำเภอ 12 เขต

ปัญหาเสพติดไม่ใช่ปัญหาที่แยกตัวเป็นเอกเทศ แต่เกี่ยวข้องกับปัญหาอื่นๆ รวมทั้งกระทบต่อศีลธรรมและความสงบเรียบร้อย ซึ่งนโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาลหลายสมัยผ่านมามีการดำเนินการในหลายรูปแบบ ทั้งวางมาตรการป้องกันปราบปราม และออกกฎหมายพิเศษเพื่อการยึดทรัพย์และการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะผู้จำหน่ายอย่างหนัก แต่ผู้ค้า ผู้จำหน่ายก็มีได้เกรงกลัวต่อมาตรการที่นำมาใช้บังคับ จนในที่สุดแล้วในปี 2546 รัฐบาลได้จัดให้เป็นภาวะวิกฤตแห่งชาติที่จะต้องทำการระงับกวาดล้างยาเสพติดให้หมดจากแผ่นดินไทย โดยการประกาศสงครามยาเสพติด

ประเทศไทยนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นประเทศที่ต้องเผชิญหน้าและประสบกับปัญหาเสพติดมากกว่าประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้เนื่องจากเกิดมิติของปัญหาเสพติดในทุกมิติของปัญหาทั้งการแพร่ระบาด การเป็นแหล่งผลิต การค้าและการลำเลียง ซึ่งปัญหาได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและคุณภาพของประชากรในประเทศ สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดได้มียาเสพติดชนิดอื่นเพิ่มขึ้น การแพร่ระบาดของยาเสพติดในอดีต คือ การใช้ยาบ้าได้เริ่มขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากนั้นแพร่ระบาดไปในชุมชนทั่วทุกจังหวัด มีการเสพยาบ้าในกลุ่มเด็กนักเรียนมัธยม กลุ่มคนงานในโรงงาน พนักงานสถานประกอบการ สถานบริการ ฯลฯ จนส่งผลให้การแพร่ระบาดของยาบ้า มีความรุนแรงทั่วประเทศ นอกจากนี้ ได้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อเสพยาบ้าในลักษณะปาร์ตี้ยาบ้า และนำไปสู่การใช้ยาเสพติดชนิดใหม่ๆ เช่น ยาไอซ์ (Ice) ยาเค (เคตามีน) โคเคน ผง และพัฒนามาเป็นการเสฟโคเคนชนิดผลึก ที่รู้จักกันในชื่อ Free Base หรือ Crack (สำนักงานป.ป.ส., 2547: 3)

แผนภาพที่ 5.2 แผนที่แสดงแผนที่เฝ้าระวังปัญหายาเสพติด 26 จังหวัด

พื้นที่เฝ้าระวังชายแดน 12 จังหวัด ได้แก่

ภาคเหนือ (4) : เชียงใหม่ เชียงราย ตาก แม่ฮ่องสอน

ภาค อ.พ. (4) : หนองคาย นครพนม อุบลราชธานี สุกดาหาร

ภาคกลาง (2) : กาญจนบุรี สระแก้ว

ภาคใต้ (2) : นราธิวาส สงขลา

พื้นที่กักและแพร่ระบาด 18 จังหวัด ได้แก่

ภาคเหนือ (5) : เชียงใหม่ เชียงราย กำแพงเพชร ตาก พะเยา

ภาค อ.พ. (1) : อุบลราชธานี

ภาคกลาง (8) : สมุทรปราการ นครปฐม ปทุมธานี ชลบุรี

ราชบุรี กาญจนบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี

ภาคใต้ (3) : สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา

พื้นที่พิเศษ : กทม. ปริมณฑล (สมุทรปราการ นครปฐม
ปทุมธานี สมุทรสาคร)

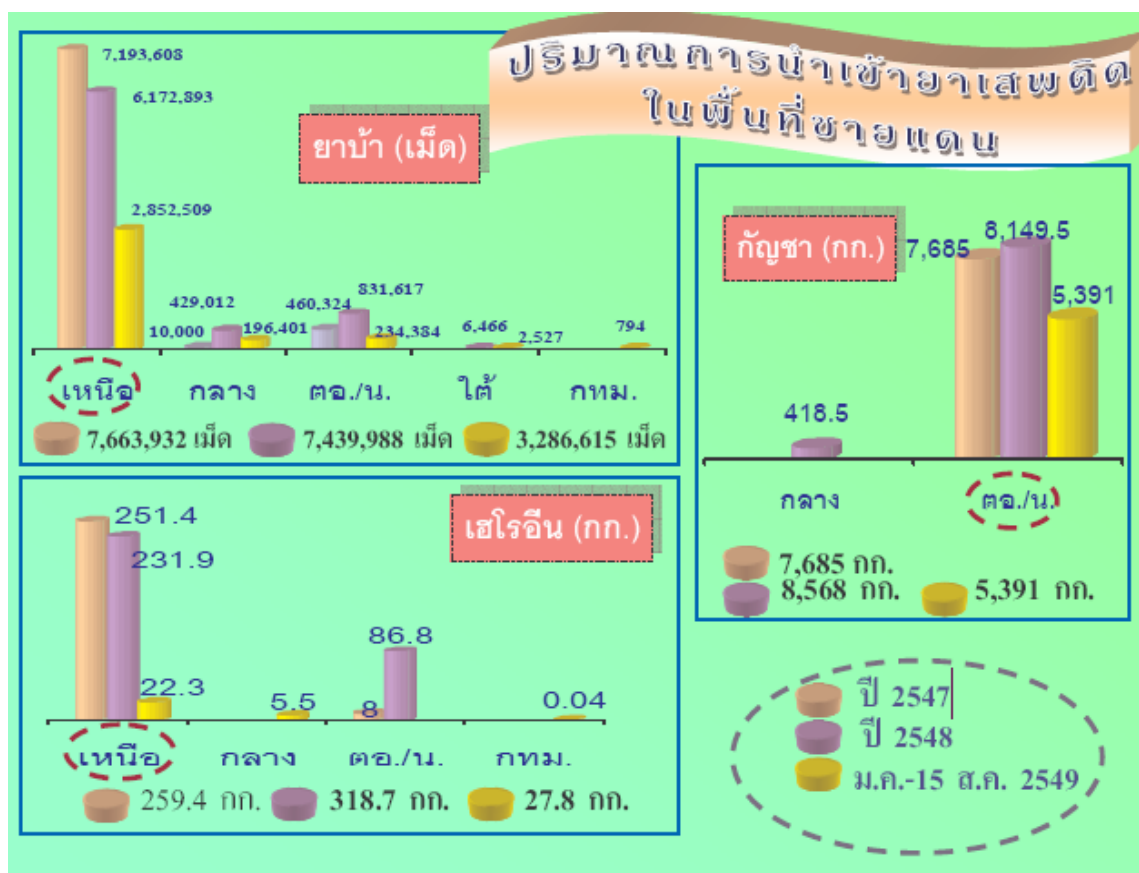
: 3 จชต. (ยะลา นราธิวาส สงขลา)

ที่มา สำนักงาน ป.ป.ส., 2549

2.3 การลักลอบลำเลียงยาเสพติดไปต่างประเทศ

ปริมาณการนำเข้ายาเสพติดในพื้นที่ชายแดนจากการจับกุม พบว่า ยาบ้าและเฮโรอีนมีปริมาณนำเข้าสูงสุดในภาคเหนือ ส่วนกัญชามีปริมาณนำเข้ามากในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขณะที่ยาไอซ์พบการนำเข้ามากในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยาอี พบมากโดยนำเข้าในภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร โคลนมีการนำเข้าที่กรุงเทพมหานครมากเช่นกัน และเคตามีนมีการนำเข้าในพื้นที่ภาคเหนือในปริมาณมากที่สุด

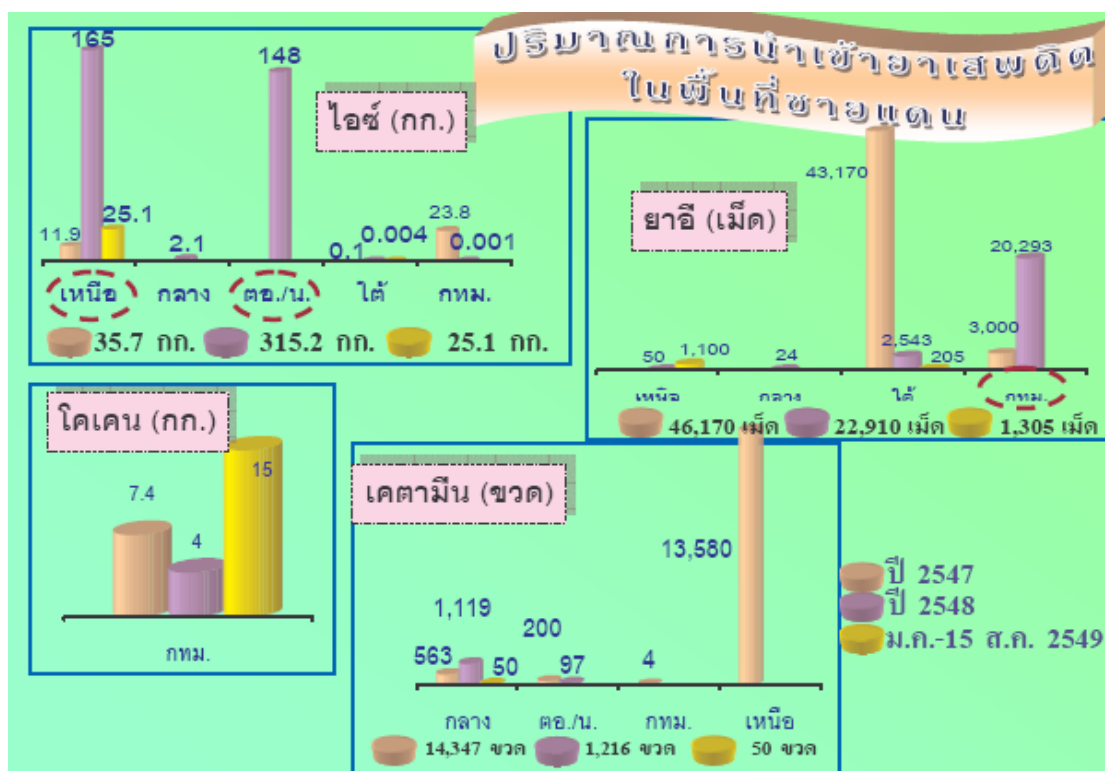
แผนภาพที่ 5.3 ปริมาณการนำเข้ายาบ้า กัญชา และเฮโรอีน ในพื้นที่ชายแดน

ที่มา สำนักงาน ป.ป.ส., 2549

สัดส่วนยาเสพติดในตลาด จากข้อมูลปี 2549 พบว่าเป็นกลุ่มยาเสพติดหลัก ได้แก่ ยาบ้า ร้อยละ 73.3 กลุ่มยาเสพติดดั้งเดิม ได้แก่ เฮโรอีน กัญชา ฝิ่น สารระเหย และกระท่อม ร้อยละ 24 และกลุ่มยาเสพติดใหม่ ได้แก่ วัตถุออกฤทธิ์ และยาแก้ไอ ร้อยละ 2.7 เมื่อพิจารณาแยกชนิดยาเสพติดพบว่ายาบ้ามีสัดส่วนในตลาดมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 61.4 ในปี 2546 เป็นร้อยละ 73.3 ในปี 2547 แต่มีปริมาณยาเสพติดที่จับกุมได้ลดลง ขณะที่ยาไอซ์แม้ว่าจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นแต่ปริมาณยาที่จับกุมได้ลดลงจาก 322 กิโลกรัม ในปี 2548 เป็น 76.9 ในปี 2549

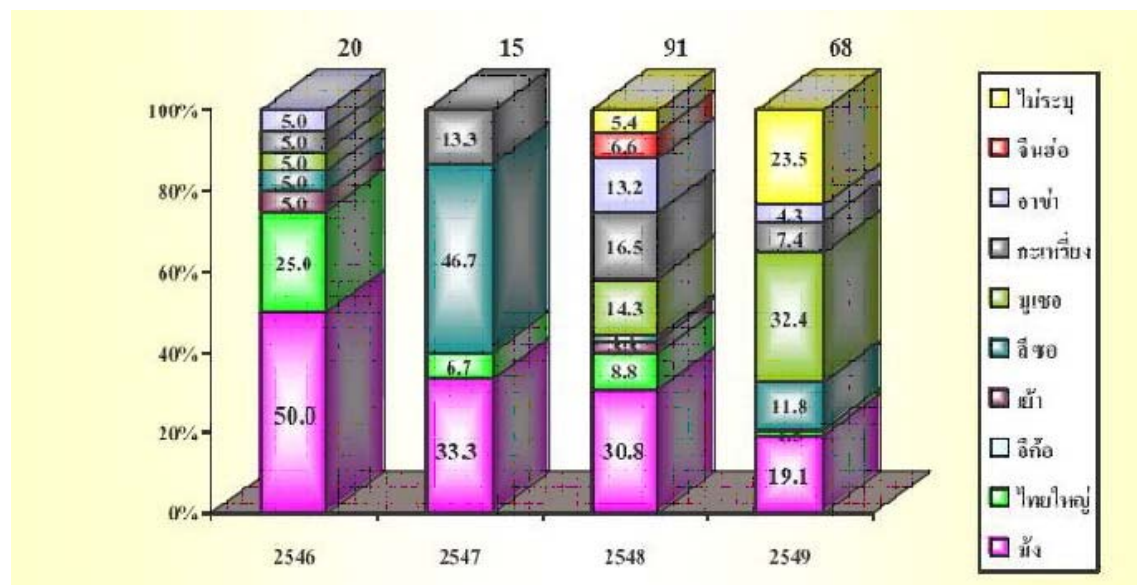
แผนภาพที่ 5.4 ปริมาณการนำเข้ายาไอซ์ ยาอี โคเคน และเคตามีน ในพื้นที่ชายแดน

ที่มา สำนักงาน ป.ป.ส., 2549

เนื่องจากประเทศไทย มีส่วนที่ติดกับพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญของโลกแห่งหนึ่ง จึงทำให้ไทยมีส่วนในการผลิตยาเสพติดประเภทฝิ่น และเฮโรอีน ซึ่งผลิตมากในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ นอกจากนั้นแล้ว ในปัจจุบันยังมีการผลิตยาบ้าในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำด้วย ยาเสพติดที่มีการผลิตในประเทศไทยอีกชนิดหนึ่ง คือ กัญชา ซึ่งมีมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างไรก็ตาม สำหรับการเป็นแหล่งผลิตของประเทศไทยนั้น ในปัจจุบันได้ลดปริมาณลงอย่างมาก โดยเฉพาะฝิ่น เฮโรอีน และกัญชา จนอยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้ ในส่วนของการผลิตยาบ้าได้มีการย้ายแหล่งผลิตไปอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่ มีลักษณะปลูกฝิ่นในพื้นที่รัฐฉานตอนใต้ เขตติดต่อกับ จังหวัดแม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ และรัฐกะยาของประเทศพม่าจำนวน 95,000 ไร่ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2548 แหล่งผลิตยาเสพติดนอกประเทศในพม่ามี 12 แห่ง ผลิตทั้งยาบ้า เฮโรอีน และไอซ์ กลุ่มผู้ผลิตหลักยังคงเป็น กกล.ว้า โกกั้ง อดีตกลุ่มลูกน้องของขุนส่า จินฮ่อ และลีซอ ในประเทศ สปป.ลาว มี 6 แห่ง กัมพูชา 1 แห่ง ผลิตอัดเม็ดยาบ้า และในมาเลเซีย 1 แห่งผลิตไอซ์

แผนภาพที่ 5.5 สัดส่วนชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่ถูกจับกุมคดีค้ายาเสพติด ปี พ.ศ. 2546- 15 สิงหาคม พ.ศ. 2549

ที่มา สำนักงาน ป.ป.ส., 2549

หมายเหตุ เฉพาะผู้ถูกจับกุมคดีผลิต นำเข้า ส่งออก ครอบครองเพื่อจำหน่าย จำหน่าย

ยาเสพติดประเภทฝิ่น เฮโรอีน กัญชา และเมทแอมเฟตามีน ทั้งที่ผลิตในประเทศ และผลิตจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้ถูกลักลอบนำเข้าประเทศไทยบริเวณชายแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางนั้น ได้ถูกส่งไปยังแหล่งแพร่ระบาดภายในประเทศ และอีกส่วนหนึ่งจะถูกส่งต่อไปยังต่างประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีการคมนาคมที่สะดวกทั้งภายในประเทศและติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และการเปิดตลาดการค้าเสรีระหว่างประเทศ กลุ่มการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศจึงอาศัยช่องว่างดังกล่าวลักลอบค้ายาเสพติดผ่านประเทศไทย โดยยาเสพติดที่มีการลักลอบลำเลียงและผ่านประเทศไทยที่สำคัญได้แก่ เฮโรอีน กัญชา ฝิ่น เมทแอมเฟตามีน ยางกัญชา เอ็กซ์ตาซี และโคเคน ลำเลียงผ่านประเทศไทย โดยวิธีการลำเลียงทั้งทางอากาศ ทางบก ทางทะเล และทางไปรษณีย์หรือบริการรับ-ส่งพัสดุของเอกชน

ชนิดยาเสพติดสำคัญที่มีการนำเข้า

1. ยาบ้า เป็นยาเสพติดหลักที่พบการนำเข้ามากที่สุดโดยมีแนวโน้มลดลง ในปี 2549 (ม.ค. - ส.ค.2549) จับการนำเข้าได้จำนวน 3.2 ล้านเม็ด ในขณะที่ปี 2548 จับกุมได้ 7.4 ล้านเม็ด

2. กัญชา ยังคงพบการนำเข้าจากประเทศลาวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะทางด้านจังหวัดหนองคาย นครพนม และมุกดาหาร ตั้งแต่เดือนมกราคม 15 สิงหาคม 2549 จับกุมได้ จำนวน 5,391 กิโลกรัม
3. เฮโรอีน การนำเข้ามีแนวโน้มลดลงเช่นกัน ส่วนใหญ่นำเข้าทาง อ.แม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยในปี 2549 จับกุมได้จำนวน 27.8 กิโลกรัม
4. ยาเสพติดในกลุ่มยาเสพติดเพื่อความบันเทิง (Club Drugs) ในปี 2549 พบการนำเข้าทั้ง ไอซ์ เอ็กซ์ตาซี เคตามีน และโคเคนโดยเอ็กซ์ตาซี และไอซ์ พบการนำเข้าทางด้าน จังหวัดเชียงราย และสงขลา เคตามีนนำเข้าทางด้าน จังหวัดสระแก้ว และโคเคน ซึ่งมีปริมาณการนำเข้าเพิ่มมากขึ้น โดยจับกุมได้จำนวน 15 กิโลกรัม ส่วนใหญ่นำเข้าทางท่าอากาศยานกรุงเทพ

2.4 ช่องทางการนำเข้ายาเสพติด

ช่องทางการนำเข้ายาเสพติดส่วนใหญ่นำเข้าทางช่องทางธรรมชาติตามหมู่บ้านหรือชุมชนโดยมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 73.4 ในปี 2547 เป็นร้อยละ 83.4 ในปี 2549 รองลงมานำเข้าทางด่านถาวร และจุดผ่อนปรน โดยด่านถาวรที่มีการนำเข้าอย่างต่อเนื่องยังคงเป็นด่านแม่สาย – ท่าจี้เหล็ก จังหวัดเชียงราย ด่านท่าเรือเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ด่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว จังหวัดหนองคาย ช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี ช่องสะง่า จังหวัดศรีสะเกษ ช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ด่านคลองลึก – ปอยเปต จังหวัดสระแก้ว จุดผ่านแดนท่าเรือระนอง จังหวัดระนอง ด่านศุลกากรเบตง จังหวัดยะลา ด่านสุโขทัย-โกลก จังหวัดนราธิวาส และด่านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา

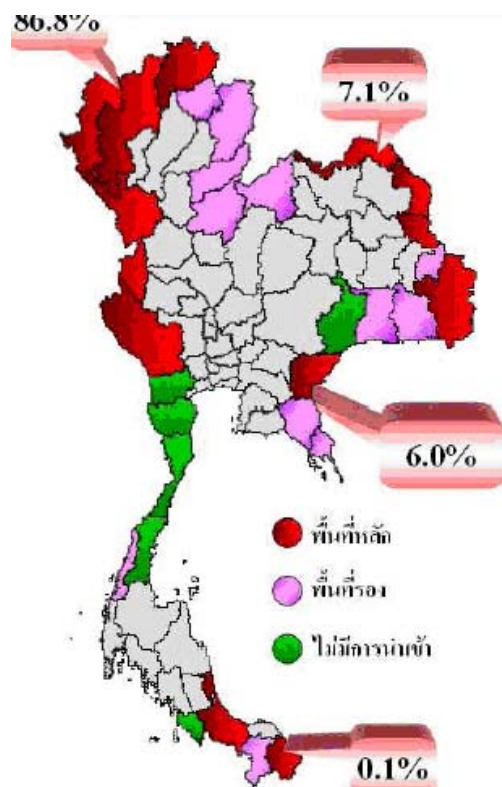
พื้นที่ที่มีการนำเข้ายาเสพติดมากอย่างต่อเนื่อง มีจำนวน 12 จังหวัด 29 อำเภอ ส่วนใหญ่ร้อยละ 86.8 นำเข้าทางภาคเหนือ รองลงมาร้อยละ 7.1 นำเข้าทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 6.0 นำเข้าทางภาคกลาง และร้อยละ 0.1 นำเข้าทางภาคใต้

แผนภาพที่ 5.6 สัดส่วนการนำเข้ายาบ้าตามช่องทางต่างๆ ปี 2547-2549

ที่มา สำนักงาน ป.ป.ส., 2549

แผนภาพที่ 5.7 พื้นที่นำเข้ายาเสพติดซ้ำซาก

■ พื้นที่ชายแดนหลักที่มีการนำเข้ายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง 12 จว. 29 อำเภอ

● เชียงใหม่	● เชียงราย
● แม่ฮ่องสอน	● ตาก
● หนองคาย	● นครพนม
● มุกดาหาร	● อุบลราชธานี
● สระแก้ว	● กาญจนบุรี
● นราธิวาส	● สงขลา

ที่มา สำนักงาน ป.ป.ส., 2549

ชายแดน และพื้นที่จังหวัดที่สำคัญ รวมทั้งการดำเนินการด้านข่าว สืบสวน ติดตาม จับกุมกลุ่มผู้ค้า ยาเสพติดที่สำคัญ การขยายผลการจับกุม การยึดและอายัดทรัพย์สิน การนำมาตรวจทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้านต่างๆ มาบังคับใช้

การลักลอบนำยาบ้าและเฮโรอีนด้านพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อำเภอแม่สาย อำเภอ เชียงดาว และอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อไปจำหน่ายในพื้นที่ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล ยังมีปริมาณค่อนข้างสูง ยาบ้า และกัญชา ลักลอบนำเข้าทางชายแดนด้านตะวันออกเฉียง- เหนือมากขึ้นทั้งปริมาณและความถี่ บางส่วนถูกนำเข้าไทยทางภาคตะวันออก ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจาก นโยบายเข้มงวดในการปราบปรามยาเสพติดของประเทศสหภาพพม่า ประกอบกับการปราบปราม ยาเสพติดอย่างต่อเนื่องของไทย การกดดันจากสาธารณรัฐจีน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเส้นทาง นำเข้าแนวชายแดนดังกล่าว¹⁵

ยาบ้ายังเป็นตัวยาลึกที่มีการค้า การแพร่ระบาดอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ พื้นที่สำคัญคือภาค กลาง กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล ซึ่งเป็นทั้งแหล่งพักคอย จุดติดต่อส่งมอบ พื้นที่การค้าและการแพร่ ระบาด รองลงมาได้แก่ กัญชา ไอซ์ เอกซ์ตาซี พืชกระท่อม มีการแพร่ระบาดรุนแรงมากขึ้น ในพื้นที่ ภาคใต้ รวมถึงพื้นที่กรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ ยังพบกลุ่มการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศชาวแอฟริกันที่มีเครือข่ายการค้า เชื่อมโยงทั่วโลกเข้ามาเคลื่อนไหวโดยใช้ประเทศไทยเป็นจุดจัดหาเฮโรอีน และลักลอบนำเข้าโคเคน มาจำหน่ายให้ผู้ค้าปลีกหรือผู้เสพในประเทศหรือส่งต่อไปยังประเทศที่สาม ส่งผลให้มีการจับกุม บุคคลในเครือข่ายนี้ รวมถึงหญิงไทยซึ่งเป็นผู้ค้าเลียงมากขึ้นทั้งในและต่างประเทศ

การจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง เดือนธันวาคม 2550 มีการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศดังนี้¹⁶

1. จำนวนคดี 97,573 คดี โดยจำนวนนี้มีคดีที่ไม่ทราบผู้กระทำความผิด 557 คดี
2. จำนวนผู้ต้องหา 106,617 คน ในจำนวนนี้ เป็นผู้ต้องหารายใหม่ 73,696 คน
3. น้ำหนักของกลางจำแนกเป็น

เมทแอมเฟตามีน	1291.24	กิโลกรัม (ประมาณ 14.34 ตันเมต)
เฮโรอีน	293.37	กิโลกรัม
เอ็กซ์ตาซี (ยาอี)	28.39	กิโลกรัม (ประมาณ 113,573 เม็ด)
ไอซ์	47.44	กิโลกรัม

¹⁵ สำนักปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ พ.ศ.2550, หน้า 2

¹⁶ อ้างแล้ว สำนักปราบปรามยาเสพติด ฯ

โคคาอิน (โคเคน)	861.2	กิโลกรัม
คีตามีน	18.72	กิโลกรัม
โคเคอิน	2.97	กิโลกรัม
กัญชาแห้ง	861.02	กิโลกรัม
กัญชาสด	15,384.04	กิโลกรัม
ยางกัญชา	2,077.16	กิโลกรัม
ฝิ่นดิบ	1.65	กิโลกรัม
ฝิ่นสุก	138.27	กิโลกรัม
พืชฝิ่น	1.89	กิโลกรัม
พืชกระท่อม	1,566.81	กิโลกรัม
สารระเหย	41,91.03	กิโลกรัม
วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท	43.42	กิโลกรัม
ยาเสพติดอื่นๆ	50,444.81	กิโลกรัม
เช่น เมล็ดฝิ่น ยางกัญชา มอร์ฟีน เห็ดขี้ควาย		

ตารางที่ 5.8 สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศตั้งแต่ปี 2546-2550

ปี	จำนวนคดี	จำนวนผู้ต้องหา	ของกลาง (เม็ด)
2546	63,593	68,063	71,526,124
2547	34,900	38,778	31,263,517
2548	50,671	56,111	17,786,091
2549	59,272	65,378	13,849,816
2550	75,552	82,016	14,347,156

ที่มา สำนักปราบปรามยาเสพติดฯ. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ พ.ศ.2550. หน้า 73

ตารางที่ 5.9 สถิติการจับกุมคดีสารระเหยทั่วประเทศ

ปี	จำนวนคดี	จำนวนผู้ต้องหา	น้ำหนัก (กิโลกรัม)
2546	15,410	15,712	535.56
2547	8,824	9,115	278.47
2549	7,619	7,847	231.29
2550	6,013	6,129	130.93

ที่มา สำนักปราบปรามยาเสพติดฯ. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ พ.ศ.2550. หน้า 87

ตารางที่ 5.10 สถิติจำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติดรายสำคัญตั้งแต่ ปีพ.ศ.2546-2550

ปี	จำนวนคดีทั่วประเทศ	จำนวนคดีรายสำคัญ	ร้อยละ
2546	102,333	3,568	3.48
2547	55,472	3,914	7.05
2548	67,131	3,943	5.87
2549	82,864	4,750	7.73
2550	97,573	4,478	4.58

ที่มา สำนักปราบปรามยาเสพติดฯ. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ พ.ศ.2550. หน้า 9

3. การประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

3.1 การประเมินผลการปฏิบัติงานและความพึงพอใจของประชาชน

จากผลการวิจัยเชิงประเมินผลเรื่องการปฏิบัติการรวมพลังไทยทั้งชาติขจัดยาเสพติดในสายตาสาธารณชน: กรณีศึกษาประชาชนใน 39 จังหวัดของประเทศของสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ จำนวนทั้งสิ้น 10,651 ตัวอย่าง ซึ่งดำเนินโครงการระหว่างวันที่ 21 สิงหาคม-10 กันยายน 2549 ผลการสำรวจพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 75.1 ระบุเคยรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของปฏิบัติการรวมพลังไทยทั้งชาติขจัดยาเสพติดช่วงระหว่างวันที่ 1 มีนาคม-31 สิงหาคม 2549 และร้อยละ 84.6 รับรู้รับทราบปฏิบัติการรวมพลังไทยทั้งชาติขจัดยาเสพติดผ่านกิจกรรมแก้ปัญหาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชน โดยร้อยละ 59.7 ระบุว่าทราบว่าเป็นการจัดกำลังปิดล้อม/ตรวจค้นสถานที่ต้องสงสัยในหมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ 59.2 ระบุว่าเป็นการปราบปรามจับกุมผู้ค้ายาเสพติด และร้อยละ 57.8 ระบุว่าเป็นการกำจัดแหล่งมั่วสุมยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

การปฏิบัติการด้านการแก้ไขปัญหาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด พบว่า ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 60.6 ระบุในลักษณะที่ดีเหมือนเดิมจนถึงดีขึ้น โดยร้อยละ 58.3 ระบุเป็นการค้นหาผู้เสพ/ผู้ติดยาในหมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ 52.0 ระบุเป็นการนำผู้เสพผู้ติดยาเข้าสู่ระบบการบำบัดรักษา และร้อยละ 51.7 ระบุเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

การปฏิบัติการด้านการป้องกันผู้เสพผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 72.1 ระบุในลักษณะที่ดีเท่าเดิมจนถึงดีขึ้น โดยร้อยละ 75.4 ระบุเป็นการจัดส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ 70.1 ระบุเป็นการให้ข่าวสารความรู้เรื่องยาเสพติดแก่ประชาชน และร้อยละ 68.1 ระบุเป็นการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

อย่างไรก็ตาม มีประชาชนร้อยละ 21.7 ที่เคยแจ้งเบาะแสเรื่องยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร้อยละ 34.6 ของกลุ่มที่เคยแจ้งเบาะแสระบุเจ้าหน้าที่รัฐไม่ได้มีการดำเนินการ

ใดๆ ในขณะที่ร้อยละ 65.4 ระบุมีการดำเนินการหลังรับแจ้งเบาะแส แต่ที่น่าพิจารณาคือ ประชาชนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 62.3 ไม่ค่อยมั่นใจถึงไม่มั่นใจในความปลอดภัยต่อการแจ้งเบาะแสเรื่องยาเสพติด ในขณะที่ร้อยละ 19.1 ก่อนข้างมั่นใจและร้อยละ 18.6 มั่นใจ

การสำรวจความพอใจของสาธารณชนต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลโดยภาพรวมพบว่า ตัวอย่างร้อยละ 50.7 ระบุพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 35.4 ระบุพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 13.9 ระบุพึงพอใจในระดับน้อยถึงไม่พอใจเลย ซึ่งเมื่อจำแนกออกตามพื้นที่ของสำนักงาน ป.ป.ส.ภาค/กองบัญชาการตำรวจยุทธภาค 1-9 และกรุงเทพมหานครนั้น พบว่ามีเพียงพื้นที่ของภาค 4 (ร้อยละ 74.7) ภาค 3 (ร้อยละ 73.1) ภาค 5 (ร้อยละ 58.2) และภาค 6 (ร้อยละ 53.8) เท่านั้นที่มีสัดส่วนของตัวอย่างที่ระบุความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุดซึ่งสูงกว่าความพึงพอใจโดยภาพรวม และเมื่อเปรียบเทียบกับผลสำรวจในช่วงปฏิบัติการครั้งที่สองในปี พ.ศ. 2547 พบว่า สัดส่วนของประชาชนที่พอใจระดับปานกลางถึงมากที่สุดลดลงจากร้อยละ 95.6 เหลือร้อยละ 86.1

เมื่อสอบถามถึงความจริงใจของเจ้าหน้าที่รัฐในการแก้ปัญหายาเสพติดระดับหมู่บ้าน/ชุมชนเปรียบเทียบกับผลสำรวจในช่วงปฏิบัติการปี พ.ศ. 2547 พบว่า สัดส่วนของประชาชนที่เห็นว่าเจ้าหน้าที่รัฐเอาจริงเอาจังระดับปานกลางถึงมากที่สุดลดลงจากร้อยละ 91.0 เหลือร้อยละ 82.2

เมื่อสอบถามถึงการทำงานขององค์กรเครือข่ายภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่าส่วนใหญ่หรือร้อยละ 81.6 เห็นว่ามีการทำงานอย่างจริงจังเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดในระดับปานกลางถึงมากที่สุด

ประเด็นที่น่าพิจารณาคือสถานการณ์ปัญหายาเสพติดระดับ “รุนแรง” ในความรู้สึกของประชาชนลดลงจากการสำรวจเพียงเล็กน้อยจากร้อยละ 5.5 ในการสำรวจช่วงปลายปี พ.ศ. 2548 เหลือร้อยละ 4.0 ในการสำรวจครั้งนี้ แต่ในทางสถิติไม่ถือว่าแตกต่างกัน ยิ่งไปกว่านั้น หากพิจารณาเปรียบเทียบกับผลการกวาดล้างครั้งที่ 2 ของปี พ.ศ. 2547 พบว่าระดับความรุนแรงในความรู้สึกของประชาชนกลับสูงขึ้นจากร้อยละ 1.8 มาอยู่ที่ร้อยละ 4.0

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดสถานการณ์บางตัวจากประสบการณ์จริงของประชาชน พบว่า ประชาชน 1 ใน 5 หรือร้อยละ 20.2 เห็นว่ามีผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชนของตนเอง เพิ่มขึ้นจากการสำรวจครั้งก่อนร้อยละ 5.9 และพบว่าประชาชนร้อยละ 14.7 พบเห็นแหล่งมั่วสุมเสพยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเองเพิ่มขึ้นจากการสำรวจครั้งก่อนร้อยละ 7.0 โดยพบแหล่งมั่วสุมเสพยาเสพติดสามอันดับแรกได้แก่ มุมอับ/ ที่ลับตาคน/ ที่รกร้างว่างเปล่า ร้อยละ 38.2 อันดับสองได้แก่ บ้านพักอาศัยร้อยละ 29.5 และอันดับสามได้แก่ หอพัก/คอนโดมิเนียม/ บ้านเช่า ร้อยละ 26.1 ตามลำดับ

เมื่อสอบถามถึงผู้ค้ายาเสพติดในประสบการณ์พบเห็นของประชาชน พบว่า ร้อยละ 7.8 ระบุมีผู้ค้ายาเสพติดในหมู่บ้านชุมชนของตนเอง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากการสำรวจครั้งก่อนเล็กน้อยร้อยละ 1.8 อย่างไรก็ตาม ประชาชนร้อยละ 7.0 เห็นว่ามีแหล่งซื้อขายยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง

สอดคล้องกับผลสำรวจที่พบว่าร้อยละ 52.5 ระบุว่าหาซื้อยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเองได้ค่อนข้างยากจนถึงหาซื้อไม่ได้เลย สำหรับราคาเฉลี่ย ค่ายาบ้าภาพรวมของประเทศอยู่ที่เม็ดละ 281.72 บาท

สำหรับแนวทางที่สาธารณชนต้องการให้รัฐบาลดำเนินการแก้ปัญหาเสพติดสามอันดับแรก ได้แก่ ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 80.3 ต้องการให้ปราบปรามจับกุมผู้ค้า/ผู้ผลิต อันดับสองหรือร้อยละ 71.3 ต้องการให้ยึดทรัพย์ผู้ค้า/ผู้ผลิต และอันดับที่สามหรือร้อยละ 70.8 ต้องการให้ลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

จากการสำรวจครั้งนี้ นักวิจัยชี้ว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดของเจ้าหน้าที่รัฐเริ่มลดลงอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่สถานการณ์ปัญหาเสพติดในหลายพื้นที่ยังคงมีอยู่ในระดับที่รุนแรงเหมือนเดิม เช่นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค 1 ตำรวจภูธรภาค 2 ภาค 7 ภาค 8 และภาค 9 เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องเร่งดำเนินการปรับยุทธศาสตร์ปลอดปัญหาเสพติด โดยเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและใช้ยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมขับเคลื่อนปัญหาเสพติดสู่สภาวะปลอดยาเสพติดอย่างยั่งยืน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชุมชนหมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข ยุทธศาสตร์ชุมชนหมู่บ้านพอเพียง และยุทธศาสตร์ชุมชนหมู่บ้านเข้มแข็ง

3.2 การประเมินผลการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ฯ ของฝ่ายกฎหมายและสิทธิมนุษยชน

ตามที่มีนโยบายและยุทธศาสตร์การปราบปรามยาเสพติดให้โทษและการนำนโยบายไปปฏิบัติจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียง และทรัพย์สินของประชาชน กรมสอบสวนคดีพิเศษ พิจารณารายงานสรุปข้อเท็จจริงเบื้องต้นในที่ประชุมคณะกรรมการอิสระตรวจสอบ ในวันที่ 22 ธันวาคม 2550 นายคณิต ณ นคร เป็นประธานการศึกษาวิเคราะห์เรื่องการปราบปรามยาเสพติดและคดีฆาตกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบายต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน พ.ศ. 2546

สำหรับสาระสำคัญของรายงานข้างต้นระบุถึงความเป็นมาของปัญหาเสพติดจนนำไปสู่การกำหนดนโยบายต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ โดยภายหลังการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาในวันที่ 26 ก.พ. 2544 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดซึ่งมีเป้าหมายสำคัญคือ การสกัดกั้น ปราบปรามผู้ผลิต ผู้ลำเลียง ผู้จำหน่าย และผู้ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง เต็มขนาดและรวดเร็ว รวมทั้งให้ขยายหมู่บ้านและชุมชนปลอดยาเสพติดให้ได้ อย่างต่ำร้อยละ 25

ต่อมาวันที่ 14 ม.ค. 2546 พ.ต.ท.ทักษิณ ได้ประชุมมอบหมายและชี้แจงนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแก่ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด และหัวหน้าส่วน

ราชการที่เกี่ยวข้อง โดยกำชับว่ารัฐบาลถือว่ายาเสพติดทำลายความมั่นคงของชาติ “ต้องทำสงครามสู้รบให้แตกหัก และเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องมีการบาดเจ็บบ้าง ต้องไม่มีคำว่าปรานีกับคนค้ายาเสพติด” ระยะเวลาการดำเนินการ 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์- 30 เมษายน 2546 ภายหลังการมอบนโยบายของพ.ต.ท.ทักษิณ มีคำสั่งตั้งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) เป็นองค์กรอำนวยการระดับชาติ และให้กระทรวงมหาดไทยจัดตั้ง ศตส.ระดับจังหวัด (ศตจ.) และระดับอำเภอ (ศตอ.) ขึ้น และนำไปสู่การมีหนังสือด่วนที่สุดส่งถึง ศตจ.และศตอ.ทุกพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 4-5 ฉบับ เช่น หนังสือด่วนที่สุด เรื่องการดำเนินการตามข้อสั่งการของนายฯ และเรื่องการซักซ้อมความเข้าใจการดำเนินงานของ ศตส. โดยสั่งการให้รวบรวมเป้าหมายจำนวนผู้ผลิต ผู้ค้า ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้เสพ และจำนวนหมู่บ้านที่เตรียมเข้าสู่กระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ข้อมูลถูกรวบรวมในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 ส่งภายในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2546 หลังจากนั้นให้ศตส. รายงานข้อมูลต่อกระทรวงมหาดไทยทุก 10 วัน โดยเฉพาะจำนวนผู้ผลิต และผู้ค้า เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินผล

หนังสือด่วนที่สุดของกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การกำหนดตัวชี้วัดด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในช่วง 3 เดือน ซึ่งกำหนดให้บัญชีรายชื่อผู้ค้า และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามที่ ศตจ.และ ศตอ.ได้รวบรวมไว้เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 ต้องหมดสิ้นไป โดยตัวชี้วัดสำคัญที่ถูกกำหนดขึ้นตามหนังสือด่วนที่สุด ที่ มท.0211.1/ว436 ได้แก่ จำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดต้องหมดสิ้นไปในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2546 จำนวนผู้ผลิต ผู้ค้า ต้องหมดสิ้นในวันที่ 30 เม.ย. 2546

นอกจากการกำหนดตัวชี้วัดแล้ว ยังมีหนังสือด่วนที่สุด ที่ ศตส.มท./ว 24 กำหนดแนวทางการลดเป้าหมายว่า กรณีการปราบปรามผู้ผลิตและผู้ค้าจะได้รับการปรับลดยอดใน 3 กรณีเท่านั้น คือ จับกุม วิสามัญ เสียชีวิต (ด้วยเหตุต่างๆ) กรณีผู้ผลิตและผู้ค้าออกรายงานตัวยังไม่ให้ลดยอดเป้าหมายในส่วนของผู้เสพจะลดยอดเป้าหมายใน 2 กรณี คือ เสียชีวิต หรือผ่านกระบวนการบำบัดรักษา และในระหว่างการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มข้นและต่อเนื่องเกือบครบ 2 เดือน พ.ต.ท.ทักษิณ ยังได้กล่าวในการประชุมมอบนโยบายต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ในวันที่ 23 มีนาคม 2546 ด้วยว่าที่อยู่ของขบวนการค้ายาเสพติดมี 2 ที่ คือ ถ้าไม่ไปคุก ก็ไปวัด

ผลของรายงานการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดในวันที่ 1 กุมภาพันธ์- 30 เมษายน 2546 ว่า มีการจับกุมผู้ค้ารายสำคัญ 1,794 คน ผู้ค้ารายย่อย 15,356 คน ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ 1,293 ราย ยึดทรัพย์ 1,358 ล้านบาท ยึดของกลางยาบ้า 15,566,633 เม็ด แต่การดำเนินการในช่วง 3 เดือน มีคดีฆาตกรรมเกิดขึ้น 2,656 คดี มีผู้เสียชีวิต 2,921 ราย ซึ่งถือเป็นตัวเลขการเสียชีวิตที่สูงมากเพียง 3 เดือนมีจำนวนการตายในคดีฆาตกรรม ซึ่งสูงกว่าสถิติคดีฆาตกรรมในปี 2549 ทั้งปี ซึ่งมีตัวเลขผู้ถูกฆาตกรรม 2,849 ราย เมื่อมีการจำแนกรายละเอียดคดีฆาตกรรม พบว่าผู้ตายที่ไม่มีพหุติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติด 1,520 ราย แต่มีหลักฐานบ่งชี้ว่า ถูกฆาตกรรมจากการปัญหาทะเลาะวิวาท ซึ่ง

ทรัพย์ ฐาน คดีส่วนที่เหลืออีก 339 คดี ยังเป็นคดีฆาตกรรมที่ไม่ทราบสาเหตุ ในส่วนของผู้ตายที่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติด 1,176 คดี เสียชีวิต 1,329 ราย แบ่งเป็นผู้มีประวัติเสพยา 12 คดี ครอบครองยา 29 คดี จำหน่าย 887 คดี และเกี่ยวข้องกับลักษณะอื่นๆ ถึง 248 คดี มีการจับกุมผู้ต้องหาได้เพียง 23 ราย ส่วนที่เหลืออีก 1,164 คดี ดำรวจขอยุติการสอบสวนเพราะไม่ทราบตัวผู้กระทำความผิด

4. ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

สำหรับประเทศไทยนั้นได้เข้าเป็นภาคีขององค์การสหประชาชาติในลำดับที่ 55 จาก 191 ประเทศ หน่วยงานย่อยขององค์การสหประชาชาติด้านการควบคุมยาเสพติด เรียกว่า “สำนักงานด้านยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ” (United Nations Office on Drugs and Crime) หรือชื่อเรียกย่อ ๆ ว่า UNODC สำนักงานตั้งอยู่ที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย สำนักงานฯ ดังกล่าวมีสำนักงานสาขาอยู่ในประเทศต่าง ๆ 24 แห่งทั่วโลก ดูแลภารกิจสำคัญ 2 ด้าน คือ

1. ด้านยาเสพติดโดยโครงการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Drug Control Programme) หรือ UNDCP
2. ด้านอาชญากรรมโดยศูนย์ป้องกันอาชญากรรมระหว่างประเทศ (The Centre for International Crime Prevention) หรือ CICP ซึ่งสำนักงานนี้มีการกิจกรรมไปถึงด้านการป้องกันการก่อการร้าย (Terrorism Prevention) โครงการต่อต้านการฟอกเงินระหว่างประเทศ (Global Programmes against Money Laundering) การคอร์รัปชัน (Corruption) องค์การอาชญากรรมข้ามชาติ (Organized Crime) และการลักลอบค้ามนุษย์ (Trafficking in Human Beings) เป็นต้น

4.1 อนุสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

อนุสัญญาด้านการควบคุมยาเสพติด ซึ่งรวมถึงวัตถุประสงค์ที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทขององค์การสหประชาชาติที่สำคัญในปัจจุบันมีดังนี้

1. อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotic Drugs, 1961) อนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อควบคุมการใช้ยาเสพติด ให้เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ และเพื่อป้องกันการลักลอบค้า ปลูก ผลิต และการใช้ยาในทางที่ผิด โดยจำแนกประเภทยาเสพติดออกเป็น 4 ประเภท แต่ละประเภทจะมีมาตรการในการควบคุมเข้มข้นแตกต่างกันไป

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากขอบเขตของอนุสัญญานี้ค่อนข้างจำกัด จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อขยายขอบเขตการควบคุมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1972 โดยพิธีสาร ค.ศ. 1972 แก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด ปี ค.ศ. 1961 (1972 Protocol Amending the Single Convention on Narcotic Drugs, 1961) ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ เมื่อวันที่

31 ตุลาคม ค.ศ. 1961 และได้เข้าเป็นภาคีพิธีสาร ค.ศ. 1972 เมื่อวันที่ 9 มกราคม ค.ศ. 1975 ณ วันที่ 1 กันยายน 2546 มีประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาและพิธีสารดังกล่าวแล้ว รวม 179 ประเทศ

2. อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 (Convention on Psychotropic Substances, 1971) อนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์และเพื่อป้องกันการใช้วัตถุออกฤทธิ์ในทางที่ผิด โดยจำแนกวัตถุออกฤทธิ์ออกเป็น 4 ประเภท ประเทศไทยได้เป็นภาคีอนุสัญญานี้เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 ณ เดือนกันยายน พ.ศ. 2546 มีประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคีอนุสัญญานี้แล้วรวม 174 ประเทศ

3. อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Convention against Illicit Traffic on Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988) อนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ซึ่งมีปัญหาความรุนแรงมากขึ้น และจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการพิเศษและมีความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อที่จะทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดบรรลุผล ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญานี้ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2545

4. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000) มีผลบังคับใช้แล้วเมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2546 หลังจากมีประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีแล้ว 40 ประเทศ ซึ่งในภูมิภาคนี้เข้าเป็นภาคีแล้วหลายประเทศ เช่น อัฟกานิสถาน จีน สปป.ลาว นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ ตุรกี เป็นต้น

ผลของการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจังของรัฐบาลไทย ปัจจุบันมีกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดซึ่งมีความสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับที่นำมาใช้บังคับในประเทศไทยได้แล้ว เช่น

1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519
2. พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518
3. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522
4. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534
5. พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535
6. พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2472
7. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542
8. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545

9. พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534

4.2 สถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

การที่ประเทศไทยมีพื้นที่บางส่วนที่ติดกับสามเหลี่ยมทองคำ และการคมนาคมภายในประเทศมีความสะดวก โดยเฉพาะการขนส่งทางบกและทางอากาศ จึงมีการลักลอบลำเลียงยาเสพติด ทั้งภายในประเทศและไปต่างประเทศ โดยเฉพาะการลักลอบลำเลียงเฮโรอีนไปต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และยุโรป นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการลักลอบลำเลียงกัญชาจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมายังกรุงเทพฯ ส่งไปต่างประเทศ โดยทางเรือหรือส่งลงทางใต้ไปยังประเทศมาเลเซีย และต่อไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรปบางประเทศ

จากข้อมูลการรายงานผลจากระบบข้อมูล DAINAP หรือ Drug Abuse Information Network for Asia and the Pacific ที่ได้รับจากประเทศสมาชิกอาเซียน จีน ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย พบว่า สภาพปัญหาการใช้ยาเสพติดในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมไปมาก สารสังเคราะห์ประเภทสารกระตุ้นประสาท (ATS) ได้ทวีความรุนแรงขึ้น และเป็นภัยคุกคามอันดับหนึ่งในหลายๆ ประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก แม้ว่าจะยังคงมีสารเสพติดชนิดเดิม คือ กัญชา ฝิ่น และเฮโรอีน ปรากฏอยู่ในตลาดยาเสพติด โดยสาร ATS ที่จับกุมได้มีทั้งที่ปรากฏในลักษณะเป็นผง เป็นผลึก ชนิดเม็ดและบรรจุในแคปซูล พบเห็นมากคือชนิดเม็ดและชนิดผลึก ซึ่งชนิดเม็ดพบมากในแถบประเทศลุ่มน้ำโขง คือ กัมพูชา ลาว ไทยและเวียดนาม ในขณะที่ชนิดผลึก พบมากในประเทศบรูไน จีน ญี่ปุ่น มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และสิงคโปร์ วิธีการใช้โดยทั่วไปคือการกลืน การสูบ การสูด การดมและการฉีด ชื่อเรียกโดยทั่วไปคือ ไอซ์ คริสตัล แกร็ก กลาส ซาบู และยาบ้า สารเสพติดที่เรียบเรียงจากรายงานผลจากประเทศสมาชิกอาเซียน จีน ญี่ปุ่นและออสเตรเลีย ที่ได้รายงานเข้าสู่ระบบเครือข่ายข้อมูลการใช้ยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ พอสรุปได้ดังนี้ (อรนุช สังขวรรณะ, มปป.)

สารเมทแอมเฟตามีนชนิดเม็ด (Methamphetamine Pills) ที่แพร่ระบาดเป็นอันดับหนึ่ง อยู่ในกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว และไทย ในขณะที่เมทแอมเฟตามีนชนิดผลึก (Crystal Methamphetamine – ICE) ที่แพร่ระบาดเป็นอันดับหนึ่งอยู่ในประเทศ บรูไน ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ และประเทศจีนมีการแพร่ระบาดของไอซ์เป็นอันดับสอง

เมื่อมองในภาพรวม ปัญหาเมทแอมเฟตามีนชนิดเม็ดที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คือประเทศกัมพูชา จีน ลาว พม่าและเวียดนาม ขณะที่เมทแอมเฟตามีน ชนิดผลึกที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คือประเทศกัมพูชา

จีน อินโดนีเซียและประเทศไทย นอกจากนี้ก็มีแนวโน้ม การเพิ่มขึ้นของปัญหายาอี (Ecstasy) ในประเทศจีน อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น และเวียดนาม ประเทศที่มีปัญหามากที่สุดคือประเทศ อินโดนีเซีย รองลงมาคือ ฟิลิปปินส์ บรูไน และไทย และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกในประเทศดังกล่าว ประเทศที่ยังคงมีปัญหายาเสพติดชนิดเฮโรอีนเป็นอันดับหนึ่ง คือ ประเทศจีน มาเลเซีย และเวียดนาม โดยเฮโรอีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในประเทศกัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว สิงคโปร์และเวียดนาม ญี่ปุ่น แต่ปัญหาเฮโรอีนในไทยและพม่ามีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ 5.11 การจับกุมยาเสพติดจากต่างประเทศเข้าประเทศไทย จำแนกตามประเทศต้นทาง 10 อันดับแรกปี 2543-2547

ประเทศต้นทาง	จำนวนครั้ง					ร้อยละ
	2543	2544	2545	2546	2547	
ลาว	80	135	138	103	188	50.2
สหภาพพม่า	34	45	27	62	131	23.3
กัมพูชา	11	27	30	46	63	13.8
เนปาล	25	3	4	12	2	3.6
ปากีสถาน	30	3	1	-	3	2.9
มาเลเซีย	-	2	1	3	20	2.0
เนเธอร์แลนด์	3	3	6	3	3	1.4
อินเดีย	-	1	-	1	7	0.7
เปรู	-	2	3	3	1	0.7
บราซิล	-	-	1	-	2	0.2
อื่นๆ	1	3	1	7	3	1.2
รวม	184	224	212	240	423	100

ที่มา สำนักปราบปรามยาเสพติด๑. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ พ.ศ.2547 หน้า 93-105

เส้นทางยาเสพติดระหว่างประเทศซึ่งเป็นเส้นทางที่ลักลอบนำยาเสพติดเข้าและออกจากประเทศไทยด้วยวิธีการต่างๆรวมถึงทางไปรษณีย์ภัณฑ์ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 33 ในขณะที่เส้นทาง การลำเลียงยาเสพติดจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย ส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการลักลอบนำเข้ามาตามชายแดนและการลักลอบนำเข้าโดยทางเครื่องบินผ่านท่าอากาศยาน จากสถิติที่รวบรวมได้พบว่า ประเทศลาว พม่า กัมพูชาเป็นประเทศที่มีการจับกุมผู้ลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากต่างประเทศเข้าประเทศไทยมากที่สุด ส่วนการจับกุมยาเสพติดจากไทยหรือผ่านไทยไปต่างประเทศพบว่า เป็น

ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลียเป็นอันดับแรก

ตารางที่ 5.12 การจับกุมยาเสพติดจากไทยหรือผ่านไทยไปต่างประเทศ จำแนกตามประเทศปลายทาง 10 อันดับแรก

ประเทศต้นทาง	จำนวนครั้ง					ร้อยละ
	2543	2544	2545	2546	2547	
สหราชอาณาจักร	7	9	22	28	-	15.6
สหรัฐอเมริกา	3	14	18	10	3	11.4
ออสเตรเลีย		4	27	5	1	8.8
เนเธอร์แลนด์	6	3	14	4	-	6.4
ไต้หวัน	7	9	5	3	2	6.2
เยอรมนี	1	2	15	5	-	5.5
ญี่ปุ่น	12	2	5	3	-	5.2
สวิตเซอร์แลนด์	2	2	5	6	1	3.8
มาเลเซีย	5	2	1	5	3	3.8
จีน	5		5	4	2	3.8
อื่นๆ	32	19	48	24	2	29.6
รวม	80	66	165	97	14	100

ที่มา สำนักปราบปรามยาเสพติดฯ. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ พ.ศ.2547 หน้า 93-105

ตารางที่ 5.13 วิชชุกชอนยาเสฟดิดตั้งแตปี 2543-2547

วิธีการชุกชอน	จำนวนครั้ง					ร้อยละ
	2543	2544	2545	2546	2547	
ทางไปรษณีย (พัสดุ ชองจดหมาย ชองขัณญฯลฯ)	17	28	148	90	104	33.1
กลองนม กลองขนมถึงน้ำมันเครื่อง ถุงตางๆ กระปอง แปรง ขวดยา กระสอบปุย ฯลฯ	16	34	15	19	42	10.8
รถกะบะ (กันชน ในโครงรถ ฟันรถ เบาะนั่ง ถัง เชือเพลิง ตู้ลาโพง ชองลับตางๆ ฯลฯ)	11	34	40	7	22	9.7
กระเปาเดินทาง กระเปาสัมภาระ ฯลฯ	11	20	19	13	24	7.4
รถยนต์นั่งส่วนบุคคล (ได้พรม เบาะนั่ง ตัวถัง ประตู ถัง เชือเพลิง ตู้ลาโพง ชองลับตางๆ ฯลฯ)	28	31	14	6	6	7.2
ในร่างกาย (กลืนลงท้อง ชองคลอด ทวารหนัก)	19	9	7	11	37	7.1
เสื้อฝ้าที่สวมใส่ (กระเปากางเกง/เสื้อ เสื้อชั้นใน ยกทรง กางเกงใน กระเปาลับ ฯลฯ)	9	27	12	10	13	6
เครื่องแต่งกายที่สวมใส่ (รองเท้า เข็มขัด หมวก ฯลฯ)	12	6	7	15	20	5.1
ตามร่างกาย (พันไว้ตามตัว หน้าท้อง รอบเอว รอบขา ฝ้าเท้า ฯลฯ)	10	17	14	7	8	4.8
กระเปาสะพาย กระเปาถือ กระเปาเอกสาร ฯลฯ	6	3	6	4	5	2
ชุกชอนปะปนกับสิ่งชองในรถหรือสินค้าที่บรรทุก ฯลฯ	2	6	4	1	3	1.3
รถบรรทุก (ที่นั่ง ฟันรถ ได้รถ ฯลฯ)	4	2	6	2		1.2
อื่นๆ	3	16	7	5	296	4.3
รวม	148	233	299	190	296	100

ที่มา สำนักปราบปรามยาเสฟดิดฯ. ผลการปราบปรามยาเสฟดิดทั่วประเทศ พ.ศ.2547

หลังจากประกาศสงครามกับยาเสฟดิดในปี 2546 กลุ่มผู้ค้าชาวไทยบางส่วนถูกจับกุม และบางส่วนยุติบทบาทลง และเมื่อพิจารณาสัดส่วนปริมาณของกลางที่จับกุมได้ในคดีรายสำคัญเทียบกับคดีทั้งหมด โดยเฉพาะยาบ้าที่เป็นตัวยาหลักที่มีการแพร่ระบาดในประเทศ พบว่า มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 81 ในปี 2546 เหลือร้อยละ 44 ในปี 2549 แสดงว่ากลุ่มผู้ค้ารายย่อยเข้ามามีบทบาทในขบวนการค้ายาเสฟดิดเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า มีกลุ่มผู้ค้าชาวต่างชาติเข้ามาเคลื่อนไหวทำการค้ายาเสฟดิดในประเทศมากขึ้น บางพื้นที่ยาบ้าหายาก ราคาสูง ผู้เสฟบางกลุ่มจึงหันมาใช้ยาเสฟดิดใน

กลุ่ม Club Drugs แทนโดยมีกลุ่มชาวต่างชาติลักลอบนำไอซ์จากประเทศพม่า และโคเคนจากพื้นที่แถบอเมริกาใต้ เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย และบางส่วนลำเลียงต่อไปยังประเทศปลายทางอื่น นอกจากนี้ยังมีกลุ่มผู้ค้าชาวสิงคโปร์ มาเลเซีย ฮองกง ไต้หวัน และไทย ลักลอบนำเอ็กซ์ตาซี เข้ามาจำหน่ายในพื้นที่ โดยใช้กรุงเทพมหานครเป็นแหล่งจำหน่ายและกระจายยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2548 มีการรายงานจากผลจากระบบข้อมูล DAINAP (อรนุช สังขะวรรณะ, มปป.) ที่กล่าวว่า มีโรงงานผลิตเมทแอมเฟตามีนในภูมิภาคนี้ 48 แห่ง และในปี พ.ศ. 2549 ได้รายงานการพบโรงงานผลิตเมทแอมเฟตามีนในภูมิภาคนี้จำนวน 64 แห่ง จากรายงานดังกล่าวยังพบว่าในกลุ่มผู้เสพยาที่นิยมใช้สาร ATS และเฮโรอีนโดยวิธีการฉีด ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อ เช่น เอช ไอ วี เอคส์ ไวรัสตับบีและซี (Hepatitis B และ C)

จากสถิติการจับกุมผู้ค้ายาเสพติดชาวต่างชาติตั้งแต่ปี 2546 – 2550 พบว่า มีการจับกุมได้ทั้งสิ้น 1,911 คน 2,373 คน 2,549 คน 2,873 ตามลำดับ สำหรับในปี 2550 จับกุมได้ 2,736 คน ในจำนวนนี้เป็นชาวพม่า ลาว กัมพูชา และมาเลเซียตามลำดับ ที่เหลือเป็นสัญชาติอื่นๆ พื้นที่ที่มีการจับกุมผู้ต้องหาชาวต่างชาติได้มากกว่า 30 คน ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ตาก นครพนม อุบลราชธานี สระแก้ว ชลบุรี สมุทรปราการ สุราษฎร์ธานี ระนอง สงขลา นราธิวาส และ กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังพบว่า มีกลุ่มชาวเขาที่เป็นชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนเข้ามาเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ามากขึ้น โดยกลุ่มชาวเขาเผ่าม้งและไทยใหญ่ มีส่วนในการเข้ามาเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ามากที่สุด

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น การสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นองค์รวมเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายขององค์กรข้ามชาติ หากดำเนินการเพียงประเทศหนึ่งประเทศใดก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหทั้งหมดได้ เพื่อป้องกันปัญหาการลักลอบลำเลียงยาเสพติดทั้งนำเข้า-ส่งออกจากประเทศของตนและการส่งออกไปยังประเทศที่สาม ตลอดจนทั้งการป้องกันการเป็นประเทศที่เป็นทางผ่านของยาเสพติด

ตารางที่ 5.14 สถิติการจับกุมบุคคลชาวต่างชาติในคดียาเสพติด จำแนกตามสัญชาติ 12 อันดับแรก ตั้งแต่ปี 2546-2550

สัญชาติ	จำนวนผู้ต้องหาจำแนกตามสัญชาติ				
	2546	2547	2548	2549	2550
ลาว	208	258	545	636	848
พม่า	1,041	829	710	841	617
กัมพูชา	195	391	583	349	322
มาเลเซีย	85	168	131	224	144
อังกฤษ	38	29	27	37	49
ฝรั่งเศส	22	12	7	13	25
กานา	6	12	6	19	22
อิหร่าน	6	5	5	10	17
สวีเดน	7	6	8	7	15
จีน	46	33	19	27	14
สิงคโปร์	14	18	5	7	14
ญี่ปุ่น	23	10	18	19	13
อื่นๆ(อีก 80 สัญชาติ)	220	602	395	684	636
รวม	1,911	2,373	2,459	2,873	2,736

ที่มา สำนักปราบปรามยาเสพติดฯ. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ พ.ศ.2550 หน้า 26-29

ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้สามารถสรุปได้ 3 รูปแบบ คือ ความร่วมมือในรูปแบบทวิภาคี พหุภาคี และความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ

ความร่วมมือในรูปแบบทวิภาคี

ความร่วมมือกับต่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดรูปแบบทวิภาคี คือ การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ 2 ประเทศ ในลักษณะหน่วยงานต่อหน่วยงานเกี่ยวกับความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเอกสารทางวิชาการ การดำเนินโครงการที่ได้รับความช่วยเหลือ การขอรับความช่วยเหลือจากประเทศผู้ให้และการประสานงานด้านปราบปรามยาเสพติด และสกัดกั้นการลักลอบค้ายาเสพติด เป็นต้น ซึ่งทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างความร่วมมือในการป้องกันยาเสพติดในประเทศไทย ประเทศต่างๆ ได้ส่งเจ้าหน้าที่จากหน่วยตำรวจ สุลตากร อัยการมาเป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานด้าน

ยาเสพติด (Narcotics Liaison Officer) ปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ประสานงานยาเสพติดของประเทศต่างๆ ประจำอยู่ในประเทศไทยจำนวน 22 ประเทศ กับ 1 องค์การ คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ แคนาดา สวีเดน ออสเตรเลีย อิตาลี อินโดนีเซีย มาเลเซีย เยอรมันนี ญี่ปุ่น สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เกาหลี รัสเซีย โปแลนด์เปรู อิสราเอล สเปน เบลเยียม จีน และองค์การตำรวจสากล

ทั้งนี้ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มีการขยายความร่วมมือด้านยาเสพติดกับประเทศในภูมิภาคอื่น ๆ เช่น ในยุโรปตะวันออก อเมริกาใต้ และแอฟริกาใต้ แต่ยังคงเน้นความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหลัก เนื่องจากสภาพปัญหาเสพติดใกล้เคียงกันโดยใช้ช่องทางการประชุมแบบทวิภาคี เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การศึกษาดูงาน และการให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันเป็นประจำทุกปี เช่น การประชุมทวิภาคีไทย-ลาว ไทย-กัมพูชา ไทย-เวียดนาม ไทย-จีน ไทย-พม่า เวียดนาม-ลาว และพม่า-อินเดีย เป็นต้น

ความสัมพันธ์ในรูปแบบทวิภาคี อาจปรากฏในรูปแบบของการจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านยาเสพติดทวิภาคี เช่น การจัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา (2541) สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (2541) สาธารณรัฐประชาชนจีน (2543) สหภาพพม่า (2544) และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (2544) และประเทศนอกภูมิภาคอีก 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐโปแลนด์ (2539) สาธารณรัฐอาร์เจนตินา (2540) สาธารณรัฐเปรู (2542)

นอกเหนือจากความร่วมมือในการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลแล้ว ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้จัดตั้งและประสานความร่วมมือผ่านสำนักงานประสานงานปราบปรามยาเสพติดชายแดน (Border Liaison Office) ที่ตั้งขึ้น 3 แห่ง บริเวณชายแดนไทย-พม่า คือ แม่สาย-ท่าขี้เหล็ก เมียวดี-แม่สอดและระนอง-เกาะสอง 3 แห่งบริเวณชายแดนไทย-ลาว คือ เชียงราย-บ่อแก้ว อุบลราชธานี-จำปาศักดิ์ และเชียงแสน-ดันทิ้ง และอีก 4 แห่งบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา คือ อรัญประเทศ-ปอยเปต ตราด-เกาะกง จันทบุรี-โพนลิน และจันทบุรี-พระตะบอง มีกิจกรรมลาดตระเวนร่วมตามลำน้ำโขงระหว่างไทย-ลาว ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแผนกกิจการยาเสพติด ประเทศสหรัฐอเมริกา รวมไปถึงการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลของประเทศหนึ่ง เพื่อพัฒนาศักยภาพประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศไทยให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศลาวในการจัดสร้างศูนย์บำบัดรักษา ยาเสพติด ณ แขวงจำปาศักดิ์ และการสนับสนุนงบประมาณให้กับมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงเพื่อเป็นศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์การเรียนรู้ด้านการพัฒนาทางเลือกให้กับประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนประเทศจีนให้ความช่วยเหลือพม่าและลาวในการจัดกิจกรรมพัฒนาทางเลือกในพื้นที่ปลูกพืชเสพติด เป็นต้น

ความร่วมมือในรูปแบบพหุภาคี

การดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดลักษณะรูปแบบพหุภาคี คือ การดำเนินความสัมพันธ์ในรูปแบบความร่วมมือระหว่าง 3 ฝ่ายหรือมากกว่า อาทิ ความร่วมมือระหว่างไทย-พม่า-ลาว ที่ก่อตั้งเมื่อปี 2535 เพื่อให้ประเทศที่มีปัญหาการเป็นพื้นที่ปลูกฝิ่นในสามเหลี่ยมทองคำมีเวทีที่จะหารือร่วมกันในการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดและการลักลอบผลิตและค้ายาเสพติดในอนุภูมิภาคนี้ ต่อมาได้ขยายความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติดเพิ่มเติมเป็น 4 ฝ่ายระหว่าง จีน-ลาว-พม่า-ไทย เพื่อช่วยให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดในอนุภูมิภาค ให้มีผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการสกัดกั้นยาเสพติดตามลำน้ำโขงและการสร้างเครือข่ายการประสานงานระหว่างท่าเรือของ 4 ประเทศ จากนั้นได้ขยายกรอบความร่วมมือเพิ่มเติมเป็นความร่วมมือ 5 ฝ่ายระหว่าง ไทย-จีน-อินเดีย- พม่า-ลาว เพื่อให้ครอบคลุมความร่วมมือด้านการควบคุมเคมีภัณฑ์และสารตั้งต้นซึ่งประเทศจีนและอินเดียถือเป็นแหล่งต้นทางที่สำคัญในภูมิภาค รวมทั้งความร่วมมือด้านการพัฒนาทางเลือก นอกจากนี้ก็ยังมีความร่วมมือ 3 ฝ่ายระหว่าง ไทย-สิงคโปร์-มาเลเซีย ด้านการปราบปรามยาเสพติด การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเครือข่ายยาเสพติด เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2536 โดยการริเริ่มของ UNODC ได้เกิดความร่วมมือภายใต้กรอบบันทึกความเข้าใจ 7 ฝ่ายของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงระหว่างกัมพูชา-ลาว-พม่า-จีน-ไทย-เวียดนาม-UNODC เพื่อการควบคุมยาเสพติดในอนุภูมิภาค ประเทศสมาชิกได้จัดการประชุมเพื่อทบทวนสถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคและมาตรการแก้ไขปัญหารวมทั้งเพื่อรับรองข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด สำหรับการดำเนินงานจะมีการดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนปฏิบัติการในอนุภูมิภาคเพื่อการควบคุมยาเสพติด 3 ด้าน คือ ด้านลดอุปสงค์ยาเสพติด ด้านลดอุปทานยาเสพติด และด้านการปราบปรามยาเสพติด โดยดำเนินโครงการระดับอนุภูมิภาคร่วมกัน ซึ่งโครงการต่างๆ ที่ดำเนินการมีจุดเน้นที่การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของบุคลากรของประเทศสมาชิกเพื่อจะสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดของแต่ละประเทศได้ดียิ่งขึ้นและส่งผลต่ออนุภูมิภาคโดยรวม

นอกเหนือจากความร่วมมือในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงแล้ว ประเทศสมาชิกอาเซียนและจีนก็พยายามระดมความร่วมมือในภูมิภาคที่จะนำไปสู่เป้าหมายการเป็นเขตปลอดยาเสพติดของอาเซียนภายในปี ค.ศ.2015 โดยการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติด (International Congress) ซึ่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2543 ได้มีการรับรองแผนปฏิบัติการความร่วมมือระหว่างอาเซียนและจีนเพื่อสร้างให้อาเซียนเป็นเขตปลอดยาเสพติดภายใน ค.ศ. 2015 เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานร่วมกันประกอบด้วย 4 สาขาหลักได้แก่ ด้านการสร้างความตระหนักให้กับสาธารณชน การลดอุปสงค์ยาเสพติด การปราบปรามยาเสพติดและด้านการพัฒนาทางเลือก

สำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติเป็นผู้สนับสนุนและจัดการประชุมร่วมกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และการประชุมเจ้าหน้าที่ประสานงานด้านยาเสพติดเพื่อ

ความร่วมมือระหว่างประเทศซึ่งเป็นอีกเวทีหนึ่งที่สำคัญงานอัยการสูงสุดแห่งชาติเกาหลีจัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศ และเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเรื่องอาชญากรรมยาเสพติดระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการประชุมด้านปราบปรามยาเสพติดภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ADEC) ซึ่งจัดโดยกรมตำรวจญี่ปุ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติดในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลการกระทำผิดยาเสพติดของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดระหว่างประเทศตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือของเจ้าหน้าที่จากหน่วยปราบปรามยาเสพติด

3.3 ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ

ความร่วมมือของหน่วยงานกลางด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของแต่ละประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการดำเนินโครงการร่วมกัน ซึ่งองค์การระหว่างประเทศด้านยาเสพติดที่สำคัญคือ

1. องค์การสหประชาชาติ การดำเนินงานของประเทศภาคีสมาชิกสหประชาชาติอยู่ภายใต้อนุสัญญาแห่งสหประชาชาติด้านยาเสพติด 3 ฉบับ คือ อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด ปี ค.ศ. 1961 อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ปี ค.ศ. 1971 และอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ปี ค.ศ. 1988 การดำเนินกิจกรรมของสหประชาชาติจะผ่านสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติซึ่งได้ตั้งสำนักงานภูมิภาคในประเทศไทย คือ UNODC Regional Centre for East Asia and the Pacific

2. สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ในปี 2519 ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันประกาศปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยหลักการในการต่อต้านการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด (ASEAN Declaration of Principles to Combat the Abuse of Narcotic Drugs) ซึ่งมีหลักการว่า ประเทศอาเซียนแต่ละประเทศจะเพิ่มความระมัดระวังและมาตรการป้องกันและลงโทษเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด จัดให้มีการร่วมมือด้านการวิจัยและศึกษาเกี่ยวกับยาเสพติด จัดปรับปรุงกฎหมายของแต่ละประเทศ ดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อสนเทศด้านต่างๆ เกี่ยวกับยาเสพติด ความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนทางด้านยาเสพติดที่สำคัญคือ การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านยาเสพติด (Meeting of ASEAN Senior Officials on Drug Matters) ซึ่งเป็นการประชุมประจำปีทางด้านยาเสพติดของประเทศสมาชิกอาเซียน

นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ประกาศปฏิญญาร่วมว่าด้วยการปลอดยาเสพติด ค.ศ. 2020 (Joint Declaration for A Drug-Free ASEAN) โดยอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติบวกสาม ซึ่งประเทศภาคีสมาชิกอาเซียนเห็นชอบในการกำหนดให้ประเทศไทยเป็นแกนนำในสาขาปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด และได้กำหนดกิจกรรมความร่วมมือไว้ 4 ด้าน คือ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้าน

ปราบปรามยาเสพติด การฝึกอบรมด้านการควบคุมเคมีภัณฑ์และสารตั้งต้น การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนข่าวสารยาเสพติด และการเสริมสร้างศักยภาพด้านนิติบัญญัติในประเด็นยาเสพติด

3. สำนักงานเลขาธิการแผนโคลัมโบ ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือประเทศสมาชิก ซึ่งประกอบด้วย อิหร่าน อัฟกานิสถาน ปากีสถาน บังคลาเทศ ศรีลังกา มัลดีฟส์ ภูฏาน เนปาล อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ลาว กัมพูชา มาเลเซีย พม่า สิงคโปร์ ไทย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฟิจิ ปาปัวนิวกินี ญี่ปุ่น เกาหลี และสหรัฐอเมริกา และ ในส่วนของยาเสพติดมีโครงการที่ปรึกษาด้านยาเสพติด (Drug Advisory Programme : DAP) เป็นผู้รับผิดชอบ มีสำนักงานอยู่ที่กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา และมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลประเทศสมาชิกในการจัดการสัมมนาทางวิชาการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยในการแก้ไขปัญหาเสพติด ให้ทุนศึกษาดูงานแก่เจ้าหน้าที่ด้านยาเสพติด ซึ่งในระยะหลังมุ่งเน้นด้านการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการป้องกันและบำบัดรักษาเสพติด

4. องค์การตำรวจสากล มีหน่วยงานหลักตั้งอยู่ที่เมืองลืออง ประเทศฝรั่งเศส และมีสำนักงานประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในประเทศไทย สนับสนุนการดำเนินการปราบปรามอาชญากรรมรวมทั้งยาเสพติดให้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติของประเทศสมาชิก 186 ประเทศทั่วโลก ผ่านทางการแลกเปลี่ยนข่าวสารด้านการปราบปรามยาเสพติด และการจัดทำฐานข้อมูลผู้ต้องสงสัยในระบบ ICPO Database (Interpol Criminal Information System –ICIS) สนับสนุนข้อมูลและการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพให้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

5. สหภาพยุโรป ซึ่งเริ่มมีความร่วมมือด้านยาเสพติดกับประเทศในภูมิภาคเอเชียเมื่อปี 2530 ในรูปแบบการให้ความช่วยเหลือด้านควบคุมพืชเสพติดและความช่วยเหลือด้านการป้องกันยาเสพติด ในปัจจุบันสหภาพยุโรปได้แสดงความสนใจต่อการควบคุมเคมีภัณฑ์และสารตั้งต้นที่นำไปใช้ในการผลิตยาเสพติด

6. องค์การเอกชนระหว่างประเทศ องค์การเอกชนระหว่างประเทศซึ่งดำเนินงานด้านยาเสพติดมีหลายองค์การ เช่น Worldview International Foundation (WIF), World Federation of Therapeutic Communities (WFTC), ASEAN Federation of Therapeutic Communities (AFTC) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความร่วมมือด้านการลดอุปสงค์ยาเสพติด และด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

นอกจากนี้ ความร่วมมือเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดกับต่างประเทศ ประเทศไทยได้ยอมรับเอาปณิญาทางการเมือง “Political Declaration” ซึ่งเป็นผลมาจากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษว่าด้วยยาเสพติดระหว่างวันที่ 8 - 10 มิถุนายน 2541 ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดให้ปี พ.ศ. 2546 เป็นปีที่มีมาตรการด้านต่าง ๆ ใช้แก้ไขปัญหาเสพติดได้อย่างเหมาะสม ซึ่งด้านการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเลนั้น ได้กำหนดกลยุทธ์ในการ

ดำเนินงานให้แต่ละประเทศนำไปปฏิบัติส่งเสริมการใช้วิธีการปราบปรามยาเสพติดทางทะเลในแนวทางเดียวกันกับประเทศอื่น ๆ โดยการจัดประชุมระหว่างประเทศ การเจรจาและจัดทำข้อตกลงทั้งในระดับทวิภาคี หรือ พหุภาคี เป็นต้น

ความตระหนักถึงความสำคัญในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 75/2546 ลงวันที่ 13 มี.ค.2546 เรื่อง จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (เพิ่มเติม) โดยได้จัดตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดตามแนวชายแดนทางทะเล ขึ้น 4 ศูนย์ คือศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกองเรือภาคที่ 1 - 3 กองเรือยุทธการ เรียกโดยย่อว่า ศตส.ภก. 1 - 3 กร. เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละกองเรือ (รวม 3 ศูนย์) และศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี - ตราด เรียกโดยย่อว่า ศตส.ภข.จต. เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี - ตราด โดยศูนย์เหล่านี้มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ด้านการข่าว จัดวางระบบข้อมูลข่าวสารด้านยาเสพติด ตลอดทั้งติดตามและประเมินสถานการณ์ การผลิต การค้า การลำเลียง การนำเข้า การส่งออกยาเสพติด สารตั้งต้น เคมีภัณฑ์ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดในพื้นที่ที่เป็นน่านน้ำไทย ท่าเรือชายฝั่งทะเล เขตเศรษฐกิจจำเพาะทะเลหลวงเฉพาะเรือไทย และพื้นที่อื่นตามอำนาจหน้าที่

2. ด้านแผนโดยจัดทำแผนปฏิบัติการแผนงานและโครงการต่างๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ที่รับผิดชอบ (ตามอำนาจหน้าที่ ข้อ 1.) เพื่อรองรับแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติดที่กำหนดขึ้น โดยร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านปฏิบัติการ

3.1 ดำเนินการและประสานงานให้เกิดผลในการปฏิบัติเชิงบูรณาการในพื้นที่ที่รับผิดชอบร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงาน ภาคเอกชน และองค์กรประชาชนที่เกี่ยวข้อง

3.2 ประสานการปฏิบัติกับกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ตำรวจภูธรภาค สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง กรมศุลกากร และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้บังเกิดผลในการปราบปราม สืบสวนขยายผล ตรวจยึดทรัพย์สินและทำลายเครือข่ายยาเสพติด

3.3 จัดชุดเฉพาะกิจเข้าปฏิบัติการสกัดกั้นปราบปรามและกวาดล้างยาเสพติดในพื้นที่เป้าหมายหรือเสริมการปฏิบัติตามที่ได้รับการร้องขอ

4. ด้านอื่น ๆ เช่น

4.1 เสนอผู้มีอำนาจหน้าที่ หรือผู้อำนวยการ ศตส.ในการพิจารณาให้คุณให้โทษเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง

4.2 ติดตามประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

4.3 รายงานผลการปฏิบัติงานและสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าการดำเนินการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล จำเป็นที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันไปพร้อม ๆ กันหลายทาง เช่น มาตรการทางกฎหมายทั้งกฎหมายภายในประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศ มาตรการในทางปฏิบัติทั้งในระดับภายในหน่วยงาน และ ระหว่างหน่วยงาน และมาตรการความร่วมมือทั้งระดับทวิภาคี และระดับพหุภาคี

3.4 สถานภาพความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามยาเสพติด

1. ความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามยาเสพติด

จากการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติด ระหว่างวันที่ 11–13 ตุลาคม 2543 เพื่อผลักดันให้ประเทศอาเซียนทุกประเทศยกระดับความสำคัญของปัญหาเสพติดให้เป็นวาระแห่งชาติ และเพื่อระดมความร่วมมือทั้งในและนอกภูมิภาค ซึ่งที่ประชุมได้ให้การรับรองแผนปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือระหว่างอาเซียนและจีนเพื่อต่อต้านภัยยาเสพติด (ASEAN and China Cooperative Operations in Response to Dangerous Drug – ACCORD Plan of Action) ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่จะสร้างเสริมความร่วมมือในอาเซียนและจีนเพื่อผลักดันให้อาเซียนเป็นเขตปลอดยาเสพติดตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ รัฐบาลไทยยืนยันให้การสนับสนุนการดำเนินงานในกรอบนี้ และได้พยายามกระตุ้นให้ประเทศสมาชิกได้ร่วมมือกันดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน

สำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะหน่วยงานกลางด้านป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทย นอกจากการเป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในประเทศแล้ว ยังเป็นหน่วยงานกลางดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. ได้มีการดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศด้านยาเสพติดโดยอาศัยกลไกของการดำเนินความร่วมมือระหว่างประเทศ และพยายามให้ประชาคมโลกได้เห็นบทบาทการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาประชาคมโลกได้ยอมรับบทบาทของประเทศไทย ว่าเป็นประเทศที่มีการดำเนินงานด้านยาเสพติดอย่างจริงจัง และมีพัฒนาการของการดำเนินงานมากกว่าประเทศอื่นๆ ในอนุภูมิภาค กรอบความร่วมมือต่างๆ มีดังนี้

1. กรอบความร่วมมือทวิภาคี เป็นการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ และองค์การระหว่างประเทศเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด

2. กรอบความร่วมมือพหุภาคี

2.1 ความร่วมมือในกรอบ 4 ฝ่ายระหว่างไทย จีน พม่า ลาว

2.2 ความร่วมมือในกรอบบันทึกความเข้าใจ 7 ฝ่ายฯ ระหว่างกัมพูชา จีน พม่า ลาว ไทย เวียดนาม และโครงการควบคุมระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (UNDCP)

2.3 ความร่วมมือในระดับภูมิภาค ซึ่งได้แก่ ความร่วมมือกับประเทศอาเซียน ความร่วมมือภายใต้แผนปฏิบัติการระหว่างอาเซียนและจีนเพื่อต่อต้านยาเสพติด

2.4 ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ เช่น โครงการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรม องค์การตำรวจสากล ฯลฯ

การประสานการปฏิบัติการด้านปราบปรามยาเสพติด เพื่อปราบปรามและสกัดกั้นขบวนการลักลอบค้ายาเสพติดและขบวนการที่ลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานป.ป.ส.ผ่านช่องทางการประสานงานต่างๆ ดังนี้

1. ประเทศต่างๆ ได้ส่งเจ้าหน้าที่ซึ่งส่วนใหญ่มาจากหน่วยตำรวจ ศุลกากร และอัยการ มาเป็นผู้อำนวยการประสานงานด้านยาเสพติด (Narcotics Liaison Officer) มาประจำยังสถานเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย เพื่อประสานงานร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ส. กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมศุลกากร ในปัจจุบัน มีการประสานความร่วมมือผ่านเจ้าหน้าที่ประสานงานยาเสพติดต่างประเทศที่ประจำในประเทศไทย 21 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เปรู อาร์เจนตินา อังกฤษ สเปน เยอรมนี ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม อิตาลี สวีเดน โปแลนด์ อิสราเอล สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น เกาหลี อินโดนีเซีย และมาเลเซีย และ 1 องค์การ คือ องค์การตำรวจสากล (Interpol)

นอกจากนี้ จากการที่ประเทศไทยได้ลงนามบันทึกความเข้าใจเพื่อความร่วมมือด้านยาเสพติดกับประเทศจีน ประเทศจีนได้ส่งเจ้าหน้าที่ประสานงานยาเสพติดมาปฏิบัติงาน ณ สถานเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทย เมื่อเดือนมิถุนายน 2544 และประเทศไทยโดยสำนักงาน ป.ป.ส. ได้ส่งเจ้าหน้าที่ประสานงานยาเสพติดไปประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่งเช่นเดียวกัน

2. การประสานความร่วมมือผ่านกรอบความร่วมมือในระดับภูมิภาค เช่น

2.1 การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านยาเสพติด (Meeting of ASEAN Senior Officials on Drug Matters / ASOD) เป็นการประชุมประจำปีทางด้านยาเสพติดของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งเริ่มมีการประชุมครั้งแรกเมื่อปี 2519 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือด้านยาเสพติดและแสวงหามาตรการต่างๆ ร่วมกัน ทั้งทางด้านการปราบปรามยาเสพติด การป้องกันยาเสพติด การบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ การวิจัยและการฝึกอบรมเพื่อต่อต้านการใช้ในทางที่ผิดสำหรับภูมิภาคอาเซียน

2.2 การประชุมหัวหน้าหน่วยปราบปรามยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (Heads of National Drug Law Enforcement Agencies , Asia and the Pacific: HONLEA) มีจุดประสงค์เพื่อร่วมมือกับหน่วยปราบปรามยาเสพติดในภูมิภาคนี้และติดตามการดำเนินงานตามอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านการควบคุมยาเสพติด โดยโครงการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติเป็นผู้สนับสนุนและจัดการประชุม มีผู้แทนจาก 25 ประเทศเข้าร่วมประชุม

2.3 การประชุมด้านปราบปรามยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (Asia-Pacific Operational Drug Enforcement Conference – ADEC) ดำเนินการจัดประชุมโดยประเทศญี่ปุ่น จุดประสงค์ของการประชุมเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลการกระทำผิดยาเสพติดของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือของเจ้าหน้าที่จากหน่วยปราบปรามยาเสพติด การประชุมดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ปี 2538 โดยผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยปราบปรามยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกประมาณ 20 ประเทศ

2.4 ความร่วมมือภายใต้แผนปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือระหว่างอาเซียนและจีนเพื่อต่อต้านยาเสพติด (ACCORD Plan of Action) แผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าวเป็นผลจากมติที่ประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติด (International Congress: In Pursuit of a Drug Free ASEAN 2015) ซึ่งประกอบด้วยกรอบการดำเนินความร่วมมือ 4 ด้าน ได้แก่ การลดอุปสงค์ของยาเสพติด การเสริมสร้างมาตรการทางกฎหมาย การลดอุปทานของยาเสพติด และการสร้างความตื่นตัวในหมู่สาธารณชน โดยเป็นการระดมความร่วมมือทั้งในภูมิภาคและนอกภูมิภาคเพื่อไปสู่เป้าหมายของการสร้างให้อาเซียนเป็นเขตปลอดยาเสพติดภายใน ค.ศ. 2015

3. การประสานความร่วมมือระดับอนุภูมิภาค ภายใต้กรอบบันทึกความเข้าใจ 7 ฝ่ายเพื่อการควบคุมยาเสพติดระหว่างจีน พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา ไทย และโครงการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (UNDCP) โดยในเบื้องต้น UNDCP ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่าง 6 ประเทศ คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประเทศไทย และ UNDCP ขึ้น เพื่อเป็นกรอบความร่วมมือของประเทศทั้งหก และ UNDCP ในการแก้ไขปัญหาการลักลอบผลิตการลักลอบค้ายาเสพติด และการเสพยาในภูมิภาคนี้

การดำเนินการตามกรอบบันทึกความเข้าใจ 7 ฝ่ายนี้ มีการจัดประชุมเพื่อทบทวนสถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคและมาตรการแก้ไขรวมทั้งเพื่อรับรองข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด โดยแบ่งการประชุมเป็นระดับรัฐมนตรีและระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส โดยประเทศภาคีจะหมุนเวียนเป็นเจ้าภาพจัดประชุม

ด้านการปราบปรามยาเสพติดได้มีการดำเนินโครงการระดับอนุภูมิภาคในปัจจุบันจำนวน 4 โครงการคือ

1) โครงการควบคุมสารตั้งต้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระยะที่ 2 (Precursor Control in East Asia - AD/RAS/00/F34)

2) โครงการสร้างเสริมการฝึกอบรมด้านปราบปรามยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Enhancement of Drug Law Enforcement Training in East Asia - AD/RAS/97/C51)

3) โครงการสร้างเสริมขีดความสามารถทางด้านการตุลาการและการดำเนินคดียาเสพติด (Strengthening of Judicial and Prosecutorial Drug Control Capacity)

4) โครงการการพัฒนาเพื่อความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติดข้ามพรมแดนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Development of Cross Border Law Enforcement Cooperation in East Asia – AD/RAS/D99)

4. การประสานความร่วมมือในระดับพหุภาคีภายใต้กรอบความร่วมมือ 4 ฝ่าย ระหว่าง จีน พม่า ลาว และไทย ความร่วมมือด้านยาเสพติดของทั้ง 4 ประเทศนี้ ซึ่งเริ่มขึ้นในปี 2544 มีการประชุมในระดับรัฐมนตรี และระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส วัตถุประสงค์ของความร่วมมือดังกล่าว เพื่อกระชับความร่วมมือด้านยาเสพติดตามกลไกที่มีอยู่ การร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด การเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การควบคุมและตรวจตราการลักลอบลำเลียงยาเสพติดและสารเคมีตามเส้นทางลำน้ำโขง โครงการสำคัญที่ดำเนินการร่วมกันของทั้ง 4 ประเทศ คือ การสำรวจแม่น้ำโขงเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการลักลอบลำเลียงยาเสพติดบริเวณลำน้ำโขงซึ่งจะดำเนินการระหว่างวันที่ 9–15 มกราคม 2546

5. การประสานความร่วมมือในระดับทวิภาคี กับประเทศ จีน พม่า ลาว กัมพูชา และ มาเลเซีย ซึ่งฝ่ายไทยมีความร่วมมือด้านปราบปรามยาเสพติดกับประเทศรอบบ้านอย่างต่อเนื่อง โดยประสานทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ เพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดลักลอบลำเลียงยาเสพติดข้ามพรมแดนและลำเลียงยาเสพติดระหว่างประเทศ

6. การประสานความร่วมมือที่ชายแดนกับประเทศรอบบ้าน ด้วยการสนับสนุนของโครงการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ ฝ่ายไทย โดยสำนักงานประสานยาเสพติดชายแดน (Border Liaison Office) ขึ้น 2 แห่งที่ชายแดนพม่า 1 แห่ง ที่ชายแดนลาว และ 2 แห่งที่ชายแดนกัมพูชา โดยเริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นไป ซึ่งกลไกดังกล่าวทำให้การประสานงานที่ชายแดนเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และทันเวลาในส่วนของความร่วมมือด้านบำบัดรักษาผู้ที่ติดยาเสพติดนั้น รัฐบาลไทยได้สนับสนุนงบประมาณจำนวน 24.5 ล้านบาท สำหรับสร้างศูนย์บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ที่ติดยาเสพติดพร้อมอุปกรณ์แก๊วแก๊วจำปาสัก และส่งมอบให้รัฐบาลลาวภายหลังการก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2548

การประชุมทวิภาคีว่าด้วยความร่วมมือด้านป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระหว่างไทย-จีน หลังจากที่ได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจร่วมกันในปี 2543 ซึ่งต่อมาได้มีการแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์ รวมทั้งได้มีการปฏิบัติการร่วมและการสืบสวนจับกุมคดียาเสพติดใหญ่ ๆ ได้สำเร็จ
หลายคดี สำหรับยาเสพติดที่แพร่ระบาดอยู่ในประเทศจีนเป็นเวลานานมาแล้วก็คือ เฮโรอีน ซึ่งในปี
2547 ได้มีการจับกุมเฮโรอีนถึง 8,468 กิโลกรัมในมณฑลยูนนาน คิดเป็นร้อยละ 78.15 ของยาเสพติด
ทั้งประเทศ ทั้งนี้ ยาเสพติดจากต่างประเทศโดยเฉพาะที่มาจากบริเวณสามเหลี่ยมทองคำเป็นภัยคุกคาม
จีนที่ร้ายแรงที่สุด ความร่วมมือดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานที่มั่นคงและผลประโยชน์ร่วมกันหลายประการ
ดังนี้คือ

1. ให้เจ้าหน้าที่ประสานงานยาเสพติดต่างประเทศได้เข้ามาจับกุม
- มากขึ้นในการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลและความร่วมมือในเรื่องคดีข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ
2. ร่วมมือแลกเปลี่ยนตัวอย่างยาเสพติดและข้อมูลการวิเคราะห์ยาเสพติด
3. แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านกฎหมายฟอกเงิน
4. หารื้อเกี่ยวกับมาตรการการแบ่งทรัพยากรสินทรัพย์ที่ได้จากคดียาเสพติดที่ผู้กระทำความผิดมี
สัญชาติไทย หรือจีน และถูกจับกุมได้ในอีกประเทศหนึ่ง
5. เสริมสร้างความร่วมมือด้านการลดอุปสงค์ยาเสพติดและการป้องกันโรค HIV/ AIDS
6. พัฒนาทางเลือก

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในประเทศซึ่งด้วยยาเสพติดที่แพร่ระบาดและเป็นปัญหาใน
ประเทศ ได้แก่ ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา ไอซ์ ยาบ้า เอ็กซ์ตาซี โคเคน เคตามีน และยาแก้ไอ โดยเฉพาะไอซ์
นำมาใช้เสพในสถานบันเทิง นอกจากนี้ ยังมีเครือข่ายของกระบวนการลักลอบค้ายาเสพติดที่มีการ
ดำเนินการอยู่ในประเทศไทย 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มชาวจีน แอฟริกันตะวันตก สิงคโปร์และมาเลเซีย
และคนไทย ปัจจุบันประเทศสหภาพพม่าและลาวยังคงมีพื้นที่ปลูกฝิ่นอยู่มาก แม้ว่าจะมีความพยายาม
แก้ไขปัญหการปลูกฝิ่นจนได้ผลในระดับหนึ่งทั้งประเทศไทยและจีนเองก็ได้มีการดำเนินโครงการ
พัฒนาทางเลือกในประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้น เพื่อเสริมสร้างกิจกรรมโครงการพัฒนาทางเลือกของ
ประเทศที่เกี่ยวข้องจึงจัดให้มีการทำแผนปฏิบัติการร่วมกันระหว่าง 4 ฝ่าย ได้แก่ จีน ลาว พม่า และ
ไทยในเรื่องของการพัฒนาทางเลือกโดยเฉพาะ

อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติการรวมพลังฯ ในปี 2550 ยังไม่ได้กล่าวถึงการสร้างยุทธศาสตร์
ความสัมพันธ์กับต่างประเทศในการที่จะหยุดยั้งการผลิตและค้ายาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพให้มาก
ยิ่งขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้ประเทศไทยอยู่ในฐานะฝ่ายตั้งรับในสถานการณ์ปัญหายาเสพติดจาก
ต่างประเทศซึ่งมีประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้

1. การขยายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติดระหว่าง ไทย กับประเทศเพื่อนบ้าน
ได้แก่ ประเทศพม่า สปป.ลาว กัมพูชา สาธารณรัฐประชาชนจีน ฯลฯ ซึ่งยังขาดความร่วมมือให้
ครอบคลุมมิติด้านต่างๆ ที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกันของรัฐบาลประเทศเหล่านี้ โดยให้ปรากฏผล
อย่างเป็นรูปธรรมในทุกด้าน และทุกประเทศเท่าที่มีเงื่อนไข

2. ผลักดันให้มีการขยายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเสพติดระหว่างกันในรูปแบบและภาคที่เหมาะสมโดยใช้บทบาทของรัฐบาลให้มากขึ้น

2. สถานภาพของไทยในสายตาต่างประเทศด้านยาเสพติด

กระบวนการพิจารณารับรองประเทศในความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งให้ความร่วมมือกับประเทศสหรัฐอเมริกาในการปราบปรามการค้ายาเสพติดที่เป็นผู้ผลิตหลัก และเป็นเส้นทางลักลอบขนยาเสพติดจำนวน 32 ประเทศ ซึ่งร่างโดยสำนักงานกิจการยาเสพติด และการปราบปรามระหว่างประเทศของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ (State Department's Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs) ประธานาธิบดีต้องพิจารณารับรองว่า แต่ละประเทศได้ให้ความร่วมมือเต็มที่กับสหรัฐ หรือได้ดำเนินการด้วยตนเองอย่างเพียงพอ เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายและจุดประสงค์ของอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการค้ายาเสพติดและสารที่มีฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ. 2531 (1988 United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotics Drugs and Psychotropic Substances) (เอกสารข้อมูล กระบวนการพิจารณารับรองประเทศ, ม.ป.ป.)

บทบาทของประธานาธิบดีในกระบวนการดังกล่าว นับเป็นการเพิ่มความสนใจให้มุ่งเน้นการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศได้เป็นอย่างมาก กระบวนการพิจารณารับรองประเทศ ซึ่งให้ความร่วมมือกับประเทศสหรัฐฯ ในการปราบปรามการค้ายาเสพติดนี้เป็นข้อกำหนดของกฎหมายที่ระบุอยู่ภายใต้มาตรา 490 ของกฎหมายว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศ พ.ศ. 2504 (Foreign Assistance Act – FAA) ฉบับแก้ไขกระบวนการพิจารณารับรองดังกล่าว ซึ่งเริ่มบังคับใช้เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2529 มาตรา 490 กำหนดให้ประธานาธิบดีขึ้นบัญชีรายชื่อประเทศผู้ผลิตหลักและประเทศที่เป็นเส้นทางลักลอบขนยาเสพติด หรือที่เรียกว่ารายชื่อ “ประเทศหลัก” และระบุให้ชะลอการจ่ายความช่วยเหลือของรัฐบาลสหรัฐฯ ที่ให้แก่ประเทศเหล่านั้นไว้ครึ่งหนึ่งจนกว่าประธานาธิบดีประเทศสหรัฐฯ จะพิจารณาว่าแต่ละประเทศควรได้รับการ “พิจารณารับรอง” ต่อสภาองเกรสหรือไม่

ในการที่ประธานาธิบดีสหรัฐฯ จะพิจารณารับรองประเทศหนึ่งประเทศใดอย่าง “สมบูรณ์” ประธานาธิบดีจะต้องเห็นว่า ประเทศนั้นๆ ได้ให้ความร่วมมือกับสหรัฐอย่างเต็มที่ หรือได้ดำเนินการด้วยตนเองอย่างเพียงพอ เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายและจุดประสงค์ในการต่อต้านยาเสพติดของอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการค้ายาเสพติดและสารที่มีฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ. 2531 ถ้าประเทศใดได้รับการรับรองดังกล่าว ก็จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลสหรัฐฯ เต็มดังเดิมหลังจากที่ถูกชะลอความช่วยเหลือไว้ก่อนหน้านี้ ถ้าประธานาธิบดีปฏิเสธที่จะให้การรับรองแก่ประเทศใด ประเทศนั้นก็จะถูกตัดทางการค้า หรือการอุดหนุนทางการเงินอย่างสิ้นเชิงตามข้อกำหนดของกฎหมายควบคุมการส่งออกอาวุธ (Arms Export Control Act) ถูกตัดความช่วยเหลือด้านอาหาร ภายใต้กฎหมายสาธารณชน 480 (Public Law 480) ถูกตัดความช่วยเหลือทางการเงิน จากธนาคารเพื่อ

การส่งออกและนำเข้า (Export-Import Bank) และถูกตัดความช่วยเหลือส่วนใหญ่ ภายใต้กฎหมายว่าด้วยความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศ พ.ศ. 2504 ยกเว้นความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการปราบปรามยาเสพติดบางประเภท นอกจากนี้ และประธานาธิบดียังมีอำนาจให้ดุลยพินิจในการพิจารณาว่าบาตรทางการค้าและเศรษฐกิจภายใต้มาตรา 802 ของกฎหมายการค้าว่าด้วยการควบคุมยาเสพติดกับประเทศซึ่งไม่ผ่านการรับรองโดยใช้มาตรฐานการพิจารณาล้ำคลั่งกัน แต่ไม่เหมือนกันเสียทีเดียว

อย่างไรก็ตาม ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ถอนรายชื่อประเทศไทยออกจากบัญชีมืด (Blacklist) เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2547 โดยประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาได้มีบันทึกไปยังกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ กำหนดรายชื่อประเทศที่เป็นแหล่งผลิต หรือประเทศที่เป็นทางผ่านของการลำเลียงยาเสพติดระหว่างประเทศรายสำคัญจำนวน 22 ประเทศ ได้แก่ อัฟกานิสถาน (Afghanistan) บาฮามัส (Bahamas) โบลิเวีย (Bolivia) บราซิล (Brazil) พม่า (Burma) จีน (China) โคลัมเบีย (Colombia) โดมินีกัน (Dominican Republic) เอกวาดอร์ (Ecuador) กัวเตมาลา (Guatemala) ฮาติ (Haiti) อินเดีย (India) จาไมกา (Jamaica) ลาว (Laos) เม็กซิโก (Mexico) ไนจีเรีย (Nigeria) ปากีสถาน (Pakistan) ปานามา (Panama) ปารากวัย (Paraguay) เปรู (Peru) เวเนซุเอลา (Venezuela) และเวียดนาม (Vietnam)

เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำรายงานกลยุทธ์การควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ (International Narcotics Control Strategy Report) ปี 2548 โดยรายชื่อนี้ได้มาจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ คือ สภาพภูมิศาสตร์ การค้า และเศรษฐกิจ ที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตหรือเป็นเส้นทางผ่านยาเสพติด ทั้งนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ถอนรายชื่อประเทศไทยออกจากบัญชีรายชื่อที่เป็นปัญหาในเรื่องการผลิตหรือส่งผ่านยาเสพติด ด้วยเหตุผล 4 ประการ ดังนี้

1. การเพาะปลูกฝิ่นในประเทศไทยลดลงต่ำกว่าระดับที่ระบุโดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องของสหรัฐอเมริกา
2. ไม่พบโรงงานผลิตเฮโรอีนในประเทศไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา
3. ประเทศไทยไม่ใช่ที่มาของยาเสพติด วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทหรือสารควบคุมอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสหรัฐอเมริกา
4. ประเทศไทยไม่ใช่ประเทศทางผ่านยาเสพติดหรือสารควบคุมอื่นๆ ไปยังสหรัฐอเมริกา

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่ผ่านมาในช่วง 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2541-2550 ได้กระจายตัวสร้างความเดือดร้อนอย่างกว้างขวางทั้งต่อส่วนรวมและส่วนบุคคล ความเสียหายที่เกิดแก่สังคม อันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ติดยาเสพติด ตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งอบายมุข การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนัน อาชญากรรมต่างๆ ได้สร้างความไม่สงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นภายในประเทศ ยิ่งกว่านั้น ปัญหายังก่อให้เกิดผลกระทบต่อนโยบายการบริหารประเทศหลายลักษณะ ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรม การคอร์รัปชัน เศรษฐกิจและอื่นๆ

1. สรุปผลการศึกษา

นโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา เพื่อพิจารณาจากคำสั่งของรัฐบาลที่ 141/2541 ได้ถูกยกเลิกไป และเนื่องจากในช่วงดังกล่าวก่อนการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งเป็นแผนแม่บท มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดจำนวนมากจากรายงานต่างๆ ผลการประชุมระดมความคิดเพื่อเอาชนะยาเสพติด จึงมีคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 และ ที่ 120/2544 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติด มีดังนี้

1.1 นโยบายของรัฐบาล

รัฐบาลได้กำหนดให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง โดยยึดหลัก “การป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษเด็ดขาด” พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่

1) เชื่อมงวดกับการบังคับใช้กฎหมายและสร้างกระบวนการพิเศษ เพื่อควบคุมและปราบปรามผู้ค้าและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและการค้ายาเสพติดอย่างเด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม พร้อมทั้งแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มบทลงโทษสูงสุดกับข้าราชการการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และให้รางวัลและการคุ้มครองเป็นพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติด

2) ควบคุมการนำเข้าสารเคมีที่อาจนำไปสู่การผลิตยาเสพติดอย่างเข้มงวด และเสริมสร้างกลไกของภาครัฐ และมาตรการทางกฎหมาย

3) สร้างความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและนานาชาติ เพื่อควบคุมและกำจัดแหล่งผลิตและเครือข่ายการจำหน่ายยาเสพติดข้ามชาติ

4) แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ารับการบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสพยาเสพติด โดยให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสภาพได้ทันที โดยไม่มีความผิดทางกฎหมาย และรัฐบาลยังจัดให้มีระบบการบริการบำบัดและฟื้นฟู การฝึกอบรมด้านอาชีพ และการปรับสภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เสพยาเสพติด เพื่อให้ผู้เสพยาสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติ

1.2 แนวทางดำเนินการเพื่อเอาชนะยาเสพติด

แนวทางการเอาชนะยาเสพติดด้วยการสร้างพลังแผ่นดินปลูกจิตสำนึกของชนในชาติให้ตระหนักถึงปัญหา ดำเนินงานในพื้นที่โดยกำหนดหมู่บ้านชุมชนเป็นเป้าหมาย มีการปรับเปลี่ยนในแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 9 ให้สำนักงานประมาณรองรับงบประมาณการดำเนินงานตามแนวทางและมาตรการกำหนด และมอบหมายให้มีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี กำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะๆ

ส่วนตัวยาเสพติดที่มีการค้าและการแพร่ระบาดที่สำคัญ มีดังนี้

1. แอมเฟตามีน เป็นยาเสพติดหลักที่แพร่ระบาดในประเทศอย่างต่อเนื่องในประเทศมากกว่าครึ่งหนึ่ง ประเทศพม่า ยังคงเป็นแหล่งผลิตหลักก่อนที่จะกระจายไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา ฯลฯ จากนั้นถูกลักลอบเข้าสู่ประเทศไทยตามแนวชายแดนต่างๆ ทางภาคเหนือ กลาง และกรุงเทพมหานคร

2. กัญชา มีการเพาะปลูกหลักในประเทศ สปป.ลาว และบางส่วนลักลอบปลูกในประเทศไทย พื้นที่แพร่ระบาดหลักของกัญชา อยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ กรุงเทพมหานคร และบางส่วนลักลอบส่งออกจากประเทศ

3. สารระเหย เป็นยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องในกลุ่มประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี พื้นที่แพร่ระบาดหลักที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร

4. กระเทียม/ยาแก้ไอ/สีจันรื้อย เป็นยาเสพติดที่มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งตัวยาที่ใช้เสพ วิธีการเสพ มูลเหตุของการเสพ ประชากรกลุ่มเสพ อย่างสิ้นเชิง จากผู้สูงอายุไปเป็นกลุ่มวัยรุ่น พื้นที่แพร่ระบาดหลักอยู่ที่ภาคใต้ บางส่วนในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นยาเสพติดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีส่วนในการก่อสถานการณ์ความไม่สงบในบางระดับ

5. ยาเสพติดที่ใช้ในสถานบันเทิงหรือที่เกี่ยวข้อง ประเภท club drugs ได้แก่ ไอซ์ เอ็กซ์ตาซี โคเคน เคตามีน เป็นยาเสพติดที่มาจากต่างประเทศ ในระยะหลังเริ่มมีแนวโน้มเป็นขบวนการ/ขบวนการ

ต่างชาติที่มีบทบาทมากขึ้น พื้นที่แพร่ระบาดหลัก อยู่ที่จังหวัดท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดท่องเที่ยวในภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคกลาง กลุ่มประชากรที่เสี่ยงจำกัด อยู่ในคนบางกลุ่ม

6. พื้นและอนุพันธ์ของฝิ่น/เฮโรอีน ประเทศไทย ยังคงมีพื้นที่ปลูกฝิ่นอยู่ซึ่งต้องดำเนินการอย่างลดพื้นที่ลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนเฮโรอีนที่ค้าและแพร่ระบาดภายในประเทศ ส่วนใหญ่ลักลอบมาจากชายแดน มีแนวโน้มที่เครือข่ายเฮโรอีนข้ามชาติจะใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านนำเฮโรอีนออกต่างประเทศมากขึ้น สำหรับการแพร่ระบาดเฮโรอีนในประเทศไทยยังจำกัด พื้นที่ที่ยังมีการแพร่ระบาดอยู่ที่ภาคใต้ กรุงเทพมหานคร และภาคเหนือบางส่วน

กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการค้าและกระจายยาเสพติดในปัจจุบันยังเป็นกลุ่มที่ต่อเนื่องจาก ปี 2550 หรือในช่วงหลายปีที่ผ่านมาดังนี้

- 1) กลุ่มการค้ายาเสพติดที่เป็นแรงงานต่างชาติสัญชาติพม่า ลาว กัมพูชา มีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการค้าและกระจายยาเสพติดในพื้นที่ต่างๆของประเทศ
- 2) กลุ่มการค้ายาเสพติดชาวต่างประเทศ เช่น กลุ่มการค้าชาวแอฟริกัน กลุ่มการค้าชาวเอเชีย ฯลฯ
- 3) กลุ่มการค้ายาเสพติดชายแดน เป็นกลุ่มการค้าเดิมอาศัยตามแนวชายแดนและเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้ค้าตอนใน ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคกลาง
- 4) กลุ่มการค้ายาเสพติดที่เป็นแรงงานต่างชาติที่สำคัญ ได้แก่ ชาวพม่า ลาว และกัมพูชา
- 5) กลุ่มการค้ายาเสพติดในพื้นที่ตอนใน ซึ่งเป็นกลุ่มการค้าและแพร่ระบาดยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดตอนใน

จากการคาดประมาณ พบว่า มีกลุ่มการค้ายาเสพติดระดับต่างๆ กว่า 100 กลุ่มการค้า กระจายตัวทั่วประเทศ

1.3 ผลกระทบของปัญหาเสพติด

1. ผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐ เนื่องจากคดียาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะคดีความผิดแยกตามประเภทตัวยาเกี่ยวกับแอมเฟตามีน หรือยาบ้า ซึ่งมีถึงร้อยละ 90 ในปี 2550 คดียาเสพติดเป็นภาระต่องานด้านกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบจนนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมาย การขยายงาน ขยายอัตรากำลัง การขอผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น และการก่อสร้างสถานที่รองรับ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาลที่เพิ่มสูง และทำให้การดำเนินคดีด้านอื่นเกิดความล่าช้า นอกจากนี้ ยาเสพติดยังได้ก่อให้เกิดการทุจริต คอร์รัปชัน โดยเฉพาะการทุจริตต่อหน้าที่การรับ

สินบน การกลั่นแกล้งรีดไถ การแสวงหาผลประโยชน์จากผู้กระทำความผิด ซึ่งทำให้ประชาชนและสังคมเกิดความเสื่อมศรัทธา และขาดความเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ

ตารางที่ 6.1 สถิตินักโทษเด็ดขาดพระราชบัญญัติยาเสพติดฯ แยกตามประเภทตัวยา¹⁷

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
เฮโรอีน	3,939	510	4,449	6.20
กัญชา	1,084	103	1,187	1.65
ฝิ่น	980	75	1,055	1.45
แอมเฟตามีน	50,491	141,122	64,613	90.05
สารระเหย	49	5	54	0.08
มอร์ฟีน	3	1	4	0.01
โคเคน/โคเคอิน	43	24	67	0.09
อื่นๆ (สารเคมีที่ใช้ผลิตยาเสพติด)	236	84	320	0.45
รวม	56,825	14,924	71,749	100

ที่มา สำนักปราบปรามยาเสพติดฯ. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ พ.ศ.2550

สำรวจ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2550

2. ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ การผลิตและการค้ายาเสพติดจัดเป็นกลุ่มธุรกิจและเศรษฐกิจนอกกฎหมายที่ไม่ก่อให้เกิดการผลิต ธุรกิจการค้ายาเสพติด ก่อให้เกิดการสูญเสียเงินตราให้แก่กลุ่มผู้ผลิตที่อยู่ภายนอกประเทศจำนวนมหาศาล ซึ่งการศึกษาวิจัยของศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี 2540 พบว่า เศรษฐกิจการค้ายาเสพติดมีมูลค่าระหว่าง 28,000 – 33,000 ล้านบาท (สำนักงาน ป.ป.ส., 2544: 10) ปัญหายาเสพติดทำให้รัฐต้องทุ่มเทงบประมาณจำนวนมาก เพื่อใช้ในการป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษาและฟื้นฟู แทนที่จะนำไปใช้ในด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็นกว่า อย่างไรก็ตาม งบประมาณแผนปฏิบัติการฯของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลที่ต้องใช้ไปเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนั้นมีมากกว่าสี่พันล้านบาทต่อปี ซึ่งแต่ละหน่วยงานได้รับอัตราส่วนแตกต่างกันออกไป โดยสำนักงานคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดได้รับมากที่สุด ในอัตราร้อยละ 45.5 รองลงมาคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสุขภาพจิต กรมคุมประพฤติ และกรมการแพทย์ตามลำดับ

¹⁷ สำนักปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ พ.ศ.2550. หน้า 98

ตารางที่ 6.2 งบประมาณแผนปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประจำปี 2548 แบ่งเป็น 4 ยุทธศาสตร์หลัก

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ร้อยละ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ร้อยละ
1.กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน	3.80	11. สำนักงานปปส.	45.56
2. สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม	0.03	12.สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	3.77
3.กองบัญชาการทหารสูงสุด	1.89	13. กรมการแพทย์	7.60
4. กองทัพบก	3.46	14. กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	1.01
5. กองทัพเรือ	1.30	15. กรมสุขภาพจิต	8.65
6.กองทัพอากาศ	0.38	16.สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	0.08
7.สำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ	0.07	17.กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	0.12
8. กรมคุมประพฤติ	7.81	18.กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย	0.02
9.กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	0.32	19.สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	13.90
10. กรมราชทัณฑ์	0.11	20.สำนักงานป้องกันและปราบปรามฟอกเงิน	0.11
			100.00

ที่มา <http://www1.oncb.go.th/document/p1-plan2548/plansolution48-5.pdf>

3. ผลกระทบต่อครอบครัว ปัญหายาเสพติดได้ทำลายความสุขในครอบครัว ส่งผลต่อสภาพจิตใจของสมาชิก เป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา อาจมีการใช้ความรุนแรงจนเป็นสาเหตุให้เกิดความแตกแยกในครอบครัวและเป็นที่รังเกียจของสังคม นอกจากนี้ยังนำไปสู่การสูญเสียรายได้ของครอบครัว เนื่องจากมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากการซื้อยาเสพติด หรือบำบัดรักษาผู้ที่ติดยาเสพติด

ความโน้มเอียงของความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดเรื่องยาเสพติดกับการกระทำผิดในคดีอาญาอื่นๆ จากการตรวจสอบข้อมูลระหว่างผู้ถูกจับคดียาเสพติดกับผู้ถูกจับกุมคดีอาญาอื่นๆ ในช่วง 10 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2549 พบว่า มีจำนวนผู้ถูกจับคดียาเสพติดทั้งสิ้น 1.26 ล้าน

คน ในจำนวนนี้ เคยมีประวัติการถูกจับกุมคดีอื่น 274,312 คน คิดเป็นร้อยละ 22 ซึ่งส่วนใหญ่ถูกจับกุมในคดีเกี่ยวกับการพนัน ททรัพย์ ทำร้ายร่างกาย อาวุธปืน

จากสถิติในตารางที่ 6.3 ได้ชี้ถึงลักษณะความผิดของนักโทษที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด นักโทษเด็ดขาดกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 60.37 มีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดและสารระเหย ซึ่งตามความจริงแล้ว นักโทษที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอาจมีความผิดอยู่หลายคดี โดยเฉพาะลักษณะความผิดที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์ซึ่งสะท้อนถึงความผิดที่ปนอยู่กับคดีที่เกี่ยวข้องกับลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ซึ่งมีสัดส่วนหนึ่งในห้า ความผิดต่อชีวิตซึ่งเกี่ยวข้องกับการฆ่ากันตาย ร้อยละ 7.54 ฤทธิ์ของยาเสพติดยังส่งผลต่อความผิดต่อร่างกาย การทำร้ายร่างกาย นอกจากนี้ยังมีลักษณะความผิดต่อเพศ ซึ่งหมายความว่ารวมถึงการข่มขืนกระทำชำเราด้วย

ตารางที่ 6.3 สถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามลักษณะความผิด

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	22,712	1,601	24,313	20.46
พรบ.ยาเสพติด/สารระเหย	56,825	14,924	71,749	60.37
ความผิดต่อชีวิต	8,665	298	8,963	7.54
ความผิดต่อร่างกาย	3,376	73	3,449	2.90
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	5,525	106	5,631	4.74
กยันตรายต่อประชาชน	245	9	254	0.21
อื่นๆ (หลายประเภท เช่น พรบ.ป่าไม้, การพนัน, อาวุธปืน, พรบ.คนเข้าเมือง, ลหุโทษ)	4,115	371	4,486	3.77
รวม	101,463	17,382	118,845	100

ที่มา สำนักปราบปรามยาเสพติดฯ. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ พ.ศ.2550. หน้า 97

4. ผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ยาเสพติดก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ในชุมชน ทรัพย์สินของคนในชุมชนและสังคมเสียหาย ทำลายเด็กเยาวชน อันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนและสังคม ก่อให้เกิดปัญหาอุบัติเหตุ และโรคต่าง ๆ

ตารางที่ 6.4 สถิติจำนวนนักโทษเด็ดขาดทั่วประเทศ

ปี	จำนวนนักโทษเด็ดขาด ทั่วประเทศ	จำนวนนักโทษเด็ดขาด คดียาเสพติด	ร้อยละ
2538	77,465	27,513	35.5
2539	65,945	25,189	38.2
2540	82,004	35,824	43.7
2541	104,454	49,750	47.6
2542	114,627	69,449	60.6
2543	137,344	87,966	64.0
2544	153,511	100,706	65.6
2545	168,280	114,753	68.2
2546	156,374	101,410	64.8
2547	128,048	80,040	62.5
2548	120,954	70,195	58.03
2549	110,478	66,474	60.16
2550	118,458	71,749	60.56

ที่มา สำนักปราบปรามยาเสพติดฯ. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ พ.ศ.2550.

2. แนวโน้มปัญหายาเสพติดและข้อเสนอแนะ

การคาดประมาณผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจำนวน 2 ครั้ง เมื่อปีพ.ศ.2544 ประมาณการว่ามีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดประมาณ 1.9 ล้านคน และในปีพ.ศ. 2546 ระหว่างช่วงประกาศสงครามยาเสพติด จำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในประเทศลดลงเหลือ 455,500 คน เมื่อจะประมาณการผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในปี 2551 โดยอาศัยวิธี Capture-Recapture ซึ่งเป็นวิธีคำนวณที่ใช้ในบางประเทศ ประมาณการจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ประมาณ 426,428 คน ซึ่งถือเป็นวิธีประมาณการขั้นต่ำ เพื่อทราบขนาดของสถานะของปัญหายาเสพติดเท่านั้น

อัตราส่วนเพิ่มหรือลดของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดรายใหม่ เป็นตัวชี้วัดสำคัญของการขยายตัวของปัญหายาเสพติด นับตั้งแต่มีการประกาศชัยชนะต่อสงครามยาเสพติด เมื่อปี 2547 เป็นต้นมา ข้อมูลสถิติบำบัดรักษายาเสพติด ตั้งแต่ปี 2547-2550 พบว่า มีผู้เสพยาเสพติดรายใหม่ที่เริ่มมีพฤติกรรมเสพยาเสพติดและเข้าบำบัดรักษาตั้งแต่ปี 2547-ปัจจุบัน ช่วง 3 ปี ประมาณ 10,000 คน หรือเฉลี่ยปีละ 3,300 คน (จากแบบข้อมูล บสต.) และจากสถิติจับกุมคดียาเสพติด ตั้งแต่ปี 2527-2550 เช่นเดียวกัน

พบว่า มีผู้กระทำผิดยาเสพติดที่ถูกจับกุมครั้งแรก (ไม่เคยถูกจับกุมคดียาเสพติดมาก่อน) ประมาณ 164,229 คน ผลการศึกษาดังกล่าว คาดได้ว่าในช่วง 3 ปีมานี้ มีผู้ถูกจับกุมคดียาเสพติดรายใหม่ที่เพิ่งเริ่มมีพฤติกรรมด้านยาเสพติดประมาณ 82,114 คน หรือเฉลี่ยปีละ 27,371 คน

แม้ว่า การประกาศทำสงครามกับยาเสพติด ทำให้แนวโน้มการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในประเทศลดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่สถานการณ์ปัญหาเสพติดที่ชายแดนกลับมีแนวโน้มของการลักลอบและนำเข้ายาเสพติดสูงมากขึ้น เนื่องจากการปรับเส้นทางการลักลอบลำเลียง และมีการเปลี่ยนแปลงการค้าสารเสพติดบางตัวในบางพื้นที่ กระบวนการลำเลียงยาเสพติดยังคงมาจากทางภาคเหนือ แต่นำไปเก็บกักไว้ในพื้นที่ภาคตะวันออก หลังจากนั้นจึงค่อยๆ ทอยนำยาเสพติดออกมาจำหน่าย จึงทำให้ดูเหมือนว่ายาเสพติดมีการเปลี่ยนเส้นทางการลำเลียงมาทางด้านตะวันออก นอกจากนี้ยังมีการนำสารเสพติดไปเก็บไว้ในฝั่งประเทศกัมพูชาแล้วจึงค่อยนำออกมาจำหน่าย อีกเส้นทางหนึ่งที่ใช้มากขึ้นคือทางฝั่งประเทศลาว จากบริเวณสามเหลี่ยมทองคำยังหลวงพระบาง ดันทางถนนหมายเลข 13 ของลาว จากนั้นยาเสพติดจะถูกลำเลียงผ่านมาทางเมืองเวียงจันทน์ ส่วนหนึ่งเข้าไปทางจังหวัดเลย เส้นทางพิเศษที่ต้องพิจารณาคือเส้นทางผ่านจากประเทศสหภาพพม่าโดยลำเลียงผ่านโดยตรงและใช้เส้นทางทะเลอันดามันมากขึ้น เนื่องจากเส้นทางคมนาคมสะดวก

เส้นทางการลำเลียงยาเสพติดที่สำคัญ และทางฝั่งไทยต้องตรวจตรามากได้แก่ พื้นที่อำเภอท่าลี่ อำเภอปากชม จังหวัดเลย อำเภอสังขม อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอท่าบ่อ อำเภอบึงคล้า และอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อำเภอสิรินธร (ช่องเม็ก) อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี และอำเภอเมือง จุฬนาเข้ที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดมุกดาหาร ที่ประชุมยังระบุว่า ยาเสพติดที่ลักลอบนำเข้ามาในเส้นทางนี้ คือ เฮโรอีน แอมเฟตามีน และกัญชา นอกจากนี้ยังพบว่า ทางตอนเหนือของประเทศลาวเป็นแหล่งผลิตแอมเฟตามีน พื้นที่ทางชายแดนไทย-ลาว ทางภาคเหนือของไทย 7 แห่ง และในลาวประมาณ 4 แห่ง แต่ก็ยังเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงยากมาก

สถานการณ์การผลิตแถบชายแดนนอกประเทศในช่วงที่ผ่านมา มีการเคลื่อนย้ายเข้าไปลึกขึ้นจากบริเวณชายแดน สำหรับสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด โดยเฉพาะสารอีเฟรดินมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง กล่าวคือ ในช่วง 3 - 4 ปีที่ผ่านมาได้มาจากประเทศจีน แต่เนื่องจากประเทศจีนมีการเข้มงวดมากขึ้น จึงได้นำมาจากประเทศอินเดีย กาเฟอีนก็เช่นเดียวกัน แต่เดิมมีการลักลอบจากประเทศจีน แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นประเทศอินเดีย นโยบายการปราบปรามยาเสพติด จึงไม่สามารถทำให้ยาเสพติดหมดสิ้นไปจากประเทศ เนื่องจากการขยายหรือเปลี่ยนเส้นทางการลำเลียงยาเสพติด ผู้เสพยาเสพติดจึงหันไปแสวงหาสารเสพติดอื่น ๆ เช่น คมกาว สารระเหย เป็นต้น

ปี พ.ศ. 2550 แม้จะมีข้อจำกัดในการเมืองภายในประเทศ แต่การที่รัฐบาลได้มีนโยบายด้านยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ยังคงมีประเด็นปัญหาโดยเฉพาะการจัดความสมดุลที่เหมาะสมของการปฏิบัติงานตามกรอบแนวคิดหลักของปฏิบัติการรวมพลังไทย ขจัดภัยยาเสพติด ร่วมเกิดไต่องค์กร อย่างเป็นต้นแบบซึ่งต้องนำมาทบทวนในปีถัดไป

1. กรอบความคิดหลักของปฏิบัติการรวมพลังไทยฯ ในปี 2550 คือ การแก้ไขปัญหาที่คงเหลือสถาปนาความมั่นคง สร้างความยั่งยืน ซึ่งเป็นกรอบความคิดหลักทางยุทธศาสตร์ที่ต้องการปรับฐานคิดให้กับทุกหน่วยที่รับผิดชอบงานยาเสพติดได้ตระหนักว่า ภายหลังจากสัปดาห์ระดมสมองยาเสพติดในปี 2547 สถานการณ์ปัญหายาเสพติดของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงในขั้นพื้นฐาน ระดับความรุนแรงของยาเสพติดลดลง แต่ยังคงเหลือปัญหายาเสพติดในบางส่วน บางพื้นที่เท่านั้น จำเป็นต้องวางรากฐานให้การสร้างความมั่นคง และสร้างความยั่งยืน เพื่อมิให้ปัญหาววนกลับมาอีก

2. ปฏิบัติการรวมพลังไทยฯ ในปี 2550 วางน้ำหนักการปฏิบัติอยู่ที่การแก้ไขปัญหาที่คงเหลือเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 80 พิจารณาจากการจัดอัตรากำลัง ทรัพยากร ระบบปฏิบัติงาน ฯลฯ

3. เมื่อปฏิบัติการรวมพลังไทยฯ ในปี 2550 นี้ยังวางน้ำหนักในการสถาปนาความมั่นคง และสร้างความยั่งยืน ไม่ให้เกิดปัญหายาเสพติดววนกลับมาในบางพื้นที่ และบางกลุ่มประชากรปัญหา ในภาพรวมระดับของปัญหายาเสพติดยังไม่ลดลงไปจากเดิม แต่บางพื้นที่และบางกลุ่มเป้าหมายกลับมีแนวโน้มของปัญหาเริ่มมากขึ้น

1) พื้นที่เป้าหมายเฉพาะที่มีระดับปัญหามาก ยังไม่สามารถลดปริมาณปัญหาลงได้ และคงจะเป็นปัญหาที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ พื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่ที่มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดหนาแน่นต่อเนื่อง

2) กลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่ยังคงมีปัญหาคือเรื่อง ชั่วซากและเรื้อรังไม่สามารถแก้ไข ปัญหาได้ด้วยกลไกปกติอย่างที่เป็นอยู่ ได้แก่ (ก) เครือข่าย/กลุ่มการค้าที่เป็นขบวนการรายใหญ่ เช่น เครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติ เครือข่ายการค้ายาเสพติดของชนกลุ่มน้อย กลุ่มการค้ายาเสพติดที่เป็นแรงงานต่างชาติ กลุ่มการค้ายาเสพติดดั้งเดิมที่ยังไม่ถูกปราบปรามในช่วงที่ผ่านมา ฯลฯ และ (ข) กลุ่มผู้เสพยาเสพติดประเภทเรื้อรัง

3) ความต่อเนื่องของกระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างครบวงจร แนวโน้มที่สูงขึ้นของอัตราการกระทำความผิดด้านยาเสพติดซ้ำและบำบัดรักษาซ้ำของผู้เสพที่ผ่านการบำบัดรักษา และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่สมบูรณ์ที่จะปฏิบัติอย่างทั่วถึงในทุกจังหวัด ในการสร้างกลไกการติดตาม ช่วยเหลือ ดูแล ให้ผู้ผ่านการบำบัดฯ หรือผู้เคยกระทำความผิดยาเสพติดได้มีวิถีชีวิตอย่างเป็นปกติได้รับการยอมรับจากสังคม นอกจากนี้การดำเนินงานเพียงบางจังหวัดเท่านั้น

4) ประเด็นปัญหาเยาวชน ซึ่งถือเป็นกลุ่มประชากรที่มีอัตราเสี่ยงสูงที่สุดต่อปัญหา ยาเสพติด และมีมิติปัญหาที่สลับซับซ้อนของเยาวชน นอกจากจะเป็นปัญหาเสพติดแล้ว ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ มั่วสุมตามแหล่งมั่วสุมต่างๆ ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ เทียวเตรเวลากลางคืน ดิด-เกมส์ ฟันบอล หนีเรียน เพศสัมพันธ์/เอดส์ กลุ่มกวนเมือง ยกพวกตีกันระหว่างกลุ่ม/สถาบัน ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ปลายปี พ.ศ. 2549 -2550 คำสั่งตามนโยบายและยุทธศาสตร์การปราบปราม ยาเสพติดของรัฐบาลสมัยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ถูกวิพากษ์อย่างหนักว่า คำสั่งนี้นำไปสู่ความรุนแรง กระบวนการมอบนโยบายของผู้บริหารประเทศกลับเป็นไปในทิศทางที่สร้างความเข้าใจผิดให้กับผู้ปฏิบัติว่า ตนมีอำนาจที่จะจัดการในทุกรูปแบบเพื่อให้ปัญหายาเสพติดหมดไป อีกทั้งผู้บริหารประเทศยังแสดงเจตนาให้เห็นด้วยว่า หากผู้ปฏิบัติตามนโยบายไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายได้ย่อมต้องได้รับผลกระทบต่อดำเนินหน้าที่ทางราชการ การกำหนดนโยบายดังกล่าวนี้มาซึ่งความกดดันอย่างยิ่งต่อผู้ที่ต้องปฏิบัติตามนโยบาย

เมื่อผู้ปฏิบัติตามนโยบายมีความจำเป็นต้องดำเนินการใดๆ ไม่ว่า จะเป็นเพราะการ ถูกจู่โจม หรือถูกบีบบังคับก็ตาม เป็นผลให้วิธีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเกิดความผิดพลาดด้วย เช่น การเร่งจัดทำบัญชีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การกำหนดนโยบายให้ผู้ปฏิบัติระดับล่างทำการลดรายชื่อในบัญชีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยเวลาอันจำกัด และที่สำคัญคือ เป็นการสร้างความเข้าใจที่สับสนระหว่างการทำงานที่ให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายสูงสุด กับการทำ งานที่ต้องยึดถือหลักธรรมาภิบาล

ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายปราบปรามยาเสพติดที่ผิดพลาดดังกล่าว นอกจากจะก่อให้เกิดความสูญเสียกับประชาชนพลเรือนของประเทศไทยโดยตรงแล้ว ยังก่อให้เกิดความสูญเสียที่ร้ายแรงกับประเทศชาติเช่นกัน เพราะประเทศไทยต้องตกเป็นที่วิพากษ์ของประชาคมโลก เป็นเหตุให้รัฐบาลไทยถูกเรียกร้องให้มีการไต่สวนหาผู้รับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น

หลังจากปี 2550 เป็นต้นไป ยังมีหลายปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยมาตรการใดมาตรการหนึ่ง ต้องมีการผสมผสานมาตรการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ยังคงมีระดับปัญหายาเสพติดมากหรือรุนแรงเกินกว่าที่จะใช้กลไกปกติเข้าดำเนินการ จึงมีการแยกมาตรการพื้นที่ออกมาเป็นการเฉพาะ โดยกำหนดให้เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงของปัญหาในระดับสูงที่จำเป็นต้องมีระบบจัดการแก้ไขปัญหเป็นพิเศษและเฉพาะ ได้แก่ พื้นที่สำคัญ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. พื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีระดับปัญหาแพร่ระบาดมากที่สุด และมีแนวโน้มปัญหาเพิ่มมากขึ้น เกินกว่าค่าเฉลี่ยรวมของประเทศในอัตราสูง

2. พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ปัญหาความมั่นคงสูงที่สุดในประเทศ และมีระดับความรุนแรงของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในอัตราสูงเช่นเดียวกัน และกระทบต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคง

3. พื้นที่ประเทศเพื่อนบ้านที่มีผลกระทบต่อปัญหาเสพติดในประเทศไทยประกอบด้วย ประเทศพม่า สปป.ลาว กัมพูชา สาธารณรัฐประชาชนจีน ฯลฯ เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์หรือพื้นที่ด่านหน้าของปัญหาเสพติดก่อนกระจายเข้าสู่ประเทศไทย ความร่วมมือของประเทศเพื่อนบ้านในการร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดกับประเทศไทยจะทำให้ปริมาณการผลิตและค้ายาเสพติดสามารถลดลงได้

.....

เอกสารอ้างอิง

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2543. โครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดในนักเรียน. Available at

<http://www.thaidrugpolice.com/dare/finally/finally.html>

การประชุมทวิภาคีว่าด้วยความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นกลไกความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด. ครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 17-18 กรกฎาคม 2548. ณ เมืองหลวงพระบาง. Available at

http://www.thaiembassy.org/vientiane/aboutthailand_55ththailao_th.html.

กระทรวงยุติธรรม. 2551. ข้อมูลการผลิตยาบ้าปี 2550. ศึกษากรณีวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานตรวจพิสูจน์.

กิตติ ลิ้มชัยกิจ. เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (สัมภาษณ์พิเศษ ทีมข่าวอาชญากรรม) ผู้จัดการออนไลน์. 14 ธันวาคม 2549.

กรมวิเทศสหการ. สหรัฐฯ ขยายขอบเขตการดำเนินงาน ด้านปราบปรามยาเสพติดในไทย. 22 กันยายน 2546. Available at <http://www.mfa.go.th/web/1839.php?id=5858>

กอบกุล จันทวโร. ความสำเร็จของไทยในการแก้ไขปัญหายาเสพติดท่ามกลางความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดโลก. วารสารป.ป.ส.

กอบกุล จันทวโร. มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติดทางทะเล. 12 พ.ค. 2546 วารสารสำนักงาน ป.ป.ส.

กอบกุล จันทวโร. ประเทศไทยกับอนุสัญญาสหประชาชาติด้านการควบคุมยาเสพติด. วารสารป.ป.ส. 20(1) : 27-30 . มีนาคม- สิงหาคม 2547.

คณะกรรมการบริหารเครือข่ายองค์กรวิชาการการสารเสพติด. 2548. สังเคราะห์สถานการณ์ภาพปัญหาสารเสพติด. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. เอกสารเผยแพร่เลขที่ 02/6-007(48)

ไชยยศ เหมะรัชตะ 2525 ปัญหายาเสพติด : การศึกษาและวิเคราะห์ในแง่กฎหมาย: รายงานผลการวิจัย กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาติชาย สุทธิกลม. 2549. การบังคับใช้กฎหมายในคดียาเสพติด: ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข. วิทยาลัยการยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม. สำนักงานศาลยุติธรรม.

วิชัย โปษยะจินดา. 2547. สังเคราะห์สถานการณ์ คาดการณ์อนาคต และแนวทางป้องกันแก้ไข. ในกระบวนการสังเคราะห์สถานการณ์. คณะกรรมการบริหารเครือข่ายองค์กรวิชาการยาเสพติด. หน้า 137-142.

วัลลภ สุวรรณดี. มปป. การรับมอบนโยบายเกี่ยวกับการปฏิบัติการ "รวมพลังประชไทย พันภัย

ยาเสพติด" จากรองนายกรัฐมนตรี. เอกสารอัดสำเนา.

บุญรัตน์ เรืองยศ. แผนปฏิบัติการนับถอยหลัง 60 วัน กักการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของ ศตส.จังหวัด
มดิชน, 20 กรกฎาคม 2539: 8.

มดิชน-ประชาชาติธุรกิจ, 20 เมษายน พ.ศ. 2551. "ย้อนรอยคดีฆ่าตัดตอน..." Available at

https://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=172.

มติคณะรัฐมนตรี.สรุปสาระสำคัญของมติคณะรัฐมนตรีด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สมัย
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร) วันที่ 2 พฤศจิกายน 2547. Available at

http://www.nccd.go.th/index.php?mod=content_list&cate=272&id=882.

ภาณุรัตน์ มีเพียร. การป้องกันปราบปรามยาเสพติดให้โทษประเภทแอมเฟตามีนในเขตพื้นที่ตำรวจ
นครบาล. web.schq.mi.th/~ndc/RESEARCH/T_JSP/JSP13/T_4206. หลักสูตรการป้องกัน
ราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (ปรอ.) รุ่นที่ 13.

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. 2540. แนวการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย.

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
วิจัย.

ทองเลื่อน ประพัฒน์ทอง . 2545. กระบวนการป้องกันและต่อต้านปัญหายาเสพติดในระดับ

มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. Available at

<http://ndcthailand.tv5.co.th/>

วุฒิพงษ์ เหล่าจุมพล. "ยุทธศาสตร์การใช้พลังแผ่นดินและแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด,"

วารสารสำนักงาน ป.ป.ส.. 17(2) : 23-32.

หน่วยปฏิบัติการวิจัยเภสัชศาสตร์สังคม. (แปล) What drug policies cost. Estimating government drug
policy expenditures โดย Peter Reuter. บทความจากวารสาร Addiction (พ.ศ. 2549 - 2550)
ครั้งที่ 1 นโยบายด้านยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
(ป.ป.ส.) คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สิงหาคม 2550.

หน่วยปฏิบัติการวิจัยเภสัชศาสตร์สังคม. (แปล) What drug policies cost. Drug policy spending in the
Netherlands in 2003 โดย Henk Rigter บทความจากวารสาร Addiction (พ.ศ. 2549 - 2550)
ครั้งที่ 1 นโยบายด้านยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
(ป.ป.ส.) คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สิงหาคม 2550.

หน่วยปฏิบัติการวิจัยเภสัชศาสตร์สังคม. (แปล) What drug policies cost. Estimating drug policy expenditures in Sweden, 2002: work in progress. ปี พ.ศ. 2545 โดย Mats Ramstedt. บทความจากวารสาร Addiction (พ.ศ. 2549 - 2550) ครั้งที่ 1 นโยบายด้านยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สิงหาคม 2550.

ศูนย์วิชาการสารเสพติด. 26 กุมภาพันธ์ 2544. นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา Available at http://nsb.police.go.th/policy/p_gov.htm.

ศูนย์วิชาการสารเสพติด. นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา Available at http://nsb.police.go.th/policy/p_gov.htm 26 กุมภาพันธ์ 2544

ศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. นโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล. Available at http://www.sri.cmu.ac.th/~nsac/All_Page/Drug/SRI_Policy_of_Government_04.htm.

ศูนย์ประชาสัมพันธ์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ภาคเหนือตอนบน. สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่ Available at http://narcotics.prdnorth.in.th/narticle_view.php?id=031105152138.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) 2544. คำสั่งนายกรัฐมนตรีให้ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร และจังหวัด (ศ.ปส.ก./จังหวัด) และศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเขตและอำเภอ (ศ.ปส.ข./อ.) ปฏิบัติหน้าที่ฯ ตั้ง ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2544.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) 2546. คำสั่งนายกรัฐมนตรีเรื่องการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด. กรุงเทพฯ: ราไพบรอส.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) 2546. ประมวลคำสั่งการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) 2546. รวมคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด. กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) 2547. ประมวลคำสั่งการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด เล่มที่ 2 ตุลาคม 2546-กันยายน 2547. กรุงเทพฯ: ชุมนุสนสภกรรมการเกษตรแห่งประเทศไทย.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) 2547. รายงานผลการสำรวจประเมิน

สถานการณ์ยาเสพติดครั้งที่ 3 (1 สิงหาคม – 31 ตุลาคม 2546). เอกสารอัดสำเนา.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) 2547. สรุปสาระสำคัญของมติ-

คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในห้วงการดำเนินงานตาม Roadmap การต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด. กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) 2546. รวมคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่อง การต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดระยะที่ 1 และระยะที่ 2 (ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์-2 ธันวาคม 2546). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) 2550. คำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติดที่ 26/2550 เรื่อง ปฏิบัติการรวมพลังไทย เทิดไท้องค์ภูมิพล เฉลิมฉลอง 80 พรรษา. เอกสารอัดสำเนา.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) 2550. คำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติดที่ 27/2550 เรื่องแนวทางการบูรณาการแผนงาน/โครงการงบประมาณ ปีงบประมาณ 2551. เอกสารอัดสำเนา.

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ศอ.ปส.) 2551. กรอบยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๑. <http://www.nccd.go.th/upload/content/5strategy51.doc>

สมศักดิ์ ชื่นประเสริฐสุข. กลางและชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน อพป. (ชรบ.) กับ การป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติด 2543. Available at

<http://www.thaidrugpolice.com/dare/finally/finally.html>

สารนิเทศ สถาบันธัญญรักษ์. 18 ธันวาคม พ.ศ.2548 .

Available at http://www.thanyarak.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=460&Itemid=54

สถาบันวิชาการและตรวจพิสูจน์ยาเสพติด. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สถาบันรามจิตติ. มปป. โครงการติดตามสถานการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด, รายงานสถานการณ์ เด็กและเยาวชนปี 2547-2548

สุคิด ถิ่นซ้าย.(บทสัมภาษณ์) การชี้แจงพื้นที่และแนวทางปราบปรามยาเสพติดตามแผนปฏิบัติการเอาชนะยาเสพติดปี 2544-2545 ให้กับเจ้าหน้าที่ทหาร-ตำรวจที่เกี่ยวข้องโดยตรง สำนักงานนโยบายและแผน สำนักงาน ป.ป.ส.. น.ส.พ. เส้นทางเศรษฐกิจ.

สุคิด ถิ่นซ้าย. พลังแผ่นดินกับการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในประเทศไทย. วารสารป.ป.ส. 20(1) : 6-13 มีนาคม- สิงหาคม 2547.

สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, รายงานผลการสำรวจประเมินการปฏิบัติการพลังแผ่นดินร่วมกวาดล้างยาเสพติดครั้งที่ 4. ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด.

สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, รายงานผลการวิจัยเชิงประเมินผลเรื่องการปฏิบัติการรวมพลังไทยทั้งชาติขจัดยาเสพติดในสายตาสาธารณชน: กรณีศึกษาประชาชนใน 39 จังหวัดของประเทศ. 10 ตุลาคม 2549.

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี. 9 พฤษภาคม 2549. ณ ห้องประชุม ชั้น 2 ตึกสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีหลังใหม่ ทำเนียบรัฐบาล. Available at <http://www.eppo.go.th/admin/cab/cab-2549-05-09.html#2>

สำนักตรวจและประเมินผล, กระทรวงสาธารณสุข. 2548. รายงานแสดงผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและนโยบายรัฐบาล (ด้านสาธารณสุข) รัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ปีที่ 4 (26 กุมภาพันธ์ 2547-5 มกราคม 2548). กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์.

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. การสำรวจและรวบรวมวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในประเทศไทย ระหว่างปี 2545-2548 รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งด้านป้องกัน ด้านบำบัดรักษา ด้านการปราบปราม และด้านบริหารจัดการระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2548 - มีนาคม 2549.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. มปป. บทบาทในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง ในสังกัดตำรวจภาค 4. Available at <http://nctc.oncb.go.th/new/doc/kaiso.doc> accessed on 28, June, 2007.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. 2545. รายงานผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในรัฐบาล ฯพณฯ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ระยะเวลาเดือนมีนาคม 2544-มิถุนายน 2545. กรุงเทพฯ (อัครา).

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. 2545. สรุปรูปแบบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด. กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. 2548. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. Available at <http://www1.oncb.go.th/document/p1-plan2548/plansolution48-1.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. (2546). ผลการสัมมนาการประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติดระดับภาค ครั้งที่ 2 . เอกสารเผยแพร่ 1-16-

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. 2547. ประมวลคำสั่งการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด เล่มที่ 2 (ตุลาคม 2546-กันยายน 2547) กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. 2547. รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2546. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. 2547. แผนปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดปี 2547. (เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. 2548. แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2548 (เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. 2546. โครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. ความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามยาเสพติด.

Available at <http://www1.oncb.go.th/document/p1-solution030328.htm>.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ปีงบประมาณ 2547. กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ปีงบประมาณ 2548. กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. Available at

<http://www1.oncb.go.th/document/p1-plan2548/plansolution48-1.pdf>.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ปีงบประมาณ 2549. กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ปีงบประมาณ 2550. กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.

เอกสารส่งเสริมวิชาการตำรวจ ปีที่ 36 ฉบับที่ 382 เดือนมกราคม-มีนาคม 2543: 4 กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.

อรนุช สังฆะวรรณะ. มปป. ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด.

Available at <http://www.aspacngo.org/uploads/events/jamming/4.pdf>.

เอกสารข้อมูลกระบวนการพิจารณารับรองประเทศ. มปป. Available at

<http://bangkok.usembassy.gov/services/docs/reports/drugc-t.htm>.

เอกสารส่งเสริมวิชาการตำรวจ ปีที่ 36 ฉบับที่ 382 เดือนมกราคม-มีนาคม 2543: 4.

United Nations.1999: "Evolution of international drug control, 1945-1995" Bulletin on Narcotics,
Vol. LI, Nos. 1 and 2.

United Nations Publication. 2007 World Drug Report. The United Nations Office on
Drugs and Crime (UNODC).

ภาคผนวก